

Slikovnica kao poticajni materijal za leksički razvoj djece u trećoj godini života

Martinović, Ivana

Doctoral thesis / Disertacija

2018

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:142:724266>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-03-04**

Repository / Repozitorij:

[FFOS-repository - Repository of the Faculty of Humanities and Social Sciences Osijek](#)

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
FILOZOFSKI FAKULTET
Lorenza Jägera 9

Ivana Martinović

**SLIKOVNICA KAO POTICAJNI MATERIJAL ZA LEKSIČKI
RAZVOJ DJECE U TREĆOJ GODINI ŽIVOTA**

Doktorska disertacija

Mentor: prof. dr. sc. Ana Pintarić
Komentor: izv. prof. dr. sc. Ivanka Stričević

Osijek, 2011.

SADRŽAJ

1. UVOD	4
2. RAZVOJ PROUČAVANJA DJEČJEGA JEZIKA.....	11
2.1. Prvo razdoblje u proučavanju dječjega jezika – dnevnička istraživanja	12
2.2. Drugo razdoblje u proučavanju dječjega jezika – veliki uzorci	13
2.3. Treće razdoblje u proučavanju dječjega jezika – longitudinalne studije	14
2.4. Proučavanje dječjega jezika u našoj zemlji.....	16
2.5. Zaključno.....	18
3. TEORIJSKI PRISTUPI U PROUČAVANJU DJEČJEGA JEZIKA	20
3.1. Bihevioristički pristup	21
3.2. Nativistički pristup	22
3.3. Konstruktivistički pristupi.....	24
3.3.1. <i>Kognitivne teorije</i>	25
3.3.2. <i>Konekcionizam</i>	26
3.3.3. <i>Interakcionizam ili teorija inputa</i>	27
3.4. Zaključno.....	28
4. TIJEK USVAJANJA JEZIKA	30
4.1. Predjezično razdoblje usvajanja jezika	33
4.2. Početak jezičnog razdoblja usvajanja jezika	35
4.2.1. <i>Rani leksički razvoj djeteta</i>	35
4.2.1.1. <i>Prvo razdoblje u ranom leksičkom razvoju</i>	36
4.2.1.2. <i>Drugo razdoblje u ranome leksičkom razvoju</i>	38
4.2.2. <i>Obilježja i važnost treće godine života s aspekta usvajanja rječnika</i>	40
4.3. Pristupi i modeli usvajanja riječi	40
4.3.1. <i>Modeli usvajanja rječnika temeljeni na kognitivnome pristupu</i>	42
4.3.1.1. <i>Modeli usvajanja rječnika temeljeni na kognitivnim principima</i>	42
4.3.1.2. <i>Asocijacijski modeli usvajanja riječi</i>	43
4.3.2. <i>Društveno-pragmatički pristup usvajanja riječi</i>	44

4.3.3. <i>Interakcionistički pristup usvajanju riječi</i>	45
4.3.3.1. <i>Model intencionalnoga učenja riječi</i>	45
4.4. Zaključno.....	47
5. USVAJANJE RJEČNIKA POD UTJECAJEM DRUŠTVENE OKOLINE	52
5.1. Utjecaj interakcija između roditelja i djece na usvajanje rječnika	54
5.2. Utjecaj čitanja djeci rane dobi na razvoj jezika s posebnim osvrtom na razvoj rječnika....	59
5.3. Zaključno.....	64
6. SLIKOVNICA - PRVI ČITATELJSKI MATERIJAL	66
6.1. Povijesni razvoj slikovnica.....	67
6.2. Obilježja i definicije slikovnice.....	68
6.3. Funkcije slikovnice	72
6.4. Pojam „dobre slikovnice“.....	73
6.5. Slikovnica kao poticajni materijal za leksički razvoj djeteta	75
6.6. Stvaratelji slikovnica.....	76
6.7. Suvremeno nakladništvo knjige za djecu	77
6.8. Knjižničari kao posrednici između slikovnice i djeteta	80
6.9. Slikovnica primjerena djetetu.....	84
6.10. Zaključno.....	86
7. ISTRAŽIVANJE RAZNOLIKOSTI RJEČNIKA SLIKOVNICA IZDANIH U HRVATSKOJ U RAZDOBLJU 2007.-2009. GODINE ZA DJECU U DOBI IZMEĐU DRUGE I TREĆE GODINE ŽIVOTA	89
7.1. Uvod	89
7.2. Ciljevi istraživanja.....	92
7.3. Istraživačka pitanja.....	93
7.4. Metodologija istraživanja.....	94
7.4.1. <i>Metode istraživanja</i>	94
7.4.2. <i>Instrumenti</i>	96
7.4.3. <i>Uzorak</i>	100
7.4.4. <i>Opis postupka</i>	101

7.5. Analiza rezultata.....	104
7.6. Rasprava.....	125
7.7. Zaključno.....	133
8. ZAKLJUČAK.....	136
9. SMJERNICE	140
10. POPIS LITERATURE.....	142
11. POPIS PRILOGA	158
12. PRILOZI	159
SAŽETAK.....	242
SUMMARY.....	244
ŽIVOTOPIS.....	246

1. UVOD

„Ništa u našem životu nije toliko važno
kao ono što se s nama događa u prve tri godine,
a u to vrijeme ništa nije toliko značajno kao stjecanje govora“.
(Darwin prema Furlan, 1963., str. 5.)

Jezik predstavlja jedno od osnovnih obilježja čovjeka. Sposobnost govorenja jedinstvena je ljudska sposobnost. Po njoj se čovjek razlikuje od ostalih živih bića. Čovjeka se određuje kao društveno biće, a upravo mu ta sposobnost omogućuje aktivno sudjelovanje u društvu. Važnost govora, dakle, neupitna je. U literaturi joj se često pridaje atribut *par excellence* (Saussure, 2000.). Zanimljiv je i pogled na jezik kao ljudsku suštinu¹ (Chomsky, 2006.). Vjerojatno se nikad neće moći sa sigurnošću tvrditi kada se jezik prvi put razvio kao ljudska vještina, ali čovjek vjerojatno neće ni prestati težiti promatranju, istraživanju i tumačenju njegovoga razvoja.

Promišljanja o nastanku i podrijetlu govora i jezika prisutna su, čini se, otkako je čovjek počeo promišljati o sebi. Da je govor jedna od vrlo važnih ljudskih osobina, ali i potreba vjerovali su još starogrčki filozofi. Pokušavali su protumačiti kako je jezik nastao i odakle potječe, je li on nešto sa čime se rađamo ili ono što učimo. Njihove su dvojbe o podrijetlu jezika među prvima jasno iznesenima. Tako su u pokušaju objašnjavanja nastanka govora Pitagora, Platon i stoici smatrali da je on nastao iz „unutrašnje potrebe čovjeka“. S druge strane, da je govor rezultat „konvencije“ ili društvenog sporazuma smatrali su Aristotel, Demokrit i epikurejci (Saussure, 2000.).

U bilo kojem razmatranju postanka i razvoja govora i jezika važno je razlučiti dva pojma, govor i jezik. Govor² je pojedinačni, voljni i razumni čin pod utjecajem psihofizičkog mehanizma koji omogućuje stvaranje kombinacija pomoću kojih govornik iskorištava jezični kod. Jezik³ je društveni, zajednički dio jezične djelatnosti koji postoji zahvaljujući svojevrsnom dogovoru sklopljenom između pojedinaca jezične zajednice. Rezultat je djelovanja mase koja govori u vremenu. Pojedinaac ne može sam stvarati jezik, niti ga mijenjati. Ukloni li se masa, nemoguće je pratiti promjene koje bi u jeziku pod njenim utjecajem nastale. Ukoliko se ukloni

¹ Eng. *human essence*

² Fra. *parole*

³ Fra. *langue*

vrijeme kao čimbenik, uopće nije moguće govoriti o promjenama (Saussure, 2000.). Što vrijeme više odmiče, pojavljuju se odgovori na mnoga pitanja vezana uz podrijetlo i razvoj jezika, ali jednako tako otkrivanjem novih činjenica dolazi se i do novih pitanja kada je posrijedi razvoj jezika. Promatrajući odgovore na ključna pitanja o postanku jezika, i danas se, kao i 300 godina prije Krista, oni nalaze na osnovnoj razlučnici između prirode i okoline. Jednostavne činjenice da će svako zdravo dijete progovoriti te da će dijete koje odrasta u Koreji govoriti korejski, a ono u Finskoj finski dokazuju da je nemoguće osporiti ni prirodno, ni društveno u jeziku. Višestoljetna istraživanja rezultirala su time da se danas može prepoznati viši stupanj spoznaje pa se traže odgovori na pitanja o načinima međudjelovanja stečenog i naučenog u jeziku. Mnogo je previranja, ali se gotovo svi oni koji se bave proučavanjem ove tematike eksplicitno ili implicitno slažu oko činjenice da je isključivanje jednog ili drugog elementa u tumačenju razvoja jezika nemoguće. Mnogi znanstvenici, koji svoje teorije temelje pripisujući jezičnoj djelatnosti prirodni karakter, oslanjaju se na nalaze iz neurobiologije, konkretnije, da se na čeonj vijuzi nalazi motoričko područje za govor, tzv. Brocino područje, a u novije vrijeme pronađen je gen FOXP2⁴ koji je povezan sa sposobnošću govora. Međutim, dobro je poznato da je Brocino područje odgovorno za sve što se odnosi na jezik, uključujući i pismo. Također, različite smetnje u govoru imaju utjecaj na poteškoće u pisanju. U raznim oblicima afazije i agrafije nemoguće je služiti se jezičnim znakovima. Dakle, očito je da postoji sposobnost nadređena prostom funkcioniranju organa za govor. Otkrivanju te sposobnosti pristupa se s različitih polazišnih točaka i na različite načine.

Prihvatanjem Darwinove teorije evolucije živih bića otvorene su mogućnosti objašnjavanja razvoja vrste preko individualnog razvoja svakog pojedinog organizma, dok se ranije takav pristup nije smatrao znanstveno utemeljenim. Tako se smatralo da bi se proučavanjem razvoja djeteta moglo doći do odgovora na pitanja o razvoju čovjeka kao organske vrste. Smatralo se također da će istraživanje razvoja govora kod djece objasniti postanak i razvoj govora kod ljudi uopće ili barem potvrditi ili demantirati različite hipoteze i teorije o podrijetlu ljudskoga govora (Saussure, 2000.). Tek posljednjih stotinjak godina u istraživanjima se pažnja počela posvećivati samom načinu usvajanja jezika, jezičnom razvoju odnosno jezičnom usvajanju

⁴ Sposobnost govora ovisi o genu FOXP2, <http://www.mojezdravlje.net/.../Sposobnost-govora-ovisi-o-genu-FOXP2.aspx>, pristupljeno: 11.5.2010.

i usvajanju jezika⁵, razvoju jezika⁶ ili dječjem jeziku⁷, dok se u ranijim istraživanjima razvoja jezika nije pristupalo proučavanju govora pojedinca. Literatura o usvajanju jezika koja je nastala u posljednjih stotinjak godina čini pozamašan korpus. Nastali radovi pripadaju okviru lingvistike, psiholingvistike, neurolingvistike, pedagogije, psihologije i logopedije. Fenomen jezika promatra se dakle, interdisciplinarno i intradisciplinarno. Zato ne čudi činjenica što se obradi tema iz područja usvajanja jezika pristupa polazeći s različitih stajališta, koristeći široki spektar metoda i tehnika u prikupljanju, obradi, analizi te prikazivanju i tumačenju podataka.

Kad je riječ o razvoju jezika, u literaturi koja se tom tematikom bavi, javljaju se sljedeći termini: usvajanje jezika, usvajanje dječjega jezika⁸ i razvoj jezika. Iako su naizgled razumljivi sami po sebi i znače isto, a to je na koji način čovjek usvaja i koristi jezične potencijale, na koji način proizvodi i upotrebljava riječi da bi izrazio svoje misli, bio razumljiv i da bi ga se razumjelo te da bi komunicirao, sadržajem ih razlikuju specifični pristupi i teorije koje se njima bave. Sukladno tome, u ovom će se radu također rabiti sve tri inačice ovisno o sadržaju onoga što se tumači.

Razmjerno broju nedoumica, raste i broj mogućih rješenja kad je u pitanju usvajanje jezika počevši od samog početka ili pitanja kad počinje razvoj jezika. Tako neki smatraju da razvoj jezika počinje prije rođenja, dok drugi to ne priznaju smatrajući da razvoj jezika počinje prvom izgovorenom riječi. Nadalje, postoji podjela mišljenja i o tome postoji li ili ne postoji mogućnost utjecaja okoline na usvajanje jezika i o postojanju nekih drugih čimbenika ključnih u usvajanju jezika. Usprkos nizu primjera deprivirane djece koja nisu razvila jezik zbog izolacije i odsutnosti komunikacije te slušanja govora i primjera zdrave djece gluhoonijemih roditelja koja nisu znala tečno govoriti iako su bila izložena govoru, ali samo s televizije, neki su i dalje pri stavu da se jezik razvija pravocrtno, da su okolinski uvjeti prilično neutjecajni u tom smislu. Također, brojna istraživanja razvoja jezika u obitelji idu u prilog činjenici da su najvještiji govornici svojega jezika, ali i s najvišim akademskim uspjehom upravo djeca koja dolaze iz obitelji u kojima se mnogo govorilo, komuniciralo, kojima se čitalo i pričalo priče. Kad dijete izgovori prvu riječ, njegov se jezični razvoj počinje ubrzavati i to posebice u bogaćenju rječnika.

⁵ Eng. *language acquisition*

⁶ Eng. *language development*

⁷ Eng. *child's language*

⁸ Eng. *child's language acquisition*

Tako u vrlo kratkom razdoblju usvoji mnogo riječi. Međutim, to nije pravilo za svu djecu. Kod neke djece tijekom rječničkoga razvoja teče ravnomjerno i ujednačeno u svim razdobljima, bez velikih ubrzanja (Bloom, P., 2002.).

Razvoj rječnika predstavlja osnovu za razvoj gramatike i sintakse te ostalih jezičnih sastavnica, dakle, ima jednu od ključnih uloga u jezičnom razvoju. Također, u istraživanjima postoji mnogo potvrda prisutnosti tzv. Matejevog efekta⁹ u usvajanju rječnika. Dijete koje ima vrlo razvijen rječnik, lakše ga i brže obogaćuje. Za rječnik više znači više, a manje manje. Jednom kad usvoji strategiju usvajanja riječi dijete može lakše i brže usvajati nove riječi, ali uz uvjet primanja redovitih jezičnih poticaja iz okoline (Stanovich, 1986.; Metsala, 1999.).

U svijetu je proveden niz istraživanja o utjecaju čitanja na razvoj rječnika i pismenosti. Veći je dio još uvijek onih koja se bave utjecajem čitanja na razvoj pismenosti općenito, dok se u manjem broju njih istražuje utjecaj čitanja na razvoj rječnika kao tek jedne od niza predčitačkih vještina. U tim istraživanjima postoji velik broj pozitivnih potvrda za to da čitanje ima povoljan utjecaj na razvoj rječnika. Rječnik pak ima snažan utjecaj na kasnije akademske vještine (Snow, Burns i Griffin 1998.; Sénéchal, Oullette i Roodney, 2006.; Sénéchal, 2006.). Za uspješno usvajanje rječnika nužni su odgovarajući jezični poticaji iz djetetovog okruženja koji se očituju u komunikaciji s djetetom, ali i pričanju i čitanju priča te razgovoru o pročitanoj. Roditelji u svrhu čitanja djeci ponajprije posežu za knjižnim predlošcima. Slikovnica je prvi materijal koji služi kao strukturirani predložak za različite načine čitanja, pričanja i komunikacije s djetetom. Ona, dakle predstavlja prvu knjigu s kojom se dijete susreće. Slikovnica zbog koncepcije i dvovidnosti u izričaju kojim raspolaže (tekstualna i vizualna komponenta) ima višestruk utjecaj na dijete. Tako složena koncepcija slikovnici osigurava pedagoški, psihološki, umjetnički, jezični i ini utjecaj. O roditeljima pak, i o ostalima koji o djetetu brinu, ovisi što će dati djetetu kao poticaj za razvoj jezika i komunikacije. Tu se nameću pitanja može li samo o roditeljima ovisiti što će čitati djetetu i može li o njima ovisiti razvoj rječnika djeteta. Roditelj je odgovoran za ono što iz ponude literature odabire za svoje dijete, međutim, u ponudi literature je sadržan potencijal za razvoj rječnika, a za ponudu je odgovoran nakladnik. Nakladnici su ti koji donose odluke o tome što će se tiskati, a što ne. Oni slikovnici određuju put, ponekad i smjer.

⁹ Eng. *Mathew effect*. Eponim Matejev efekt odnosi se na iskaz evanđelista Mateja o tome da će se onima koji imaju dati još više da bi obilovali, a onima koji nemaju oduzeti i ono što imaju.

Svatko tko se ijednom našao u situaciji odabira slikovnice za dijete za kupnju, posudbu, bilo za vlastito ili tuđe dijete, zasigurno se pitao koju slikovnicu odabrati, prema čemu (ne računajući kriterij omiljenih likova iz reklama i crtanih filmova), ali još više kako znati koja je slikovnica primjerena razvojnom stupnju djeteta za koje odabire slikovnicu te koga pitati za savjet. Zasigurno veliku ulogu u posredovanju slikovnica imaju dječje knjižnice i knjižničari jer njihova je uloga, s obzirom na kompetencije koje trebaju posjedovati i poslanje knjižnice, osigurati odgovarajuću informaciju/knjigu svakom djetetu. Odlike kompetentnoga dječjega knjižničara, osim onih vezanih za bilo koju vrstu knjižničara, tiču se poznavanja produkcije knjiga za djecu i poznavanja karakteristika razvojne dobi korisnika dječje knjižnice kako bi znao odabrati i preporučiti slikovnicu za svako pojedino dijete. Uzimajući to u obzir, njegova uloga u preporuci slikovnica svakako je značajna, bez obzira koristi li slikovnicu u izravnom radu s djecom ili daje savjet roditelju što čitati djetetu. Poznavanje i razumijevanje slikovnice nije nimalo jednostavno. Bogatstvo njenih potencijala iziskuje mnogo vještina i znanja iz različitih znanstvenih područja te udruženi rad u njenom proučavanju. Često podcjenjivanoj javno i implicitno, kako u književnosti i lingvistici tako i u umjetnosti, kao literaturi nižega reda zbog kratkog teksta, malo prostora za likovno-umjetničko izražavanje te recipijenata koji još ne znaju čitati i malo razumiju, slikovnici je u znanstvenim istraživanjima sveukupno kroz povijest do danas dano vrlo malo prostora. Nikolajeva (2000.) tvrdi da su se istraživanja slikovnica donedavno provodila u okviru povijesti umjetnosti i dječje književnosti uz zanemarivanje njene lingvističke strane te navodi da je jedino Baumgärtner 1968. godine povukao pitanje jezika u slikovnicama, ali promatrajući načine na koje su tekstualne strukture oblikovane u slike.

Djeca kojoj se čita, imaju bogatiji rječnik (Campbell, 2001.), a čitaju im se najčešće slikovnice jer su one literatura prvenstveno namijenjena djeci. Stoga je poznavanje rječnika slikovnica iznimno važno. Takvo poznavanje ima važnost i zato jer je u slikovnicama sadržan potencijal za razvoj rječnika djece. Istraživanja potencijala koji slikovnice imaju za razvoj rječnika djece nije moguće pronaći, a potrebna su jer njihovi rezultati mogu imati velik značaj za one koji slikovnicu proizvode, one koji je posreduju te one koji je koriste za čitanje djeci budući da trebaju poznavati njena obilježja i potencijale koje sadrži za razvoj rječnika.

U ovom se radu daju odgovori na neka pitanja proučavanja razvoja jezika i govora, njihova usvajanja s posebnim osvrtom na usvajanje rječnika, uloge društvene okoline u tome, posebice obitelji. Kako je čitanje jedan od načina na koji se potiče jezični razvoj djeteta, a čitanje

najčešće počinje u obitelji i to slikovnicom, u središtu zanimanja u ovom radu je slikovnica kao čitateljski materijal koji potiče razvoj rječnika.

Rad sadrži devet poglavlja. Nakon uvodnog poglavlja donosi se pregled razvoja istraživanja dječjega jezika kroz povijest čime se želi prikazati promjene u pristupima te primjeni metoda u proučavanju dječjega jezika. Treće poglavlje prikazuje različite teorijske pristupe usvajanju jezika da bi se dobila što jasnija slika načina na koji se objašnjava proces usvajanja jezika. Razvoj jezika nikad više tijekom života pojedinca nije toliko intenzivan kao u ranom djetinjstvu, otuda razlog što je fokus ovoga rada upravo na ranoj dobi, razdoblju intenzivnih i izuzetno značajnih promjena u jezičnom razvoju. U četvrtom poglavlju govori se o tijeku usvajanja jezika u prve četiri godine života djeteta. Usvajanje jezika u tom je razdoblju djetinjstva moguće pratiti u okviru dvaju razdoblja, predjezičnoga i jezičnoga. U tim dvama razdobljima odvija se niz značajnih procesa u usvajanju jezika, a koji omogućuju njegov uspješni nastavak, od kojih je rječnik jedan od važnijih, ako ne i najvažniji, jer o njemu izravno ovisi usvajanje gramatike i sintakse. Peto poglavlje bavi se utjecajem društvene okoline na usvajanje jezika s posebnim naglaskom na utjecaj obitelji na razvoj pismenosti u ranoj dobi, dakle, obiteljskom i ranom pismenošću u kojima je usvajanje rječnika značajan segment, a važan je preduvjet za uspješan razvoj pismenosti kasnije. Središnje mjesto u šestom poglavlju dano je slikovnici, budući da je ona strukturirani materijal koji se djeci čita u djetinjstvu. Čitanje slikovnica djeci snažno utječe na razvoj njihovoga rječnika i na razvoj jezika u cjelini pa je zanimljivo istražiti kakav je rječnik u slikovnicama za djecu u trećoj godini života te na koji način on korespondira s razvojem rječnika djece iste dobi. Sedmo poglavlje čini istraživanje raznolikosti rječnika slikovnica i uspoređuje ju se s raznolikošću rječnika djece u trećoj godini života te stavlja u kontekst okruženja – kompetencija onih koji slikovnicu proizvode i onih koji je posreduju (daju savjete roditelju). Istraživanje je metodološki složeno jer obuhvaća niz elemenata: analizu dokumentacije, anketiranje nakladnika, anketiranje knjižničara, oblikovanje korpusa, pripremu tekstova za analizu, te kvantitativnu analizu raznolikosti rječnika slikovnica. Nakon prikaza rezultata donosi se rasprava, a potom zaključak. Budući da jezična analiza slikovnica dosad nije bila predmetom istraživanja u Hrvatskoj, ovaj će rad u tom smislu pridonijeti stvaranju općenite slike leksičkoga potencijala za djecu u trećoj godini života. Ovim će se radom ukazati na važnost bavljenja ovom tematikom, na nužnost kritičke analize rječnika slikovnica u odnosu na ostale jezične razine kao i na druge komponente ovoga slikovnotekstualnog materijala te općenito na što

kritičniji pristup prema materijalu koji dopijeva do recipijenta u njihovome najosjetljivijem razdoblju. Stoga ovaj rad otvara prostor za buduća istraživanja kako u jezikoslovlju tako i u području informacijskih znanosti.

Ovaj rad može predstavljati uporište autorima za jezično oblikovanje slikovnica, a nakladnicima odabir onih kvalitetno oblikovanog vokabulara, knjižničarima pružiti izravnu pomoć u radu jer se od njih očekuje dobro poznavanje djetetova razvoja i karakteristika medija. Roditeljima i odgojiteljima može pomoći u odabiru slikovnica koje će pozitivno utjecati na razvoj rječnika djece u dobi od dvije do tri godine.

Na temelju rezultata istraživanja u ovom radu, za profesionalce koji namjenjuju slikovnice određenoj dobi, izradit će se smjernice za moguće djelovanje na više razina. Popis korištene literature i prilozi slijede na kraju rada.

2. RAZVOJ PROUČAVANJA DJEČJEGA JEZIKA

Da bi bilo moguće razumjeti leksički razvoj djeteta potrebno je osvrnuti se na povijest proučavanja dječjega jezika tijekom koje se na različite načine rasvjetljavaju činjenice vezane uz ovu tematiku. Prva dvojba kad se radi o jeziku općenito je što on zapravo predstavlja.

Postoje dva oprečna stajališta koja određuju polazišta za proučavanje usvajanja i razvoja jezika. Prvo govori da jezik služi izražavanju misli i osjećaja, znači sredstvo je ekspresije. Prema drugome jezik je sredstvo za uspostavljanje komunikacije. U psihologiji se smatralo (Wundt, 1900.) da je govor izraz misli, osjećaja, mentalnog sadržaja, dok je komunikacija u drugom planu. Ipak prevladavaju stavovi (Pillsbury i Meader, 1970.) da je govor sredstvo komunikacije. Dewey je naglašavao da bit govora nije izražavanje nečega što već prethodno postoji, a naročito ne već prije postojećih misli. Nadalje se ističe da je govor uspostavljanje suradnje u društvu s više partnera, u društvu u kojem je aktivnost svakog člana određena i modificirana prema njegovoj ulozi (Furlan, 1963.). Ako se na jezik gleda kao na usustavljen način izražavanja misli, ideja, osjećaja, onda njegov razvoj nije moguće pratiti prije nego što dijete nauči jasno izgovarati riječi i rečenice jer tek tada se ono zapravo počinje voljno izražavati. Ukoliko se pak jezik promatra kao sredstvo komunikacije među ljudima, onda razvoj jezika možemo početi proučavati vrlo rano, s prvim glasovnim manifestacijama djeteta (plakanje, vokalizacija, silabifikacija) jer one djetetu služe da bi komuniciralo s roditeljima, odnosno onima koji o njemu brinu.

Sama polazišta, dakle imaju velik utjecaj na smjer istraživanja i njihove ciljeve. Korisno je stoga obratiti pozornost na shvaćanja o jeziku kroz povijest i vidjeti na koje se načine ta shvaćanja očituju u istraživanjima. Dok se u prošlosti češće istraživala formalna strana jezika, u suvremenim se istraživanjima više pažnje pridaje sadržaju izrečenoga uz proučavanje formalno-gramatičke strane jezika. Proučava se kako okolina utječe na razvoj jezika te što se prenosi na okolinu. Takva istraživanja imaju ne samo teorijski doprinos već i velike praktične vrijednosti za odgoj i školstvo jer nude smjernice za odgoj koji će poticati razvoj jezika te daju podlogu za stvaranje odgovarajućih planova i programa nastave materinskoga jezika.

Počeci proučavanja dječjega govornog razvoja sežu u daleku prošlost i nastojali su otkriti prvi jezik. U istraživanjima razvoja jezika kod djece krenulo se od konkretnih, pojedinačnih govornika, djece (Furlan, 1963.). U povijesti znanosti o jeziku zabilježeno je nekoliko pokušaja

izoliranja male djece prije nego su počela govoriti kako bi se utvrdilo hoće li takva djeca razviti neki svoj vlastiti govor. Egipatski vladar Psametik (oko 700. godine prije Krista), Fridrich II Sicilski (oko 1200. godine) i kralj James IV Škotski (oko 1500. godine) spominju se kao prvi koji su pokušali izolirati djecu nastojeći na taj način otkriti prvi jezik, onaj jedinstveni jezik kojim se govorilo prije gradnje Kule babilonske kad su prema predaji bogovi pomiješali ljudima jezike. Suprotno očekivanju spomenutih vladara, autora eksperimenata, dogodilo se da djeca uopće nisu progovorila (Furlan, 1963.; Kuvač i Palmović, 2007.).

Na pitanja o prvom jeziku pokušalo se odgovoriti i na temelju promatranja izvjesnog broja djece koja su rasla izvan utjecaja ljudske sredine, primjerice, među životinjama. Tako se francuski filozof Itard J.M.G. bavio odgojem tzv. divljega dječaka iz Aveyrona koji je nađen krajem 18. st. u jednoj šumi blizu Pariza. Dječak je hodao služeći se rukama i nogama, pio vodu kao govedo, hranio se zubima i noktima i oglašavao samo krikovima. U Indiji su 1920. g. u džungli u vučjoj jazbini među vukovima nađene dvije djevojčice, jedna u dobi od tri godine, a druga oko osam. Te su djevojčice hodale četveronoške, kidale hranu zubima i glasale se neartikuliranim krikovima. Prema tome, ni Amala i Kamala (tako su naknadno nazvane te dvije djevojčice) nisu izvan ljudskog društva stekle ljudski govor (Furlan, 1963.).

Navedeni primjeri, kao ni mnogi slični nakon njih nisu uspjeli dati odgovore na pitanje koji je jezik bio prvi. Ti primjeri mogu poslužiti više kao dokaz da razvoj govora, kao i neki drugi oblici ponašanja karakteristični za ljude, uvelike ovisi o utjecaju društvene okoline, zatim da postoji kritično razdoblje u usvajanju jezika te da je propuste iz tog razdoblja kasnije vrlo teško nadoknaditi. Intenzivnije proučavanje usvajanja dječjega jezika bilježi se tek od 19. stoljeća nadalje. Taj vremenski okvir moguće je podijeliti na tri razdoblja, a primjena specifične metodologije istraživanja obilježava svako od njih.

2.1. Prvo razdoblje u proučavanju dječjega jezika – dnevnička istraživanja

Metoda dnevničkih istraživanja bila je najzastupljenija u samim počecima istraživanja dječjega jezika. Podaci govore da je prvi dnevnik jezičnoga razvoja vodio kraljevski liječnik Jean Heroard. On je pratio jezični razvoj Louisa XIII od njegova rođenja 1602. godine do svoje smrti

1628. godine (Ingram i Le Normand, 1996.). Ipak, začetnikom proučavanja dječjega jezika ne smatra se njega, nego Darwina koji je vodio dnevnik jezičnog razvoja svojega sina te je 1877. godine objavio članak *A Biographical Sketch of an Infant* (Kuvač i Palmović, 2007.).

Takav način istraživanja nastavlja se protezati i kroz 20. stoljeće u Europi, rjeđe u Americi. Dok se u Europi razvoj dječjega jezika prati izdvojeno od ostalih vidova dječjega razvoja, u Americi se potiču istraživanja dječjega razvoja na svim razinama pa u okviru njih i dječjega jezika.

Dnevnici kao metoda praćenja jezičnoga razvoja uglavnom se temelje na promatranju, a vode ih najčešće roditelji po zanimanju psiholozi ili lingvisti. Glavni nedostaci te metode su što nije dovoljno precizno određena, niti usustavljena. Zbog tih nedostataka sumnja se u njenu pouzdanost i znanstvenost. Unatoč tim činjenicama, metoda dnevničkog praćenja i zapisivanja bila je značajna u proučavanju jezika i doprinosu znanosti o jeziku, budući da se u navedenom razdoblju nije znalo za drugačije načine istraživanja, ili oni nisu zabilježeni, te dnevnička istraživanja predstavljaju jedini izvor informacija o usvajanju jezika u tom ranom razdoblju njegovoga proučavanja.

Danas se vođenje dnevnika preporučuje samo kao dodatna ili kontrolna mjera u prikupljanju podataka u istraživanjima dječjega jezika (Kuvač i Palmović, 2007.).

Prvo razdoblje u proučavanju dječjega jezika započinje 1876. godine Darwinovim istraživanjem, a traje do pojave biheviorizma, 1926. godine. Glavno obilježje ovoga razdoblja je dnevničko praćenje kao metoda istraživanja.

2.2. Drugo razdoblje u proučavanju dječjega jezika - veliki uzorci

Godina 1926. uzima se kao početak drugoga razdoblja u proučavanju dječjega jezika (Ingram, 1989.), budući da je te godine Smith proveo prvo istraživanje takve vrste. U odnosu na prethodno razdoblje, kad se proučavanje dječjega jezika temeljilo na promatranju i bilježenju pojavnosti određenog jezičnog elementa, u ovome se razdoblju prati i učestalost pojavljivanja pojedinoga jezičnog elementa te uvjeti njegovoga pojavljivanja.

Uzorak u okviru biheviorističkih istraživanja čine djeca urednoga razvoja, nadarena djeca, blizanci, djeca koja žive u različitim društvenoekonomskim uvjetima, ali i djeca usporenoga kognitivnog razvoja. Tako se uz pojavnost određenog jezičnog elementa, sad prati i njegova učestalost, ali i uvjeti njegovoga pojavljivanja, a s ciljem utvrđivanja norme urednoga ponašanja. Da bi se to postiglo, potrebna su promatranja velikoga broja djece, stoga se ovo razdoblje naziva razdobljem velikih uzoraka. Uzorci značajnijih istraživača u tom razdoblju kao što su Smith, McCarty, Day, Fisher, Davis, Young i Templin uključuju od 124 do 430 djece (Ingram, 1989.). Takvim istraživanjima zamjera se to da se i dalje zadržavaju na deskriptivnoj razini. Pojave kao što su rječnički razvoj, duljina iskaza ili razvoj glasovnoga sustava samo se opisuju, a ne objašnjavaju se ili pak se objašnjavaju imitacijom ili procesom učenja. Među zamjerke istraživanjima provedenim u ovome razdoblju ubraja se i zanemarivanje razvoja gramatike i sintakse.

Drugo razdoblje istraživanja dječjega jezika završava 1957. godine kad Skinner objavljuje knjigu *Verbal Behaviour* u kojoj objašnjava usvajanje sintakse tvrdeći da se jezično ponašanje djece odvija na temelju oponašanja roditelja, odnosno, da odrasli oblikuju govorno ponašanje djece na način da ispravljaju pogrešne iskaze i pozitivno potkrjepljuju ispravne. Njegove se tvrdnje temelje na osnovnim načelima biheviorizma, poticaju, potkrjepljenju i asocijaciji (Kuvač i Palmović, 2007.). Veliki uzorci obilježili su ovo razdoblje. U odnosu na prvo razdoblje praćenja pomoću dnevnika, u drugom je došlo do većih pomaka u usustavljanju podataka, razradi i primjeni metodologije, a time i do preciznijeg utvrđivanja jezičnih pojava i učestalosti jezičnih elemenata. U ovom razdoblju dolazi do značajnih promjena u shvaćanja dječjega jezika kao područje istraživanja. Članak Gvozdenova *Značenje proučavanja dječjega jezika za jezikoslovlje*, nastao 1928. g., vrlo je značajan za područje proučavanja dječjega jezika jer predstavlja početak njegovoga smještanja u okvir lingvistike i psihologije (Kuvač i Palmović, 2007.).

2.3. Treće razdoblje u proučavanju dječjega jezika – longitudinalne studije

Ovo razdoblje uslijedilo je krajem pedesetih godina 20. stoljeća. Zahvaljujući Chomskom i njegovim razmišljanjima o razvoju dječjega jezika u djelu *Review of Verbal Behaviour*

objavljenom 1959. godine, smjer lingvističkih istraživanja, kao izravan odgovor na bihevioristička stajališta prošloga razdoblja, okreće se od empirizma prema racionalizmu. Chomsky ističe da dijete ne može usvojiti jezik na temelju oponašanja govora odraslih budući da se govor odraslih usmjeren djetetu sastoji od ograničenog broja iskaza koji su često nedovršeni, nedorečeni i sadrže mnogo pogriješaka, a dijete ipak nauči pravilno govoriti. Glavno obilježje ovoga razdoblja je provođenje longitudinalnih studija i stvaranje velikih korpusa (Kuvač i Palmović, 2007.). Chomsky smatra da glavni cilj lingvističkih istraživanja treba biti jezična kompetencija te se protivi stvaranju velikih korpusa koji se najčešće izrađuju u ovom razdoblju, jer se temelje na jezičnoj izvedbi i kao takvi predstavljaju loš izvor za proučavanje jezične kompetencije. Longitudinalne studije su deskriptivne kao i dnevničke, međutim, njihova je prednost u tome što imaju dobro razrađenu metodološku podlogu. Jezični razvoj u longitudinalnim istraživanjima prati se kontinuirano kroz duže vremensko razdoblje. U njima je moguće primjenjivati i provjeravati teoriju, stoga njihovi rezultati mogu poslužiti kao poligon za tumačenje jezičnih pojava i osobitosti.

Među prvim longitudinalnim studijama dječjega jezika su Brainova (1963.), dvogodišnja studija Millera i Ervina (1964.) te Bloomova studija (1970.). Studija Rogera Browna (1970.) u literaturi se označava kao najznačajnija. Brown i njegovi suradnici Bellugi i Fraser snimali su troje djece. Takva snimanja omogućio je razvoj elektronike. Ta je studija bila u mnogočemu manjkava, međutim, temeljem nje Brown je uspio postaviti morfosintaktičke mjere dječjega jezičnog razvoja (Kuvač i Palmović, 2007.) što je značajan korak naprijed u istraživanju dječjega jezika. Takve načine prikupljanja podataka primjenjivali su i njemački istraživači sedamdesetih godina kad su počeli analizirati dječji jezik različitim testovima i snimanjima. König i Grimm nastojali su, kao i Brown, opisati morfološki i sintaktički razvoj dječjega jezika, dok je u središtu Millerova istraživanja bio opis semantičkih konstrukcija u jeziku djece između prve i druge godine. Najveću studiju o jezičnom opisu u pet je knjiga objavio Slobin (1985.-1997.) koji je uspio objediniti i prikazati razvoj u više od dvadeset genetski i tipološki različitih jezika. Slobinov doprinos sastoji se u lingvističkim i psiholingvističkim istraživanjima različitih jezika, ali i u tome što je potaknuo psiholingvistička istraživanja u tada još neistraženim jezicima kao što je kalulanski (Kuvač i Palmović, 2007.).

Primjena jedinstvenih metoda prikupljanja jezičnih podataka u različitim jezicima (testovi, ljestvice, stvaranje korpusa) omogućila je pokretanje različitih međujezičnih projekata na temelju kojih se razvila i većina teorija o dječjem jezičnom razvoju.

Treće razdoblje proučavanja dječjega jezika još uvijek traje, a u suvremenim se istraživanjima isprepliću metode dnevnčkih i longitudinalnih istraživanja te stvaranje korpusa. Longitudinalna istraživanja omogućuju utvrđivanje pojavnosti i učestalosti jezičnih elemenata na svim jezičnim razinama, a primarno na leksičkoj, morfološkoj i sintaktičkoj. Na temelju rezultata dobivenih tom metodom moguće je stvoriti jezičnu kartu jezika, tj. normi usvajanja jezičnih elemenata. Ta metoda vrlo se često primjenjuje u istraživanjima dječjega jezika. Otežavajuća okolnost za njenu primjenu je činjenica da nakon treće godine djetetova života vrlo često počinje djetetov odgoj u okviru predškolskih ustanova te ispitanici postaju teško dostupni za istraživanje. U istraživanjima dječjega jezika djece starije od tri godine, koja svoju konverzaciju proširuju izvan obitelji pa se time i povećava njihova jezična proizvodnja, primjenjuju se druge istraživačke metode i tehnike, a to su najčešće testovi i ljestvice¹⁰. Zbog svoje standardiziranosti testovi i ljestvice mogu poslužiti za istraživanja neovisno o jeziku u kojem se primjenjuju, ali i za usporedbe među jezicima. Pretpostavlja se stoga da je na taj način moguće utvrđivati posebnosti i zakonitosti jezika koji se istražuje, razlike među jezicima, ali i univerzalnosti u razvoju dječjega jezika općenito. Autori Kuvač i Palmović (2007.) ističu da je primjenom tih metoda i tehnika lakše doći do zaključaka o jezičnom razvoju općenito, negoli o usvajanju konkretnoga jezika i njegovim obilježjima.

2.4. Proučavanje dječjega jezika u našoj zemlji

Istraživanja dječjega jezika u našoj zemlji moguće je pratiti od početka šezdesetih godina 20. stoljeća nadalje. Furlan je prvi autor koji je pokazao zanimanje za istraživanja u ovom području. On je provodio istraživanja u osnovnim školama s ciljem utvrđivanja raznolikosti vokabulara i strukturu pisanoga jezika djece iz gradske sredine. Godine 1961. obranio je

¹⁰ Kovačević i suradnici izradili su Komunikacijsku razvojnu ljestvicu KORALJE koja zapravo predstavlja hrvatsku inačicu MacArthur-Bates Communicative Development Inventories CDI.

doktorsku disertaciju pod naslovom *Raznolikost rječnika i struktura govora* u kojoj se isprepliću teorijsko-metodološki opisi istraživanja i dnevnički zapisi. U knjizi *Govorni razvoj djeteta* koju objavljuje 1963. godine Furlan donosi pregled najznačajnijih autora koji istražuju područje usvajanja dječjega jezika, načina na koji se istraživanja dječjega jezika provode te metoda kojima se potiče razvoj dječjega jezika.

Kao značajniji pothvat u području istraživanja razvoja dječjega jezika u Hrvatskoj tijekom sedamdesetih godina dvadesetoga stoljeća bilježi se projekt *Istraživanje nastanka govora u naše djece*. Pokrenut je 1970. godine, a provodio se na Zavodu za fonetiku Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu kao dio projekta *Određivanje govornih normi u naše djece* Sveučilišta u Beogradu. Na zagrebačkom sveučilištu projekt je vodio Škarić, a surađivao je s logopedima i fonetičarima.

Krajem sedamdesetih godina Fulgosi predstavlja najnovija istraživanja iz područja eksperimentalne psiholingvistike, a to je razumijevanje rečenica i morfoloških struktura, prizivanje riječi i sposobnost pamćenja (Kuvač i Palmović, 2007.).

Tijekom šezdesetih i sedamdesetih godina 20. stoljeća provodilo se mnogo istraživanja dječjega jezika. Većina ih je bila usmjerena na govorne ostvaraje pojedinaca, dakle govor, dok je jezik kao sustav u drugome planu u istraživanjima dječjega jezika u tome razdoblju.

Osamdesetih godina Stančić počinje značajno naglašavati nužnost razgraničavanja pojmova govor i jezik jer je evidentno da se oni u radovima rabe kao sinonimi ili pak u zamijenjenom značenju. On u to doba tvrdi da je govor oblik ponašanja te ga se kao takvog promatra sa stajališta psihologije, tj. psihologije govora, dok su jezična struktura, proces usvajanja jezika te njegovo funkcioniranje predmetom psiholingvistike jer sintetiziraju metode i činjenice psihologije i lingvistike (Kuvač i Palmović, 2007.).

Devedesetih godina dvadesetoga stoljeća počinju sustavnija proučavanja dječjega jezika u Hrvatskoj. Prvo longitudinalno praćenje pokreće Fakultet za defektologiju (današnji Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet) (Kuvač i Palmović, 2007.). Govor troje jednojezične djece snima se na magnetofonske vrpce tijekom spontanijih obiteljskih situacija. Potom se zapisi transkribiraju i kodiraju pomoću programa iz računalnog programskog paketa CLAN, namijenjenog za analizu jezika¹¹. S obzirom na okruženje u kojima se praćenja i snimanja obavljaju, a to je obitelj,

¹¹ The CHILDES Project: Tools for Analyzing Talk: Electronic Edition, <http://chilides.psy.cmu.edu/manuals/chat.pdf>, pristupljeno: 21.2.2010.

snimatelji su najčešće roditelji. Osnivanjem Laboratorija za psiholingvistička istraživanja Polin 1999. godine, osnovanog s ciljem opisivanja usvajanja hrvatskoga jezika, omogućeno je da se praćenja još više usustave. To se ostvarivalo u okviru projekta *Jezična obrada u hrvatskome: psiholingvistički i neurolingvistički pristup* nakon kojeg je uslijedio projekt *Usvajanja hrvatskoga u međujezičnome opisu: psiho- i neurolingvistički pristup*, oba pod vodstvom Melite Kovačević. U Polinu je nastao Hrvatski korpus dječjega jezika dostupan na mrežnim stranicama svjetske banke podataka CHILDES¹². Čine ga zapisi govora troje djece i dva para blizanaca, govornika hrvatskoga jezika te zapisi govora jednoga dvojezičnog djeteta. Opisivanje usvajanja hrvatskoga jezika se uglavnom temelji na podacima dobivenim iz tog korpusa (Kuvač i Palmović, 2007.). U istraživanjima govora djece starije od tri godine u Hrvatskoj se primjenjuje Komunikacijska razvojna ljestvica, KORALJE¹³.

2.5. Zaključno

Povijest proučavanja dječjega jezika može se promatrati kroz determinante triju razdoblja. Govor je središnje pitanje kojim se bave istraživanja prvoga razdoblja koje traje od 1876. do 1926. godine. Dnevnicima su jedina metoda koja se primjenjuje u proučavanju dječjega jezika u prvom razdoblju.

Veliki uzorci na kojima se vrše istraživanja dječjega jezika obilježavaju drugo razdoblje njegova proučavanja koje traje od 1926. do 1957. godine. U tom razdoblju i dalje se većina istraživanja temelji na promatranju pojava jezičnih elemenata bez njihova tumačenja, osim što se tada prati i učestalost njihovoga pojavljivanja te uvjeti u kojima se pojavljuju, za razliku od prethodnoga razdoblja tijekom kojega se promatrala i bilježila samo pojavnost jezičnih elemenata.

¹² Child Language Dana Echange System je svjetska banka jezičnih podataka. Projekt je pokrenut 1984. godine u suradnji MacWhinneya i Snow, a razvija se još uvijek. CHILDES je kao podbanka ušao u TALKBANK, jedne od triju najvećih banaka podataka Lingvistic data Consortium, European Language Resources Associates

¹³ Ljestvica KORALJE je hrvatska inačica američke ljestvice sljedećeg naziva: *MacArthur-Bates Communicative Development Inventories CDI*

Treće razdoblje proučavanja dječjega jezika započelo je potkraj pedesetih godina 20. stoljeća i još uvijek traje. Dječji jezik u početku trećega razdoblja njegova proučavanja istražuje se primjenom longitudinalnih praćenja i stvaranjem korpusa. U suvremenim istraživanjima dječjega jezika ponovo se počinje primjenjivati dnevnički način istraživanja koji je napušten tijekom drugoga razdoblja proučavanja. Koriste se još longitudinalna istraživanja te se stvaraju jezični korpusi. Za proučavanje jezika djece starije od tri godine najčešće se koriste testovi i ljestvice. Jedino je metoda velikih uzoraka napuštena.

U Hrvatskoj je istraživanja dječjega jezika moguće pratiti od početka šezdesetih godina dvadesetoga stoljeća nadalje. Šezdesetih i sedamdesetih godina prevladavaju istraživanja govora, dok se jeziku značajnije počinje posvećivati pozornost u istraživanjima osamdesetih godina 20. stoljeća. Značajan broj suvremenih znanstvenih projekata i istraživanja dječjega jezika u Hrvatskoj provodi se u Laboratoriju za psiholingvistička istraživanja Polin¹⁴ u kojem se istražuje jezični razvoj, jezične poteškoće, jezično procesuiranje i srodne teme.

Pregled razdoblja u metodologiji istraživanja dječjega jezika navodi na zaključak da je svako od njih posebno po svojim značajkama, da sljedeće proizlazi iz nedostataka i povećanih potreba za objašnjenjima jezičnih pojava prethodnoga te time čini svojevrsnu nadogradnju. Iz rezultata istraživanja proizlaze objašnjenja jezičnih pojava. Prikazivanjem i analizom rezultata istraživanja dječjega jezika stvaraju se različite jezične teorije u okviru psiholingvistike i lingvistike. Rezultati se tumače na mnoge načine i pristupa im se s različitih stajališta. Razlike u pristupima tumačenju tih rezultata također vode prema oblikovanju različitih teorija razvoja dječjega jezika.

¹⁴ POLIN. Laboratorij za psiholingvistička istraživanja. <http://www.labpolin.org>, pristupljeno: 5.7.2011.

3. TEORIJSKI PRISTUPI U PROUČAVANJU DJEČJEGA JEZIKA

„Jezici su najbolja ogledala ljudskoga uma“.¹⁵
(Leibniz prema Chomsky, 2005., str.15.)

Od lingvističkih se teorija očekuje objašnjenje kako dijete tako brzo i jednostavno može naučiti govoriti bez formalne poduke i to u vrijeme kad njegove kognitivne sposobnosti još nisu u potpunosti razvijene. Lingvističke teorije nastoje dati svoja objašnjenja usvajanja jezika, a osnovna težnja u jezičnim istraživanjima na kojima se teorije temelje je dokazati je li jezik prirodan, urođen, nezavisan fenomen ili je uvjetovan komunikacijskim potrebama pojedinca. U tome se sastoje dugotrajna previranja između formalista i funkcionalista, kako se prema globalnoj klasifikaciji teorija naziva one koji nastoje obraniti svoje tvrdnje o jezičnome procesu.

Iz dosadašnjih istraživanja i njihovih zaključaka moguće je iščitati da je jezični proces formalno-funkcionalistički. Zdravom čovjeku urođena je sposobnost govora. Istodobno, čovjek progovara u društvenom okviru, iz komunikacijskih potreba i nužnosti, a taj proces stjecanja vještine govora najvećim se dijelom odvija u ranom djetinjstvu.

U proteklih pedesetak godina prevladava nekoliko teorija u tumačenju načina na koji djeca razumiju jezik i govore. Može ih se svesti na četiri najvažnije: biheviorističku, nativističku, kognitivnu (empirizam, konekcionizam) i interakcijsku.

U srži biheviorističke teorije, začetnik koje je Skinner, je djetetovo oponašanje roditelja. Ta teorija govori da dijete uči jezik na temelju oponašanja govora roditelja ili drugih odraslih osoba koje o djetetu brinu. Roditelji pozitivno potkrjepljuju ispravne djetetove iskaze time što pohvale njihove ispravno oblikovane iskaze. Pozitivno potkrjepljenje ispravnoga iskaza predstavlja i sama činjenica da dijete dobije ono što je tražilo.

S druge strane, Chomsky smatra da dijete ne može naučiti govoriti na temelju oponašanja govora roditelja jer roditelji često upotrebljavaju nepotpune, nedorečene i pogrešne iskaze, a dijete ipak nauči pravilno govoriti. On smatra da djetetov mozak ima posebne mehanizme za učenje jezika stečene rođenjem, a da je govor odraslih samo okidač koji pokreće te mehanizme. Ta teorija nativističke je prirode i nazvana je generativnom gramatikom, a Chomskog se smatra njenim začetnikom.

¹⁵ Eng. *Languages are the best mirror of the human mind.*

S ovakvim izdvajanjem jezika od ostalih kognitivnih sposobnosti ne slaže se Piaget koji smatra da je usvajanje jezika potrebno pratiti u okviru cjelokupnoga intelektualnog razvoja, odnosno paralelno s ostalim aspektima razvoja. Iz takvoga shvaćanja proizašla je kognitivna teorija. Sve tri spomenute teorije izdvajaju samo prirodno ili samo društveno kao esencijalno u usvajanju jezika i zbog toga ne mogu ponuditi cjelovito objašnjenje toga procesa. Uzimajući u obzir argumente svih triju teorija, ali uz posebno isticanje interakcije djeteta i odraslih koji se o njemu brinu kao krucijalni aspekt u usvajanju jezika, nastaje interakcijska teorija.

Navedene teorije nije nužno gledati kao da su u međusobnoj suprotnosti ili da jedna zamjenjuje drugu u nizu. Svaka od njih stavlja naglasak na različite aspekte procesa usvajanja jezika što omogućuje cjelovitije sagledavanje fenomena usvajanja jezika.

3.1. Bihevioristički pristup

Bihevioristički pristup nastaje u okviru psihologije, a temelji se na postavci da se u ponašanju očituje sve što pojedinac čini, uči i misli. U ovom je pristupu naglašen način na koji se promatra usvajanje jezika. U lingvističkoj literaturi atribut bihevioristički često se rabi i uz termin teorija.

Godine 1957.g. Skinner objavljuje knjigu *Verbal Behaviour* u kojoj tvrdi da je jezično ponašanje jednako ostalim oblicima ponašanja, a temelj svega je potkrjepa (Salzinger, 2008.). Bihevioristi svoje zaključke temelje na istraživanjima na životinjama, ali uvjereni su da se isti mogu primijeniti i na čovjeka. Ako se ponašanje pozitivno potkrepljuje, odnosno nagrađuje, to će proizvesti novo pozitivno ponašanje. Oni smatraju da je jezično usvajanje oblik ponašanja koje se uči kao i svako drugo ponašanje. Ukoliko se određen oblik ponašanja negativno potkrijepi, odnosno kazni, doći će do prestanka takvog ponašanja. Skinner smatra da dijete oponaša jezik svojih roditelja i onih koji o njemu brinu. Dijete će usvojiti one iskaze za koje je bilo nagrađeno, pohvaljeno ili je dobilo ono što je tražilo, a zaboraviti one koji nisu bili uspješni odnosno koji nisu rezultirali pozitivnom potkrjepom. U osnovi ovoga pristupa je, dakle, ponašanje koje je uvjetovano pozitivnim potkrjepljenjem iz okoline.

3.2. Nativistički pristup

Pristup usvajanju jezika temeljen na ponašanju bio je u mnogočemu izložen kritikama posebno Noama Chomskog. To što djeca često čine pogriješke u govoru (npr. nepravilna množina)¹⁶ koje nisu čuli od roditelja ili nekog drugog iz svoje okoline, Chomskog navodi na zaključak da dijete ne može usvajati jezik samo na temelju oponašanja te da mora postojati niz pravila koja su urođena, a koja djeca razrađuju i primjenjuju (Chomsky, 2002.). Sljedeći argument protiv biheviorističkoga pristupa u tumačenju usvajanja jezika počiva na činjenici da sva djeca, bez obzira gdje žive, prolaze kroz jasno određene stupnjeve pri usvajanju jezika. Nadalje, kritike biheviorističkog pristupa govore da ako bi djeca usvajala jezik isključivo na temelju oponašanja, onda bi vrlo rano mogla ponoviti složene rečenične strukture koje se nalaze u govoru odraslih, a to ona nisu u stanju.

Primjer trinaestogodišnje Genie dokazuje da postoji kritični period usvajanja jezika. Genie je bila teško zanemarivana, odgajana u izolaciji i lišena normalnih ljudskih kontakata od osamnaestog mjeseca do osamnaeste godine života. Njen poremećen i zaostao razvoj očitovao se na mnogo načina. Tijekom rehabilitacije njeni su je terapeuti pokušali naučiti govoriti. Unatoč mnogim nastojanjima, većim dijelom u učenju rječnika, nikad nije uspjela naučiti tečno govoriti, dok su njene gramatičke kompetencije ostale na razini prosječnoga petogodišnjaka. Na temelju ovoga primjera moguće je zaključiti da bi Genie naučila tečno govoriti kad bi se jezik učio jedino na temelju oponašanja i pozitivnoga potkrjepljivanja.

Svi Chomskyjevi argumenti vode prema činjenici da nije moguće da djeca usvajaju jezik isključivo ponašanjem uvjetovanim pozitivnim potkrjepljivanjima iz okoline u kojoj žive, odnosno, da u prirodi čovjeka postoji nadređena jezična sposobnost¹⁷ koja upravlja jezičnom izvedbom¹⁸. Dakle, uvjet za ono što je izrečeno u konkretnoj situaciji je općenito ovladavanje jezičnim mogućnostima i poznavanje zakonitosti jezičnoga funkcioniranja. Iznošenjem svojega viđenja načina usvajanja jezika koje se pomiče s dotadašnjeg tumačenja učenja i to uvjetovanjem na umno objašnjenje usvajanja jezika, u svom djelu *Syntactic structures*, nastalom 1957. godine, Noam Chomsky stvara temelje novoj teoriji nazvanoj generativna gramatika. Chomsky je uvjeren

¹⁶ Primjerice: čovjek-čovjeci/čovjek

¹⁷ Eng. *competence*

¹⁸ Eng. *performance*

u činjenicu da se dijete rađa s urođenom jezičnom sposobnošću LAD¹⁹ (Chomsky, 1978.). Urođeno znanje koje djeca posjeduju o općim (univerzalnim) jezičnim oblicima isključivo je jezično, i to znanje univerzalne gramatike UG²⁰ omogućuje djeci da u samo nekoliko godina usvoje bogatu jezičnu strukturu, tj. na temelju ograničenoga broja unosa usvoje konačan i produktivan sustav pravila koji čini gramatiku određenoga jezika. Sintaksa čini središnjicu univerzalne gramatike i nije ovisna o ostalim jezičnim sastavnicama.

U literaturi je moguće pronaći još dvije teorije koje se temelje na načelima nativizma, teoriju upravljanja i vezanja²¹ te teoriju mogućnosti učenja²². Chomsky (1981.) u svojoj teoriji upravljanja i vezanja razlikuje jezična načela od jezičnih parametara. Svi prirodni jezici posjeduju jezična načela²³, a to su zapravo univerzalna jezična svojstva odnosno značajke. Nasuprot tome, parametri su ona jezična svojstva koja se razlikuju od jezika do jezika (npr. neki jezici zahtijevaju izricanje subjekta, a neki ne). U procesu usvajanja jezika, univerzalna načela “uređuju” jezik koji dijete čuje, ali djeca moraju sama doći do spoznaje koji parametri vrijede za jezik koji usvajaju (Cook i Newson, 2007.). Matematička teorija mogućnosti učenja jezika²⁴ (Gold, 1967.; Pinker 1979.), također poznata kao teorija mogućnosti učenja, također nastoji odgovoriti na pitanje što je jezično usvajanje. U svoje tumačenje uključuje četiri sastavnice, a to su: skupina jezika od kojih se jedan usvaja, zatim kontekst u kojem se jezik usvaja, a koji pruža podatke o jeziku, nadalje, strategija učenja koja omogućuje povezivanje jezičnog unosa²⁵ s hipotezama o jeziku te stupanj uspješnosti koji pokazuje koliko pretpostavke o jeziku odgovaraju konkretnim strukturama jezika koji se usvaja. Ovim sastavnicama i terminologijom koju koristi, teorija mogućnosti učenja daje odgovore ne samo o načinu usvajanja jezika, nego i o procesu učenja općenito. To se posebice odnosi na proces učenja stranoga jezika zato što sam termin učenje koji redovite koriste teoretičari mogućnosti učenja, implicira namjeru, intenciju onoga koji uči i koji poučava, a proces

¹⁹ Eng. *language acquisition device*

²⁰ Eng. *universal grammar*. U suvremenoj literaturi termin univerzalna gramatika gotovo je zamijenio termin urođena mehanizma za usvajanje jezika te obuhvaća ideju o mehanizmu i ideju o sustavu.

²¹ Eng. *government-binding theory*

²² Eng. *learnability theory*

²³ Primjerice: X-bar načelo koje upravlja strukturom fraza

²⁴ Eng. *mathematical theory of language learnability*

²⁵ Eng. *input*

namjernosti karakterističan je za učenje stranoga jezika, iako ga ni iz usvajanja jezika nije moguće posve isključiti.

S nativističkih polazišta jeziku se pristupa kao samostalnoj kognitivnoj sposobnosti, modularnoj, odvojenoj od ostalih kognitivnih sposobnosti te je u tome vidljiva osnova njihovih manjkavosti, odnosno otvoren prostor za kritike te za nadopunjavanje drugačijim načinima viđenja jezičnoga usvajanja.

3.3. Konstruktivistički pristupi

Konstruktivistički pristupi hiperonim su za teorije koje smatraju da se usvajanje jezika odvija na temelju jezičnoga iskustva pojedinca u međudjelovanju s okolinom. Razvili su se kao reakcija na nativistički pristup u okviru kojega se tvrdi da jezik prethodi iskustvu, a temeljna premisa ovih pristupa je da jezik ne prethodi iskustvu već iz njega izranja. U srži konstruktivističkih istraživanja bitniji je proces usvajanja jezika od konačnoga stupnja njegovoga razvoja ili pak urođene jezične sposobnosti.

Među konstruktiviste ubrajaju se kognitivni lingvisti Lakoff (1987.), Langacker (1988.), Ungerer i Schmidt (1996.), Croft i Cruse (2004.), funkcionalni lingvisti Bates i MacWhinney (1982.), konekcionisti McClelland (1988.), Christiansen i Chater (1999.) i dr., emergentisti Elman i dr. (1996.) i MacWhinney (1999.), ostali primijenjeni lingvisti kao Larsen-Freeman²⁶, zatim istraživači dječjega jezika Tomasello (2006.), Slobin (2003.) i dr., računalni lingvisti koji se služe statističkim metodama kao Calhoun i dr. (2010.) (Ellis, 2001.). Svi navedeni autori na jezični razvoj gledaju kao na funkcionalan te smatraju da je uvjetovan i mnogo čime drugime, poput društvenoga i kulturnoga okruženja te spoznajnih i afektivnih obilježja govornika. Važan pomak u odnosu na ostale pristupe sastoji se u tome da konstruktivističke teorije na dijete ne gledaju kao na pasivnoga primatelja znanja, nego kao aktivnoga sudionika u njegovome kreiranju u međudjelovanju s okolinom.

²⁶ Primjena teorije kaosa/kompleksnosti na učenje drugoga stranog jezika

3.3.1. Kognitivne teorije

Kao mogući izvor kognitivnih teorija potrebno je promatrati zaključke do kojih je došao švicarski psiholog/epistemolog Piaget promatrajući razvoj djece. On na jezik ne gleda kao na odvojenu jezičnu sposobnost, nego kao na jednu od kognitivnih sposobnosti u međudjelovanju (Pijaže, 1978.). Uz to, smatra da iskustvo prethodi jeziku. To pokazuje nizom primjera. Primjerice, postoji točka u dječjem intelektualnom razvoju kada ono uspoređuje objekte s obzirom na njihovu veličinu. To znači da ako se djetetu da niz štapića, ono ih može poredati po veličini. Piaget tvrdi da dijete koje još nije doseglo stupanj razvoja kad može razumjeti koncept veliko/malo, neće moći naučiti koristiti komparative i superlative pridjeva velik/malen.

Nadalje, pratio je stalnost objekata, a to je ujedno drugi fenomen često citiran u odnosu na kognitivnu teoriju. Tijekom prve godina života djeca nisu svjesna postojanja objekata koje ne vide. Objekt koji nestaje iz vidokruga, za njih prestaje postojati. Oko godine i pol starosti djeca shvaćaju da objekti imaju postojanost neovisno o njihovoj percepciji. Kognitivna teorija skreće pozornost na značajno povećanje dječjega rječnika u toj dobi, predlažući povezanost između svjesnosti o prirodi postojanja objekata i učenja oznaka za objekte.

Kognitivnolingvistički pristup jeziku pretpostavlja tri bitne činjenice, a one su: da jezična sposobnost nije samostalna, nego da je u međudjelovanju²⁷ s ostalim kognitivnim sposobnostima (Bloom, L., 1993.; Hollich et al., 2000., Golinkoff, Hirsh-Pasek, 2000.; Hirsh-Pasek, Golinkoff i Hollich, 1999.; Hirsh-Pasek, Golinkoff, 2000.), da znanje jezika proizlazi iz njegove uporabe (Croft i Cruse, 2004.), da je gramatika konceptualizacija, odnosno da se jezične jedinice oblikuju apstrahiranjem uvjetovanim uporabom (Langacker, 1987.), a po svom karakteru mogu biti vrlo određene i specifične ili potpuno shematske.

²⁷ Literatura o proučavanju školske djece i roditelja počela je nuditi dokaze da procesi kao što su pažnja, učenje i pamćenje doprinose jezičnim vještinama, ali nema mnogo informacija o ulozi tih procesa u nastanku jezika. Međutim, proučavanje spoznaje djece pokazuje i da sposobnosti obrade informacija mogu biti izolirane u prvoj godini života i da su povezane s kasnijim općenitim kognitivnim ishodima. Sposobnosti kao što su pamćenje, brzina procesiranja, pažnja i sposobnost reprezentacije osnovne su sposobnosti koje se razvijaju u prvoj godini života i strukturalno su distinktivne, a utječu na razvoj jezika. Navedene tvrdnje moguće je slijediti za djecu u dobi do 18 mjeseci života, međutim, kako se dijete nastavlja razvijati, sve je teže nalaziti čistu povezanost između jezika i intelekta. Neka su se istraživanja usredotočila na djecu koja su naučila tečno govoriti unatoč abnormalnom mentalnom razvoju. Čini se da se sintaksa posebno ne oslanja na općenito intelektualno povećanje (Rose, Feldman, Jankowski, 2009.).

Uz ostale kognitivne sposobnosti ljudska sposobnost konceptualizacije osnova je odnosa jezika i iskustva, a iskustvo se na različite načine uokviruje, konceptualizira, sa svrhom jezične komunikacije. Tvrdnja da se usvajanje jezika temelji na uporabi srž je tzv. uporabno utemeljenog modela usvajanja jezika²⁸ koji zagovara Michael Tomasello. On također smatra da je jezična sposobnost jedna od kognitivnih sposobnosti. U procesu usvajanja jezika naglašava postupnost od jednostavnijeg prema složenom i od konkretnog prema apstraktnom, a činjenicu da se neke konstrukcije usvoje prije drugih smatra posljedicom različitih unosa (Tomasello, 2006.).

3.3.2. Konekcijonizam

Konekcijonizam uključuje niz modela u srži kojih je istraživanje kognitivnih procesa koji su se razvijali tijekom pedesetih i ranih šezdesetih godina 20. stoljeća. Ti modeli u ovom se pristupu povezuju i dobivaju naziv konekcijonistički model, a u osnovi njihova proučavanja je paralelno distribuirano procesuiranje, PDP²⁹.

Osnovu istraživanja čine (neuronske) mreže koje se sastoje od jedinica koje su gusto međusobno povezane, a korespondiraju s konceptima ili elementima. Te jedinice imaju stupanj aktivacije (0-10) i prenose signale jedna prema drugoj putem opterećenih veza. Učenje se sastoji u dodavanju jačine vezi i vrijednosti ulazu, da bi se reducirao raskorak između aktualnog izlaza³⁰ koji je odgovor na neki unos³¹, i željenog izlaza predviđenog nizom „učućih“³² unosa (Pinker i Prince, 1988.).

Budući da djeca imaju ograničenu radnu memoriju, sposobna su procesirati samo jednostavne uzorke koji predstavljaju osnovu za poopćavanje. Utjecaj učestalosti pojavljivanja oblika i poopćavanje temeljne su sastavnice konekcijonističkog pristupa usvajanju jezika (Lightbown i Spada, 1999.). Broj pogrešaka koje dijete čini tijekom izgradnje pravila

²⁸ Eng. *usage based model*

²⁹ Eng. *parallel distributed processing*

³⁰ Eng. *output*

³¹ Eng. *input*

³² Eng. *learning*

proporcionalan je broju naučenih oblika. Međutim, usvajanjem pravila primjene ispravnih oblika, broj pogrešaka se gubi. Procesom sazrijevanja, dijete razvija radnu memoriju koja je u interakciji s općim mehanizmom učenja koji omogućuje učenje sve složenijih oblika (Elman, 1996., 2001.). Takav pogled na usvajanje jezika u suprotnosti je s pretpostavkama o posjedovanju LAD-a.

Konekcionizam se temelji na iskustvu, odnosno jezični input kojem je dijete izloženo i njegova uporaba da bi se mreža izgradila. Iako stoji čvrsto kod svojih tvrdnji, Elman priznaje da je jezik koji se nauči aktivnošću neuronskih mreža još prilično ograničen te da je jasno da postoje ostali aspekti ljudskoga kognitivnog i društvenog razvoja potrebni za učenje jezika (Elman 1996, 2001.).

3.3.3. Interakcionizam ili teorija inputa

Ovaj pristup predstavlja kombinaciju nativističkog i biheviorističkog pristupa (Lightbow i Spada, 1999.), a njegovi su korijeni vidljivi kod Piageta. Sastoji se od dviju komponenti, teorije procesiranja informacija i društveno-interakcijske komponente. Prvi dio, teorija o informacijskom procesiranju, govori u prilog činjenici da je mozak izvrsno sredstvo u otkrivanju jezičnih uzoraka. Drugi dio, društveno-interakcionistički, naglašava postojanje urođene čovjekove čežnje da razumije i da ga se razumije (Chapman, 2000.).

Procesuiranje informacija sastoji se od transformacije informacija, odlučivanja, poopćavanja, konstruiranja značenja na temelju informacija i iskustva. Toj urođenoj sposobnosti nužan je kontekst da bi se jezik usvojio. Taj kontekst Bruner (1983.) naziva sustavom potpore u učenju jezika³³, kao odgovor Chomskyjevom mehanizmu za učenje jezika³⁴. Učenje jezika aktivan je proces, a pojedinac na temelju postojećeg znanja konstruira nove ideje i koncepte. Proces učenja jezika započinje već od najranijih društvenih kontakata u odnosu majka-dijete gdje djeca razrađuju značenja jezičnih uzoraka kojima su često izložena. Glavni podupiratelji učenja jezika

³³ Eng. *language acquisition support system- LASS*

³⁴ Eng. *language acquisition device - LAD*

su roditelji, a njihova potpora čini osnovu učenja jezika. Interakcionisti kao što je Bruner³⁵ smatraju da je jezik usmjeren djetetu³⁶ posebno prilagođen podupiranju procesa jezičnoga usvajanja. Podupiranje jezika očituje se u interakcijama, a dijete uči kroz igru, sudjelovanje, aktivnost, čineći. Interakcije roditelja i djece koja još nisu mogla govoriti proučavao je Trevarthen (1977.). Zaključio je da je struktura uključivanja-isključivanja u konverzaciju preko igara i neverbalne komunikacije razvijena mnogo prije nego su izgovorene prave riječi. On tvrdi da se jezik može naučiti u komunikacijskom kontekstu.

U odnosu na ostale pristupe usvajanja jezika, pristalice ovoga smatraju da se mnogi kognitivni procesi prisutniju u jeziku, ali naglašavaju utjecaj društvenoga sklopa u usvajanju jezika.

3.4. Zaključno

Na pristupe usvajanju jezika ne treba gledati kao na alternative jer je jasno da to nije moguće. Svaki od njih predstavlja važan korak prema rasvjetljavanju procesa usvajanja jezika.

Nativistički pristup usvajanju jezika ističe da je jezik urođena sposobnost, a slušanjem govora ona se pokreće. Glavni argumenti pristupa o urođenoj prirodi jezika su da sva djeca, bez obzira koji jezik usvajaju, prolaze kroz iste faze razvoja te da ga usvoje u prilično kratkom vremenu.

Osnovne sumnje u teorije nastale u okviru ovih pristupa očituju se u činjenici da zdravoj djeci roditelja oštećenoga sluha nije dovoljna izloženost televizijskom ili radijskom programu da bi naučila govoriti, nego je za usvajanje govora nužna komunikacija s osobama koje mogu govoriti.

Bit bihevorističkog pristupa je shvaćanje da se jezik uči oponašanjem roditelja koji pozitivno potkrjepljuju pravilno oblikovane i kažnjavaju nepravilno oblikovane jezične oblike koje je dijete proizvelo. Iako se ovakav stav može primijeniti na učenje fonologije, teško je

³⁵ Iako se Brunera svrstava u konstruktiviste kad se govori o teoriji učenja općenito, a primjenjivo i na usvajanje jezika, zatim s obzirom na njegove postavke o teoriji učenja i zaključaka o usvajanju jezika, a u odnosu na ostale pristupe, njegov je pristup moguće odrediti kao interakcionistički.

³⁶ Eng. *child-directed speech- CDS*

primjenjiv na ostale jezične sastavnice, kao što je primjerice morfologija, u kojima djeca izriču nepravilne jezične oblike bez obzira na to što od roditelja čuju pravilno oblikovane. Ovaj pristup zagovara postavku da se jezik ne usvaja, nego uči.

U srži konstruktivističkih pristupa jezičnome razvoju je objedinjavanje biološkoga i društvenoga aspekta razvoja. Kognitivne teorije temelje se na uvjerenju da je jezik tek jedna u nizu kognitivnih sposobnosti u interakciji koje čovjek posjeduje. Tvrde također da jezik ne prethodi iskustvu, nego da iz njega izranja te da se iskustvo zapravo gradi uporabom jezika. Konekcionističke teorije obraćaju pozornost na procese koji se odvijaju u mozgu prilikom usvajanja jezika te naglašavaju njihovu složenost, ali ističu da je za usvajanje ključno međudjelovanje jezika i ostalih spoznajnih sposobnosti te društveni aspekt razvoja djeteta.

Glavnu zamjerku nativizmu, činjenicu da se jezik ne razvije izvan komunikacijskog konteksta, interakcionisti uzimaju kao polazište u oblikovanju svojih postavki. U objašnjavanju procesa učenja jezika interakcionisti ističu nužnost posjedovanja urođene jezične sposobnosti, postojanje njene interakcije s ostalim kognitivnim sposobnostima, ali ističu da se jezik može razviti isključivo u komunikacijskom kontekstu.

Najcjelovitije tumačenje jezičnoga razvoja moguće je pripisati jedino pristupu koji je sveobuhvatan, holistički, onome koji u obzir uzima sve najbitnije aspekte usvajanja jezika, dakle interakcionizmu. U daljnjim istraživanjima potrebno je krenuti od postavki i uvjerenja nastalih u okviru ovoga pristupa, da su za uspješno usvajanje jezika nužne urođene predispozicije za razvoj jezika, razvoj sposobnosti mišljenja, učenja, pamćenja, poopćavanja te međudjelovanje jednog i drugog u interakciji s okolinom odnosno s bliskim osobama i sa svijetom, uz uzimanje u obzir vlastite aktivnosti djeteta u tom procesu.

4. TIJEK USVAJANJA JEZIKA

„Zapravo, ne može se spriječiti dijete da ga nauči“.
(Chomsky prema Kuvač i Palmović, 2007., str.19.)

Usvajanje jezika vrlo je složen proces obzirom da uključuje usvajanje fonologije, rječnika, morfologije, semantike, sintakse i pragmatike. Prihvaćajući termin usvajanja u teoriji i istraživanjima, na vidjelo izlazi činjenica da objekt istraživanja više ne može biti jezik sam jer se on razvija zajedno s djetetom koje raste i razvija se te je sam proces usvajanja jezika uklopljen u građu promjenjivog djetetovog života odnosno cjelokupnog razvoja. U stvarnom okruženju varijable nisu, niti mogu biti izolirane. Dakle, jezik je tjelesan i kontekstualiziran (Bloom, L. 2000.).

U istraživanjima dječjega jezika proučava se tijek usvajanja jezika pojedinca, dakle na temelju zaključaka dobivenih istraživanjem govora nastoji se rasvijetliti proces usvajanja jezika općenito. Stoga se u ovom poglavlju upotrebljavaju termini govor i jezik, ovisno u kontekstu u kojem se pojavljuju.

Činjenice da je kod sve djece, koja usvajaju isti jezik, moguće uočiti jednake pojave u tijeku usvajanja jezika upućuju na to da je induktivan pristup u istraživanjima dječjega jezika vrlo smislen. Također, individualne razlike koje se očituju u tome da ne dosegnu sva djeca isti stupanj jezičnog razvoja u istoj životnoj dobi ukazuju na opravdanost individualnog pristupa u istraživanjima dječjega jezika. Bez obzira na vrstu pristupa u istraživanjima dječjega jezika, posljedica je - različito shvaćanje i tumačenje usvajanja jezika.

Usvajanje jezika podrazumijeva čitav niz procesa. Proučavanje usvajanja jezika moguće je ostvarivati istraživanjima samih procesa, ali ga je moguće promatrati i s obzirom na razdoblja u kojima se procesi odvijaju te stupnjeve koji se postižu u jezičnome usvajanju.³⁷ U okviru toga, u podjelama razdoblja jezičnoga usvajanja koje su načinili različiti autori, moguće je utvrditi odstupanja i neslaganja oko početka i trajanja određenog razdoblja, stupnja ili procesa. U osnovi se autori slažu oko toga da se razdoblje jezičnoga usvajanja može podijeliti na predjezično i jezično. Predjezično traje do početka pojave prve riječi, dok pojavom prve riječi, između 10. i 14.

³⁷Ingram (1989.) primjerice govori o stupnju razvoja jezika kao o jednoj točki kontinuuma. Stern govori o preliminarnom stupnju i četirima razdobljima usvajanja jezika (Ingram, 1989.). Furlan (1963.) pak navodi faze usvajanja jezika.

mjeseca života djeteta počinje jezično razdoblje. Otada je moguće pratiti leksički razvoj. Negdje u dobi između 18 i 20 mjeseci, odnosno kad već dijete posjeduje određeni broj riječi u svom rječniku, slijedi stupanj višerječnih kombinacija³⁸. U tom se razdoblju pojavljuju i konstrukcije temeljene na određenim elementima (Tomasello, 2006.), kao što je primjerice red riječi ili morfološke oznake koje dijete upotrebljava da bi izrazilo pojedine sudionike u sceni.

Od ove dobi nadalje može se govoriti o početku razvoja sintaktičkih konstrukcija (Bloom 1991.; Ingram, 1989.), iako je sasvim prihvatljiva i tvrdnja da je početak ove pojave prilično neizvjestan (Tomasello, 2006.). Raspon semantičkih odnosa koji bivaju izraženi dvočlanim iskazima vrlo je velik. Ranija američka istraživanja dvočlanih iskaza otkrivala su male klase riječi koje je Braine nazvao *pivot klase* (Bussmann, 2006.), a Ervin i Miller (1964.) *operatori*. Te se riječi najčešće pojavljuju na određenom mjestu u iskazu (prvom ili drugom) i obavljaju izvjesne jezične operacije. Kad dijete u tijeku usvajanja jezika dođe u fazu proizvodnje rečenice od dvije riječi, njegov je govor mnogo razvijeniji od zbroja operatora i *punih* riječi. Rasprostranjenost *pivot* klasa ne odražava u potpunosti prirodnu strukturu dječjega govora na tom stupnju razvoja. Npr. jedan poznati operator je riječ kojom se ukazuje, a koristi se za označavanje ili imenovanje (tamo, to). Dijete je u stanju izgovoriti stotine tvrdnji standardnoga oblika *Tamo kuca, Tamo stolica, To kamion* itd. (Furlan, 1963.). Primjeri drugih operatora: još, nema, moj, ne. Moguće je reći da djeca koriste operatore po utvrđenom redoslijedu.

Autori Bloom (1991.) i Slobin (1985.) tvrde da kombinacijom imenica u engleskome jeziku dijete izražava barem 5 različitih odnosa: konjunkciju (kocka, lutka), atribut (zima, kapa), genitiv (tata, šešir), subjekt-lokativ (džemper, stolica), subjekt-objekt (mama, knjiga). Semantička sposobnost koja je u osnovi ovakvih kombinacija mnogo je složenija nego što se vidi iz površinskog oblika iskaza. Naime, dijete je svjesno mnogih odnosa koje otkriva upotrebom siromašnih jezičnih sredstava. Te različite tipove odnosa kao što su genitiv, lokativ, akuzativ i slični, odrasli izražavaju pomoću složenih jezičnih rješenja kao što su red riječi u rečenici i infleksija. Prije nego što se ta rješenja usvoje, potreban je nejezični kontekst da bi odnosi mogli biti protumačeni pa stoga nisu *sintaktički*. Odnosno, nije ih moguće tumačiti samo po jezičnoj osnovi. Dok dijete ne ovlada jezičnim rješenjima kojima se razjašnjavaju takve razlike, kontekst i geste su ti koji pomažu da djetetovi iskazi budu jasniji. Primjerice, treba se naći u situaciji kad

³⁸ Eng. *first words combinations*

dijete kaže *Tata šešir* da bi bilo moguće razumjeti da to znači *Tatin šešir*, a ne *Tata nosi šešir*. Prozodija je još jedan način koji djeca koriste za označavanje razlika između iskaza i očigledno identične strukture (Slobin, 1985.).

Faza rečenica od dvije riječi obično je vrlo kratka. Na najranijim stupnjevima dječje rečenice su kratke, telegrafske i po sadržaju jednostavne. Prve rečenice sastavljene su od riječi u osnovnom obliku, bez primjene nastavaka, a za izražavanje semantičkih odnosa koristi se neka vrsta redosljeda riječi. U tom smislu sintaksa se javlja prije morfologije: djeca kombiniraju riječi prije negoli počnu izdvajati i koristiti sredstva kao što su prefiksi i sufiksi. Međutim, postoje razlike među jezicima, a odnose se na redosljed riječi kao jedno od gramatičkih rješenja i na usvajanje raznih vrsta sistema infleksije (Slobin, 1985.).

Oko treće godine javljaju se gotovo svi tipovi gramatičkih rješenja, iako nisu usvojeni svi detalji, a često se javljaju i pretjerana uopćavanja ili preširoka primjena pojedinih pravila.

Mnogi autori navode da oponašanje predstavlja pomoć u učenju sintaktičko-semantičkih struktura koje dijete pokušava proizvesti ili koju je nedavno proizvelo (Brown i Fraser, 1964.; Bellugi, 1971.; Bloom et al., 1974.; Clark i Clark, 1977.). Pri tome dijete ne ponavlja sve što čuje, već odabire što će oponašati, pojedine riječi ili rečenične dijelove.

Neposredno nakon stupnja dvočlanih iskaza, u dobi između treće i četvrte godine života u dječjem govoru pojavljuju se druge jezične univerzalije. Upotreba izdvojenih riječi u kombinacijama s drugim riječima dokazuje da je dijete iz govornog toka razlučilo riječi-jedinice što znači da je u stanju zanemariti brojne infleksije koje idu uz riječi. Nakon stupnja dvočlanih iskaza počinje se primjenjivati infleksija, što pokazuje da je dijete razlučilo nastavke iz govornoga toka kao morfološke jedinice. Iako tijekom razvoja može biti veoma složen i dugotrajan, iznenađuje činjenica da je osnovna ideja o promjeni nastavaka dostupna već dvogodišnjem djetetu (Slobin, 1985.).

Između druge i treće godine života dijete počinje graditi složene rečenične konstrukcije koje podrazumijevaju rečenice s dva glagola (Bloom, L., 1991.; Slobin, 1985.). Upotrebom sve složenijih rečeničnih konstrukcija jezik djeteta počinje uvelike sličiti govoru odraslih. Prema zagovornicima postojanja kritičkog razdoblja u usvajanju jezika, nakon treće godine života djeteta prestaje usvajanje jezika. Nakon toga mogu se dogoditi samo male promjene na razini rječnika koji se može usvajati tijekom cijelog života te na razini prevladavanja ograničenja u upotrebi. Daljnje promjene jezičnoga razvoja moguće je svesti na promjene uvjetovane općim

intelektualnim razvojem bez dodatnih, bitnih, novih i temeljnih struktura sintetičke sposobnosti (Slobin, 1985.). Do šeste, sedme godine savladana je većina padeža i složenih oblika, a preostalo djetinjstvo zaokupljeno je savladavanjem finijih aspekata jezičnoga sustava.

Usvajanje jezika moguće je podijeliti na dva razdoblja, predjezično i jezično. Ako jezično razdoblje započinje prvom izgovorenom riječi koja ujedno predstavlja i početak izgradnje rječnika, onda izgradnja rječnika predstavlja početak jezičnog razdoblja usvajanja jezika.

4.1. Predjezično razdoblje usvajanja jezika

Termin predjezično doslovno znači razdoblje prije pojave jezika, međutim, u tome razdoblju jezik ipak postoji. Nekad se pretpostavljalo (Furlan, 1963.), a današnja istraživanja plača novorođenčadi donose spoznaje o tome da dijete već u utrobi usvaja uzorke materinskog jezika. Tako prema Mampe et al. (2009.) plač novorođenih³⁹ Nijemaca ima silaznu intonaciju, dok novorođena francuska djeca plaču uzlaznim tonom. Navedeni autori nadalje tvrde da je prvi plač početak komunikacije djeteta s okolinom, stoga se i naglašava nužnost slušanja plača u zadovoljavanju djetetovih potreba. Neki autori smatraju da to prvo razdoblje treba smatrati jezičnim budući da dijete glasovima na sebi svojstven način komunicira sa svojom okolinom.

Neosporna je činjenica da je dijete od rođenja aktivno uključeno u proces usvajanja jezika. Percipiranje svijeta, oslušivanje, promatranje, razlikovanje različitih zvukova, razumijevanje, prethodnice artikuliranoga govora kao gukanje i brbljanje, pokazatelji su i preteče jezičnoga razvoja.

U prvim danima života dijete se oglašuje tj. plače samo u svojim negativnim stanjima. Ubrzo se javljaju i neki glasovi koji su vezani uz stanja ugone, tzv. glasovi ugone. Ti su glasovi nejasni i nešto dublji i bez nazalne kvalitete karakteristične za glasove neugode. Glasovi ugone i neugode univerzalni su tj. jednaki ili slični kod sve zdrave djece, bez obzira na to kojim jezikom govore njihovi roditelji.

³⁹ Dobne granice čovjekovoga psihičkog razvoja u literaturi se različito određuju. U korištenju terminologije u ovom radu uzeta je Furlanova (1988.) periodizacija čovjekovoga psihičkog razvoja. Prema tom izvoru, prenatalno razdoblje traje od začeća do rođenja. Dva tjedna nakon rođenja dijete je novorođenče. Dojenče je od dva tjedna starosti do kraja prve godine nakon rođenja. Od kraja prve do kraja treće godine života dijete se nalazi u ranom djetinjstvu, dok predškolska dob traje od treće do šeste ili sedme godine života djeteta.

U drugom mjesecu života dojenče počinje primjećivati ljude oko sebe. U prisutnosti druge osobe dijete postaje življe, maše ručicama, a ubrzo se javlja i posebno glasanje. Od toga vremena nadalje dijete postaje prilično osjetljivo na ljudski glas. Čuvši ljudski glas, obično mijenja svoje ponašanje – prestaje plakati, okreće glavu prema izvoru glasa, počinje se javljati glasovima ugođe, itd. (Furlan, 1963.).

Izvođenje prvih glasova istraživali su psiholozi, lingvisti i drugi stručnjaci te pronašli da su to najraznovrsniji vokali i poluvokali. Zato se ta faza u razvoju dječjega govora u tradicionalnim podjelama faza usvajanja jezika naziva vokalizacijom. Zanimljivo je da u to doba djeca u svom repertoaru imaju i do deset različitih vokala od kojih neki ne postoje u govoru odraslih.

Iz toga glasovnog „skladišta“ dijete kasnije uzima ono što mu treba za stjecanje govora. Ove promjene traju otprilike nekoliko tjedana nakon rođenja. Zahvaljujući daljnjem anatomsko-fiziološkom razvoju govornih organa počinju se pojavljivati kombinacije konsonanata i vokala. „Razgovaranje“ dojenčeta s odraslom osobom može se objasniti kao prvi pokušaj djeteta da imitira odraslu osobu. To je, dakako, vrlo primitivna, rudimentarna imitacija: sastoji se samo u tome da na glasove odrasloga čovjeka dijete odgovara također glasovima, a ne nekim drugim oblikom ponašanja. Imitiranje govora u ovakvome elementarnom obliku javlja se kod djece već oko trećega, četvrtoga mjeseca nakon rođenja.

Budući da dijete postupno prolazi kroz različite faze razvoja govora, može se zaključiti da jezik nikako ne počinje onda kada dijete počinje izgovarati riječi nalik riječima odraslih.

Oko vremena pojave početnih vokala, slogova, početka imitacije i preliminarnoga razumijevanja slažu se Stern (iako on ovaj stupanj naziva preliminarnim) (Ingram, 1989.), zatim Furlan (1963.), Mesec (2010.) te Tomasello (2006.) koji ne negira pojavu početnih faza vokalizacije i silabifikacije, ali tvrdi da tu još ne počinje jezični razvoj. Predjezično razdoblje traje od rođenja do 10. mjeseca života.

4.2. Početak jezičnog razdoblja usvajanja jezika

Početak jezičnoga razdoblja započinje prvom djetetovom izgovorenom riječi. Otada počinje izgradnja rječnika. Složenije jezične sastavnice kao što su sintaksa i morfologija uvjetuju posjedovanje minimuma riječi u rječniku potrebnih za njihovo konstruiranje. Poznato je da stupanj višerječnih kombinacija⁴⁰ slijedi u dobi između 18. i 20. mjeseca života, kad dijete u svom rječniku već ima određeni broj riječi. Iz toga proizlazi da usvajanje rječnika predstavlja vrlo važnu kariku u lancu usvajanja jezika.

4.2.1. Rani leksički razvoj djeteta⁴¹

„Riječi su minimalni slobodni oblici u jezicima svijeta, stoga su to, za razliku od fonema ili slogova, cjeline *par excellence*. Riječi su više od referenta, one su uključene u relacije u gramatici jezika“ (Michnick Gollinkoff i Hirsh-Pasek, 2000, str. 4.).

Iako riječi u dobi kad se prvi puta pojavljuju u rječniku djeteta mogu sadržavati značenje rečenice te se stoga govori od ko incidenciji razdoblja usvajanja sintakse i semantike s razdobljem usvajanja rječnika (Ingram, 1989.), zbog nepostojanja gramatičke strukture u ranim dječjim iskazima, smatra se da se razvoj gramatike i sintakse nadograđuje na rječnik. Kao početak razdoblja usvajanja rječnika moguće je označiti trenutak izgovaranja prve riječi.

Usvajanje riječi vrlo je složen proces, a neki smatraju čak nemogućim pratiti ga odvojeno od gramatike i sintakse jer uključuje usvajanje semantike, sintakse i znanje pragmatike te ima posljedice koje se očituju u konceptualnom razvoju (Carey i Bartlett, 1978.), dok drugi tvrde da je razvijen rječnik osnova za razvoj ostalih jezičnih sastavnica (Stolt et al., 2009., Bates i

⁴⁰ Eng. *first words combinations*

⁴¹ U znanstvenim tekstovima koji se bave jezičnim razvojem češće se koristi sintagma leksički razvoj, dok se sintagma razvoj rječnika rjeđe koristi u znanstvenim tekstovima i povezuje ju se s tekstovima pisanim popularnim stilom i vezano uz kontekst razvoja rječnika (Hržica i Kraljević 2007). Međutim, u ovom se radu govori postupnoj izgradnji rječnika, dakle njegovom usvajanju i to u specifičnom životnom razdoblju kad još nije moguće govoriti o razvoju morfologije koju implicira termin leksem odnosno leksički. Leksički razvoj u tom kontekstu bio bi nadređen pojam terminu usvajanja rječnika. S obzirom na vrstu ovoga rada s jedne i specifičnu tematiku kojom se rad bavi s druge, u radu se koriste sintagme rani leksički razvoj i razvoj rječnika.

Goodman, 1997.; 1999.), odnosno preduvjet za uporabu većega broja morfoloških i sintaktičkih obrazaca (Hržica i Kraljević, 2007.). Istraživanja su pokazala da je veličina individualnog rječnika povezana ne samo s razumijevanjem u početnim razredima osnovne škole (Scarborough, 2002., Storch i Whitehurst, 2002. prema Neuman, Newman i Dwyer 2011.) nego i fluentnošću te razumijevanjem u srednjoj školi (Cunningham i Stanovich, 1997. prema Neuman, Newman i Dwyer, 2011.).

Zadaća se djeteta u procesu usvajanja riječi sastoji u tome da najprije segmentira jezični input, a potom identificira jezične oblike koji se ponavljaju. Istovremeno se na osnovi obrade perceptivnih poticaja, koncepti iznad objekata, radnji itd. u takozvanom procesu utiskivanja (eng. *mapping*), odnosno stvaranja koncepata, dovode u vezu jezične i konceptualne jedinice. To je uvjet za usvajanje riječi koji uključuje podprocese - razumijevanje i proizvodnju riječi. Stalno rastući broj usvojenih riječi integrira se u mentalni leksikon i tako se izgrađuje struktura. Uvođenjem novih riječi u postojeći jezični sustav osigurava se dinamični daljnji razvoj i reorganizacija znanja. Ujedno se održava diferencijacija značenja pojedinačnih riječi. Na temelju tih sposobnosti dijete može posegnuti za odgovarajućim stavkama u aktualnome jezičnom kontekstu.

4.2.1.1. Prvo razdoblje u ranom leksičkom razvoju

Jezično usvajanje počinje pojavom prve izgovorene riječi. Sam početak usvajanja jezika teško je jednoznačno odrediti budući da se prva izgovorena riječ ne pojavi kod sve djece u istoj dobi. Tako neka djeca prvu riječ izgovore oko 10. mjeseca života, a prema nekima još kasnije, oko 14. (Furlan, 1963.; Ingram, 1989.) ili 18. mjeseca života (Bates i Goodman 1997.; Szagun et al., 2006.; Smith, 2000.; Woodward 2000.; Mesec, 2010.). U promišljanju o definiciji riječi⁴² koja glasi da je riječ „glas ili skup glasova jednog jezika kojemu je pridruženo neko značenje i za koji govornici dotičnoga jezika smatraju da predstavlja autonomnu jedinicu“⁴³, nameće se pitanje kad

⁴² U ovom se radu koristi termin riječ iako je višeznačna, s obzirom da određeniji termin, leksem označava apstraktnu jedinicu koja uključuje gramatičke inačice jedne riječi, a u ranom usvajanju rječnika ne može se govoriti o prisutnosti gramatike.

⁴³ Hrvatski jezični portal, <http://hjp.srce.hr/index.php?show=search>, pristupljeno: 22.9.2010.

se može smatrati da je dijete izgovorilo riječ. Furlan kaže da je riječ *mama* izgovorena kada dijete kaže *mama* i kad pritom misli na svoju majku što implicira da se iz dječjega brbljanja može izdvojiti stalna skupina glasova koja je toliko uniformna i toliko se razlikuje od ostalog brbljanja da je se može nazvati riječju te da tu skupinu glasova izgovara uvijek u situaciji koja uključuje njegovu majku. Druga činjenica može potvrditi da je dijete usvojilo riječ *mama* ako se glasovna skupina počela asocijativno vezati sa slikom (bilo vizualnom, akustičnom, taktilnom ili kinestetičkom) njegove majke te da ta skupina glasova počinje za dijete dobivati svoje određeno značenje. Tek nakon što je ta skupina glasova dobila svoj smisao, postala je ona i za dijete riječ.

U ovoj fazi odnosno stupnju jednočlanih iskaza⁴⁴, dijete usvaja jednu po jednu riječ. Takvi pojedinačni iskazi nazivaju se holofrazama (Stern prema Ingram, 1989.; Tomasello, 2006.) obzirom da riječ za dijete te dobi može imati značenje koje pokriva jedna riječ, fraza, ali i cijela rečenica. Npr. *pta* može značiti *lopta*, *Lijepa lopta*, ali i *Daj mi loptu!* U toj dobi dijete ne razumije sintaksu, niti pak još shvaća da objekti imaju svoje nazive. „Dijete holofraze koristi da bi komuniciralo svoje namjere o specifičnom iskustvenom događaju“ (Tomasello, 2006., str. 5). U početku se riječi usvajaju sporo i mnoge riječi koje dijete proizvodi u određenom razdoblju, kasnije ne nastavlja aktivno koristiti (Hoff, 2001. prema Hoff i McKay, 2005.), a samim izlaganjem djeteta određenim riječima ne znači da će ono te riječi usvojiti (Carey i Bartlett, 1978.). Već od samog početka jasnijeg jezičnog izražavanja moguće je pratiti i činjenicu da dijete puno prije razumije riječ, nego li izgovori prvu, i da nadalje puno više riječi razumije nego ih je u stanju izgovoriti. Dakle, već je od ove dobi moguće govoriti o tzv. receptivnom i ekspresivnom vokabularu⁴⁵ djeteta. Razumijevanje se razvija prvo i temelj je proizvodnji jer nema jezičnoga izražavanja bez razumijevanja (Snyder, Bates i Bretherton, 1981.). Razumijevanje se razvija prvo, pojedinac u njemu više napreduje, dok je proizvodnja na neki način podređena razumijevanju. Tako npr. pojedinac neke riječi nikad ne upotrijebi u svome govoru, ali ih razumije (Kuvač i Mustapić, 2003.). Međutim, razumijevanje i jezična proizvodnja mogu se i istovremeno razvijati, a govor može u nečemu čak prethoditi razumijevanju. Djeca katkada upotrebljavaju izraze čije značenje očito ne razumiju, ili razumiju krivo s gledišta odrasloga.

⁴⁴ Eng. *one word stage*

⁴⁵ Receptivni vokabular: skup riječi koje dijete razumije, ali ne zna izgovoriti; ekspresivni vokabular: skup riječi koje dijete razumije i može upotrijebiti, prema: Expressive vocabulary, <http://www.education.com/definition/expressive-vocabulary/>, pristupljeno: 25.9.2011.

Takvo je govorenje zapravo oponašanje odraslih, no i ono ima veliku ulogu u usvajanju jezika. Oponašanje je važno u usvajanju glasovnog sustava i usvajanju riječi (Ryan, 1973.; Slobin, 1968.; Ricks, 1979.; Bloom, L., Hood i Lightbown, 1974.). Mnogi autori na oponašanje gledaju kao na svojevrsnu pomoć u učenju sintaktičko-semantičkih struktura koje dijete pokušava proizvesti ili koju je nedavno proizvelo (Brown i Fraser, 1964.; Bellugi, 1971.; Bloom, Hood i Lightbown 1974.; Clark i Clark, 1977.). Pri tome dijete ne ponavlja sve što čuje, već odabire što će oponašati, pojedine riječi ili rečenične dijelove, koji se mogu javiti i u promijenjenome obliku.

Ovo razdoblje usvajanja rječnika traje oko 8 mjeseci. Za njegovoga trajanja djeca mjesečno usvoje 8-11 novih riječi te do njegovoga završetka imaju 50 riječi u svom aktivnom rječniku, dok ih razumiju oko 200 (Nelson, 1973.; Ingram, 1989.; Szagun et al., 2006.). Zbog brzine kojom se riječi usvajaju i odsutnosti značajnijih promjena tijekom ovoga razdoblja, moguće ga je označiti kao sporo i mirno. Nakon ovoga razdoblja najčešće slijedi stupanj akceleracije u usvajanju riječi kojim započinje drugo razdoblje u usvajanju rječnika.

4.2.1.2. Drugo razdoblje u ranome leksičkom razvoju

Oko 18. mjeseca života mnoga djeca počinju ubrzano izgrađivati svoj rječnik. Naglo ubrzanje u leksičkom usvajanju naziva se rječnički brzac⁴⁶. Termin u hrvatski jezik uvela je Melita Kovačević 1998. g. Kao inačice toga naziva u hrvatskome jeziku pojavljuju se još nazivi leksički brzac i eksplozija imenovanja (Hržica i Kraljević, 2007.). Rječnički brzac različito dugo traje, a kod neke djece izostaje. Određuje ga se i kao jedno od univerzalnih obilježja ranoga leksičkoga razvoja (Bloom, L., 1973.; Nelson, 1973.; Benedict, 1979.). Bloom, P. (2002.) tvrdi da je jezični razvoj prilično ujednačen proces, da se odvija postupno, bez većih i naglih ubrzanja. Uz uključivanje individualnih razlika u promatranju ove pojave, moguće je konstatirati da je istina negdje između tih dviju postavki. Kod neke djece usvajanje rječnika odvija se postupno, bez naglog povećanja u produkciji riječi, kod druge djece se javlja rječnički brzac, ali ne kod sve djece u isto vrijeme. Kod neke djece naglo povećanje rječnika počinje u 25. mjesecu života (Bates et al., 1994.). Zabilježeno je također različito trajanje faze ubrzane izgradnje rječnika

⁴⁶ Eng. *vocabulary spurt, word spurt*

djece. Kod neke djece ova faza traje prilično dugo, čak dvije godine (Szagun, 2002.; Goldfield i Reznick, 1990.; Reznick i Goldfield, 1992.). Postoje i razlike u načinima na koje djeca prolaze rječničkim brzacem (Hržica i Kraljević, 2007.).

Za vrijeme rječnikoga brzaca dijete dnevno usvoji u prosjeku 9-10 novih riječi (Clark, 1995.), ali ubrzanje može biti i znatno veće, do 40 riječi mjesečno (Benedict, 1979.; Goldfield i Reznick, 1990.). Zabilježen je i primjer dječaka koji je u usvojio 83 nove riječi u jednome tjednu (Robinson i Mervis, 1998.). Također je zabilježeno da kada se dijete nalazi u razdoblju rječnikoga brzaca, počinje pokazivati sposobnosti kategorizacije (Muray, 2007. prema Neuman, Newman i Dwyer, 2011.). Istovremeno pojavljivanje tih dviju sposobnosti navodi istraživače na pretpostavke o sinergijskoj povezanosti između njih (Neuman, Newman i Dwyer 2011.). Kognitivna teorija nastoji dati objašnjenje pojave rječnikog brzaca obrazlažući ga povezivanjem pojave svjesnosti o postojanju objekata i učenja oznaka za njih. Oko godine i pol starosti dijete shvaća da objekti postoje neovisno o njihovoj percepciji, da objekt koji nestaje iz njihovog vidokruga ne prestaje postojati. U tome je moguće vidjeti naglo povećanje rječnika djeteta. Naglo povećanje broja riječi Ingram (1989.) tako pripisuje razvoju shvaćanja djeteta o tome da svaki objekt ima svoj naziv. Slobin (1985.) pak značajnija napredovanja u jezičnom razvoju povezuje s varijablama kao što su sposobnost da se što brže obavlja sve veći broj operacija, povećanje obujma neposrednog pamćenja i sve potpunije sazrijevanje kategorija i procesa ljudskoga iskustva.

Na kraju ovoga razdoblja, u dobi od dvije godine, dijete u svom rječniku ima oko 300 riječi. Rječnik prosječnog dvogodišnjaka sastoji se od 272 riječi (Furlan, 1963.; Ingram, 1989.; Mussen et al., 1990.). Prosječni trogodišnjak u svom rječniku ima 896 riječi, a prosječni četverogodišnjak 1540. Između 3. i 5. godine djeca usvajaju u prosjeku 50 riječi mjesečno. Prosječni petogodišnjak tako raspolaže rječničkim blagom od 2000 riječi (Mussen et al., 1990.).

Da razumijevanje riječi prethodi njihovoj uporabi, da dijete raspolaže ograničenim repertoarom od vrlo malo riječi na kraju prve godine, da je razvoj rječnika još dosta spor tijekom druge i da se znatno ubrzava na kraju druge godine, da se riječi upotrebljavaju u općenitom, generaliziranom smislu, te da je njihova upotreba sa specifičnim značenjem stvar razvojnoga procesa sažete su činjenice koje obilježavaju rani leksički razvoj.

4.2.2. Obilježja i važnost treće godine života s aspekta usvajanja rječnika

U dobi između 2. i 3. godine života dijete usvaja rječnik, osnove semantike, sintakse, morfologije i diskursa (Bloom, L., 1991.). Temelji materinskoga jezika usvoje se u tom razdoblju, a činjenica je da dijete više nikad toliko ne napreduje u razvoju jezika koliko u ovoj dobi. Stoga nije pretjerano to razdoblje označiti najznačajnijim u jezičnome usvajanju. Kako se u tome razdoblju istovremeno odvijaju brojni vrlo značajni procesi, napore u istraživanjima treba usmjeriti na opise i objašnjavanja procesa i pojava koji se događaju u njegovome okviru. Iako riječi za dijete u toj dobi često znače više od riječi, nepobitna je činjenica da ih može vezati u sintagme, dakle vladati ostalim jezičnim sastavnicama i to ponajprije morfologijom i sintaksom tek nakon što ih usvoji dostatan broj. Iz toga proizlazi da je rječnik u visokoj korelaciji s gramatikom. „Usvojenost većega broja riječi preduvjet je za uporabu većega broja morfoloških i sintaktičkih obrazaca. Upravo riječi omogućuju daljnji jezični razvoj jer nove riječi stvaraju nove veze i omogućuju prikladan odgovor u uvijek novim komunikacijskim situacijama” (Hržica i Kraljević, 2007., str. 297.).

Treća godina života razdoblje je usvajanja jednostavnih i složenih rečenica (Bloom, L., 1991.), međutim, procesi usvajanja rečenica mogući su tek nakon posjedovanja određenog rječničkog blaga koje se najintenzivnije stječe upravo u ovom razdoblju. Dakle, usvajanju rječnika potrebno je u istraživanjima dati posebno mjesto.

Rječnički brzac predstavlja najintenzivnije povećanje rječnika, ali se ne može smatrati univerzalnom pojavom budući da se ne događa kod sve djece. Povećanje s 272 riječi koje dijete ima u svom ekspresivnom vokabularu na kraju druge godine života do 896 riječi koje u svom rječniku posjeduje prosječni trogodišnjak predstavlja najznačajnije povećanje broja riječi u usvajanju rječnika. Stoga se razdoblje između 2. i 3. godine života razdoblje smatra najznačajnijim u usvajanju rječnika.

4.3. Pristupi i modeli usvajanja riječi

Svi odrasli govornici određenoga jezika posjeduju osjećaj na koji se način ponašaju riječi u tome jeziku. Nameće se pitanje na koji način se riječi usvajaju.

Čine li osnovu usvajanja riječi asocijacije pod uvjetom privremenoga dodira riječi i referenta ili pak namjera govornika u procesu utiskivanja⁴⁷ uzrokuje učenje kategoričkih i semantičkih relacija između novih riječi? Ovo su središnja pitanja koja pokušavaju objasniti brojni modeli usvajanja rječnika.

U suvremenim pristupima jezičnom usvajanju djeteta je u središtu promatranja, a ne više jezik sam, niti odvojiv od djeteta. To omogućuje sagledavanje toga područja s mnogih aspekata. Uz to, nijednu pojavu u usvajanju jezičnoga procesa nije moguće promatrati jednoobrazno, jer da je proces jednostavan, ne bi ni bilo puno nepoznanica, zato i postoje različita gledišta i različita objašnjenja iste pojave. Devedesetih godina prošloga stoljeća usvajanje riječi počelo se vrlo mnogo istraživati te su na rezultatima istraživanja nastali mnogi modeli koji razlike usvajanja riječi nastoje što vjernije prikazati i pritom ih objasniti. Bloom L. (2000.) tvrdi da je razlika između opisivanja i objašnjavanja toga procesa gotovo nezamjetna jer je proces toliko složen da za njegovo opisivanje treba prilično visok stupanj razumijevanja pojava koje se prilikom usvajanja riječi odvijaju. Razumijevanje pak čini osnovu za tumačenje. Svaki model koji objašnjava proces usvajanja riječi usredotočuje se na različite čimbenike koji na taj proces utječu. Tako neki modeli kao ključne u usvajanju rječnika uzimaju kognitivne, drugi pragmatičke, neki društvene aspekte, leksičke principe ili različite kombinacije navedenih. Poznato je nekoliko pristupa usvajanju rječnika i različitih modela koji su se razvili u okviru tih pristupa. Obzirom da daju različita objašnjenja načina usvajanja riječi, u nastavku se donosi pregled tumačenja usvajanja riječi prema različitim pristupima i modelima.

⁴⁷ Eng. *mapping*

4.3.1. Modeli usvajanja rječnika temeljeni na kognitivnome pristupu

Većina modela usvajanja riječi okupljena je u kognitivnom pristupu. U okvir kognitivnoga pristupa tako se svrstavaju primjerice kognitivni i konekcionistički model, modeli temeljeni na principima, asocijacijski model i dr. Potonja dva donose novine vezane uz usvajanje rječnika, dok ostali usvajanje rječnika izjednačuju s usvajanjem jezika u cjelini te njihova tumačenja usvajanja rječnika ne donose značajna odstupanja u odnosu na kognitivne teorije o jeziku iz kojih proizlaze.

4.3.1.1. Modeli usvajanja rječnika temeljeni na kognitivnim principima

Modeli temeljeni na principima usvajanja jezika pokušavaju rasvijetliti pitanje načina na koji dijete otvara leksički sustav svojega materinskog jezika. Ovi modeli polazište imaju u filozofiji. Prema stajalištu Willarda Quinea (1960.) svijet nudi neograničen broj mogućih *riječ-za-svijet* (eng. *word-to-world*) kombinacija iz čega proizlazi da dijete ne može usvojiti riječ samo na temelju promatranja. Osnovu ovih modela čini pretpostavka da usvajanju riječi prethodi određena količina znanja o svijetu i leksičkoga znanja koje je usvojeno prema određenim urođenim (Markman, 1994.) ili pak naučenim principima⁴⁸ (Golinkoff, Mervis i Hirsh-Pasek, 1994.). Urođeni principi nazvani su standardnim pretpostavkama⁴⁹, odnose se na kognitivni razvoj, a primijenjeni na usvajanje rječnika predstavljaju vezu između riječi i objekta te svjesnost o njegovoj cjelini. Svi objekti imaju naziv, a nova riječ češće se odnosi na objekt u cjelini, negoli na njegov dio. Princip generalizacije vezan je uz proširivanje naziva i njegovih značenja na ostale članove vrste. Primjerice, riječ ptica dijete će upotrijebiti za imenovanje goluba, vrapca i galeba. Djetetovo shvaćanje povezanosti između riječi i kategorija vezano je za prelingvističko znanje o kategorijama. Princip međusobne isključivosti⁵⁰ podrazumijeva shvaćanje djeteta da objekti imaju samo jedan naziv na temelju kojega prilažu novu riječ novom objektu. Znači, kad čuje

⁴⁸ Eng. *constraints*

⁴⁹ Eng. *default assumption*

⁵⁰ Eng. *mutual exclusivity*

novu riječ, dijete ponajprije sparuje usvojene riječi⁵¹ kojima su označeni njemu poznati objekti koji se nalaze u blizini nepoznatog objekta, potom novi objekt označuje riječju koju je prvi put čulo.

U osnovi modela temeljenog na principima, koji nema poseban naziv, samo su stečeni principi, dakle, pristalice ovog modela leksičko usvajanje povezuju s kognitivnim razvojem djeteta.

Činjenica je da djeca usvoje riječi učenjem iz komunikacijskog konteksta, dakle iz aktivnosti popraćenih komunikacijom i u komunikacijskim činovima u koje nisu uvijek izravno uključena. U objašnjavanju ovakvoga načina usvajanja riječi urođeni principi su prilično ograničavajući, kao i za tumačenje činjenice da djeca vrlo rano shvate da promjenom samo jednoga elementa u riječi (npr. fonema) dolazi do promjene u značenju (Clark, 1987.; 1993.). Stoga se stečenim principima u usvajanju riječi pridružuju i naučeni principi (Woodward, 2000.), Golinkoff, Mervis i Hirsh-Pasek, 1994.), a to su znanje o načinu funkcioniranja komunikacije i znanje o jezičnome znaku. Ovaj model u objašnjavanju procesa usvajanja riječi objedinjuje stečene i naučene principe. Dakle, uključuje kognitivne i leksičke te pragmaticke aspekte u tumačenju usvajanja riječi. Naziva se *Integrirani model usvajanja riječi*.⁵²

Postoje dva modela temeljena na principima. Jedan usvajanje riječi tumači samo stečenim principima i nema poseban naziv. U okviru drugoga, *Integriranoga modela usvajanja riječi*, stečenim se principima dodaju naučeni principi da bi se objasnio proces usvajanja riječi.

4.3.1.2. Asocijacijski modeli usvajanja riječi

Od modela temeljenih na principima, asocijacijski se modeli razlikuju po tome što podrazumijevaju da se jezične kategorije stvaraju *generaliziranjem na temelju oblika*⁵³ (Smith, 2000.), što važi samo za imenice koje imenuju stvari, a proširenju značenja teže na temelju istovjetnosti oblika, a ne na temelju boje, veličine ili materijala od kojih je predmet načinjen.

⁵¹ Prema Saussureu jezični znak sastoji se od označitelja i označenog, odnosno akustične slike i pojma, odnosno izraza i sadržaja, a simbolizira stvarnu ili apstraktnu jedinicu na koju se odnosi (Saussure, 2000.)

⁵² Eng. *emergentist coalition model*

⁵³ Eng. *shape bias*

Primjerice, dijete usvoji riječ *lopta* koja označava konkretnu žutu platnenu loptu i onda sve okrugle predmete naziva loptom (a tako ne naziva sve platnene, ni sve žute predmete).

Generalizacija na temelju oblika moguća je jedino kad su djeca izložena jeziku. Zatim pravilnim roditeljskim imenovanjem objekata uče o različitim značajkama objekata, supojavljivanju riječi (različiti objekti slični po obliku označavaju se različitim riječima), načinu strukturiranja kategorija, odnosno usvojene riječi svrstavaju u kategorije. Primjena generalizacije omogućuje zatim učenje novih riječi. Iz toga proizlazi da stvaranje kategorija slijedi iz usvajanja riječi, a ne prethodi mu. Ističe se također da je *generalizacija na temelju oblika* relevantna za leksičko usvajanje, a nije nužno dio općih spoznajnih sposobnosti.

4.3.2. Društveno-pragmatički pristup usvajanja riječi

U velikoj suprotnosti s modelima usvajanja rječnika unutar kognitivnoga pristupa, posebice onih temeljenih na principima, koji svojevrsni pokretač razvoja rječnika smještaju u okvir kognitivnoga razvoja, u modelima društveno-pragmatičkoga polazišta, mehanizam za učenje riječi pronalazi se izvan djeteta, a taj su mehanizam zapravo osobe koje najčešće borave s djetetom odnosno one koje ga odgajaju (Akhtar i Tomasello, 2000.; Nelson, 1988.). Pristalice modela usvajanja rječnika u okviru društveno-pragmatičkoga pristupa smatraju da djeca ne pokušavaju pogoditi što odrasli namjeravaju imenovati, kao što tvrde teoretičari principa u usvajanju jezika, nego odrasli pogađaju ono na što dijete obraća pozornost i tada to prikladno imenuju (Nelson, 1988.). U uobičajenim svakodnevnim '*daj-uzmi*' aktivnostima signali kao što su pokreti, geste i osmjesi usmjeravaju dijete na stvari u kontekstu koje mogu ponuditi znakove što bi nepoznata riječ mogla značiti. Jednako tako djeci rane dobi (24 mjeseca) društveni kontekst može poslužiti kao izvor informacija da bi novi naziv mogli priložiti skrivenom objektu umjesto novom objektu koji im je pokazan. Također, u okviru ovoga pristupa usvajanju rječnika, zamjećuje se da će dijete prije naučiti riječ koju je roditelj izrekao s oduševljenjem, negoli onu koju je izrekao ravnodušno. Tu se želi naglasiti pragmatični aspekt u usvajanju rječnika. Međutim, navedene činjenice zapravo upućuju na prisutnost pojave djetetove evaluacije situacije u usvajanju rječnika što je zapravo kognitivan proces. Prema kognitivistima emocije se oblikuju

kroz različite vrste iskustava (Oatley i Jenkins, 2003.). Modeli usvajanja rječnika u okviru društveno-pragmatičkoga pristupa nemaju posebne nazive, a korijene vuku iz općenitijih, socioloških teorija.

4.3.3. Interakcionistički pristup usvajanju riječi

Uključivanjem kognitivnih i društveno-pragmatičnih aspekata u tumačenju procesa usvajanja riječi te donošenjem nekih novih spoznaja o tom procesu, ovaj pristup nudi najcjelovitija objašnjenja usvajanja rječnika. Pod krov ovoga pristupa zasada je moguće svrstati samo jedan model usvajanja riječi koji se naziva *Model intencionalnoga učenja riječi*.⁵⁴

4.3.3.1. Model intencionalnoga učenja riječi

Uz čimbenike koje modeli usvajanja rječnika temeljeni na kognitivnome i društveno-pragmatičkome pristupu uzimaju u obzir pri tumačenju usvajanja riječi, a kao reakcija na zaobilaznje djetetove uloge u tom procesu, u ovome se modelu naglašava djetetova aktivnost, njegova namjera u usvajanju riječi. Začetnica ovog modela Lois Bloom smatra da su ostale osobe u djetetovom okruženju i širi društveni kontekst nužni jer je glavna motivacija za učenje jezika izražavanje i interpretacija sadržaja uma što se ostvaruje u društvenome kontekstu. Međutim, Bloom, L. (2000.) tvrdi da društveni kontekst ipak nije dovoljan da bi se riječi usvajale te ističe da jezik neće biti usvojen bez osobnog angažmana djeteta u svijetu osoba, objekata i događaja.

Bloom, L. također ističe da se u proces usvajanja rječnika uključuju leksik i gramatika istovremeno te navodi da se jedno ne uči odvojeno od drugoga. Štoviše, samo usvajanje jezika uklopljeno je u ostali kognitivni, društveni i emocionalni razvoj koji se događa u isto vrijeme. Potrebno je naglasiti da se dijete smješta u središte toga razvoja.

⁵⁴ Eng. *intentionality model of word learning*

Nastojanja u objašnjavanju učenja riječi zato trebaju uključiti mnoga načela koja uključuju sam razvojni proces i promjene u ponašanju koje se vremenom pojavljuju.

Bloom, L. (1993.; 1998.) predlaže tri načela kojima objašnjava koncepte koji se odnose na djelovanje i aktivnosti djeteta kao mehanizma za usvajanje riječi. Ta načela vezana su uz cjelokupan razvoj, a mogu se primijeniti na jezični razvoj općenito, posebice na učenje riječi. Opisuju neprestano usklađivanje dječjega stupnja namjere u svijesti i načina percipiranja promjena okolnosti u kontekstu. Stupnjevi namjernosti⁵⁵ su pojave koje pojedinac konstruira u svijesti kad govori i sluša i one su za razmišljanje o jeziku i procesu usvajanja jezika, pa time i rječnika, kritični aspekti. Te su pojave kognitivne, a ne lingvističke prirode, ali jezik ne postoji bez njih (Fauconnier, 1985. prema Bloom, 2000.).

Prema načelu *relevantnosti*⁵⁶, učenje riječi pojačava se kad dijete često čuje riječi koje se odnose na objekte koji u njemu pobuđuju interes, osjećaje ili ga potiču na aktivnost. *Relevantnost* je određena stvarima koje se odnose na dijete u stvarnom okruženju i omogućuje *usmjerenost*⁵⁷ na određivanje riječi koje želi razumjeti, potom reći, dakle riječi koje želi naučiti (Bloom, L., 2000.). Svojstvo relevantnosti informaciju čini vrijednom procesuiranja.

Prema načelu *različitosti*⁵⁸ jezik se mora usvajati kada se sadržaj uma djeteta razlikuje od onoga što je očito ostalim osobama, a pojmovi iz konteksta nisu dostupni za dijeljeno razumijevanje.

Kad dijete postane sposobno za primanje novih događaja i prisjećanje prošlih, mora učiti riječi za izražavanje i tumačenje da bi moglo razrješavati razlike između onoga što ono misli i onoga što misle ostali pojedinci uključeni u kontekst. *Različitost* predstavlja glavnu *motivaciju* za učenje riječi, zato dijete najprije uči riječi, potom postupke za izgradnju rečenica pa tek onda rečenice.

Razvojem simboličkog kapaciteta i konceptualnih struktura djetetov sadržaj uma sve je složeniji i razrađeniji, stoga djeca, prema načelu *razrade*,⁵⁹ moraju naučiti složenije jezične oblike da bi mogla izgovoriti ono što misle. Ovaj model povlači ravnotežu od utjecaja odraslih

⁵⁵ Termin proizlazi iz filozofijske teorije namjere, npr. Brentano, <http://mit.edu/abyrne/www/intentionality.html>, pristupljeno:12.6.2010.

⁵⁶ Eng. *relevance*

⁵⁷ Eng. *direction*

⁵⁸ Eng. *discrepancy*

⁵⁹ Eng. *elaboration*

prema utjecaju djeteta u društvenoj dinamici njihove interakcije (Bloom, 1993.; 1998.; Bloom et al., 1996.).

Uzimajući u obzir sve dokazano važne čimbenike koji sudjeluju u procesu usvajanja riječi, ovaj model nudi najcjelovitije, sveobuhvatno tumačenje toga procesa. U odnosu na ostale modele, u okviru ovoga moguće je zamijetiti značajne razlike u tumačenju razvoja rječnika. To je jasno vidljivo iz triju činjenica. Već u samome nazivu modela istaknut je drugačiji pogled na proces razvoja rječnika kod djeteta. Terminom *intencionalan*, koji stoji u nazivu, želi se ukazati na to da je razvoj rječnika namjerna, svjesna, voljna aktivnost što je u oprjeci sa stavovima u okviru ostalih modela. Za razliku od termina *usvajanje* koji se redovito upotrebljava u okviru ostalih modela usvajanja rječnika, ali i kontekstu dječjega jezika općenito, terminom *učenje*, izraženom u nazivu ovoga modela usvajanja rječnika, također se izriče ostalim modelima suprotno tumačenje, da je proces razvoja rječnika namjeran, voljan. Stavljanje djeteta u središte, tj. ulogu njegove vlastite aktivnosti kao mehanizma koji je vrlo važan, čak presudan u procesu učenja riječi, treći je čimbenik koji ovaj model na svojevrsan način razlikuje od ostalih modela usvajanja riječi. Objedinjavanjem svih relevantnih čimbenika istaknutih u različitim modelima usvajanja rječnika *Model intencionalnoga učenja riječi* nudi najobuhvatnije tumačenje usvajanja dječjega jezika, dok ga naglašavanje djetetove aktivne uloge u procesu razvoja rječnika čini na svojevrsan način oprječnim ostalim modelima usvajanja rječnika.

4.4. Zaključno

Dijete u tijeku usvajanja jezika prolazi kroz različite faze i stupnjeve obzirom da usvajanje jezika uključuje mnoge procese i pojave.

Usvajanje jezika u osnovi je zakonomjeran proces što znači da sva djeca prolaze kroz iste ili slične faze i procese kada ga usvajaju. Mnogi od tih procesa, faza i stupnjeva doista su univerzalni, kao npr. vokalizacija, dok se, primjerice, rječnički brzac ne događa svoj djeci pa ga se ne može smatrati univerzalnom pojavom u jezičnome usvajanju. Uopćavanje je gotovo nemoguće kad se nastoji odrediti dob u kojoj se neki proces odvija zbog značajnih individualnih razlika koje vrlo često dolaze do izražaja kada se pomnije prate određene jezične pojave. Vrlo je

teško precizno odrediti vrijeme pojavljivanja i duljinu trajanja određenoga procesa ili razdoblja u tijeku usvajanja jezika, stoga se proces najčešće smješta u okvir dobi unutar kojega se pojavljuje, kao npr. prvu riječ dijete izgovori između 10. i 18. mjeseca života (ovisno o autorima koji ovo tumače) ili pak se približno određuje vrijeme kada se njegovo pojavljivanje može očekivati.

Mnoge pojave i procesi u tijeku usvajanja jezika preklapaju se, u istoj se dobi često odvija više značajnih procesa ili se oni pretapaju, prelaze u sljedeći, razvojno složeniji, čime još uvijek nužno ne prestaje prethodni.

Glavni dio jezičnoga razvoja završava kada dijete počinje govoriti kao odrasli ljudi, znači kad dobro ovlada složenim rečeničnim konstrukcijama, a to je negdje u dobi između 3. i 4. godine života. Usvajanje rječnika predstavlja vrlo značajan proces u jezičnome usvajanju. Na njega se nadovezuje i o njemu uvelike ovisi usvajanje sintakse i morfologije. Opisivanje pojava koje se događaju tijekom leksičkoga razvoja djeteta ne predstavlja novinu u lingvističkim istraživanjima, međutim, u novije vrijeme razvojni psiholingvisti sve češće nastoje objasniti načine usvajanja riječi uzimajući u obzir mnoge aspekte o kojima taj proces izravno ovisi. Iz rezultata njihovih istraživanja razvijaju se različiti modeli usvajanja riječi.

Modeli temeljeni na kognitivnim principima u tumačenju usvajanja rječnika polaze od činjenice da usvajanje rječnika izravno ovisi o kognitivnom razvoju. Jedna grupa kognitivista, teoretičara kognitivnih principa, smatra da usvajanju rječnika prethode određeni čimbenici urođenoga znanja, tzv. generalne pretpostavke koje se primjenjuju na usvajanje rječnika. Druga grupa kognitivista generalnim pretpostavkama, kao uvjetu za usvajanje rječnika, dodaje i određenu količinu usvojenoga jezičnog znanja, onoga o jezičnom znaku i načinu na koji funkcionira komunikacija. Dodavanjem elementa komunikacije kao konteksta u okviru kojega se ostvaruju generalni principi, druga grupa kognitivista sučelice postavlja pragmatični i kognitivni pristup usvajanju riječi. U *Integriranom modelu usvajanja riječi* principi učenja riječi djeluju zajedno s pragmatičnim znakovima iz konteksta da bi odredili ne samo kako se uče riječi nego i kako se principi učenja mijenjaju kroz vrijeme⁶⁰.

U asocijacijskome modelu učenja riječi ne poriče se postojanje generalnih principa koji su urođeni, ali se pristalice ovoga modela ne slažu s dijelom postavke koja kaže da stvaranje koncepata prethodi usvajanju riječi, već ističe da se na temelju dovoljne količine unesenih riječi u

⁶⁰ Dvogodišnje dijete na drugačiji način usvaja riječi nego što to čini jednogodišnjak.

djetetov rječnik stvaraju jezične kategorije koje onda olakšavaju učenje novih riječi. Posebnost ovoga modela vidljiva je u tome što ističe važnost izloženosti jeziku, odnosno naglašava da je količina jezičnoga unosa bitna za daljnje napredovanje u leksičkome usvajanju. Ovaj model pomiruje kognitivni i društveni pristup usvajanju rječnika.

Uzimajući kognitivne procese kao razumljive same po sebi i neovisne o djetetovoj kontroli, pragmatični pristup naglašava važnost komunikacijske uloge u usvajanju rječnika odnosno aktivne uloge roditelja i/ili drugih ostalih osoba koji o djetetu brinu. Obazirući se na sve aspekte postojećih teorija usvajanja rječnika, dakle spoznajni razvoj, emocionalni razvoj, društvenu povezanost, komunikacijski kontekst i zagovarajući njihovu važnost u usvajanju rječnika, u modelu koji je moguće odrediti kao interakcionistički, upravo zato što uzima u obzir sve krucijalne aspekte u usvajanju rječnika, kritizira se generalno zaobilaženje djeteta u objašnjavanju leksičkoga usvajanja. *Model intencionalnoga učenja riječi* tako težište s uloge roditelja u usvajanju riječi prebacuje na ulogu djeteta naglašavajući pri tome da je ključna činjenica jezika općenito, a u okviru njega uloga usvajanja rječnika, da utjelovljuje stupnjeve namjere – ciljeve, namjere, težnje i planove, vjerovanja, čežnje i osjećaje te je tako u procesu razvoja rječnika značajna uloga djetetove aktivnosti, njegova namjera (Bloom, L., 2000.).

Svi suvremeni modeli usvajanja rječnika (osim samo nekih modela temeljenih na principima) usvajanje rječnika tumače uzimajući u obzir elemente drugih pristupa pa se pregledom modela može govoriti o njihovim dodirnim točkama unutar tih pristupa. Tako primjerice asocijacijski model primarno kognitivni ima elemente društvenoga pristupa. Modeli temeljeni na principima koji nemaju posebno izdvojen naziv pripadaju samo kognitivnom pristupu, a primjerice društveno-pragmatički model uzima u obzir elemente svih triju pristupa. Modeli se međusobno razlikuju po podacima koje upotrebljavaju u oblikovanju svojih teorija, ali i po početnim uvjerenjima kojima pristupaju objašnjavanju podataka koje imaju.

Tablica 1. *Dodirne točke različitih modela usvajanja rječnika*

DODIRNE TOČKE MODELA UNUTAR PRISTUPA	KOGNITIVNI	DRUŠTVENI	PRAGMATIČNI	INTERAKCIONISTIČKI Model intencionalnog učenja riječi
KOGNITIVNI	Temeljeni na principima (1)	Asocijacijski		
DRUŠTVENI				
PRAGMATIČNI	Temeljeni na principima (2) (Integrirani model usvajanja riječi ⁶¹)	Društveno-pragmatični		

Kognitivni aspekt u usvajanju jezika uzima se *sine qua non*. Jednako tako u novije vrijeme i društveni i pragmatični. Ta dva aspekta pojavljuju se zajedno i čak neodvojivo u modelima usvajanja rječnika. Društveni aspekt više se odnosi na važnost roditeljskog verbalnog unosa, što se može smatrati interakcijom, ali pragmatični upravo ističe važnost interakcije koja se ostvaruje u komunikaciji između djeteta i roditelja te ostalih članova obitelji koji o njemu brinu. Društveni, kao i pragmatični pristup, odnosno vrlo često društveno-pragmatični, sve su češća polazišta u objašnjavanju usvajanja rječnika. Stoga ne čudi pojava hibridnih modela kojih će, kako se čini, biti sve više jer postojeći, ma kako obuhvatni bili, još uvijek ne otkrivaju sve nepoznanice u usvajanju rječnika. Dovoljan je samo jedan konkretan primjer usvajanja rječnika koji donosi protudokaze za samo jedan aspekt objašnjen u okviru modela da se otvore sumnje u postojeći, a taj novi segment dječjega leksičkog, kognitivnog ili cjelokupnog razvoja postane predmetom novih istraživanja i stvaranja novih teorijskih postavki.

Najcjelovitije tumačenje usvajanja rječnika nudi *Model intencionalnog učenja riječi* kao tipični model u okviru interakcionističkoga pristupa jer prema načelu ravnopravnosti uključuje sve aspekte koje djelomično nude drugi modeli ili više njih, a kao novost u odnosu na sve ostale modele koji mehanizam za učenje riječi smješta izvan djetetove kontrole i svjesnosti, ovaj model uvodi djetetovu aktivnost, voljnost, namjeru kao ključan mehanizam za usvajanje rječnika.

⁶¹ Eng. *emergentist coalition model*

Uključivanje principa namjernosti u tumačenje procesa usvajanja rječnika ovaj model čini zapravo oprječnim prema ostalim modelima usvajanja rječnika koji proces usvajanja rječnika označuju nenamjernim s djetetove pozicije. Time se iznova otvara pitanje uči li dijete jezik ili ga usvaja.

5. USVAJANJE RJEČNIKA POD UTJECAJEM DRUŠTVENE OKOLINE

U žarište današnjih istraživanja jezika, u okviru kojih se istraživanjima usvajanja rječnika od 90-ih godina 20. stoljeća nadalje pridaje posebna pažnja, stavljeno je dijete u različitim načinima međudjelovanja s okolinom. Djelovanje na planu jezičnoga razvoja uvjetovano je aktivnošću djeteta, obiteljskim, institucijskim i izvaninstitucijskim čimbenicima (Vodopija, 2006.).

Velike razlike među pojedincima unutar jednoga jezika i među govornicima različitih jezika očituju se u samim strukturnim razlikama jezika (Fletcher i Garman, 1986.). Činjenica je da su djeca sposobna naučiti svaki jezik kojem su u ranom djetinjstvu izložena, bez obzira na njegovu strukturu. Iz toga proizlazi da je za usvajanje jezika ključna izloženost uvjetima u kojima se odvija jezični razvoj, odnosno uronjenost (Vodopija, 2006.) u njih. Zanimljiva je sintagma *jezična kupka* (Kacjan prema Vodopija, 2006.). Iako pomalo poetična, u njoj je sadržan smisao načina usvajanja jezika, da je za jezično usvajanje važna ukupnost uvjeta u kojima se ono odvija.

Različiti jezici i različite okolnosti u kojima dijete uči jezik, osim djetetovih posebnih osobina, utječu na način i brzinu kojom pojedino dijete usvaja rječnik i ostale njegove sastavnice. Poticaj usvajanju rječnika može biti sve ono što obogaćuje djetetovo iskustvo. Dakle, emocije, događaji, doživljaji. Poticaji mogu biti auditivne, vizualne, olfaktivne, taktilne i ine prirode. Svi navedeni poticaji vrlo su važni, međutim jedan od najvažnijih oblika poticanja leksičkoga razvoja je neprestana komunikacija koja predstavlja interaktivan odnos između odraslih i djece. Govorni poticaji onih koji o djetetu brinu imaju najviše utjecaja, stoga se njihov značaj ne dovodi u pitanje. Razvoj mnogih sastavnica razvoja jezika, a u okviru njega i razvoj rječnika, osnovne sastavnice na koju se nadovezuje razvoj ostalih jezičnih sastavnica, ovisi o nizu obiteljskih čimbenika, kao što je odnos roditelja prema djetetu, o broju i redoslijedu djeteta u obitelji, o društvenome položaju roditelja, o vrsti obiteljskoga života, o djetetovu spolu, o broju jezika kojima se govori u obitelji itd. (Huttenlocher 1991.; Scarborough i Dobrich, 1994.; Lonigan, Whitehurst, 1998.; Pan et al., 2004.).

Stavove da se usvajanje rječnika odvija u interakciji između djeteta i njegovoga okruženja nije moguće osporiti. Različite vrste interakcije djeteta s društvenom okolinom u usvajanju rječnika snažno zagovara društveno-pragmatični pristup. *Integrirani model usvajanja rječnika*

također društveni kontekst povezuje s jezičnom praksom. U većini suvremenih pogleda na usvajanje rječnika odgovornost za usvajanje rječnika stavlja se na roditelje (odnosno na one koji o djetetu brinu). Na dijete se tako gleda kao na primatelja jezičnoga unosa, kao na učenika kojeg odrasli poučavaju u svakodnevnim interakcijama različite vrste. *Model intencionalnoga učenja riječi* posebno ističe aktivnu ulogu djeteta u usvajanju rječnika koja se isprepliće s kognitivnim, emocionalnim, društvenim i pragmatičnim razvojem djeteta. Ovaj stav polazište ima u konstruktivističkome pristupu usvajanju dječjega jezika koji na dijete ne gleda kao na pasivnoga primatelja jezičnih poticaja nego aktivnoga sudionika u usvajanju jezika. Suvremene teorijske postavke na usvajanje rječnika gledaju kao na psihobiološki proces u kojemu su nasljedne biološke karakteristike i učestalost kvalitetnog verbalnog inputa te komunikacijske interakcije ključne za usvajanje rječnika, ali i za jezični razvoj u cjelini, a u društvenoj je domeni utjecaja također sadržano mnogo aspekata koji su presudni za objašnjavanje individualnih razlika u pojedinim stupnjevima jezičnoga usvajanja⁶² (Chapman, 2000.). Savladavanje kulturalnih sustava komunikacije i učenje primjene tih sustava potrebno je za regulaciju vlastitih procesa mišljenja, postavka je Vygotskog (1978.) koji tome dodaje da se učenje (općenito, ali primjenjivo na usvajanje jezika, a time i rječnika) događa u zoni proksimalnoga razvoja koja se odnosi na zadatke koje dijete još nije sposobno savladati samo, ali ih može savladati uz pomoć drugih čije progresivne promjene u standardima potiču napredovanje u jezičnim vještinama djece.

Sve ovo govori u prilog činjenici da djetetova okolina može utjecati i utječe na usvajanje jezika. Istraživanja o interakciji roditelj-dijete otkrivaju važnost česte, ispravne, afektivno pozitivne verbalne interakcije u poticanju bržega jezičnog razvoja djeteta, a snažno djelovanje raznolikosti u jezičnoj okolini na raznolikost u govornoj vještini (Huttenlocher, 1998.). Rani jezični uspjesi te jezična posredovanja povezani su s kasnijim bržim razvojem jezika: pojačanje u razumijevanju povezano je s kasnijim povećanjem u produkciji, povećanje rječnika povezano s bržim usvajanjem sintakse (Thal et al., 1996.). Nova motorička, kognitivna i društvena znanja prethode pojavi pojedinih jezičnih oblika. Iz toga proizlazi da usvajanje jezičnih oblika, jednoga za drugim, može dovesti do uspješnijega kasnijeg razvoja u ostalim sferama razvoja pojedinca

⁶² U literaturi koja nije izvorno lingvistička, a izravno je vezana uz usvajanje rječnika i jezika, sintagma usvajanje jezika često implicira usvajanje rječnika temeljem sadržaja koji se iznosi tako da se termin usvajanje jezika često odnosi na usvajanje rječnika. Tu je pojavu moguće objasniti shvaćanjem da je jezično razdoblje započinje usvajanjem rječnika.

(Hirsh-Pasek i Golinkoff, 1996., Jusczyk, 1997., Kent, 1992., Slobin et al., 1996.), ali i rezultirati velikim rasponom individualnih razlika što će otežati generalizacije bilo koje vrste.

5.1. Utjecaj interakcija između roditelja i djece na usvajanje rječnika

Govor je primarni izvor iz kojega dijete uči jezik (Harris, Golinkoff i Hirsh-Pasek, 2011.), ali za usvajanje rječnika nije dovoljno da dijete samo čuje govor odraslih. Mala djeca koja svakodnevno gledaju televizijski program na stranom jeziku ne usvoje riječi toga jezika, što pokazuje da puka izloženost jeziku nije dovoljna za usvajanje rječnika. Također, zdrava djeca gluhoonijemih roditelja koja nemaju prilike razgovarati niti izravno sudjelovati u jezičnoj interakciji s odraslima zaostaju u razvoju rječnika sve dok ne krenu u predškolske ustanove iako često njihovi roditelji imaju stalno uključen radio ili televizor kako bi djecu izložili govoru. Unatoč tome što su ta djeca izložena velikoj količini jezičnoga unosa, imaju vrlo siromašan rječnik sastavljen od riječi koje su vjerojatno čula u igri s vršnjacima i poneke s televizijskih reklama. Kada odrasla osoba počne s djetetom redovito razgovarati, jezik mu se ubrzano razvija (Clark i Clark, 1977.; Jelaska, 2000.). Dijete s vrlo razvijenim rječnikom najčešće dolazi iz obitelji u kojima roditelji mnogo razgovaraju međusobno i s njime. Potrebno je da dijete uči jezik u izravnome sporazumijevanju, u kojem osim govora ulogu igraju i pokreti tijela, lica, glave, ruku (Allen i Shatz, 1983.), mimika, tjelesni dodiri, dodiri općenito, miris, okus itd., a vrlo su važni i osjećaji te osjećajno sporazumijevanje (Tronick, 2005.).

Iz toga proizlazi da je s djetetom potrebno komunicirati od najranije dobi. Različiti oblici komunikacije te sama važnost komunikacije s djetetom kao poticaj za razvoj jezičnih kompetencija i kao temelj razvoja predčitačkih vještina posebno se istražuje u okviru istraživanja rane pismenosti.

Rana pismenost

Pojam rana pismenost⁶³, odnosno često početna pismenost⁶⁴ pojavljuje se krajem 60-ih godina 20. stoljeća i prvi puta ga upotrebljava Marie Clay u doktorskoj disertaciji (Razfar i Gutiérrez, 2003.) da bi opisala načine interakcije male djece s knjigama i materijalima za pisanje u vrijeme koje prethodi onome kad savladaju vještine čitanja i pisanja u konvencionalnome smislu⁶⁵. U najnovije vrijeme pojavljuje se termin predčitačka pismenost⁶⁶ (Carter, 2008.). Rana pismenost zapravo podrazumijeva sve ono što dijete zna i može u području čitanja i grafomotorike prije nego samostalno čita i piše (Stričević, 2007.). Rana pismenost uključuje sposobnosti koje obilježavaju proces kroz koji dijete prolazi dok ne postane pismeno, odnosno ne uslijedi njegovo konvencionalno opismenjavanje (Sulzby, 1989.). Autori navode da se rana pismenost odnosi na najraniju fazu, na razdoblje od rođenja djeteta do vremena kada ono čita i piše u konvencionalnome smislu, odnosno da su to ponašanja vezana uz čitanje i pisanje koja prethode tzv. konvencionalnoj pismenosti (Sulzby i Teale, 1996.). Ta znanja i sposobnosti nazivaju se predčitačkim vještinama (Čudina-Obradović 2002.; 2008.; Stričević, 2007.).

Moguće ih je podijeliti u dvije glavne skupine. Prva se skupina vještina sastoji od dviju komponenti, razvoja svijesti o tome da se riječ sastoji od glasova i slova i njihovoga prepoznavanja te je nazvana vještinama dešifriranja ili dekodiranja. Jezično-govorne vještine čine drugu skupinu, a obuhvaćaju razumijevanje smisla i rasporeda riječi, pamćenje i prepričavanje. One djeluju uzajamno, iako se jezično-govorne pojavljuju prije vještina dešifriranja. Obje skupine vještina uključuju: sposobnost razlikovanja zvukova, glasova i riječi, osjećaj za ritam (fonološku svjesnost i osjetljivost), razumijevanje riječi i bogaćenje rječnika (rječnik), razumijevanje smisla primanja i odašiljanja govornih i pisanih poruka, povezivanje govornoga i pisanoga jezika, opisivanje, prepričavanje (svijest o pisanome i govornome jeziku), imenovanje slova, razlikovanje od drugih znakova, povezivanje s glasovima (poznavanje slova), smjer čitanja, uočavanje cjelina (poznavanje pravila pisanoga teksta), interes za čitanje, čitanje kao

⁶³ Eng. *early literacy*

⁶⁴ Eng. *emergent literacy*

⁶⁵ Pismenost u tradicionalnome smislu uključuje vještine slovanja, čitanja i pisanja (Čudina-Obradović, 2008.)

⁶⁶ Eng. *prereading literacy*

ugodno iskustvo (motivacija za čitanje). Ranu pismenost čini vrlo širok spektar aspekata zato postaje predmetom istraživanja u okviru psihologije, lingvistike, pedagogije, sociologije i informacijskih znanosti, korijene ima u radovima Clay (1966.), Holdaway (1979.), Wells (1982.), (1986.), Harste et al. (1984.), Mason i Allen (1986.), Teale and Sulzby (1986.) i dr. (Cairney, 2003.).

Do kraja 60-ih pismenost se vezala isključivo uz početak školovanja jer se smatralo da je dijete sposobno za učenje čitanja i pisanja u mentalnoj dobi od 6 godina i 6 mjeseci (Morphett, 1928., Washburne, 1931., Dolc i Bloomster, 1937. prema Gillen i Hall, 2003.) te da se u pogledu pismenosti ništa ne zbiva prije formalnoga poučavanja čitanja i pisanja, a na dijete se, sukladno postavkama Skinnerovoga biheviorizma, gledalo kao na objekt na kojem se vrši pismenost, a da je njegova uloga u razvoju pismenosti zanemariva. No, činjenica da neka djeca nauče čitati i pisati prije polaska u školu dugo je izazivala pozornost istraživača i u njoj je moguće uočiti početak promjena shvaćanja o položaju, aktivnosti i ulozi djeteta u pismenosti. Na pismenost se počinje gledati kao na neodvojivu od jezika u cjelini i od njegovoga šireg konteksta (Gillen i Hall, 2003.). Zanimanje za strateška ponašanja djece uključene u pismenost prvi su pokazali Clay (1969.), Read (1970.) i Goodman (1976.) i to je bio pristup koji je vodio do nekih značajnijih pomaka u konceptualizaciji ranoga djetinjstva i pismenosti (Gillen i Hall, 2003.). Povezivanjem mnogo širega raspona ponašanja u odnosu na konvencionalno shvaćanje pismenosti dolazi do redefiniranja pismenosti i njen se početak tijekom 70-ih i 80-ih godina počinje smještati izvan okvira školovanja (Gillen i Hall, 2003.). Već od najranije dobi djeca obraćaju pozornost na pismeni svijet sudjelujući u njemu na sebi svojstven način, izgrađujući osobna uvjerenja o tome kako on funkcionira. Dječji doprinos i sudjelovanje u odraslo usmjerenim aktivnostima ključni su u razvoju pismenosti. Oni su, dakle strateški učenici pismenosti (Gillen i Hall, 2003.). Godine 2000. u okviru američkog *National Reading Panela*⁶⁷ prikazana je analiza više od 100 000 studija rane pismenosti te je zaključeno da 5 najznačajnijih sastavnica dječje sposobnosti čitanja čini: fonetika, fonetska svjesnost (osjetljivost), tečnost, rječnik i razumijevanje (Razfar i Gutiérrez, 2003.).

Rana pismenost uključuje usvojen simbolički sustav koji dijele kulturne grupe, a koji se koristi da bi klasificirao stvarnost u svijetu (Razfar i Gutiérrez, 2003.). Glavni zadaci djece u

⁶⁷ *National reading panel*, <http://www.nichd.nih.gov/publications/nrp/smallbook.cfm>, pristupljeno: 3.9.2011.

ranoj dobi su naučiti jezik koji ih okružuje i shvatiti spojeve jezika i svijeta koji ih okružuje. Znači, u usvajanju rječnika kao preduvjeta za nastavak usvajanja jezika, djetetov je zadatak ne samo usvojiti načine na koje funkcionira odnos izraza i sadržaja, nego i naučiti kako su ti jezični znakovi povezani sa svijetom koji ih okružuje, te steći vještine primjene stečenoga znanja. Taj rast i razvoj je ono što Ochs naziva interaktivnim postajanjem govornikom kulture (Baquedano-López, 2003.). Dijete postaje govornikom kulture tako da uči razjašnjavati da postoji više razina kreiranja značenja koje smisao dobiva u djetetovoj interakciji sa kulturalnim okruženjem i uključivanjem drugih ljudi i objekata u vlastiti svijet. Dijete u razvoju je intrinzičan dio društvene zajednice i društveno kulturnoga miljea i uči reproducirati jezik i kulturu počevši od riječi kao osnovnog elementa jezika koji nosi značenje (Baquedano-López, 2003.). Poststrukturalistički pristupi studijama jezika, pod čiji se krov smještaju i studije usvajanja rječnika, naslanjaju se na fenomen konstrukcije kao inherentno društveni, znači konstruiranje značenja koje prenose sve jezične sastavnice, počevši od usvajanja rječnika, a u okviru razvoja znanja o svijetu (Baquedano-López, 2003.). Dakle, u tijeku usvajanja rječnika, koji predstavlja samo jednu fazu usvajanja jezika, dijete je aktivni stvaratelj značenja riječi pod utjecajem vlastite društveno-kulturalne okoline⁶⁸ koja značenje uvelike oblikuje, ali i uvjetuje. O okruženju ovisi koje će potencijalno značenje riječi dijete kreirati, a s druge strane postavlja uvjete da ga dijete kreira na ovaj ili onaj način da bi u njemu moglo aktivno sudjelovati. S druge strane, postoji mnogo primjera u istraživanjima koji ilustriraju ulogu jezika u razvoju pismenosti od razvoja znanja o svijetu kod beba do predčitačkih i čitačkih vještina (Gadamer prema Baquedano-López, 2003.). O usvojenome rječničkom i jezičnom predznanju ovisi znanje o svijetu koje dijete može usvojiti, potom primijeniti i stjecati novo. Gotovo sva djeca kojoj se čita od najranije dobi znaju samostalno čitati prije polaska u školu, a da ih se ciljano ne poučava čitanju (Sulzby i Teale, 1996., Sulzby, 1989., Clark, M. 1976., Durkin, 1966., Teale, 1978.).

Proces usvajanja rječnika, sadržan u procesu usvajanja jezika, neodvojivi je dio je procesa razvoja rane pismenosti. Definicija rane pismenosti ponajprije govori o intelektualnim vještinama, ali uključena je i u splet društveno-emocionalnoga razvoja u kojem obitelj ima

⁶⁸ Pojam okruženje ili okolina kad se primjenjuje na odgojne postavke ranog djetinjstva podrazumijeva skup uvjeta i utjecaja na učenje, uključujući oboje, fizičko okruženje (izgled, broj izvora, pristup i upotreba) te društvenopsihološko okruženje (interakcije osoblja i djece, vršnjaka, te između postavki i njenog šireg konteksta doma i zajednice). Odgojno okruženje odražava filozofska vjerovanja o tome na koji način djeca uče koja stoje u podlozi, kako bi trebala biti shvaćena te što bi trebala naučiti i zašto (Makin, 2003.).

značajnu ulogu (Stričević, 2007.). Obzirom na dob u kojoj se razvija, a to je rano djetinjstvo u kojem obitelj ima nezamjenjivo mjesto, njena uloga u poticanju razvoja rane pismenosti i utemeljenju kasnijega učenja višestruka je i neizostavna (Stričević, 2007.; Cairney, 2003.). Shvaćanje obitelji kao važnoga čimbenika u razvoju rane pismenosti u istraživanjima počinje se ogledati 80-ih godina 20. stoljeća. Na temelju rezultata studija čiji su predmet društvene i kulturne aktivnosti koje se odvijaju u obitelji, a povezane su s pisanim tekstovima, Taylor je skovao termin obiteljska pismenost⁶⁹ da bi jednom sintagmom obuhvatio sve aktivnosti uključene u taj proces (Taylor, 1983.). U teorijskim pristupima istaknute su četiri odrednice koje odražavaju široke poglede na prirodu obiteljske pismenosti i njenu važnost. Ističe se da djeca usvajaju pismenost kao dio složenoga procesa „okulturavanja“, da čitanje djeci predstavlja ključnu ulogu u obiteljskim aktivnostima pismenosti, da su aktivnosti obiteljske pismenosti složene i varijabilne s obzirom na različite društvene i kulturne grupe te da postoje razlike između aktivnosti pismenosti prakticirane kod kuće i u školi koje utječu na učenje pismenosti kod kuće i u školi (Cairney, 2003.). Poznato je da većina djece osjeća u određenoj dobi svojega predškolskoga razvoja najveću potrebu osamostaljivanja u raznim aktivnostima. Već od najranije dobi djeca počinju imitirati odrasle. Ako dijete svakodnevno gleda odrasle kako čitaju i ono će „čitati“. Uzet će slikovnicu ili neku drugu knjigu i početi će izvoditi glasove koji po intonaciji podsjećaju na čitanje. Ako roditelji čitaju tiho, dijete će samo kretnjama i držanjem imitirati čitanje (Furlan, 1963.; Čudina-Obradović, 2008.; Radonić i Stričević, 2009.). Iza imitacije dolazi dublji, neposredniji interes za čitanje. Npr. tijekom listanja slikovnice, dijete od odraslih traži objašnjenja pojedinih slika. U tome će mnoga djeca primijetiti da odrasli ta objašnjenja ne izmišljaju, već da ih daju prema onome što je napisano ispod ili pored slika. Možda kod čitanja roditelj i prstom prati tekst. Sve te radnje dijete asocijativno povezuje s riječima čitati, pročitati itd. Riječ „čitati“ počinje tako za dijete dobivati pravo značenje. U naročito pozitivnim uvjetima, dijete će nastojati da se i u pogledu čitanja osamostali. Recimo da dijete ima slikovnicu koja prikazuje životinje i da je pored svake napisano ime životinje. Četvero ili petogodišnje dijete lako će naučiti nazive životinja, ali s vremenom i razlikovati natpise uz životinje. Dijete će eventualno tako dobro napredovati u razlikovanju tih natpisa da će mu oni biti jasni i bez slika tj. moći će ih čitati. To će biti moguće naročito onda ako se ti natpisi jasno razlikuju po svojoj dužini ili nekim

⁶⁹ Eng. *family literacy*

karakterističnim oblicima svojih slova itd. Naučivši tako čitati nekoliko riječi, dijete će se možda zainteresirati i za pojedina slova kojima su te riječi napisane pa će kasnije moći pročitati i druge riječi koje su sastavljene od istih slova. Ukratko, ono će samo naučiti čitati. U širenju čitateljskih interesa djeteta dolazi nakon pete ili šeste godine, no to ovisi o kulturnoj razini okoline u kojoj djeca žive. Čitateljske navike i interesi razvijaju se u onoj okolini u kojoj čitanje ima neku važnost. Obitelj igra ključnu ulogu u razvoju pismenosti djeteta (Hill-Clark, 2005.), a na iskustvu rane pismenosti temelji se razvoj čitanja i pisanja (Čudina-Obradović, 2008.). Makin (2003.), Cairney (2003.) i Stričević (2007.) kao važne aspekte u usvajanju rane pismenosti navode pokazivanje tijekom čitanja, okretanje stranica, razgovor o pročitanome, pozitivna roditeljska potkrjepljivanja te imenovanja (Ninio i Bruner, 1978.), međutim, različita ponašanja tijekom čitanja te dostupnost i količina izloženosti odgovarajućim materijalima za čitanje navedeni autori ističu kao ključne čimbenike u usvajanju rane pismenosti. Dijete okruženo materijalima za čitanje, slikovnicama, dijete koje svakodnevno promatra proces čitanja, kojem odrasli čitaju vjerojatno će se i samo zainteresirati za čitanje (Stričević, 2007.). Posredovano čitanje polazište je za kvalitetnu interakciju i komunikaciju s djetetom i jedna je od najvažnijih aktivnosti rane pismenosti.

5.2. Utjecaj čitanja djeci rane dobi na razvoj jezika s posebnim osvrtom na razvoj rječnika

„Čitanje je aktivan cjeloživotni proces s ciljem razumijevanja, spoznavanja, angažiranja, stjecanja znanja i razvijanja sposobnosti“ (Peko i Pintarić, 2000., str. 35.). Pisani i usmeni izvori u službi komunikacijske interakcije djece i odraslih predstavljaju bogat potencijal za usvajanje rječnika. Djetetu je zapravo potreban mnogo širi i sofisticiraniji rječnik od onog koji čuje u svakodnevnoj komunikaciji (Neuman, Newman i Dwyer, 2011.). Pisani tekst razlikuje se od govora po svojoj strukturi. On sadrži složenije rečenične strukture, raznolikiji rječnik (French, Carter, Koenig, 1930.), stoga dijete kojemu se čita proširuje i bogati svoj rječnik. Razumljivo je zašto je čitanje sve istraživaniji kontekst razvoja rječnika. Proučava se utjecaj čitanja na uspješnije, učinkovitije, kvalitetnije i jednostavnije usvajanje rječnika. Djeca kojoj se čita od

najranije dobi imaju bogatiji receptivni i ekspresivni vokabular (Campbell, 2001.), a istraživanja Valdez-Menchaca i Whitehurst (1992.), Scarborough i Dobrich (1994.), Bus i IJzendoorn (1997.), Lonigan i Whitehurst (1998.), Sénéchal i LeFevre (2001.) pokazuju da upravo kroz (posredovano) čitanje slikovnica dijete usvaja značajan dio svojega rječnika. O čitanju kao aktivnosti koja potencijalno izgrađuje djetetov rječnik naširoko se raspravlja u preglednim člancima, primjerice Ninio, 1983., Sénéchal, Cornell i Broda, 1995. te izvještajima o istraživanjima, npr. Whitehurst et al., 1988., Meyer et al., 1994., Scarborough i Dobrich, 1994.

Teale je (1981.) sažeo glavne rezultate ondašnjih istraživanja na sljedeće činjenice: čitanje djeci kod kuće pozitivno je uzajamno povezano s njihovim jezičnim razvojem, povećanjem rječnika, povećanjem želje za čitanjem i uspjehom u početnom čitanju u školi. Campbell (2001.) tome dodaje da su djeca kojoj se čita uspješnija u razumijevanju teksta, da vrlo rano stječu osjećaj za unutarnje ustrojstvo priče i da su uspješnija u samostalnom stvaranju priča (Campbell, 2001.). Učenje novih riječi predstavlja značajan dio procesa usvajanja jezika (Sénéchal i Cornell, 1993.) jer razvoj rječnika uvelike utječe na razvoj ostalih jezičnih sastavnica.

U našoj zemlji istraživanja utjecaja čitanja na razvoj jezika nisu poznata, dok je drugdje u svijetu ta tema puno više istraživana. U nastavku se donosi kratak pregled nekih od postojećih istraživanja. Scarborough i Dobrich (1994.) analiziranjem članaka, poglavlja u knjigama, knjiga ili tehničkih izvješća istraživanja provedenih između 1960. i 1993. godine izradile su pregled istraživanja o povezanosti jezičnih vještina djece predškolske dobi i njihovih kasnijih doseg u čitanju. U navedenom razdoblju, o utjecaju čitanja na razvoj jezika i rane pismenosti provedeno je 11 longitudinalnih istraživanja na trideset i jednome uzorku. Oko polovica istraživanja uključivala je djecu između 2 i 4 godine starosti, a ostatak djecu starije predškolske dobi. Neki istraživači usredotočili su se na istraživanja jezičnoga sadržaja i/ili jezične strukture, dok su se drugi usredotočili na sastavnice u širem smislu, kao i jezične vještine. U većinu istraživanja uključena su ispitivanja receptivnoga i ekspresivnoga vokabulara. Veći broj njih odnosio se na utjecaj učestalosti čitanja na razvoj jezika i pismenosti, a manji na utjecaj kvalitete takve izloženosti. Po svakom istraživanju je promatrano je između dva i devet aspekata roditeljskog ponašanja, korištena od jedne do sedam mjera pomoću devet do trideset i šest različitih statističkih testova. Istraživao se: ekspresivni i receptivni vokabular, utjecaj jednokratne i višestruke izloženosti čitanju (istog teksta), utjecaj čitanja na kasniji uspjeh u početnom čitanju i pisanju, ali i općeniti uspjeh u školi, utjecaj razlike načina ponašanja za vrijeme čitanja u odnosu

na ponašanje majki tijekom drugih aktivnosti (oblačenja, obroka, igre i sl.). Iz rezultata toga niza istraživanja proizlazi da čitanje ima najveći utjecaj na djecu najranije promatrane dobi, dakle dvogodišnjake te da je čitanje u toj dobi imalo snažan utjecaj na jezični razvoj u kasnijoj dobi te na činjenicu jesu li dobri ili loši čitači u školi. Rezultati istraživanja vode prema zaključcima da o učestalosti čitanja djeci uvelike ovisi povećanje njihovoga leksičko-semantičkog sadržaja (ali nije zabilježeno poboljšanje semantičke, ni fonološke strukture). Rezultati tih istraživanja također pokazuju da kvaliteta roditeljskoga ponašanja (postavljanje pitanja, objašnjavanje riječi i sl.) za vrijeme čitanja ne utječe na razvoj jezika što je suprotno uobičajenim stavovima. Obzirom na to da testovi za mjerenje učestalosti čitanja primijenjeni u istraživanjima nisu standardizirani, autorice Scarborough i Dobrich umanjuju vrijednosti rezultata dobivenih njihovom primjenom. Nadalje, analiza pokazuje da je moguće prihvatiti hipoteze da je čitanje u ranoj dobi povezano s kasnijim vještinama čitanja, receptivnim i ekspresivnim vokabularom te općim uspjehom u školi. Tijekom proučavanja istraživanja vezanih uz usvajanje jezika u ranoj dobi nađeno je mnogo onih koja se odnose na razvoj pismenosti, ali su ona izuzeta iz prikaza koji slijedi u nastavku ovoga teksta obzirom na to da je razvoj pismenosti tek sekundarni predmet promatranja u ovome radu. Longitudinalna istraživanja do kojih je autorica ovoga rada mogla doći, a koja nisu obrađena u pregledu istraživanja Scarborough i Dobrich te se odnose prvenstveno na problematiku usvajanja jezika u ranoj predškolskoj dobi, objavljena su 1994. godine (Arnold et al.), 1997. godine (Sénéchal), 2003. godine (Silvén, Ahtola i Niemi) te 2004. godine (Isbell). U okviru tih istraživanja ispitivan je utjecaj kvalitete roditeljskog ponašanja u smislu korištenja različitih didaktičkih tehnika tijekom čitanja na usvajanje jezika, razlike između utjecaja čitanja i pričanja djeci na povećanje receptivnoga i ekspresivnoga vokabulara djece, utjecaj jednokratnoga i višestrukoga čitanja na razvoj rječnika, utjecaj veličine rječnika na razvoj fleksije. U svako istraživanje uključeno je po 60ak djece (obično dva uzorka po 30), u dobi između 2 i 5 godina starosti. Korištene su uobičajene tehnike prikupljanja podataka u ovom području – različiti jezični testovi, protokoli promatranja te intervjui s roditeljima.

Zaključci tih istraživanja mogu se sažeti na sljedeće postavke: ponašanje za vrijeme čitanja i didaktičke tehnike koje roditelji primjenjuju tijekom čitanja snažno utječu na promjene u napredovanju u jezičnim vještinama. Dijaloško čitanje⁷⁰ slikovnica ima veći utjecaj na usvajanje

⁷⁰ Uključuje 7 načela: potrebno je postavljati pitanja s početnom upitnom riječi *zašto*, dječje odgovore slijediti pitanjima, ponoviti ono što dijete kaže, biti djetetu model za pravilan izgovor, pohvaljivati i ohrabrivati govorne

jezika negoli čitanje na uobičajeni način. To se objašnjava činjenicom da tehnike dijaloškoga čitanja potiču razgovor o slikovnicama te daju prikladnu povratnu jezičnu informaciju i model (Arnold et al., 1994.). Rezultati studije pokazuju da i pričanje priča kao i čitanje priča (Isbell, 2004.) ima vrlo pozitivan učinak na razvoj oralne jezične kompleksnosti i na razumijevanje priče tro- i četverogodišnjaka. Ova studija ukazuje na to da je uz već tradicionalnu aktivnost čitanja slikovnica potrebno uvesti i pričanje priča koje će pomoći djetetu u poboljšanju razumijevanja priče, prepričavanju i prepoznavanju elemenata priče. Kombinacija čitanja i pričanja priča može rezultirati vrlo snažnim jezičnim razvojem i razumijevanjem priče kod male djece – kritičnim elementima u razvoju njihove pismenosti. Višestruko čitanje rezultira snažnim utjecajem na usvajanje receptivnoga i ekspresivnoga vokabulara, dok se postavljanje pitanja djeci tijekom čitanja koja zahtijevaju odgovor u obliku novih riječi ima veći utjecaj na ekspresivni negoli na receptivni vokabular (Sénéchal, 1997.). To je objašnjeno time što receptivni vokabular u osnovi zahtijeva usporedbu između vanjskih i unutarnjih reprezentacija svijeta dok ekspresivni za sobom povlači dodatni proces reproduciranja fonoloških reprezentacija svijeta. Prihvaćajući ovu analogiju, lako je predviđati utjecaj različitih iskustava čitanja. Konkretnije, dječji receptivni vokabular treba biti podupiran višestrukim izvođenjem čitanja zbog više mogućnosti kodiranja, povezivanja i pohrane informacija. Odgovaranje na pitanja označavanja tijekom ponavljanja čitanja može kasnije omogućiti usvajanje receptivnoga vokabulara jer dijete opskrbljuje dodatnim vježbanjem i pretraživanjem riječi. Model rezultata za ekspresivni vokabular trebao bi biti drugačiji, a to je da djeca možda neće proizvesti nove riječi nakon ponovljenoga izlaganja knjizi jer ponavljanje ne pruža vježbanje pronalaženja fonoloških reprezentacija riječi – korak koji se smatra ključnim za usvajanje ekspresivnoga vokabulara. Odgovaranje na pitanja označavanja, međutim, trebao bi imati snažan učinak na ekspresivni vokabular. Odgovaranje na pitanja označavanja od djeteta zahtijeva imitiranje što znači reprodukciju riječi koje čuje. Taj način ispitivanja je također zanimljiv u proučavanju jer pruža empirijske dokaze o ulozi imitacije u

iskaze, slijediti djetetove interese i želje (ako pokaže interes za razgovor o pročitanome, iskoristiti to), čitanje pretvoriti u zabavu. Whitehurst et al. 1988. razvili su interventni program dijaloškoga čitanja koji je kreiran da bi ubrzao dječji jezični razvoj, a temelji se na pretpostavci da praksa, povratna informacija i prikladno posredovanje olakšavaju jezični razvoj. Navedena grupa autora pokazuje da kroz program dijaloškoga čitanja jezične vještine dvogodišnjaka mogu biti značajno povećane. Dijaloško se čitanje sastoji u postavljanju poticajnih pitanja, proširivanju dječjih odgovora, ponavljanju odgovora, pomaganju, pohvali i uvažavanju djetetovoga zanimanja (Petrović-Sočo, 1997.)

usvajanju rječnika. U teoriji je oponašanje kao objasnidbeni mehanizam u razvoju jezika odbačeno (Bohannon i Stanowicz, 1989.). Postoje i stajališta koja govore o tome da je oponašanje sveprisutno ponašanje te da je čak 40% dječjega govora imitativno (Nelson et al., 1984.). Majčina složena proširivanja i pitanja pozitivno utječu na dječju trenutne i kasnije jezične vještine, dok označavanje i ispravljanje pokazuje negativne rezultate. Rezultati pokazuju da su broj imenica i glagola u rječniku dvogodišnjaka te složenost rečenica koju su u stanju proizvesti značajno povezani s vještinama fleksije trogodišnjaka. Neki aspekti majčinoga ponašanja tijekom čitanja pozitivno su se odrazili na vještine fleksije, dok su neki pokazali negativne korelacije. Ukoliko majke koriste složena pitanja i složena proširivanja dok čitaju djeci, kod djece se jače razvijaju vještine infleksije. S druge strane, što se majke više usredotočuju na poučavanje riječi imenovanjem i ispravljanjem djetetovih iskaza, to su djeca manje vješta u fleksiji. Majčino neprestano usmjeravanje pažnje tijekom čitanja rezultira siromašnim vještinama fleksije čak i tri godine kasnije. Izravno čitanje, s druge strane, ima pozitivan učinak na razvoj vještina fleksije.

Istraživanja pokazuju da je povećanje vokabulara usko vezano za razvoj gramatike. Iz istraživanja Bates i Marchman (1988.), Bates i Goodman (1999.), Devescovi et al. (2003.) proizlazi da veličina vokabulara počevši od beba starih 10 mjeseci predviđa morfološke varijacije u morfološkim vještinama u dobi od 28 mjeseci. Kad su djeca u fazi učenja značenja, stupanj gramatičkog razvoja je spor. S porastom broja riječi koje dijete aktivno koristi, razvoj gramatike počinje se ubrzavati (Fenson et al., 1994.). Na temelju toga može se zaključiti da su gramatika i veličina rječnika u visokoj korelaciji. Razvijeniji rječnik rezultirat će boljim razumijevanjem što s druge strane podupire djetetovu motivaciju za slušanje čitanja. Suprotno tome, dijete koje slabije razumije tekst pokazat će manje zanimanja za sudjelovanje u sesijama čitanja. Ti se rezultati tumače kao dokaz za *Matthew effect*⁷¹, bogato postaje bogatije, a siromašno siromašnije. Senechal, Thomas i Monker (1995.) pretpostavljaju da djeca s razvijenijim rječnikom imaju veće sposobnosti i učinkovitiji proces pronalaženja što rezultira većim uspjeh u učenju riječi. Nadalje, nalaze se potvrde hipotezama da je čitanje u ranoj dobi povezano s kasnijim vještinama čitanja, receptivnim i ekspresivnim vokabularom te općim uspjehom u školi (Arnold et al., 1994.).

⁷¹ „Svakomu tko ima, dat će se još pa će obilovati; a onomu tko oskudijeva, oduzet će se i ono što ima” (Evangelje po Mateju 25:29). Sintagmu u znanost uvodi Merton 1968., a Stanovich je 1986. dovodi u vezu s razvojem rječnika, a njome se želi istaknuti da djeca koja u početku imaju veće znanje ili bolje sposobnosti mogu izvući veću dobrobit iz svojih iskustava u odnosu na djecu čije su početne vještine slabo razvijene.

Iz brojnih istraživanja koja se bave ranom pismenošću, čitanjem djeci rane dobi, interakcijom koja je povezana s čitanjem u ranoj dobi te razvojem rječnika pod utjecajem čitanja i komuniciranja s djetetom, može se zaključiti da ako je čitanje važno za jezični razvoj i razvoj rječnika unutar njega, nije svejedno što služi odraslima kao materijal za čitanje. Materijal koji služi kao predložak za čitanje i komunikaciju koja se vezano uz čitanje zbiva utječe na to kakav će jezični poticaj biti. Najčešće posredovani materijal u aktivnostima čitanja su slikovnice. Dijete posredstvom roditelja dolazi u doticaj sa svojim prvim slikovnicama i ilustriranim knjigama koje mogu predstavljati izvor bogatoga rječnika.

5.3. Zaključno

U posljednjem desetljeću prošloga stoljeća razvoj rječnika počinje uvelike privlačiti pozornost istraživača. Pod utjecajem aktualnih teorijskih postavki o usvajanju jezika, razvoju djeteta općenito, pogled na ulogu djeteta u procesu razvoja rječnika značajno se promijenio. Dijete tako više nije pasivni promatrač ili objekt na kojem se radnja vrši nego postaje aktivnim sudionikom i stvarateljem. Ovakva shvaćanja dovode do promjena stavova prema utjecaju okruženja na njegovo usvajanje rječnika. U srž istraživanja usvajanja rječnika smještaju se različiti oblici interakcije djeteta i okoline među kojima neprestana komunikacija ima najznačajniju ulogu. Komunikacija kao i ostali važni čimbenici interakcije između roditelja i djeteta vrlo je mnogo istraživana u okviru rane pismenosti koja obuhvaća sve aktivnosti vezane uz čitanje, pisanje i pričanje prije nego li dijete može samo čitati i pisati te doprinose razvoju znanja, vještina i oblikovanju stavova. Proces usvajanja jezika, a u okviru njega usvajanje rječnika, neodvojive su sastavnice razvoja rane pismenosti. Kako je obitelj prvo i najvažnije djetetovo okruženje, počinje ju se smatrati važnim čimbenikom u razvoju rane pismenosti. Sve društvene i kulturalne aktivnosti koje su povezane s tekstovima, predmetom su istraživanja u okviru obiteljske pismenosti. Obiteljska pismenost vrlo je značajna u razvoju rane pismenosti, a dostupnost i količina izloženosti materijalima za čitanje te ponašanja roditelja tijekom čitanja ističu se kao ključni čimbenici u usvajanju rane pismenosti. Čitanje je značajan i nezamjenjiv čimbenik rane pismenosti. U novijim istraživanjima dolazi se do spoznaja da upravo

posredovanim čitanjem dijete usvaja velik dio rječnika. U okviru provedenih istraživanja o utjecaju čitanja na razvoj rječnika ispitivan je: ekspresivni i receptivni vokabular, utjecaj jednokratne i višestruke izloženosti čitanju (istoga teksta), utjecaj čitanja na kasniji uspjeh u početnom čitanju i pisanju, ali i općeniti uspjeh u školi, utjecaj razlike u načinima ponašanja na vrijeme čitanja u odnosu na ponašanje majki tijekom drugih aktivnosti (oblačenja, obroka, igre i sl.).

Zaključci tih istraživanja potvrđuju važnost čitanja na razvoj rječnika te da se različita roditeljska ponašanja za vrijeme čitanja različito odražavaju na razvoj različitih jezičnih sastavnica.

Slikovnica je prvi čitateljski materijal s kojim dijete dolazi u doticaj. Zbog svoje dvovidnosti i specifičnoga izričaja, slikovnica raspolaže pedagoškim, psihološkim, umjetničkim, jezičnim potencijalom za utjecaj na dijete. Slikovnica, između ostalih potencijala koje posjeduje, može predstavljati i izvor bogatoga rječničkog potencijala.

6. SLIKOVNICA - PRVI ČITATELJSKI MATERIJAL

*„Proces integracije knjige u život čovjeka započinje vrlo rano
i traje kroz čitav život.*

*Samo ako taj proces započinje dovoljno rano,
moći će se odagnati opasnost „moderne nepismenosti“.*
(Peter Schoock prema Roller Halačev, 1972., str.11.)

Čitanje djetetu od najranije dobi vrlo je značajno za poticanje njegovoga cjelokupnog razvoja. To je jedan od načina upoznavanja djeteta sa svijetom koji ga okružuje, jedan vid poticanja djetetove mašte, kreativnosti i radoznalosti koja je preduvjet razvoja istraživačkoga duha kasnije u životu (Lisičić, 1973.). Čitanje djetetu predstavlja početak njegovoga opismenjavanja, upoznaje ga s materinskim jezikom, njegovom intonacijom, izgovorom, dikcijom, riječima. Predstavlja također značajan poticaj za usvajanje rječnika. Bogat rječnik čitanjem se još više obogaćuje i kao takav predstavlja izvrsnu osnovu za razvoj gramatike i ostalih jezičnih sastavnica (Bates, Bretherton i Snyder, 1988.; Fenson et al., 1994.).

Budući da je slikovnica najčešće prvi pisani tekst s kojim se dijete susreće (Nikolajeva, 2003.), njenu je ulogu općenito, a posebno u okviru općega razvoja djeteta i ulogu u razvoju njegovoga jezika, moguće označiti kao vrlo važnu. Tim činjenicama otvara se niz pitanja. Mnogi roditelji i drugi posredovatelji slikovnica susreću se s pitanjem koja je slikovnica primjerena za koju dob djeteta te koje su značajke kvalitetne slikovnice, koja slikovnica bi bila u skladu s razvojnim potrebama njegovoga djeteta. Stvaratelji slikovnica su književni i likovni umjetnici, znači oni naprosto stvaraju za dijete, ne razmišljajući o učincima i svrsi koju proizvod njihove kreativnosti ima. Ipak, možda se pitaju na koji način dobro povezati slikovnu i tekstualnu dimenziju, s kojom svrhom to činiti te za koga. Odgovori na ta pitanja u interesu su djece, a trebalo bi ih moći pronaći u literaturi koja se slikovnicama bavi. Istraživanjem samih tekstova moguće je utvrditi mnoge potencijale koji su sadržani u tom čitateljskom materijalu. Slikovnice su se donedavno najviše istraživale u okviru povijesti umjetnosti i dječje književnosti. Tek od 1980-ih nadalje u studijama se u obzir se počela uzimati interakcija slike i teksta u kreiranju značenja (Nikolajeva, 2003.).

6.1. Povijesni razvoj slikovnica

Prethodnicama slikovnica smatraju se ilustrirane biblije te katekizmi za djecu, ilustrirane ABC-knjižice i početnice te ilustrirana izdanja basni. *Orbis sensualium pictus* Jana Amosa Komenskog koja je tiskana 1658. g. u Nürnbergu smatra se prvom slikovnicom (Čičko, 2000.; Nikolajeva, 2003.). Sve do 19. st. Bilderbuch je riječ koja se koristi za svaku knjigu koja sadrži ilustracije dok se kasnije, s njihovom pojavom, značenje pojma sužava na slikovnice, odnosno knjige u kojima prevladava slika. Tiskanje slikovnica, naime postaje mogućim tek razvojem tehnologije koja je omogućila masovnu proizvodnju ilustracija u potpunom rasponu boja. Svaka povijesna studija literature za djecu ističe društvenu, ekonomsku i obrazovnu podlogu nastanka tiska u boji važnoga za najmlađe čitatelje (Nikolajeva, 2003.). Povijest ilustracija u dječjim knjigama prikazana je u brojnim studijama sa širokim rasponom svrha od najopćenitijih usredotočujući se na tematsku i stilsku raznolikost, do onih posvećenih samo jednoj zemlji. Povijesna istraživanja također su pronađena i u katalozima izložbi što također ukazuje na isticanje likovne i zanemarivanje tekstualne strane slikovnice. Vrlo rano u prošlosti pojavljuje se svijest o važnosti slikovnice za razvoj djeteta, iako se ona koristi u svrhu zabave, obrazovne, ali ideološke svrhe. Te čimbenike potrebno je uzeti u obzir pri pokušajima razumijevanja uloge slikovnice u razvoju i promicanju pismenosti.

Oko 1830. g. javljaju se slikovnice poetskoga tipa (narodne lirske pjesme, dječje rime, narativne pjesme, bajke) s ilustracijama kasnoga romantičnog stila. Krajem 70-ih godina 19. stoljeća dozrele su pretpostavke za pojavu prvih slikovnica u Hrvatskoj.⁷² Godine 1869. u Filipovićevom Hrvatsko-njemačkom rječniku uz njemačku natuknicu Bilderbuch pojavljuje se hrvatska koja glasi slikovnjak. Iako u to vrijeme još nije bilo hrvatskih slikovnica, postojala je praktična potreba za terminom koji bi pokrio njemačke i francuske dječje knjige. U popisu knjiga iz 1880.g. knjižare Mučnjak i Senftleben nabrojene su slikovnice u naslovu jedne od kojih stoji termin „slikovnica“ (Batinić i Majhnut, 2000.).

⁷² Od slikovnjaka do vragobe,
http://www.usvijetubajki.org/arhiva/svijet_bajki_2006/vijesti_2006/od_slikovnjaka_do_vragobe/default.aspx,
pristupljeno: 3.9.2010.

6.2. Obilježja i definicije slikovnice

Slikovnicu je teško jednoznačno odrediti kao vrstu literature zbog njenih značajki. Stoga se u literaturi, koja je više spominje nego se njome bavi, češće nailazi na njeno određenje kao prve knjige djeteta, negoli na tumačenje onoga što ona predstavlja, odnosno njene definicije. Kad su posrijedi definicije, najčešće ju se definira vrlo neutralno, stereotipno – prvom knjigom djeteta, dječjom knjigom *par excellence* (Crnković i Težak, 2002., Hranjec, 2006., Posilović, 1986.).

Osim od papira, slikovnica može biti načinjena i od drugih materijala, primjerice različitih vrsta platna, plastike, kartona i sl.

Postoje slikovnice koje formalno ne sadrže tekst, međutim, kako dijete redovito ima posrednika kod čitanja slikovnica, za slikovnicu bez teksta ipak se ne može apsolutno isključiti njegovo postojanje. Roditelj, odnosno netko drugi tko djetetu govori, priča ili tumači, odnosno ono što slika prikazuje, stvara tekst. Za razliku od teksta koji u slikovnici može izostati, slika je njen neizostavni element. Slika i tekst, dva koda komunikacije, dakle likovno i jezično predstavljanje stvarnosti osnovne su značajke slikovnice (Crnković i Težak, 2002.). U literaturi koja problematizira slikovnicu često se nailazi na naglašavanje svojevrsne neravnopravnosti tih dviju značajki.

U samom terminu *slikovnica*, naglasak je stavljen na slikovni dio (Crnković, 1980.). Iz toga pojma proizlazi da je slika važnija od riječi, da je riječ potisnuta u drugi plan, manje vrijedna (Vaupotić, 1972.). Kad je o slikovnici riječ, općenito prednjači stav da u njoj prevladava slika, da ona dominira nad tekстом, iako ilustracije nastaju na temelju predodžbi tekstopisca (Čačko, 2000., Crnković, 1980.). Ovakav i slični stavovi doprinijeli su tome da je slikovnica istraživana najčešće kao strukturirani čitateljski materijal namijenjen djeci rane i predškolske dobi. Kad prevladava tekst nad likovnim izrazom govori se o ilustriranoj priči, odnosno knjizi ili ilustriranoj zbirci pjesama. Postoje i slikovnice koje sadrže vrlo malo teksta na malom broju stranica ili tekst uopće ne sadrže (Crnković, 1980., Hranjec, 2006.). Količina teksta vrlo je važna kad se pristupa proučavanju slikovnica, međutim, ona ne bi trebala biti polazni kriterij od kojega se kreće u njenom procjenjivanju. Čačko (2000.) ističe da slikovnica ne sadrži ilustracije, nego slike koje nastaju u predodžbi autora teksta, a ne u predodžbi likovnoga umjetnika. Stvarajući slike za

slikovnicu, likovni umjetnik nema mogućnost slobodnoga unošenja slika za razliku od ilustrirane knjige u kojoj on tekst ilustrira temeljem vlastite interpretacije.

Dvostruki izraz u slikovnici, slikovni i tekstualni, (ili čak u novije vrijeme multidimenzionalan ukoliko objedinjuje sliku i tekst, zvuk i animaciju) iziskuje primjenu najmanje dviju vještina pri njenom stvaranju, iz područja likovne umjetnosti i književnoga stvaralaštva. Zato se slikovnica kao predmet istraživanja ponajprije pojavljuje u okviru povijesti umjetnosti i književnosti. Povjesničari umjetnosti koji se bave slikovnicom pažnju posvećuju slikovnoj strani, a zanemaruju tekstualnu. U okviru povijesti umjetnosti istraživači se usredotočuju na liniju, boju, oblik, svjetlost i tamu, prostor, ignorirajući ne samo tekstualnu komponentu, nego i dosljednu prirodu narativnosti slikovnice (Nikolajeva, 2003.). Vrlo je vjerojatno da većina djece slikovnicom otvara svijet književnosti. Zbog te vjerojatnosti ističe se važnost slikovnice, ali se izriče i svijest o tome da se u proučavanju dječje književnosti krene od nje. Time što je se istražuje u okviru dječje književnosti naglašava se vrijednost teksta u slikovnici. U istraživanjima slikovnice u području dječje književnosti, slikovnici se pristupa kao cjelini sastavljenoj od tekstualnoga i slikovnoga elementa i gleda je se kao dvodimenzionalan materijal. Prema njoj se odnosi kao prema svakoj drugoj dječjoj knjizi, primjenjujući literarne ili obrazovne principe (Nikolajeva, 2003.). Neke zemlje i kulture ne uključuju slikovnicu u literaturu za djecu (Nikolajeva, 2003.). Iz toga proizlazi da postoje razlike u shvaćanju biti slikovnice u odnosu na različite kulture i zemlje. Tako se u nekim zemljama slikovnica najčešće koristi u svrhu zabave, dok u drugima služi uglavnom u ideološke i obrazovne svrhe (Nikolajeva, 2003.). U Republici Hrvatskoj slikovnica je uvrštena u dječju književnost. Zanimljivo je promotriti određenje njenoga mjesta u okviru dječje književnosti prema nekim od hrvatskih teoretičara dječje književnosti. Crnković (1980.) slikovnicu određuje posebnim književnim žanrom i odvaja je od ostalih književnih žanrova (bajke, basne, priče, romana, lirske poezije, knjige za djecu- ilustrirane knjige) koji prema definiciji žanra⁷³ možda to i nisu, barem ne na način na koji je to slikovnica. Crnković i Težak (2002.) u klasifikaciji dječje književnosti⁷⁴ slikovnicu smještaju u

⁷³ Žanr je zapravo riječ francuskoga podrijetla (preko lat. *genus* – rod). Tom se riječi označava rod, vrsta, način, a zapravo je raspodjela specifičnih oblika umjetnosti po kriterijima jasne forme, međutim, u svim područjima umjetnosti žanrovi su nejasne kategorije bez fiksne granice. Mnoga djela prelaze granice žanrova i koriste kombinacije.

⁷⁴ U klasifikaciji dječje književnosti dječja književnost se dijeli na dvije osnovne skupine koje nisu određene zajedničkim nadređenim pojmom osim da prema kriterijima književnosti za djecu (pisane za djecu, junaci su djeca,

prvu skupinu, tzv. pravu dječju književnost koja obuhvaća još dječju poeziju, priču, dječji roman ili roman o djetinjstvu⁷⁵, u opisu slikovnice kao književne vrste ističu njenu dvodimenzionalnost: „slikovnica nije čista književna vrsta, nego kombinacija likovnog i književnog izraza“ (Crnković i Težak, 2002., str. 15). Hranjec (2006.) pri određivanju pripadnosti određene literature dječjoj književnosti uzima u obzir dva kriterija, dob čitatelja i strukturu. Stoga slikovnicu određuje vrstom tipičnom za dječju književnost, za razliku od pripovijetke i romana koji su tipični predstavnici „nedječje“ književnosti, ali su strukturom prilagođeni dječjoj recepciji. Na temelju onoga što slikovnica predstavlja i u odnosu na iznesene klasifikacijske okvire unutar kojih ju se smješta, moguće je zaključiti da je slikovnica tipičan primjer žanra. S obzirom na višeznačnost termina *žanr* kojim se slikovnicu određuje u dječjoj književnosti s jedne te uzimajući u obzir sve njene značajke koje ju čine atipičnim predstavnikom knjige s druge, u samom naslovu ovoga rada slikovnica je određena sintagmom neutralnoga značenja, *materijal za čitanje*, namijenjen djeci koja još ne čitaju samostalno.

Poteškoće pri opisivanju, definiranju, tumačenju i smještanju slikovnice u klasifikacijske okvire dječje književnosti navode na zaključak da kriteriji koji se obično primjenjuju u proučavanju dječje književnosti nisu dostatni te da za istraživanje toga kompleksnog čitateljskog materijala treba osmisliti nove kriterije u okviru dječje književnosti ili pak ih preuzeti iz drugih grana umjetničkih, ali i znanstvenih područja. U raspravama i istraživanjima o složenosti slikovnice, posebno suvremene, nailazi se na nedostatak metajezika kojim bi se ona opisala. Takav jezik intenzivnije se počeo razvijati tek u prvom desetljeću 20. stoljeća (Nikolajeva, 2003.).

Suvremena shvaćanja slikovnice ne zadovoljavaju se određenjima slikovnice kao sinkretizma slike i teksta, nego nastoje otkriti prirodu toga odnosa. Iako njihove naznake postoje ranije, tek u novije vrijeme dolazi se do konkretnih spoznaja o važnosti interakcije slike i teksta te se proučavaju načini na koje se ona ostvaruje (Nikolajeva, 2003.).

U slikovnici (s tekstom), od same činjenice prisutnosti ilustracije i teksta, važniji je odnos među njima, njihova korespondencija. Različitost u odnosima slike i teksta rezultira između

životnije ili nešto njima blisko, od nakladnika ili knjižničara deklarirane kao dječje) pripadaju pravoj dječjoj književnosti ili pak su granične (Crnković i Težak, 2002.)

⁷⁵ Drugoj skupini (graničnim književnim vrstama) pripadaju basne, roman o životinjama, avanturistički ili pustolovni roman, historijski ili povijesni roman, znanstveno-fantastični roman, putopisi i biografska djela.

ostalog i postojanjem različitih tipova i podtipova slikovnica. Pitanje povezanosti između riječi i slika, ali u kreativnom interakcijskom procesu povlači Baumgärtner 1968. godine, ali u tom procesu daje prednost tekstualnoj dimenziji, dok 20ak godina kasnije isti autor naglašava potpunu jednakost teksta i slike (Nikolajeva, 2003.). Istraživanja interakcija slike i teksta zastupljenija su u svijetu negoli kod nas. Pantaleo (2005.) izvještava o tome kako različiti autori od 1990. godine naovamo poimaju te interakcije. Najopćenitije shvaćanje sastoji se u tome da u osnovi svih odnosa između slike i teksta postoji paralelnost i međuovisnost pripovijedanja. Paralelnost podrazumijeva istovremenost i jednakost. Slika i tekst govore o istome u isto vrijeme. Međuovisnost pripovijedanja podrazumijeva istovremenost i različitost. Slika i tekst govore istodobno o različitim. Potrebno ih je istovremeno uzimati u obzir da bi se moglo shvatiti ono o čemu govore. Odnose između slike i teksta u slikovnicama autori opisuju kao vrlo dinamične. Neki osnovni odnosi između tekstualne i slikovne strane opisuju se riječima: kongruentnost, komplementarnost, kontradiktornost, kontrapunkt, pojačavanje i proširivanje (Nikolajeva, 2003., Pantaleo, 2005.), dok najveći broj autora interakciju između slike i teksta u slikovnicama opisuje samo jednim pojmom – sinergija (Pantaleo, 2005.).

Upravo o prirodi odnosa teksta i slike ovisi kvaliteta slikovnice (Zalar, D., 2009.). U kvalitetnoj slikovnici može se „vidjeti likovna reakcija na tekst, slikovni komentar, suprotstavljanje, priča paralelno ispričana slikama (bila ona u slaganju s tekstem ili ne)” (Zalar, D., 2009.).

U odnosu na takvo poimanje slikovnice, najcjelovitije tumačenje slikovnice donose Majhnut i Zalar, D. (2008.), iako je i oni definiraju prema samo jednom segmentu – funkcionalnosti, te navode: „Slikovnica je prva knjiga u životu djeteta, prijelaz od situacijskog konteksta na kontekst simbola. Svrha joj je da pomaže djetetu otkriti svijet i medij pisane riječi; razvija spoznajni svijet djeteta; izaziva emocije; razvija govor i bogati fond riječi; zadovoljava potrebu za novim“ (Majhnut i Zalar, D., 2008.).

6.3. Funkcije slikovnice

Odnos koji se ostvaruje kroz prožimanje prostorne (slika) i vremenske (tekst) dimenzije slikovnice očituje se već na formalnoj, a posebno do izražaja dolazi na sadržajnoj razini, odnosno u svim potencijalima koje ona posjeduje. Slikovnica je od samih početaka nastajala u različite svrhe, s različitim ciljevima, iz različitih motiva. Ona korespondira s potrebama onoga kome je namijenjena (Čačko, 2000.).

„Svrha je slikovnice pomoći djetetu otkriti svijet i medij pisane riječi; razvija spoznajni svijet djeteta; izaziva emocije; razvija govor i bogati fond riječi; zadovoljava potrebu za novim. Pokazuje odnose u ljudskoj okolini, pomaže sposobnosti pamćenja i zapamćivanja logičkih odnosa. Predočuje pojave koje dijete ne susreće, tehnička dostignuća, prometna sredstva. Navikava na uporabu knjige, razvija potrebu za njom, pruža djeci da vide očima umjetnika“ (Zalar, D., Kovač-Prugovečki i Zalar, Z., 2009., str.5).

S obzirom na tematiku može biti vrlo raznolika, a u odnosu na svrhu i doživljaj spoznajna, pojmovna, informativna, umjetnička (Crnković i Težak, 2002.) ili problemska⁷⁶.

Svrha spoznajne slikovnice je pružiti djetetu prve spoznaje o svijetu koji ga okružuje (Crnković i Težak, 2002.), dok umjetnička slikovnica svojim sadržajem kod djeteta razvija književno-umjetnički ukus, djeluje na njegove osjećaje, utječe na njegov stav i zanimanje prema knjizi te razvija ljubav prema čitanju iz užitka ili zabave⁷⁷. Problemska slikovnica bavi se problemskim situacijama u životu djeteta. Njen sadržaj vezuje se uz djetetove osjećaje, zdravlje, osobine njegove ličnosti i ponašanje te uz odnose u obitelji i društvu⁷⁸. Detaljniju podjelu donose Majhnut i Zalar, D. te tako slikovnice razvrstavaju prema sljedećim kriterijima: formi (leporello, pop-up, nepoderive, slikovnica-igračka, multimedijaska slikovnica), strukturi izlaganja (narativne i tematske), sadržaju (abeceda, o životinjama, svakodnevnom životu, igrama, fantastične), likovnoj tehnici (fotografske, lutkarske, slikovnice stvarnih dječjih crteža i crteža umjetnika, strip-slikovnice), sudjelovanju konzumenta (one kojima se dijete samostalno služi, one u kojima je potrebno posredovanje roditelja, interaktivne slikovnice) (Hrvatska književna enciklopedija, 2008. u tisku).

⁷⁶ Vidi: Komisija za knjižnične usluge za djecu i mladež HKD, [http:// www.hkdrustvo.hr/datoteke/132](http://www.hkdrustvo.hr/datoteke/132)

⁷⁷ Isto.

⁷⁸ Isto.

S obzirom na funkcije koje sadrži slikovnicu je moguće odrediti kao multifunkcionalan materijal. Čačko (2000.) navodi nekoliko njenih osnovnih funkcija: informacijsko-odgojnu, spoznajnu, iskustvenu, estetsku te zabavnu funkciju. Informacijsko-odgojna funkcija omogućuje djetetu: razvijati mišljenje - analizu, sintezu, usporedbu, uopćavanja, razumjeti kauzalne veze među stvarima i pojavama, doći do potrebnih informacija, osvijestiti i riješiti probleme kojih nije bilo svjesno ili ih nije znalo izraziti. Roditeljevo pokazivanje teksta i slika, tumačenje i čitanje potiče na govornu aktivnost već u najranijoj dobi, a značajno je za razvoj viših oblika govornoga ponašanja i mišljenja (Vasić, 1972.). Spoznajna funkcija ima zadaću djetetu omogućiti provjeru njegovih spoznaja i znanja o stvarima, odnosima i pojavama, a time pružiti povratnu informaciju o njihovoj ispravnosti.

Mnogo toga što dijete ne može doživjeti neposrednim iskustvom, može naučiti i spoznati kroz slikovnicu. Učenje o svijetu u najširem smislu nešto je što je djetetu omogućuje slikovnica (Nikolajeva, 2003.). Iskustvena funkcija slikovnice sastoji se od pružanja posrednoga iskustva djetetu. Slikovnica omogućuje djetetu učenje primjerice o multikulturalnosti i multietničnosti, traumatičnom iskustvu rata ili nasilja, o posebnim potrebama pojedinaca te drugim društvenim temama (Nikolajeva, 2003.), starim zanatima, dalekim zemljama i sl. U slikovnicama se takve teme obrađuju na zanimljiv, duhovit način, nenametljivo i u prenesenom značenju.

Estetskom funkcijom slikovnice kod djeteta se izazivaju različite emocije i doživljaji. Na taj se način omogućuje razvijanje osjećaja za lijepo te izgrađivanje ukusa (Čačko, 2000.). Da bi navedene funkcije mogle biti ispunjene, slikovnica mora djetetu pružiti zabavu (Čačko, 2000.). Zabavna funkcija često je preduvjet za ostvarivanje ostalih. Čitanjem slikovnica potiče se govorna aktivnost već od najranije dobi (Vasić, 1972.), a podupiranje jezičnoga razvoja proizlazi i kao posljedica ostvarivanja ostalih funkcija.

6.4. Pojam „dobre slikovnice“

„Dobra“ i „kvalitetna“ slikovnica sve su češći atributi kad se u novije vrijeme govori o tome kakva bi slikovnica trebala biti (rabe ih primjerice Čičko, 2000.; Zalar, D., Kolar-Prugovečki i Zalar, Z., 2009.; Stričević, 2006.). U najširem smislu dobra slikovnica je ona koja je

u skladu s djetetovim razvojem – temom i izgledom korespondira s djetetovim razvojnim osobitostima, ima usklađenu tekstualnu i slikovnu komponentu, a obzirom na funkcije koje sadrži i u odnosu na vrstu kojoj pripada, istovremeno potiče njegov razvoj.

Svrha i ciljevi koje slikovnica može imati, funkcije koje može sadržavati, osjetljiva dob čitatelja kojima je namijenjena, neki su od čimbenika koji pred stvaratelje slikovnice stavljaju visoke zahtjeve s ciljem što uspješnijeg ostvarivanja njenih potencijala.

Na projektima stvaranja prvih knjiga za djecu u svijetu sve češće surađuju timovi stručnjaka, uz autorski dvojac pisac-ilustrator još i pedagog, psiholog, lingvist, likovno-tehnički urednik. To je put kojim se greške lakše zaobilaze i potpunije ispunjavaju potrebni kriteriji i zahtjevi te postižu ciljevi (Halačev, 2000.; Čačko, 2000.). Jasno istaknuta imena stručnjaka koji su odgovorni za nastajanje slikovnice predstavljaju ne samo odgovornost nego i svojevrsno jamstvo kvalitete, dok s druge strane anonimnost slikovnice dovodi u pitanje njeno podrijetlo, a time i kvalitetu.

Slikovnica prije svega treba biti primjerena dobi djeteta kojem je namijenjena. Dakle, treba pratiti razvoj djeteta na svim razinama. Da bi se procijenila kvaliteta slikovnica potrebno je uzeti u obzir ne samo kriterije koji se primjenjuju u proučavanju dječje književnosti, nego i kriterije za procjenu likovne umjetnosti, jezika, namijenjenost dobi, obradu teme kod problemskih slikovnica. Slika ima značajan utjecaj na oblikovanje predodžbi i doživljaja svijeta kod djece predškolske dobi. Istraživanja percepcije djeteta pokazuju da je najpogodnija ona slika koja sadrži malo pojedinosti te koja predmete i pojave prikazuje kao općenite, s manjim brojem jasnih ploha. Takvom se slikom olakšavaju djetetu procesi apstrakcije i generalizacije što čini važan dio spoznavanja njegove okoline (Furlan, 1963.). No i ovo ovisi o stupnju djetetova razvoja pa se odrastanjem djeteta funkcija ilustracije mijenja, od informativne postaje doživljajna, što znači sve manje doslovna u odnosu na ono što ilustrira, a sve više poticaj za doživljaj i maštu. Slikovni i tekstualni dio slikovnice mogu stajati u različitim odnosima, ali je važno da su u sinergiji. Karakteristike teksta moraju biti u skladu sa stupnjem jezičnoga razvoja djeteta (Furlan, 1963.). Sklad između jezičnih karakteristika teksta trebao bi biti usklađen sa stupnjem jezičnoga razvoja djeteta (Furlan, 1963.). Naime, slikovnica od najranije dobi potiče djetetov jezični razvoj.

6.5. Slikovnica kao poticajni materijal za leksički razvoj djeteta

Suvremene spoznaje o razvoju djeteta na tragu su zahtjeva koje ističe Furlan o nužnosti sklada između karakteristika teksta u slikovnicama s jezičnim razvojem djeteta, ali uzimaju u obzir i Vygotskijevu definiciju zone proksimalnoga razvoja te govore da će razvoj govora poticati slikovnice pravopisno i gramatički točnih tekstova, koji nisu ni prezahtjevni, niti pak podcjenjuju razvoj jezika kod djeteta, nego oni koji su jezično malo napredniji od trenutnoga jezičnog stupnja djeteta (Arnold et al., 1994.). „Tekstovi koji odgovaraju dječjim mogućnostima shvaćanja, koji su u suglasju s dječjim potrebama i interesima, mogu utjecati na razvoj rječnika. To ukazuje na važnost izbora proznih i poetskih sadržaja i upućuje na važnost metodičke obrade tekstova za rad s djecom pri usvajanju semantičke strane jezika“ (Babić, 1980., str. 257.). Babić (1980.) također ističe da je za bogaćenje dječjega rječnika važno organsko povezivanje iskustvenih situacija i različitih konteksta, dok se njihovim mijenjanjem i povezivanjem, sistematiziranjem i stavljanjem u različite relacijske odnose omogućuje usvajanje različitih značenja. Za razvoj rječnika važna je prisutnost ponavljanja na razini fonema, riječi i fraza. Ponavljanjima se u dječjem pamćenju lako fiksiraju određene fraze, izrazi, rečenični obrati i sl. što olakšava usvajanje rječnika (Furlan, 1963.). Tekst mora biti sastavljen od onih riječi koje su tipične za dječje izražavanje, prikazivati predmete koji su već ušli u krug djetetovih interesa, oni koji su od vitalne važnosti (hrana, odjeća i dr.), ili iz najbliže okoline (stol, stolica, krevetić), ili pak predmeti koje dijete upotrebljava u igri (lopta, lutka, igračke za povlačenje) (Gliha Selan, 1971.).

Raznolikost rječnika u tekstu ne smije biti mnogo veća od raznolikosti rječnika djeteta. Rečenica u tekstu slikovnice mora biti kratka, tj. mora se sastojati u prosjeku od četiri do pet riječi. Broj riječi u rečenici, dakako, ovisi o dobi djeteta kojemu je slikovnica namijenjena. Rečenica po strukturi treba biti jednostavna ili jednostavno proširena. Ukoliko se uvode složene rečenice, one moraju biti nezavisno složene i samo najjednostavnije zavisno složene uz strogo izbjegavanje inverzije (Furlan, 1963.).

Pod utjecajem promjena u shvaćanju usvajanja pismenosti te u njenom okviru jezika i rječnika kao njene bitne sastavnice, mijenjaju se i stavovi o početku uključivanja djeteta u pismenost te pomiču dobne granice kada mu je što potrebno čitati. Krajem 80-ih godina 20. stoljeća tako se najmlađom djecom kojoj se čitaju slikovnice smatraju ona u dobi od godine i pol do dvije.

Njima se namjenjuju slikovnice koje ne sadrže tekst, nego samo slike koje roditelj riječima opisuje i objašnjava slijedeći neku logiku i na taj način stvara priču. Uz takve slikovnice dijete uči na koji se način postupa s knjigom, one ga potiču na komunikaciju i u njemu bude zanimanje za knjigu (Roller Halačev, 1986.). Prema suvremenim shvaćanjima, slikovnice je djetetu potrebno čitati o najranije dobi. One slikovnice koje sadrže tekst koji čini priču dobro je čitati djetetu već u prvoj polovici prve godine života dok sluša glasove te ponovo na kraju druge godine kad već počinje razumijevati jednostavne radnje i problemske situacije. Za djecu u dobi između 6 i 12 mjeseci te u 2. godini odgovarajuće su slikovnice bez teksta, pojmovne slikovnice ili one u kojima se uz sliku nalazi kratki opis ili kratak tekst u stihovima (Stričević, 2006.).

Ranije su se djeci između 3. i 4. godine namjenjivale slikovnice s minimumom teksta i to s imenima predmeta, životinja, pojava ili poticajnih riječi koje nisu vezane uz neku cjelinu priče (Roller Halačev, 1986.), dok se danas djeci te dobi namjenjuju slikovnice koje sadrže složeniji tekst, s temama o životinjama i zbivanjima u okolini, životu ljudi s jednostavnijim zapletima (Stričević, 2006.). Kratki i jednostavni tekstovi (jednostavna rečenica) koji donose potpuniju informaciju o sadržaju slike namjenjivali su se djeci nakon 4. godine života, dok su se za djecu starije predškolske dobi (5 i 6 godina života) prikladnim smatrali opsežniji tekstovi (Roller Halačev, 1986.). U današnje vrijeme za djecu starije predškolske dobi odgovarajućim se smatraju složeniji tekstovi koji govore o ljudima dalekih i bliskih krajeva, kultura i civilizacija te prirodi koja ih okružuje te basne i bajke (Stričević, 2006.). Iako obje autorice napominju da su te razlike fleksibilne i ovisne o mnogim okolinskim čimbenicima koji utječu na dijete, moguće je uočiti da se danas generalno složeniji tekstovi smatraju prikladnijima za mlađu djecu nego što se smatralo ranije što je izravna posljedica ranijega uvođenja u pismenost, a neizravna novih spoznaja i razumijevanja djetetovog razvoja.

6.6. Stvaratelji slikovnica

Roditelji su najčešći izravni posrednici između djeteta i slikovnice. Ono što će oni posredovati ne ovisi samo o njima, te vrlo često na to ne mogu utjecati. Odabiru ono što je ponuđeno.

Tekstopisac i ilustrator (ponekad u jednoj osobi) stvaraju slikovnicu. Autori slikovnica dugo su vremena bili uglavnom učitelji koji su po narudžbi pisali slikovnice. Negdje 30-ih godina prošloga stoljeća pojavljuju se autori teksta i ilustracije specijalizirani upravo za slikovnice. (Batinić i Majhnut, 2000.).⁷⁹ Kreiranje slikovnice u velikom broju slučajeva počinje od autora zamisli koji je obično urednik u nakladničkoj kući, budući da slikovnice vrlo često nastaju po narudžbi na osnovi dugoročne osmišljene koncepcije (Čačko, 2000.). Težište odgovornosti za slikovnice koje nastaju stavlja se prije svega na nakladnike. Kad i imaju određenu slobodu, odnosno kad nisu vezani narudžbom, autori kao umjetnici uglavnom ne pišu niti slikaju za djecu određene dobi, nego stvaraju za dijete, bilo koje.

Stručnjaci kao što su lingvisti, pedagozi, logopedi, psiholozi, psihoterapeuti koji u procesu nastajanja slikovnice u svijetu redovito sudjeluju, u Hrvatskoj se u taj proces još uvijek ne uključuju.

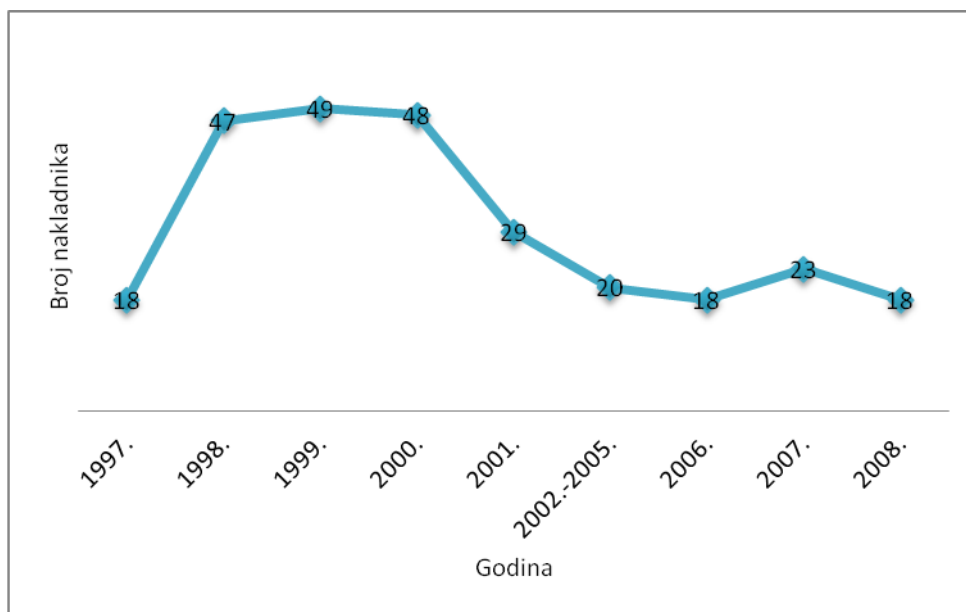
6.7. Suvremeno nakladništvo knjige za djecu

Produkcija slikovnica trenutno je u lošem položaju što je moguće protumačiti globalnom ekonomskom krizom, ali to može poslužiti i kao pretpostavka da nema interesa za nju. Na temelju dostupne literature u kojoj se govori o hrvatskom nakladništvu dječje knjige može se reći da je to područje vrlo malo istraživano, a pregledom medija u kojima bi nakladnici govorili o svojoj djelatnosti moguće je konstatirati da se oni rijetko izjašnjavaju o svojoj djelatnosti.

⁷⁹ Suvremeni domaći autori i ilustratori slikovnica čije se knjige pojavljuju u top listama Komisije za knjižnične usluge za djecu i mladež Hrvatskog knjižničarskog društva 2005.-2011.g.: AUTORI: Balažev, Marina; Bernik, Dario; Bilušić, Zdenka; Brajko-Livaković, Maja; Đokić-Pongrašić, Ana; Guljašević, Ivana; Hercigonja, Želimir; Horvat, Nada; Huseinović, Kašmir; Junaković, Svjetlan; Klobučar, Antoaneta; Kopjar, Mladen; Kraus, Melita; Lovrenčić, Sanja; Marijanović, Stanislav; Mihaljević, Branko; Milčec, Marica; Milun, Koraljka; Ovčar, Rozalija; Pađen-Farkaš, Dubravka; Pilić, Sanja; Pongrašić, Zoran; Ropar, Samija; Rudan, Evelina; Rudić, Zvonko G.; Rundek, Melita; Škrinjarić, Sunčana; Ujčić, Tajana; Vitez, Ivan; Vladić, Manuela; Vončina, Pika; Zubović, Sonja. ILUSTRATORI: Balić Šimrak, Antonija; Bernik, Dario; Bilušić, Zdenka; Celiya, Maja; Čerić, Ranko; Guljašević, Ivana; Hajdinjak-Kreč, Marsela; Jagić, Romana; Jelić, Marijana; Jerabek, Dražen; Junaković, Svjetlan; Kadoić, Ana; Kraus, Melita; Kukić, Dario; Marijanović, Stanislav; Nemet, Sven; Petrlik Huseinović, Andrea; Pušić-Čerić, Maja; Rešček, Sanja; Rundek, Petra; Stevanović, Ivica; Torjanac, Tomislav; Vitez, Ivan; Vončina, Pika; Vučenik, Darko; Zlatić, Tomislav, http://www.hkdruštvo.hr/hr/strucna_tijela/17/publikacije, pristupljeno: 1.10.2011.

Predsjednica Hrvatskoga centra za dječju knjigu⁸⁰ ističe da produkcija knjiga za djecu i mladež opada te donosi podatke o broju nakladnika knjiga za djecu i mladež u Hrvatskoj koji govore da u posljednjih desetak godina broj tih nakladnika ima tendenciju pada. (Grafički prikaz 1).⁸¹

Grafički prikaz 1. *Broj nakladnika knjiga za djecu i mladež u Hrvatskoj 1997.-2008.*

Ako mali broj nakladnika objavi i mali broj knjiga, čemu nužno ne mora biti tako, onda je moguće zaključiti da je produkcija slikovnica i ilustriranih knjiga u Hrvatskoj u padu. Budući da nedostaje istraživanja ili pisanih potvrda o produkciji slikovnica i ilustriranih knjiga u Hrvatskoj, o stvarnom stanju može se tek pretpostavljati. Pored velikog broja domaćih likovnih i književnih umjetnika, među kojima su i neki međunarodno afirmirani, produkcija slikovnica i ilustriranih knjiga hrvatskih autora opada (Javor, 2008.). Postavlja se pitanje što je s uvoznim slikovnicama i koliki je njihov broj te bilježi li se tendencija pada ili rasta uvoza slikovnica i knjiga za djecu.

⁸⁰ Javor, R.(2008.), *Produkcija je u padu*, http://www.dw-world.de/popups/popup_single_mediaoplayer/0,,3415712_type_audio_struct_9756_contentId_3415252,00.html, pristupljeno: 15.4.2011.

⁸¹ Prema: Javor, R., *Nakladništvo hrvatske dječje knjige i slikovnice*, <http://www.gkka.hr/nakladnistvo.ppt>, pristupljeno: 26.5.2011.

Javor (2008.)⁸² potvrđuje da je domaće nakladništvo knjiga za djecu u padu. Podaci o proizvodnji uvozne slikovnice ne postoje.

U svijetu je nakladništvo dječje knjige u lošem položaju, ali se slikovnici predviđa i loša budućnost zbog pada zanimanja za nju kao vrstu literature (Bosman, 2010.)⁸³. S lošim prognozama opstanka slikovnice ne slažu se svi te ih neki (Springen, 2010.)⁸⁴ uglavnom odbacuju. Nakladnici to čine mnogim argumentima koji ujedno svjedoče o sjevremenosti i „posvudašnjosti“ slikovnice pa čak u neku ruku i besmrtnosti. Slikovnicu „brane“ također iznoseći svoje pozitivne rezultate prodaje koja čini 20-30% ukupne prodaje knjiga. Prema Book Scan proizvodnja slikovnica u 2009. godini činila je 10,8% ukupne prodaje knjiga za djecu, dok je 2005. godine to bilo 10,7%, dakle, rast prodaje nije zabilježen, ali ni njezin pad (Springen, 2010.).

Nakladnici ovise o tržištu koje čine pretežno knjižare i knjižnice. Knjižare su komercijalne ustanove, dakle, realnije je očekivati da će zapošljavati djelatnike koji su komercijalni stručnjaci, prodavači, menadžeri prodaje i sl. Samo će rijetki pri zapošljavanju prednost dati stručnjacima koji se bave istraživanjima proizvoda koje oni prodaju.

Oni koji trebaju dobro poznavati svoje korisnike, njihove potrebe i zahtjeve te literaturu koju će nabaviti, a potom ponuditi i preporučiti svojim korisnicima su knjižničari, obzirom da oni moraju posjedovati kompetencije koje se s jedne strane odnose na poznavanje literature koju posreduju te s druge, na poznavanje potreba i interesa svojih korisnika.

⁸² Javor, R.(2008.), Produkcija je u padu, http://www.dw-world.de/popups/popup_singlemediaplayer/0,,3415712_type_audio_struct_9756_contentId_3415252,00.htmlhttp://www.dw-world.de/dw/article/0,,3415252,00.html, pristupljeno: 15.4.2011.

⁸³ Bosman, J.(2010.), *Picture books no longer a staple for children*, <http://www.nytimes.com/2010/10/08/us/08picture.html>, pristupljeno: 25.5.2011.

⁸⁴ Springen, K. (2010.), *Don't write the obit for picture books yet*, <http://www.publishersweekly.com/pw/print/20101213/45476-don-t-write-the-obit-for-picture-books-yet.html>, pristupljeno: 25.5.2011.

6.8. Knjižničari kao posrednici između slikovnice i djeteta

Narodne knjižnice u svijetu počele su se otvarati 1800-ih, međutim, trebalo je devedeset godina da bi svoja vrata otvorile djeci⁸⁵. U Hrvatskoj se prvi dječji odjel otvara u 20. stoljeću - 1950. godine, a 1976. godine po prvi put se knjižnice u Hrvatskoj otvaraju onoj djeci koja još ne pohađaju školu, dakle najmlađima (Stričević, Čičko i Križanić-Delač, 2006.). Do otvaranja knjižničnih vrata djeci dovela su razmišljanja da dopirući do djece zapravo dopiremo do odraslih u koje će se oni razviti (Walter, 2001.). Danas su djeca redoviti korisnici knjižnica. Ona čine jednu trećinu korisnika koji svakodnevno dolaze u neku američku narodnu knjižnicu (Walter, 2009.), međutim, ne postoje javno dostupni podaci koji bi govorili o tome koliku korisničku populaciju čine djeca u narodnim knjižnicama u Hrvatskoj.

Dječje knjižničarstvo zapravo je moguće svesti na zakone koji zapravo proizlaze iz općenitijih, Ranganathanovih načela knjižničarstva. U njihovoj osnovi ciljevi koje dječja knjižnica želi ostvariti danas jednaki su onima u prošlosti (Walter, 2009.). Knjižnice moraju zadovoljiti čitateljske interese i informacijske potrebe djece izravno i uz posredovanje usluga za odrasle, moraju ponuditi pravu knjigu ili informaciju pravom djetetu u pravo vrijeme i na pravom mjestu, one su zastupnici dječjega pristupa knjigama (Walter, 2001.). Usluge za najmlađe korisnike knjižnice namijenjene su djeci od rođenja do tri godine starosti⁸⁶, odnosno njihovim roditeljima, starateljima, odgajateljima, zdravstvenim djelatnicima i ostalim osobama koje se bave djecom, knjigama i medijima (Smjernice za knjižnične usluge za djecu, 2008.). Budući da su knjižnične usluge za najmlađe vezane su uz razvoj rane i obiteljske pismenosti, ciljevi su takvih usluga usmjereni na razvijanje tih segmenata. Da bi oni mogli biti ostvareni, knjižnice trebaju pomno razvijati usluge i zbirke te programe za najmlađe korisnike. Prilikom izgradnje

⁸⁵ Hrvatski enciklopedijski rječnik donosi sljedeću definiciju pojma *dijete* – čovjek od rođenja do puberteta. Djetinjstvo – razdoblje od rođenja do djevojaštva/dječastva, <http://hjp.srce.hr/index.php?show=search>, pristupljeno: 26.5.2011. Enciklopedijski rječnik pedagogije (1963.) ne donosi definicije djeteta, ni djetinjstva. U Encyclopedia Britannica djetinjstvo je podijeljeno na dva razdoblja. Rano djetinjstvo (od rođenja do osme godine), srednje djetinjstvo (od 8. do 12. godine života). Nakon tog razdoblja nastupa razdoblje adolescencije (12.-18. godine života), <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/111044/child-development>, pristupljeno: 20.09.2011. Berk (2008.) donosi sljedeću podjelu djetinjstva. Prve dvije godine djetetovoga života podrazumijevaju dojenačku i najraniju dječju dob. Razdoblje ranog djetinjstva traje od 2. do 6. godine života, a srednje djetinjstvo odnosi se na razdoblje od 6. do 11. godine života nakon kojega nastupa razdoblje adolescencije čiji početak i duljina trajanja nisu omeđeni godinama.

⁸⁶ Toj skupini pripadaju djeca koju obuhvaća tema ovoga rada, stoga se u ovom poglavlju u dijelovima vezanim uz usluge donose spoznaje o knjižničnim uslugama za djecu te skupine.

zbirke za najmlađe, knjižničari trebaju odabirati kvalitetne knjige i druge materijale za djete, koji trebaju biti visokog stupnja sigurnosti, u skladu s dobi djeteta kojem se namjenjuju, izazovne i poticajne za djecu i roditelje (Smjernice, 2008.). Budući da su slikovnice posebno važne u toj dobi, u *Smjernicama* 2008. se nadalje ističe da slikovnice trebaju podupirati sve aspekte djetetovoga razvoja te posredovati ugodno zajedničko iskustvo roditelja i djeteta.

Da bi poslanje dječje knjižnice temeljeno na navedenim zakonima odnosno zahtjevima moglo biti ispunjeno, knjižnica na raspolaganju mora imati osoblje koje će imati odgovarajuća znanja, kompetencije i osobine. Potrebne kompetencije te knjižnične usluge namijenjene djeci koje osmišljava i provodi, dječjega knjižničara određuju osebnim stručnjakom unutar stručne zajednice (Walter, 2009.).

Prema Olcottu, dobar dječji knjižničar: „voli i poštuje djecu, snažnog je karaktera, genijalnog uma, ugodne naravi, s instinktom za čitanje i snažnim osjećajem za humor. Njegova edukacija trebala bi razvijati ljubav prema knjigama i znanje o njima, opće obrazovanje i informiranost, te brzinu i preciznost mišljenja“ (Olcott prema Walter, 2001., str.3).

Istraživanja u svijetu iz područja obrazovanja dječjih i knjižničara za mlade pokazuju da uz sadržaje koji obuhvaćaju sve vrste knjižničara, budućim dječjim knjižničarima obvezni su kolegiji koji se bave literaturom za djecu te oni koji će im osigurati stjecanje osnovnih kompetencija. Među takve kolegije pripadaju sadržaji koji se bave poznavanjem korisnika, razvojem administrativnih, komunikacijskih te vještina rukovođenja, izgradnja i upravljanje knjižničnim zbirkama, vještine osmišljavanja i provođenja knjižničnih programa, odnosi s javnošću, profesionalni rast i razvoj te stalno usavršavanje (Walter, 2009.).

U odnosu na dječjega knjižničara prije 50 ili 60 godina, suvremeni se dječji knjižničar susreće s povećanom različitosti svojih korisnika, ubrzanim promjenama informacijske i komunikacijske tehnologije i zahtjevima za dokumentiranjem rezultata svojih usluga (Walter, 2009.).

U *Smjernicama za knjižnične usluge za djecu* (2008.) također se među ostalim govori o zahtjevima za obrazovanošću i predanošću knjižničara da bi dječja knjižnica mogla djelovati učinkovito i profesionalno. Vidljivo je da se autori, opisujući kompetencije dječjih knjižničara, često usmjeravaju na osobine ličnosti koje su bitne za prosocijalno ponašanje i komunikaciju, a pritom izostaje jasno određivanje kompetencija vezanih uz znanja, kao što je dobro poznavanje literature za djecu i poznavanje metoda posredovanja (primjerice savjetodavni rad u području

literature za djecu i čitanja). Ovaj element dobro je zastupljen u materijalu koji Udruženje za knjižnične usluge za djecu⁸⁷, sekcije Američkog knjižničarskog društva⁸⁸ preporučuje svim dječjim knjižničarima i knjižničnom osoblju čija je primarna zadaća pružanje i posredovanje knjižničnih usluga djeci od rođenja do 14 godina starosti. Spomenuto je udruženje 2009. godine revidiralo dokument pod naslovom *Kompetencije dječjega knjižničara*⁸⁹ u kojem se definira uloga dječjega knjižničara.

U dokumentu se obzirom na složenost uloge koju dječji knjižničar ima ona razrađuje u skladu s osobinama i znanjima koja kompetentan knjižničar mora posjedovati, vještinama koje treba imati razvijene te zadaćama koje se pred njega postavljaju. Kompetencije se tako svrstavaju u devet kategorija: poznavanje korisnika, vještine poslovanja i upravljanja, komunikacijske vještine, poznavanje građe, pružanje korisničkih i referentnih usluga, vještine osmišljavanja, planiranja i vođenja knjižničnih programa za djecu, vještine u zastupanju, odnosima s javnošću i umrežavanju, profesionalnost i stručan razvoj, poznavanje tehnologije. Više se ne može reći da je idealni dječji knjižničar ženskoga spola, ali mnoge poželjne karakteristike opisane prije 100 godina relevantne su i danas i još uvijek ih je teško pronaći u jednoj osobi. Razlika je u tome što se danas više govori o poželjnim kompetencijama u odnosu na nekadašnje poželjne osobine (Walter, 2009.).

Prvi zahtjevi koji su postavljeni pred kompetentnoga knjižničara su razumijevanje teorije razvoja i učenja djeteta od rane do zrele dobi i utjecaj te teorije na knjižnične usluge. On mora poznavati i razumjeti teorije razvoja čitanja i njegovog promicanja, umjetničke i kulturne mogućnosti te sadržaje u knjigama i drugim medijima namijenjenim djeci. Važno je da razumije utjecaj društvenoga razvoja na potrebe djece te zna prepoznati različite korisničke potrebe i zahtjeve kao podlogu za oblikovanje i uvođenje različitih knjižničnih usluga, identifikaciju korisnika s posebnim potrebama te korisnika različitih kultura i narodnosti. Jednako tako treba moći prepoznati i odgovoriti na potrebe roditelja, odgojitelja i ostalih koji koriste izvore dječjega odjela te biti u stanju izgrađivati i održavati kvalitetne odnose i dobru komunikaciju s ostalim ustanovama, agencijama i organizacijama u zajednici koje na različite načine opslužuju djecu.

⁸⁷ Eng. *Association for library service to children - ALSC*

⁸⁸ Eng. *American library association - ALA*

⁸⁹ *Competencies for librarians serving children in public libraries*,
<http://www.ala.org/ala/mgrps/divs/alsc/edcareers/alsccorecomps/index.cfm>, pristupljeno: 13.4.2011.

Spoznaje u području kognitivne znanosti (Walter, 2009.) jasno pokazuju da je najranije razdoblje čovjekovog života, od rođenja do četvrte godine, neizmjerljivo važno za razvoj pojedinca. Ta promjena u shvaćanju djetinjstva za posljedicu ima pomicanje prioriteta od viših razreda osnovne škole prema radu s roditeljima i onima koji brinu o najmlađoj djeci. Redovitom praksom postaje uključivanje roditelja i onih koji o djeci brinu u knjižnične programe za djecu. Zapravo, obrazovanje roditelja danas postaje sastavni dio knjižničnih programa za djecu. Unatoč svim naglascima na osmišljavanju i uvođenju programa, središnjicu knjižničnih usluga za djecu čini savjetodavni rad „jedan-na-jedan“ u području literature te referentne usluge. U davanju savjeta djeci, njihovim roditeljima i učiteljima koju knjigu odabirati knjižničari tako spajaju svoja stručna znanja o svojim zbirkama sa znanjima o razvoju djeteta općenito i razumijevanjem potreba svakoga pojedinog korisnika (Walter, 2009.).

Knjižničari čine vrlo značajnu kariku u lancu knjiga – dijete jer je savjetodavni rad u području literature za čitanje i promocija kvalitetne literature za pojedine korisnike njihov osnovni posao. Promoviranje čitanja i pismenosti u svrhu osiguravanja pristupa informacijama u svim oblicima u današnje vrijeme predstavlja svod nad svim ostalim knjižničnim uslugama (Walter, 2009.). Ti se ciljevi dostižu širokim rasponom programa i aktivnosti. Izgradnja zbirke podloga je za većinu tih programa i usluga (Walter, 2009.), a promicanje čitanja razlogom njihova postojanja.

Stoga se pred kompetentnoga dječjeg knjižničara u odnosu na literaturu i materijale koje posreduje postavljaju višestruki zahtjevi. Dječji knjižničar mora imati znanja i vještine izgradnje kvalitetnih knjižničnih zbirki za djecu. Mora osigurati relevantnu literaturu u tiskanom obliku, ali i pristup audiovizualnim materijalima, web stranicama i drugim elektroničkim medijima te ostalim materijalima za djecu. To čini pročišćavanjem fonda i nabavom. Nabavna politika koju provodi dječji knjižničar mora biti usklađena s nabavnom politikom narodne knjižnice u cjelini i njenim poslanjem, ali i odgovarati na specifične potrebe i interese korisnika dječjeg odjela. Kako bi knjižnične zbirke za djecu bile što dostupnije i iskorištenije, dječji knjižničar mora izrađivati kvalitetna knjižnična pomagala kao što su primjerice katalozi i indeksi, namijenjeni dječjoj upotrebi u svrhu omogućavanja lakšega samostalnog snalaženja i korištenja građe. Stručna knjižničarska znanja i vještine vezane uz procese nabave, katalogizacije, klasifikacije i indeksiranja knjižnične građe predstavljaju polazište za osiguravanje pristupa informacijama kako bi se zadovoljile različite potrebe i interesi djece, njihovih roditelja i onih koji o njima

brinu. Nadalje, od dječjega knjižničara očekuje se da osigura različitu, relevantnu i aktualnu literaturu i materijale za djecu. Da bi u tome bio uspješan, uz stručna, potreban mu je niz specifičnih znanja vezanih uz poznavanje različitih vrsta literature, materijala i medija za korisnike dječjih odjela u svrhu osiguravanja raznolikosti žanrova i različitosti nositelja informacija koji će zadovoljiti potrebe djece i njihovih roditelja i odgojitelja.

Da bi dječji knjižničar to mogao ostvariti, treba poznavati dječju književnost, časopise, audiovizualne i druge materijale, web stranice te ostale elektroničke medije. Mora također posjedovati znanja i kriterije za procjenu sadržaja literature za djecu u različitim oblicima, medijima i žanrovima te ih primjenjivati uz neprestano upoznavanje i nabavu relevantne literature. Američko društvo za knjižnične usluge za djecu dokumentom *Ključne kompetencije dječjega knjižničara* pružilo je sveobuhvatan okvir dječjega knjižničara kao zvanja. Međutim, u *Smjernicama* (2004.) je posebno razrađen i segment koji je vezan uz poticanje jezičnoga razvoja. Tako se naglašava da dječji knjižničar treba podupirati razvoj govora djece od najranije dobi. Ujedno treba uključivati i osposobljavati roditelje i stručnjake koji rade s djecom za čitanje naglas, koristeći knjige i druge materijale i roditeljske vještine za unaprjeđivanje razvoja djeteta i razvoja predčitačkih vještina.

Izgradnja knjižničnih zbirki za djecu osnova je za oblikovanje ostalih usluga namijenjenih djeci, a knjige u današnje vrijeme služe u prvom redu za poticanje čitanja. Iz toga proizlazi da knjižnične zbirke za djecu moraju uključivati najkvalitetnija djela. Slikovnice čine velik dio knjižne produkcije za djecu predškolske dobi, a za najmlađu djecu u okviru te skupine korisnika predstavljaju jedini čitateljski materijal.

6.9. Slikovnica primjerena djetetu

Dijete je osnovna svrha postojanja slikovnice. Njemu je potrebna slikovnica koje će biti u skladu s njegovim potrebama, iskustvom, pratiti i podupirati njegov razvoj, odgovoriti na njegove trenutne, ali i specifične potrebe i interese. U usvajanju rječnika snažno se očituju individualne razlike djece. Tako neka djeca prvu riječ izgovore s 10 mjeseci, druga s 12, a neka s 18. Kod neke djece rječnički se brzac pojavljuje u dobi od 18 mjeseci, kod nekih apsolutno izostaje, dok se kod

nekih pojavi prilično kasno, oko 23. mjeseca života. Iz toga proizlazi da nije svaka slikovnica primjerena za svako dijete.

Do slikovnice dijete najčešće dolazi posredstvom roditelja ili neke druge odrasle osobe koja o njemu brine i koja slikovnicu bira prema vlastitim kriterijima procjene onoga što je potrebno djetetu (Halačev, 2000.) što često nije u skladu sa djetetovim razvojnim potrebama. U nedostatku poznavanja literature namijenjene djeci i razvoja djeteta, roditeljima je često teško prepoznati slikovnicu koja je odgovarajuća za njihovo dijete. Odabir primjerene slikovnice bio bi uspješniji kad bi na njoj bilo jasno istaknuto kome je namijenjena uz adekvatno obrazloženje. To čine, ili bi trebali činiti, nakladnici, budući da su oni najodgovorniji za njeno nastajanje i prvi u spomenutom lancu, bilo da je naručuju ili pak odlučuju hoće li se proizvoditi.

Na stranim slikovnicama nalaze se oznake raspona dobi kojoj su namijenjene. Slikovnice u Hrvatskoj najčešće nemaju označenu dob kojoj su namijenjene. Označavanje ili klasificiranje slikovnica po dobi gotovo da ne postoji (Roller-Halačev, 1986.). Može se pretpostaviti da je tome tako u namjeri nakladnika za sprečavanje sužavanja tržišta. Drugi mogući razlog je što ispravno namjenjivanje iziskuje niz kompleksnih znanja onoga koji slikovnicu namjenjuje, iz područja likovne umjetnosti, književnosti, lingvistike, psihologije, pedagogije pa se nakladnici ustručavaju namjenjivati ukoliko nisu sigurni u vlastita znanja i vještine. Neoznačavanje za određenu dob može sadržavati poruku da je svaka slikovnica za bilo koje dijete ili da su slikovnice samo za najmanju djecu ili za svu djecu. Općenito prevladava mišljenje da su slikovnice samo za djecu od rođenja do 3. godine, premda se većina postojećih slikovnica može svrstati za dob od rođenja do 8. godine života (Bluemle prema Springen, 2010.). Tek u novije vrijeme, iako je ta praksa sporadična, na slikovnicama u Hrvatskoj moguće je pronaći oznake dobi za koju je namijenjena, premda su oznake često određene u širokom rasponu, npr. za dob 2-4 godine. Oznake raspona dobi mogu predstavljati dobar orijentir roditelju pri odabiru slikovnice za njegovo dijete, ali u tome može biti i svojevrsna zamka. Ukoliko roditelj ne zna procijeniti slikovnicu, odnosno ne zna procijeniti na kojem je razvojnom stupnju njegovo dijete, onda će mu oznaka raspona dobi dodatno otežati odabir slikovnice. Pretpostavka u odnosu na oznaku raspona dobi na slikovnicama može biti i ta da će bez previše razmišljanja o razvoju djeteta i o slikovnici koju ima u rukama uzeti ako je starosna dob njegovoga djeteta u okviru raspona dobi u oznaci.

Da bi slikovnicu bilo moguće namijeniti određenoj dobi djece, potrebno je posjedovati niz znanja iz područja psihologije, pedagogije, lingvistike, logopedije. U procjeni jezične strane kao

polazištu u određivanju za koje bi dijete određena slikovnica bila primjerena, svakako u obzir treba uzeti rječnik slikovnica, njegovu složenost i raznolikost, imajući u vidu da je razvoj rječnika jezična sastavnica o kojoj uvelike ovisi razvoj ostalih jezičnih sastavnica, posebice gramatike i sintakse.

6.10. Zaključno

Slikovnica je najčešće prva knjiga s kojom dijete ulazi u svijet knjiga. Ona je prva knjiga koja se djetetu namjenjuje. Gledajući kroz povijest, slikovnica se kao vrsta literature prvi puta pojavljuje krajem 17. stoljeća. Jan Komenski je 1685. godine oblikovao knjigu koja se danas smatra prvom slikovnicom. Oslikane biblije i katekizmi ilustrirane ABC-knjižice i početnice te ilustrirana izdanja basni izravno su prethodile pojavi slikovnice. U samim svojim počecima slikovnica je korištena u različite svrhe, od obrazovnih do ideoloških. Danas također postoje slikovnice vrlo raznolike po svojoj svrsi, a razlike variraju i od zemlje do zemlje te od kulture do kulture. Slikovnice se razlikuju i obzirom na oblike koje poprimaju, formate u kojima se pojavljuju te materijale od kojih se izrađuju. Ono što sve slikovnice čini jednakima, dakle ono što im je zajedničko, je prisutnost slike i teksta u njima. Iako slikovnica može sadržavati samo sliku, ukoliko izostane taj element, više ju se ne može smatrati slikovnicom. Upravo njena dvostruka dimenzija predstavlja poteškoće pri njenom definiranju i određivanju te ju je gotovo nemoguće jednoznačno odrediti kao čitateljski materijal. Zbog svojih osobitosti predmetom je istraživanja različitih znanstvenih i umjetničkih područja. Tako je se vrlo često istražuje u okviru psihologije i pedagogije, ali najčešće u području povijesti umjetnosti i dječje književnosti. Povijest umjetnosti apsolutno zanemaruje njenu tekstualnu komponentu, dok se u okviru dječje književnosti naglašava njena dvojna priroda. Istražuju se odnosi slike i teksta u slikovnici koji mogu biti različiti te se naglašava osnova koju moraju zadovoljiti, a to je da budu u sinergiji. U novije vrijeme u središtu zanimanja onih koji se bave slikovnicom je interaktivni odnos slike i teksta u tom čitateljskom materijalu. Istražuju se načini interakcije slike i teksta te donose zaključci da slika i tekst mogu biti komplementarni, kongruentni, kontradiktorni, stajati u kontrapunktu, uzajamno se ili jedno drugo pojačavati i proširivati. Iz prirode tih interakcija proizlaze različiti tipovi i podtipovi slikovnica. U svakom tipu slikovnice sadržana je njena svrha u odnosu na

dijete. Tako slikovnica djetetu pomaže u otkrivanju svijeta, poimanju objektivne stvarnosti pružajući mu posredno i neposredno iskustvo, predočuje pojave koje ono ne susreće, tehnička dostignuća, prometna sredstva i sl. Slikovnica djetetu pomaže razvijati njegove sposobnosti pamćenja i zapamćivanja logičkih odnosa. Uvođenje djeteta u jedan od simboličkih sustava – pismo također je jedna od njenih svrha. Nadalje, slikovnica razvija djetetovu maštu, kreativnost, emocionalnost i osjećaj za lijepo. Dijete kroz slikovnicu obogaćuje svoj rječnički fond te razvija svoj jezik na ostalim razinama. Slikovnica dijete potiče na aktivnost, istraživanje i otkrivanje. Također razvija dobar odnos prema knjizi te potrebu za uporabom knjige i naviku čitanja. Ostvarenje svih funkcija i svrha koje slikovnica ima, djetetu omogućuje učenje o svijetu u najširem smislu.

Da bi slikovnica ispunila svoje poslanje, mora biti dobra, odnosno kvalitetna. Postoje neki formalni kriteriji, kao što je primjerice navođenje imena i prezimena tekstopisca i ilustratora na slikovnici, koji naznačuju da se radi o kvalitetnom materijalu budući da iza njega stoje oni kao njegovi autori. Obzirom na istaknutu složenost slikovnice, za procjenu njene kvalitete nisu dovoljni samo jednostavni formalni kriteriji, nego i oni koji se primjenjuju u proučavanju dječje književnosti, likovne umjetnosti, jezika i drugih segmenata. Budući da slikovnica od najranije dobi potiče djetetov jezični razvoj, mora sadržavati jezik koji je usklađen s jezičnim razvojem djeteta za koje je namijenjena. U današnje vrijeme slikovnica se mnogo ranije negoli u prošlosti uvodi u aktivnosti čitanja djeci. To za posljedicu ima pomicanje dobnih granica u okviru kojih je primjereno čitati koju slikovnicu. Autori slikovnica u najužem smislu su ilustrator i pisac, dok se na svjetskoj razini u proces nastanka slikovnica uključuju stručnjaci iz područja pedagogije, psihologije, jezikoslovlja i logopedije. Takva praksa kod nas još nije prisutna.

Izdavanjem slikovnica bave se različiti nakladnici. U posljednjih desetak godina u Hrvatskoj je manje nakladnika koji se bave izdavanjem knjiga za djecu nego ranije. U svijetu se bilježi stagnacija prometa na tržištu slikovnica što je moguće protumačiti globalnom ekonomskom krizom, ali i lošim položajem knjige. Pojavljuju se i predviđanja o lošoj budućnosti slikovnice gledajući općenito zanimanje čitateljske publike za nju. Međutim, takvi stavovi uglavnom nailaze na oštre kritike s protuargumentima.

Nakon što nakladnik izda slikovnicu, šalje ju na tržište, dakle u knjižnice i knjižare. Slikovnice posreduju osobe u knjižarama, dječji knjižničari i roditelji. Dječji knjižničar je osoba koja mora poznavati literaturu i različite vrste medija za djecu, također djetetov razvoj, njegove

potrebe i interese. To su preduvjeti odnosno kompetencije za ostvarivanje njegovoga poslanja, a to je da bi svakom korisniku osigurao odgovarajuću knjigu. Dijete do slikovnica dolazi posredstvom roditelja ili drugih skrbnika koji se pri odabiru slikovnice za dijete često vode osobnim kriterijima procjene onoga što je potrebno djetetu što često nije usklađeno s djetetovim potrebama i interesima. Dječjega knjižničara zbog spomenutih kompetencija koje mora posjedovati može se smatrati najkompetentnijim kad je u pitanju preporuka slikovnica. Posrednici slikovnica mogu biti različiti, ali oni koji slikovnicu namjenjuju su jedino nakladnici. Oni određuju za koju dob djeteta je koja slikovnica. U svijetu je redovita nakladnička praksa označavanja slikovnica obzirom na dob, u Hrvatskoj se takva praksa pojavljuje tek u novije vrijeme, ali sporadično.

Imajući u vidu da je razvoj rječnika jezična sastavnica o kojoj uvelike ovisi razvoj ostalih jezičnih sastavnica, posebice gramatike i sintakse, u procjeni jezične strane kao polazištu u određivanju za koje bi dijete određena slikovnica bila primjerena, svakako treba ne samo uzeti u obzir, nego i procjenu započeti proučavanjem rječnika slikovnica, njegove složenosti i raznolikosti.

7. ISTRAŽIVANJE RAZNOLIKOSTI RJEČNIKA SLIKOVNICA IZDANIH U HRVATSKOJ U RAZDOBLJU 2007.-2009. GODINE ZA DJECU U DOBI IZMEĐU DRUGE I TREĆE GODINE ŽIVOTA

Činjenice da samo odgovarajuća slikovnica u odgovarajućim rukama može ispuniti svoje funkcije značajne za razvoj djeteta, da ona kao čitateljski materijal ima potencijale za poticanje leksičkoga razvoja djeteta te da u lancu slikovnica-dijete postoje oni koji je proizvode, posreduju i na kraju čitaju s djetetom polazišta su istraživanja koje slijedi. Njime se željela utvrditi veličina i raznolikost rječnika slikovnica i u kojoj mjeri slikovnice, koje su djeci u trećoj godini života, kada je razvoj rječnika najintenzivniji namijenili oni koji ih proizvode i posreduju, odgovaraju djetetovom leksičkom razvoju. Naime, istraživanja su pokazala da se u trećoj godini života događaju značajnija napredovanja djeteta u usvajanju rječnika – jezičnoj sastavnici koja je polazište za postizanje napretka u gramatici i sintaksi, dakle razvoj rječnika osnova je uspjeha cjelokupnoga jezičnog razvoja. S druge strane, istraživanja pokazuju da čitanje djeci u toj dobi utječe na razvoj rječnika. Stoga se postavlja pitanje uzimaju li oni koji proizvode i posreduju slikovnicu roditelju i djetetu u obzir jezične razvojne osobitosti djece.

S obzirom da tematika istraživanja rječnika slikovnica seže u različite discipline, s jedne strane ona ima uporište u različitim područjima lingvistike, a s druge strane seže u područje informacijskih znanosti, posebice knjižničarstva jer je slikovnica knjižnična građa, samo je istraživanje zahtijevalo interdisciplinarni pristup. Stoga je, ali i radi dobivanja što cjelovitije slike o raznolikosti rječnika slikovnica te posredovanju istih roditeljima i djeci, u istraživanju bilo potrebno primijeniti niz metoda i postupaka.

7.1. Uvod

Računalne analize i obrade rječnika govora i tekstova, kojima pripada i raznolikost rječnika, nisu novost u svijetu, a ni kod nas. Teme iz tih područja istražuju se u okviru različitih znanstvenih područja. Raznolikost rječnika u svijetu najčešće se proučava u okviru odgojnih znanosti, a značajniji su autori primjerice Moe i Woods (Moe, 1980.; Woods, Moe, 1999.) te

lingvistike, McKee, Malvern, Richards (2000.), Malvern, Richards (2002.). U Hrvatskoj se to područje istražuje u informacijskim znanostima u okviru kojega se njime bave: Tuđman, Mikelić, Boras (2003.); Boras, Mikelić (2003.); Tuđman (2005.) te lingvistici Furlan (1961., 1963.). Međutim, nakon Furlana koji je utvrđivao raznolikost rječnika osnovnoškolaca, ali i raznolikost rječnika pisanih tekstova, o raznolikosti rječnika u području lingvistike u Hrvatskoj nastao je samo jedan diplomski rad, Sikirić (1985.).

Iako nema izravnih potvrda, kako teorijskih tako ni rezultata istraživanja o utvrđivanju raznolikosti rječnika slikovnica u svijetu, na temelju prikaza slikovnica na različitim mrežnim stranicama nakladnika u kojima se navodi broj riječi koje sadrže (Kennedy, [s.a.]), pretpostavlja se da svojevrsna kontrola rječnika ipak postoji. Raznolikost rječnika slikovnica u Hrvatskoj dosad se nije istraživala.

Imajući na umu saznanja navedena ranije u ovom radu, da će raznolikiji rječnik rezultirati bržim i boljim usvajanjem novih riječi, što pak za posljedicu ima uspješnije usvajanje gramatike i sintakse te da leksički razvoj ima značajan utjecaj na razvijanje vještina čitanja (Oullette, 2006.; Sénéchal, Oullette i Roodney, 2006.; Scarborough, 2001.), na usvajanje znanja i vještina, odnosno akademske vještine, (Snow, Burns i Griffin, 1998.; Sénéchal, 2006.) ne samo u školskoj dobi nego i kasnije, nameće se zaključak da je razvoj rječnika potrebno poticati od najranije dobi, a posebice onda kad se on najintenzivnije razvija. Slikovnica je prvi slikovnotekstualni materijal koji se čita djeci te time snažno utječe na razvoj rječnika koji se razvija kao prva jezična sastavnica na koju se izravno nadovezuju ostale. Stoga je potrebno poznavati leksičke potencijale slikovnica kao i potencijale ostalih njenih jezičnih sastavnica. Istraživanje raznolikosti rječnika slikovnica otvara prostor za daljnja istraživanja u području jezikoslovlja, informacijskih i odgojnih znanosti. Utvrđivanje raznolikosti rječnika slikovnica uz doprinos na razini teorije može biti od velike važnosti u praktičnoj primjeni. Autorima takvi rezultati mogu pružiti uporište za jezično oblikovanje slikovnica, nakladnicima olakšati odabir onih kvalitetno oblikovanoga vokabulara, knjižničarima pružiti izravnu pomoć u radu jer se od njih očekuje dobro poznavanje djetetova razvoja i karakteristika medija. Roditeljima i odgojiteljima može pomoći u odabiru slikovnica koje će pozitivno utjecati na razvoj rječnika djece u dobi od dvije do tri godine.

Istraživanja razvoja rječnika djece mogu biti od velike koristi u nakladničkoj djelatnosti radi pravilnijeg i kvalitetnijeg stvaranja i namjenjivanja za određenu dob. Utvrđivanje raznolikosti rječnika govora djece i materijala za čitanje može biti na dobrobit knjižnica radi

lakšega praćenja, klasificiranja, nabavljanja i preporučivanja kvalitetne literature te predškolskim i školskim ustanovama za svrsishodnije korištenje literature za djecu. Od ovakvih istraživanja krajnju korist mogu imati i sama djeca čije će se razvojne osobitosti uzeti u obzir te će ona dobivati odgovarajuću literaturu.

Mjerenje raznolikosti rječnika ima veliku ulogu u istraživanjima dječjega jezika, a primjenu nalazi i u drugim područjima lingvistike (npr. učenju stranih jezika te sociolingvistici), informacijskim znanostima (Heapsov zakon, Heaps, 1978.) te različitim kliničkim ispitivanjima (npr. poremećaja govora).

Indeks raznolikosti rječnika (D) određenoga jezičnog uzorka leksički je kapacitet govornika odnosno tekstopisca izbjegavajući ponavljanja. Drugim riječima, to je njegov kapacitet razlikovanja rječnika i znanje kako koristiti sinonime i imenice koje će prikazati dobro znanje i baratanje jezikom (Hubert i Labbe prema Al Alvarez, Becue i Lanero, 2000.).

Karakteristike govora su da sadrži malo riječi s velikom frekventnošću i mali broj različitih riječi, dok za tekstove vrijedi obrnuto. U njima se pojavljuje više različitih riječi, a riječi se manje učestalo ponavljaju.

Učestalost pojavljivanja riječi u jednom jezičnom odsječku može biti pokazatelj strukture govora osobe koja taj odsječak koristi u svom izražavanju, a samim time može i ukazivati na to u kolikoj mjeri ta osoba koristi široke mogućnosti jezika kojim se služi da bi se izrazila (Furlan, 1961.). Kaže se da odrastao čovjek ima aktivan i pasivan rječnik od 30 000 – 60 000 riječi. Raznolikiji je rječnik onih čija su zanimanja direktno ili indirektno vezana uz jezik i govor. Ispitivanjem raznolikosti rječnika u djelima Shakespearea i Puškina utvrđeno je da su ti autori u svojim djelima koristili oko 25 000 različitih riječi. U Uliksu Jamesa Joycea na ukupno 250 000 riječi pronađeno je 30 000 različitih (Sikirić, 1985.). U navedenim primjerima radi se o velikoj raznolikosti rječnika.

Nizak D može ukazivati na siromašan rječnik, a s druge strane, na težnju slanja jasne poruke. D najviše smisla ima u povlačenju usporednica.

U analizi jezičnih korpusa bilježi se nedosljednost i neustaljenost u upotrebi terminologije. U ovom radu koriste se termini pojavnica (eng. *token*) i različnica (eng. *type*). Pojavnica se može definirati kao sve ono što se nalazi između dva pismena koja služe kao graničnici, a ona pismena koja se nalaze između graničnika moraju biti iz abecede kojoj su pridodane znamenke i crtica.

Prema tome u nizu: *stol, stola, stol, stola, stol* nalazi se pet pojavnica. Dakle, pojavnica je svako pojedinačno pojavljivanje “riječi” u korpusu, pa bi se pod pojmom milijunski korpus podrazumijevao korpus od milijun pojavnica. Nasuprot pojavnici, različnica je jedinstveni oblik pojavnice iz korpusa. Dakle, u gornjem se nizu nalaze dvije različnice: *stol* i *stola* (Tadić, 1991.). U ovom radu broj pojavnica koristiti se za ukupan broj riječi koje se nalaze u tekstu i govoru. Učestalost pojavljivanja riječi u tekstu naziva se frekvencijom. Na temelju frekvencije dobivaju se podaci o riječima koje se nalaze u tekstu s njihovim ispisom te podacima o broju njihovih ponavljanja. Na osnovi tih podataka izrađuju se primjerice čestotni rječnici. Hrvatski čestotni rječnik dječjega jezika (HČRDJ⁹⁰) u izradi je (Hržica et al., 2011.). On će omogućiti pregled natuknica triju potkorpusa Hrvatskoga korpusa dječjeg jezika HKDJ-u⁹¹ zasebno te unije i presjeka potkorpusa triju govornika. Riječi će biti pretražive prema učestalosti pojavljivanja, abecednom redoslijedu, vremenu pojave i vrsti. Dodatno su u HČRDJ-u dostupni podaci o morfosintaktičkom opisu natuknica koje se javljaju u HKDJ-u te točan popis njihovih obličnica. Broj različenica predstavlja broj različitih riječi u tekstu ili govoru. Bogatstvo odnosno raznolikost rječnika nekad se mjerilo količnikom broja različenica i pojavnica - TTR (eng. *type token ratio*). Budući da se s vremenom uvidjelo da takva mjera nije odgovarajuća s obzirom na to da su kraći uzorci imali manje ponavljanja istih riječi, veći broj različitih riječi od dužih u kojima je bilo više ponavljanja, odnosno TTR je davao krivu sliku stvarnoga stanja. Tako je razvijena nova mjera leksičke raznolikosti, tzv. indeks raznolikosti rječnika D (eng. *vocabulary diversity index*) (Malvern i Richards, 1997.) koja se pokazuje vjerodostojnom.

7.2. Ciljevi istraživanja

Cilj istraživanja je utvrditi raznolikost rječnika slikovnica koje dječji knjižničari i nakladnici namjenjuju djeci u trećoj godini života. Cilj je također istražiti jesu li slikovnice koje se namjenjuju djeci u trećoj godini za njih odgovarajuće, tj. u kojem su odnosu raznolikost rječnika slikovnica i raznolikost rječnika govora djece. Nadalje, cilj je istražiti koliko su

⁹⁰ Hrvatski čestotni rječnik dječjega jezika

⁹¹ Hrvatski korpus dječjega jezika

knjižničari i nakladnici kompetentni u procjenjivanju literature za promatranu dob djece te mišljenje knjižničara o vlastitim kompetencijama vezanim uz potrebu preporuke slikovnica roditeljima.

7.3. Istraživačka pitanja

Istraživanje polazi od sljedećih istraživačkih pitanja:

1. Kakve su veličina i raznolikost rječnika slikovnica koje nakladnici i knjižničari namjenjuju djeci u trećoj godini života?
2. Odgovara li rječnik istraživanoga korpusa teorijskim spoznajama o leksičkom razvoju djece u trećoj godini života?
3. U kojoj se mjeri raznolikost rječnika slikovnica podudara s raznolikošću rječnika djece čiji su govorni iskazi na hrvatskom jeziku pohranjeni u Hrvatskom korpusu dječjega jezika?
4. Kolika je cjelokupna produkcija slikovnica u Hrvatskoj u razdoblju 2007.-2009. godine?
5. Kakav je omjer cjelokupne produkcije slikovnica i slikovnica koje nakladnici odnosno knjižničari namjenjuju djeci u trećoj godini života?
6. Koliko su podudarne procjene nakladnika i knjižničara o odgovarajućim slikovnicama za djecu u trećoj godini života?
7. Kakvi su stavovi knjižničara o vlastitim kompetencijama glede procjena slikovnica s obzirom na dob kojoj su namijenjene?
8. Kakve su kompetencije knjižničara za procjenu slikovnica s obzirom na njihovu namjenu određenoj dobi djece?
9. Kakve su potrebe knjižničara u smislu znanja i vještina za preporuku slikovnica i poznavanje razvoja djece?

7.4. Metodologija istraživanja

Središnji dio istraživanja bavi se kvantitativnom analizom rječnika slikovnica objavljenih u Hrvatskoj u razdoblju 2007.-2009. godine. Istraživanje se sastojalo se od niza elemenata: analize dokumentacije, anketiranja nakladnika, anketiranja knjižničara, oblikovanja korpusa, pripreme tekstova za analizu te kvantitativne analize raznolikosti rječnika slikovnica.

U tu je svrhu istraživanja bilo potrebno oblikovati korpus. Istražena je nakladnička produkcija u promatranom razdoblju, anketirani su nakladnici kao oni koji pri proizvodnji eksplicitno ili implicitno slikovnicu namjenjuju određenoj dobi djece te knjižničari koji je posreduju i preporučuju roditeljima za djecu određene dobi. Da bi bilo moguće odgovoriti na pitanje odgovara li rječnik analiziranih slikovnica (korpusa) jezičnom razvoju djece u trećoj godini života, a da se tvrdnje ne temelje samo na teoriji i istraživanjima uglavnom stranih istraživača i na engleskim uzorcima, izvršena je analiza uzoraka govora troje djece pohranjenih u Hrvatskom korpusu dječjega jezika.

Budući da dječji knjižničari čine bitnu kariku u lancu slikovnica-dijete jer roditeljima i djeci preporučuju slikovnice, također je provedeno anketiranje knjižničara kako bi se ispitali njihovi stavovi i kompetencije vezane uz poznavanje jezičnog razvoja djeteta i osposobljenosti za preporuku i odabir slikovnica za odgovarajuću dob djeteta.

Uzorak istraživanja čine: arhiva novih naslova Hrvatskog centra za dječju knjigu (u daljnjem tekstu HCDK⁹²), nakladnici, dječji knjižničari, korpus slikovnica na kojem je vršena analiza rječnika te transkripti govora djece iz Hrvatskog korpusa dječjega jezika.

7.4.1. Metode istraživanja

Analiza dokumentacije

Metoda analize dokumentacije korištena je zato jer je najpogodnija za istraživanje onoga čemu se nema primaran pristup jer se dogodilo u prošlosti (Mužić, 1999.; Tkalac Verčić, Sinčić Ćorić i Pološki Vokić, 2010.).

⁹² Hrvatski centar za dječju knjigu, <http://www.kgz.hr/default.aspx?id=771>, pristupljeno: 22.08.2011.

HCDK nabavnom politikom prati cjelokupnu produkciju dječje knjige u Hrvatskoj te stoga posjeduje potpune podatke o tome tko je, što, kada i za koga izdao. Za potrebe ovoga istraživanja korišteni su podaci HCDK-a o nakladi slikovnica za najmlađe i knjiga za djecu mlađe dobi.⁹³

Metodom analize dokumentacije HCDK-a o novim naslovima dječjih knjiga dobiveni su podaci o produkciji literature za djecu. Ovom se metodom dobivaju podaci vezani uz istraživačko pitanje: Kolika je cjelokupna produkcija slikovnica u Hrvatskoj u razdoblju 2007.-2009. godine.

Metoda anketiranja

Anketiranje je uobičajena i najzastupljenija metoda u društvenim istraživanjima (Tkalac Verčić, Sinčić Ćorić i Pološki Vokić, 2010.). Njome se prikupljaju podaci u statističkom obliku. U području informacijskih znanosti vrlo se često koristi. Anketiranjem se ispituju činjenice koje su poznate ispitanicima ili su pak u vezi s njihovim mišljenjima, znanjima i stavovima. Oni na te činjenice odgovaraju pisanim putem (Mužić, 1999.; Haralambos i Holborn, 2003.).

Upravo se metoda anketiranja smatra najprimjerenijom za dobivanje odgovora na sljedeća istraživačka pitanja:

- Kakav je omjer cjelokupne produkcije slikovnica i slikovnica koje nakladnici odnosno knjižničari namjenjuju djeci u trećoj godini života?
- Koliko su podudarne procjene nakladnika i knjižničara o odgovarajućim slikovnicama za djecu u trećoj godini života?
- Kakvi su stavovi knjižničara o vlastitim kompetencijama glede procjena slikovnica s obzirom na dob kojoj su namijenjene?
- Kakve su kompetencije knjižničara za procjenu slikovnica s obzirom na njihovu namjenu određenoj dobi djece?
- Kakve su potrebe knjižničara u smislu znanja i vještina za preporuku slikovnica i poznavanje razvoja djece?

Na nakladnicima je velika odgovornost za ono što će se na tržištu knjiga pojaviti. Oni literaturu namjenjuju određenoj dobi čitatelja, ili bi to trebali činiti, dakle, trebaju posjedovati

⁹³ Iz Hrvatske bibliografije ne mogu se izdvojiti naslovi slikovnica za ranu dob, stoga su korišteni podaci HCDK-a koji sustavno prati i nabavlja ukupnu produkciju literature za djecu te ju klasificira na način koji je bio odgovarajući za potrebe ovoga istraživanja

znanje kome što treba namijeniti. Dječji knjižničari su ti koji bi s jedne strane trebali imati stečena znanja o razvoju djece te s druge, dobro poznavati knjižnu produkciju za djecu.

Njih se prema zahtjevima njihova posla može smatrati najkompetentnijima u preporuci slikovnica.

Pod pretpostavkom da je znanjima nakladnika i knjižničara moguće dobiti najrelevantniji korpus, anketiranju jednih i drugih pristupilo se radi identificiranja korpusa slikovnica namijenjenih djeci u trećoj godini života.

S obzirom da su ispitanici dječji knjižničari iz cijele Hrvatske i nakladnici koji djeluju u različitim gradovima u Hrvatskoj, a podaci trebaju biti dobiveni izravno, anketiranje se uzima kao najekonomičnija metoda za prikupljanje podataka u tu svrhu.

Metoda rada na korpusu

Metoda rada na korpusu primijenjena je u svrhu analize raznolikosti rječnika. Za potrebe istraživanja kreiran je korpus slikovnica. Oblikovanje korpusa omogućuje daljnje istraživanje rječnika.

Primjenom metode rada na korpusu dobiva se odgovor na istraživačko pitanje koje glasi: Kakve su veličina i raznolikost rječnika slikovnica koje nakladnici i knjižničari namjenjuju djeci u trećoj godini života?

Metoda rada na transkriptima

Metoda rada na transkriptima primijenjena je u svrhu analize raznolikosti rječnika govora djece iz Hrvatskog korpusa dječjega jezika. Primjena metode rada na transkriptima otvorit će mogućnost odgovora na istraživačko pitanje koje glasi: U kojoj se mjeri raznolikost rječnika slikovnica podudara s raznolikošću rječnika djece čiji su govorni iskazi na hrvatskom jeziku pohranjeni u Hrvatskom korpusu dječjega jezika?

7.4.2. Instrumenti

Za ovo istraživanje odabrani su sljedeći instrumenti: anketni upitnici te računalni programi za unos teksta i obradu jezika. Anketni upitnici i korpus slikovnica izrađeni su za

potrebe ovoga istraživanja kako bi se oblikovao korpus te istražilo mišljenje nakladnika te mišljenja i stavovi knjižničara.

Za analizu dokumentacije nije korišten poseban instrument. Dokumentacija koja je analizirana za potrebe ovoga istraživanja izvorna je, dakle, uzeti su primarni dokumenti iz arhive dječjih knjiga HCDK-a (Hrvatski centar za dječju knjigu, 2009.). Ova metoda niti ne zahtijeva primjenu instrumenta (Mužić, 1999.).

Anketni upitnik za nakladnike

Anketiranje nakladnika provedeno je upitnikom koji je kreiran za potrebe ovoga istraživanja. Upitnik-lista za nakladnike sastojala se od samo jednoga pitanja i popisa slikovnica iz njihove nakladničke produkcije. Od njih se tražilo da s popisa slikovnica izdvoje one koje su namijenjene navedenoj dobi djece.

Anketni upitnik za knjižničare

Upitnik-lista za knjižničare oblikovana je također za potrebe ovoga istraživanja. Sastoji se od šest pitanja otvorenoga, zatvorenoga i kombiniranoga tipa te popisa od 222 slikovnice u okviru sedmoga pitanja. Naslovi slikovnica u listi dobiveni su analizom nakladničke produkcije za razdoblje 2007.-2009. godine, a njihov broj prebrojavanjem.

Ovim upitnikom ispitala se procjena knjižničara o vlastitoj kompetenciji u preporuci slikovnica za određenu dob, zatim njihova mišljenja o tome koja su im znanja u tu svrhu potrebna te mišljenje što bi obuka knjižničara trebala sadržavati da bi se usvojila znanja i stekle vještine za tu zadaću. Nadalje, iz popisa slikovnica knjižničari su izdvajali naslove slikovnica koje bi preporučili za djecu u trećoj godini života.

Budući da su se za veliki broj slikovnica na listi⁹⁴ pojedini knjižničari izjasnili da ih ne poznaju, broj knjižničara koji ne poznaju pojedini naslov umanjio je osnovu za izračunavanje razine slaganja ili neslaganja jer su u tom slučaju uzeti u obzir odgovori samo onih knjižničara koji naslov poznaju.

Razina slaganja ili neslaganja izračunavala se za svaku slikovnicu prema sljedećim formulama:

⁹⁴ Vidi u rezultatima Tablicu 1 i Grafički prikaz 3.

(F1)⁹⁵

$$U_k - K_n = K_p$$

$$(F2) \quad I_s = \frac{K_{pr}}{K_p} \cdot 100$$

Pri čemu je:

U_k - ukupni broj anketiranih knjižničara

K_n - knjižničari kojima je slikovnica nepoznata

K_p - knjižničari kojima je slikovnica poznata

K_{pr} - knjižničari koji smatraju da je slikovnica primjerena navedenoj dobi

I_s - indeks slaganja knjižničara i nakladnika u namjeni slikovnice navedenoj dobi⁹⁶.

Računalni programi za unos teksta i analizu jezika

Unos tekstova slikovnica za računalnu obradu korišten je program word.

Instrument kojim se provodila analiza rječnika slikovnica i analiza rječnika u transkriptima govora djece iz Hrvatskog korpusa dječjega jezika bili su računalni programi za obradu jezika koji se koriste se u analizama govora i pisanih tekstova.

Takvi računalni programi u početku su zamišljeni za analizu usvajanja prvoga jezika, ali se danas zbog svoje jednostavnosti i univerzalnosti (primjenjivi bez obzira na pismo ili jezični sustav) primjenjuju u analizama učenja stranih jezika i analizama govora ljudi s govornim

⁹⁵ Formule F1 i F2 kreirala je autorica za potrebe ovoga rada.

⁹⁶ Primjerice, ako je 5 knjižničara označilo pojedinu slikovnicu kao primjerenu djeci u trećoj godini života, a njih 12 izjavilo da ju ne poznaje, osnovu za izračunavanje indeksa slaganja čini samo 8 knjižničara koji naslov poznaju pa je u ovom slučaju indeks slaganja jednako 63. Maksimalni mogući indeks slaganja je 100 koji bi značio da se svi knjižničari slažu da je pojedini naslov, koji nakladnici namjenjuju djeci u trećoj godini života, primjeren djetetu navedene dobi.

poremećajima, analizama političkih govora itd. Koriste se također i u analizama tekstova (primjerice Tuđman, 2005.).

Za istraživanje rječnika slikovnica i rječnika u transkriptima odabran je softverski paket CLAN⁹⁷ obzirom da se programi iz toga paketa u istraživanjima dječjega jezika najčešće koriste. Zahvaljujući Brianu MacWhinneyu i njegovim suradnicima s Carnegie-Mellon sveučilišta u Pittsburghu koji su 1980-ih godina razvili, i još danas rade na njenom izgrađivanju, najbogatiju svjetsku bazu transkribiranih primjera komunikacijske interakcije djece CHILDES⁹⁸, dostupnu putem mreže (MacWhinney, 2000.), istraživačima je omogućena analiza različitih jezika. Baza je osmišljena za analizu usvajanja jezika transkripata u transkripcijskom sustavu CHAT⁹⁹ pomoću softverskoga paketa CLAN.

Za izračunavanje D (mjera rječničke raznolikosti)¹⁰⁰ iz zapisa, VOCD¹⁰¹ program prikazuje najprije empirijski dobivenu krivulju omjera broja različenica i pojava i krivulju pojava. Program bilježi svako mjesto/točku na krivulji u otprilike 100 pokušaja u poduzorcima riječi veličine pojava. Poduzorci čine slučajno odabrane riječi (bez zamjenjivanja) iz cijeloga zapisa. Program pronalazi najbolje podudaranje između teorijskog modela i empirijskih podataka i to postupkom preklapanja krivulji. Njime se podešava vrijednost parametra (D) sve dok se prava krivulja iz zapisa ne podudara s najbližim članom iz skupa krivulja u matematičkome modelu. Ta vrijednost parametra za najbolje podudaranje predstavlja indeks leksičke raznolikosti. Visoke vrijednosti D ukazuju na visok stupanj rječničke raznolikosti, dok manja raznolikost daje manje vrijednosti D.

Za izračunavanje D, VOCD koristi slučajno uzorkovanje pojava prikazujući krivulju omjera broja različenica i pojava vs. povećanog broja pojava u određenom zapisu. Slučajno uzorkovanje ima dvije prednosti u odnosu na sekvencijalno uzorkovanje. Prvo, njime se potvrđuju pretpostavke na kojima se temelji model vjerojatnosti. Osim toga, izbjegava se

⁹⁷ Eng. *computerized language analysis*

⁹⁸ Eng. *child language data exchange system*

⁹⁹ Eng. *codes for the human analysis of transcripts*

¹⁰⁰ Dolazi od riječi *diversity* što znači raznolikost, a u ovom slučaju odnosi se na rječničku raznolikost (eng. *vocabulary diversity*)

¹⁰¹ Osmislio ga je Gerard McKee s Odsjeka za računalnu znanost britanskog Sveučilišta čitanja (eng. *University of Reading*).

problem iskrivljenja krivulje grupiranjem istih riječi na određenim mjestima u zapisu. Za ovu analizu korišteni su sljedeći programi iz softverskoga paketa: TEXTIN, CHECK te VOCD¹⁰².

7.4.3. Uzorak

Uzorak od kojeg se u istraživanju krenulo bio je analizom dokumentacije utvrđen popis slikovnica za najmlađe i knjiga za djecu mlađe dobi koje su izdane u Hrvatskoj u razdoblju 2007.-2009. godine prema Arhivi novih knjiga za djecu HCDK-a.

Književna djela za djecu u spomenutoj arhivi podijeljena su prema svojoj vrsti te prema dobi djece kojoj su najprimjerenija na sljedeće kategorije: slikovnice za najmlađe, knjige za djecu mlađe dobi, knjige za djecu. Kategorija slikovnica za najmlađe te kategorija knjiga za djecu mlađe dobi odabrane su za analizu pod pretpostavkom da se upravo unutar njih nalaze one slikovnice koje su namijenjene djeci u trećoj godini života. Popis tih naslova nalazi se u tablici, u *Prilogu 1.1.*

Na temelju tog popisa slikovnica utvrđen je i sljedeći uzorak koji čine nakladnici koji su objavili slikovnice u navedenom razdoblju, njih 51. Međutim, anketirano je njih 49 budući da jedan nije želio odgovoriti, a jednom se nije moglo pristupiti. Od ukupnoga broja anketiranih nakladnika 38 (78%) ih je odgovorilo, dok 11 njih nije ni nakon ponavljanih zamolbi putem telefona i elektroničke pošte. Nakladnici odlučuju o tome što će se tiskati, a što ne i hoće li na slikovnici naznačiti dob kojoj je namijenjena. Na taj način oblikuju proizvodnu politiku. Oni odlučuju o tome hoće li za izradu slikovnica angažirati domaće ilustratore i pisce ili će pak kupiti autorska prava stranih slikovnica. S obzirom na to, njih se može smatrati vrlo odgovornima za ono što na tržištu knjiga postoji.

Dječji knjižničari svih županijskih matičnih knjižnica u Hrvatskoj, dakle njih 20, predstavljali su sljedeći uzorak u istraživanju. Uzorak je mali, međutim knjižničari u tim središnjim, ujedno i najvećim narodnim knjižnicama u Republici Hrvatskoj utječu na nabavnu politiku građe za djecu na području na kojem matične knjižnice djeluju. Oni imaju i značajan

¹⁰² Način funkcioniranja pojedinog programa vidi u opisu postupka istraživanja, u poglavlju 7.4.4.

utjecaj na kreiranje usluga i programa za korisnike. Matične knjižnice imaju razvojnu ulogu za sve knjižnice u županiji, a većina dječjih knjižničara matičnih županijskih knjižnica uključena je i u rad Komisije za knjižnične usluge za djecu i mladež Hrvatskog knjižničarskog društva koja izrađuje i objavljuje preporuke dobrih knjiga za djecu, mlade i roditelje¹⁰³. Stoga se, bez obzira na njegovu veličinu, ovaj uzorak može smatrati relevantnim za dobivanje odgovora na neka od istraživačkih pitanja.

Sljedeći uzorak čini korpus slikovnica koji je podvrgnut računalnoj analizi rječnika. Od ukupno 481 slikovnice i dječje knjige anketirani nakladnici za djecu u trećoj godini života namijenili su 222 naslova. Od toga je 70 izdvojeno u korpus slikovnica za obradu obzirom na usklađenost nakladnika i knjižničara u namjenjivanju slikovnica navedenoj dobi. Dakle, korpus slikovnica koji je podvrgnut računalnoj analizi čini 70 naslova.

Nadalje, uzorak čine transkripti govora troje djece iz Hrvatskog korpusa dječjega jezika iz kojih su izdvojeni oni se odnose na govor u trećoj godini života.

Svi navedeni uzorci su namjerni.

7.4.4. Opis postupka

Provedba istraživanja trajala je od druge polovice 2009. godine do kraja prve polovice 2011. godine sljedećim tijekom: analiza dokumentacije HCDK-a, anketiranje nakladnika i knjižničara radi oblikovanja korpusa slikovnica, priprema korpusa za računalnu obradu, računalna analiza rječnika korpusa, računalna analiza transkripata dječjega govora iz Hrvatskoga korpusa dječjega jezika. Najzahtjevniji postupci bili su priprema korpusa za računalnu obradu i njegova analiza jer osim vremena zahtijevaju i specifična znanja i vještine rada na računalu. Oni su se provodili po fazama kako slijedi: unošenje tekstova u elektronički oblik, u .doc format, primjenjivanje UTF kodne stranice na datoteke, reformatiranje datoteka u .cha format, provjeru usklađenosti formata te izračunavanje indeksa raznolikosti rječnika.

¹⁰³ Hrvatsko knjižničarsko društvo, Komisija za knjižnične usluge za djecu i mladež, http://www.hkdrustvo.hr/hr/strucna_tijela/17/publikacije/, pristupljeno: 14.10.2011.

Rad na dokumentaciji

Analiza popisa novih naslova¹⁰⁴ dječjih knjiga iz arhive Knjižnica Grada Zagreba odnosno Hrvatskoga centra za dječju knjigu koji pri navedenoj ustanovi djeluje, a prema podacima dostupnim na njihovim mrežnim stranicama,¹⁰⁵ vršena je tijekom druge polovice 2009. godine do kraja prve polovice 2010. godine. U obzir su uzeti naslovi iz kategorija slikovnica za najmlađe i knjiga za djecu mlađe dobi izdani u Hrvatskoj u razdoblju 2007.-2009. godine. Naslovi su izdvajani prema nakladnicima koji su ih objavili.

Anketiranje nakladnika

Radom na dokumentaciji prikupljeni su podaci koji su poslužili za oblikovanje upitnika-liste za nakladnike (Prilog 2.). Upitnik se sastojao od popisa slikovnica koje su nakladnici objavili i pitanja koje od naslova s tog popisa oni namjenjuju djeci u trećoj godini života. Od nakladnika se očekivao odgovor na samo jedno pitanje, tražilo ih se da na listi koja se sastoji od naslova njihovih izdanja za djecu u razdoblju 2007.-2009. godine označe one naslove koje su namijenili djeci u dobi između 2. i 3. godine života. Ostavljen im je također prostor za napomene. Anketiranje nakladnika provedeno je tijekom svibnja i lipnja 2010. godine. Nakon što su kontaktirani telefonom, najčešće je to bila osoba odgovorna za dječji program ili pak glavni urednik u manjim nakladničkim kućama, upoznati su s istraživanjem te zamoljeni da odgovore u roku od dva tjedna. Upitnici su im poslani elektroničkom poštom. Podaci su prikupljeni mjesec dana.

Anketiranje dječjih knjižničara

Na osnovi podataka prikupljenih od nakladnika kreiran je upitnik za dječje knjižničare (Prilog 3.). Od dječjih knjižničara se očekuje da dobro poznaju dječji razvoj i literaturu za djecu. Osim pitanja vezanih uz njihove stavove, njih se pitalo slažu li se s nakladnicima u namjeni slikovnica djeci u trećoj godini života, odnosno, dana im je lista onih slikovnica koje su nakladnici namijenili za djecu u trećoj godini života na kojoj su označavali što namjenjuju navedenoj dobnoj skupini.

¹⁰⁴ Pod naslovom se podrazumijeva publikacija, odnosno bibliografska jedinica.

¹⁰⁵ Hrvatski centar za dječju knjigu (2009.), *Novi naslovi za prošla razdoblja*, <http://www.arhiva.kgz.hr/prinove/arhiva/>, pristupljeno: 13.06.2009.

Krajem lipnja i početkom srpnja 2010. godine anketirani su svi voditelji dječjih odjela matičnih narodnih knjižnica u Republici Hrvatskoj.

Elektroničkom poštom kontaktirani su voditelji matičnih službi svake županije u Hrvatskoj i zamoljeni da pošalju kontakte voditelja dječjih odjela svih županijskih matičnih knjižnica u Republici Hrvatskoj. Na temelju dobivenih podataka poslani su upitnici-liste tim voditeljima dječjih knjižnica u Republici Hrvatskoj. Upitnici su prikupljeni u dogovorenom roku. Na temelju *indeksa slaganja* u preporuci knjižničara i nakladnika izdvojeno je 70 slikovnica za obradu.

Priprema korpusa

Na temelju rezultata dobivenih anketiranjem, načinjen je popis slikovnica za nabavu. Nabavljene su slikovnice te tekstovi preneseni u elektronički oblik u .doc format. Potom je na te datoteke primijenjena UTF kodna stranica. Zatim je uslijedilo reformatiranje datoteka u .cha format te provjera usklađenosti formata s pravilima CHAT sustava primjenom računalnoga programa CHECK. Priprema korpusa vršila se u drugoj polovici 2010. godine.

Analiza rječnika slikovnica

Obrada korpusa odnosno izračunavanje indeksa raznolikosti rječnika vršena je računalnim programima iz programskog paketa CLAN besplatno dostupnog na mrežnim stranicama (MacWhinney, 2000.)¹⁰⁶. Indeks raznolikosti rječnika izračunavao se primjenom VOCD programa.

Upotrebom TEXTIN programa iz navedenog paketa datoteke su reformatirane u .cha format koji omogućuje primjenu svih programa iz CLAN-a. Potom je primijenjen računalni program CHECK koji provjerava odgovara li zapis pravilima sustava CHAT.

VOCD program primijenjen je za analizu rječnika. U svrhu prikupljanja podataka o broju pojavnica¹⁰⁷, različnica¹⁰⁸, omjeru broja pojavnica i različnica¹⁰⁹ te raznolikosti rječnika¹¹⁰

¹⁰⁶ Using CLAN, <http://childes.psy.cmu.edu/clan/>, pristupljeno: 4.5.2011.

¹⁰⁷ Eng. *token*

¹⁰⁸ Eng. *type*

¹⁰⁹ Eng. *type-token ratio* - TTR

¹¹⁰ Eng. *vocabulary diversity* - D

svakoga pojedinog teksta iz korpusa primijenjen je VOCD. Analiza rječnika slikovnica vršena je tijekom prve polovice 2011. godine.

Analiza transkripata govora djece iz Hrvatskoga korpusa dječjeg jezika

Da bi se analizom korpusa dobiveni rezultati mogli dovoditi u odnose ne samo s teorijskim postavkama nego i konkretnim potvrdama u hrvatskom jeziku, izdvojeni su i transkripti govora svo troje djece iz Hrvatskoga korpusa dječjeg jezika pohranjenog u svjetskoj banci dječjeg jezika¹¹¹ i to isključivo oni zabilježeni u razdoblju kad su djeca bila u trećoj godini života. Transkripti su podvrgnuti računalnoj obradi za što je primijenjen VOCD program iz programskoga paketa CLAN.¹¹² Transkripti su analizirani tijekom prve polovice 2011. godine.

7.5. Analiza rezultata

- *Cjelokupna produkcija slikovnica u Hrvatskoj u razdoblju 2007.-2009. godine*

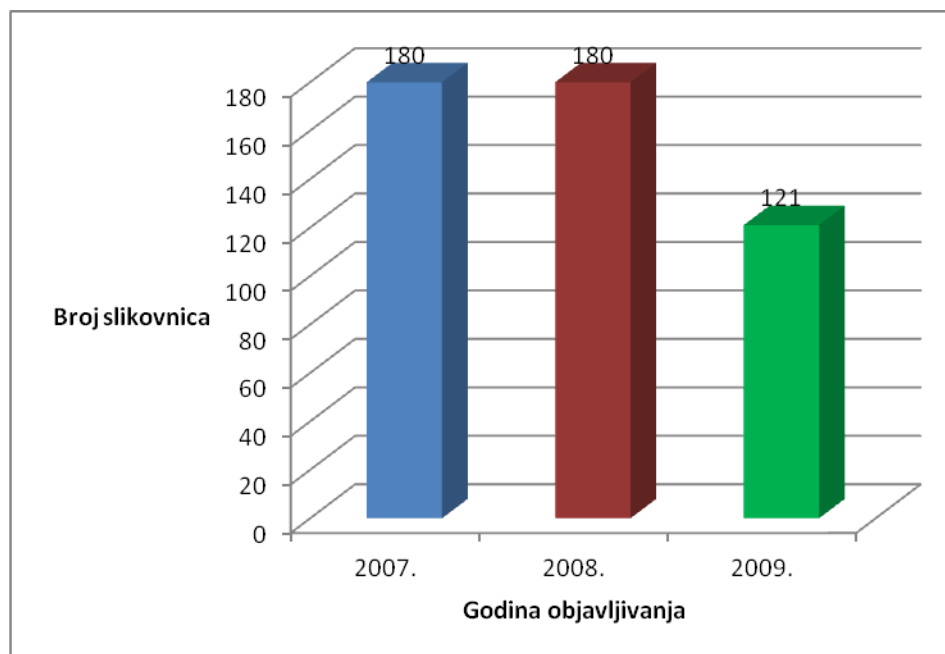
Analizom dokumentacije HCDK-a utvrđeno je da slikovnice za djecu u trećoj godini pripadaju dvjema kategorijama, slikovnicama za najmlađe i knjigama za djecu mlađe dobi¹¹³. Načinjen je popis svih slikovnica za najmlađe i knjiga za djecu mlađe dobi izdanih u razdoblju 2007.-2009. godine. U navedenom razdoblju izdana je ukupno 481 slikovnica za najmlađe i knjiga za djecu mlađe dobi (Prilog 1.) u izdanju ukupno 51 nakladnika. Godine 2007. izdano je 175 naslova knjiga za najmlađe, 2008. godine 179, dok je 120 naslova izdano u 2009. godini kao što je prikazano u Grafičkom prikazu 2.

¹¹¹ <http://childes.psy.cmu.edu/data/Slavic/>, pristupljeno: 4.5.2011.

¹¹² Hrvatski korpus dječjeg jezika sadrži još i transkripte govora jednog para blizanaca i jednoga dvojezičnog djeteta. S obzirom na osobitosti u njihovom jezičnom razvoju u odnosu na jednojezičnu i djecu koja nisu blizanci, njihovi iskazi nisu uzeti kao uzorak.

¹¹³ Korištena terminologija klasifikacije literature za djecu u ovom radu istovjetna je terminologiji Hrvatskoga centra za dječju knjigu.

Grafički prikaz 2. *Broj naslova slikovnica za najmlađe i knjiga za djecu mlađe dobi izdanih u Hrvatskoj 2007.-2009. godine*

Na osnovi podataka dobivenih upitnicima za nakladnike utvrđeno je da za djecu u trećoj godini života nakladnici namjenjuju ukupno 222 bibliografske jedinice izdane 2007., 2008. i 2009. godine (Prilog 4.) što čini 46%, dakle gotovo polovicu ukupnoga broja slikovnica za najmlađe i djecu mlađe dobi izdanih u navedenom razdoblju.

- *Omjer cjelokupne produkcije slikovnica i slikovnica koje nakladnici odnosno knjižničari namjenjuju djeci u trećoj godini života – oblikovanje korpusa*

Analizom prikupljenih podataka utvrđeno je koje slikovnice knjižničari namjenjuju za djecu u trećoj godini života te koliki je indeks slaganja knjižničara i nakladnika u namjeni slikovnice navedenoj dobi djece (Prilog 5.). Rezultati pokazuju da se ne slažu svi knjižničari oko toga koji su naslovi za navedenu dob djece. Naslovi za koje je indeks slaganja 70 do 100 mogu se smatrati odgovarajućima za djecu u trećoj godini. Dakle, u ovom istraživanju korpus za daljnju

obradu, istraživanje raznolikosti rječnika, čini 70 slikovnica (Prilog 6.) za koje je indeks slaganja 70 i viši, kao što je vidljivo iz Tablice 3. To čini 15 posto ukupnoga broja slikovnica za djecu i knjiga za djecu mlađe dobi objavljenih od 2007. do 2009. godine (481) i 31 posto od 222 slikovnice koliko su nakladnici namijenili za djecu u trećoj godini života.

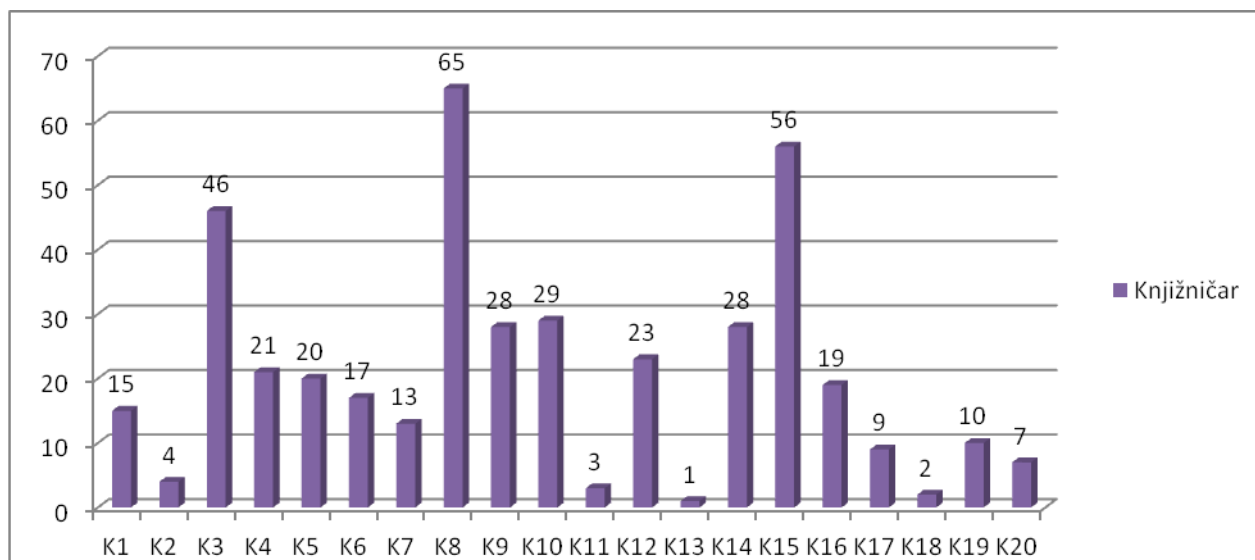
Postoje, dakle, razlike u identificiranju slikovnica za određenu dob između nakladnika i knjižničara. Važno je napomenuti da knjižničari značajan broj slikovnica nisu poznavali. Naime, 135 slikovnica ne poznaje 1-5 knjižničara, 79 slikovnica ne poznaje 6-10 knjižničara, a 4 slikovnice njih 11 do 15. Samo 4 slikovnice nisu označene kao nepoznate od strane svih 20 knjižničara, no niti jedan knjižničar nije označio da poznaje sve slikovnice s liste, a jedan knjižničar ne poznaje samo 1% naslova. Vidi Tablicu 2 i Grafički prikaz 3.

Knjižničarima																						
nepoznati		K1 ¹¹⁴	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8	K9	K10	K11	K12	K13	K14	K15	K16	K17	K18	K19	K20	
naslovi																						
U K U P N O	%	100	15	4	46	21	20	17	13	65	28	29	3	23	1	28	56	19	9	2	10	7
	N	222	34	9	104	47	46	38	29	145	62	65	8	52	2	64	124	44	22	6	23	16

Tablica 2. Knjižničarima nepoznati naslovi

¹¹⁴ Kratica K i broj uz nju predstavlja oznaku knjižničara redni broj koji mu je dodijeljen prema rednom broju unosa njegovih rezultata. Oznake se odnose na dječje knjižničare iz županijskih matičnih knjižnica u Republici Hrvatskoj kako slijedi: K1-Bjelovarsko-bilogorska županija, K2-Međimurska županija, K3-Dubrovačko-neretvanska županija, K4-Ličko-senjska županija, K5-Karlovačka županija, K6-Koprivničko-križevačka županija, K7-Krapinsko-zagorska županija, K8-Osječko-baranjska županija, K9-Istarska županija, K10-Požeško-slavonska županija, K11-Primorsko-goranska županija, K12-Sisačko-moslavačka županija, K13-Brodsko-posavska županija, K14-Splitsko-dalmatinska županija, K15-Šibensko-kninska županija, K16-Vukovarsko-srijemska županija, K17-Virovitičko-podravska županija, K18-Varaždinska županija, K19-Zadarska županija, K20-Grad Zagreb

Grafički prikaz 3. *Knjižničarima nepoznati naslovi*

Rezultati pokazuju vrlo širok raspon slaganja odnosno neslaganja knjižničara i nakladnika u namjeni slikovnice za dob djece između druge i treće godine, kao što je prikazano u Tablici 3. Jednak je broj onih slikovnica za koje je indeks slaganja viši od 70 kao i broj slikovnica u kojima je taj indeks bitno niži, od 0-50.

Najveće slaganje, odnosno potpuno podudaranje u mišljenju o primjerenosti slikovnica za djecu u trećoj godini života između knjižničara i nakladnika zabilježeno je za pet slikovnica. Da je tih pet slikovnica primjereno za djecu u trećoj godini života složili su se svi knjižničari. S druge strane, dvije su slikovnice za koje je slaganje potpuno izostalo jer se za njih nijedan knjižničar ne slaže da su primjerene djeci u trećoj godini života. Čak osamdeset dvije slikovnice nalaze se u rasponu niskoga slaganja knjižničara s nakladnicima (od 0 do 50). Dvadeset šest od nakladnika odabranih slikovnica nalazi se u rasponu indeksa slaganja 51-60. U sljedećem rasponu indeksa slaganja od 61-70 ukupno je 46 slikovnica, kao što se vidi u Tablici 3.

Tablica 3. Indeks slaganja knjižničara i nakladnika u označavanju primjerenim slikovnice za djecu u trećoj godini života

Is 71-100		Is 61-70		Is 51-60		Is 0-50	
Broj slikovnica	Is	Broj slikovnica	Is	Broj slikovnica	Is	Broj slikovnica	Is
5	100	4	60	7	53	2	0
5	93	5	62	4	54	1	5
3	92	12	63	3	55	4	6
1	90	5	64	4	56	1	7
4	89	3	65	4	57	2	8
1	88	4	66	1	58	5	10
2	87	8	67	3	59	4	11
3	86	1	68	UKUPNO 26		1	12
2	85	2	69			3	13
1	83	2	70			1	14
5	82	UKUPNO 46				1	15
1	81					4	18
3	80					1	19
2	79					1	20
2	78					3	21
4	77					3	22
2	76					1	23
7	75					1	24
1	74					3	25
4	73					2	27
4	72					3	28
6	71					1	29
UKUPNO 68						1	30
						1	31
						1	33
						2	35
						1	36
						1	37
						1	38
						2	40
						1	41
						3	42
						2	43
						1	44
						1	45
						1	46
						3	47
						12	50
UKUPNO 222 SLIKOVNICE						UKUPNO 82	

- Raznolikost rječnika slikovnica koje nakladnici i knjižničari namjenjuju djeci u trećoj godini života

Korpus slikovnica podvrgnut je računalnoj obradi. Primjenom programa VOCOD izračunat je broj pojavnica, različenica, omjer broja različenica (type-token ratio TTR) te indeks raznolikosti

rječnika (D) (cijeli postupak izračunavanja vidljiv je u Prilogu 7.) kao što je prikazano u Tablici 4.

Tablica 4. Broj različenica, pojavnica, omjer broja pojavnica i različenica (TTR) te rječnička raznolikost (D) u slikovnicama

TEKST	RAZLIČNICA (TYPE)	POJAVNICA (TOKEN)	TTR (TYPE TOKEN RATIO)	D (DIVERSITY)
S1	58	69	0.841	146.00
S2	56	113	0.496	36.76
S3	150	224	0.670	131.54
S4	61	76	0.803	126.59
S5	43	57	0.754	65.85
S6	123	185	0.665	124.38
S7	44	68	0.647	43.56
S8	459	927	0.495	122.41
S9	46	77	0.597	32.49
S10	32	34	0.941	Premalo pojavnica
S11	97	117	0.829	206.81
S12	107	173	0.618	83.61
S13	77	97	0.794	166.06
S14	84	105	0.800	183.90
S15	94	125	0.752	134.32
S16	58	91	0.637	61.86
S17	85	117	0.726	139.87
S18	99	125	0.792	201.56
S19	50	58	0.862	157.42
S20	128	190	0.674	144.65
S21	12	12	1	Premalo pojavnica
S22	99	141	0.702	96.22
S23	44	50	0.88	164.03
S24	61	74	0.824	131.38
S25	68	82	0.83	176.33
S26	74	103	0.718	81.00
S27	119	152	0.783	178.71
S28	68	75	0.907	340.68
S29	66	76	0.868	209.80
S30	135	192	0.703	101.95
S31	275	533	0.516	97.57
S32	125	203	0.616	79.42
S33	198	315	0.628	157.96
S34	111	145	0.765	188.77
S35	243	366	0.664	195.29
S36	109	146	0.745	110.23

S37	118	160	0.738	132.71
S38	93	107	0.870	282.63
S39	132	185	0.713	160.97
S40	182	250	0.730	169.18
S41	144	195	0.738	160.62
S42	123	181	0.680	110.68
S43	170	247	0.688	197.29
S44	148	207	0.715	165.91
S45	190	294	0.646	120.34
S46	79	101	0.782	141.78
S47	56	78	0.718	78.01
S48	102	133	0.767	150.61
S49	92	121	0.760	170.47
S50	199	297	0.670	230.36
S51	107	168	0.637	91.23
S52	254	497	0.511	114.03
S53	128	168	0.762	181.33
S54	48	54	0.888	194.26
S55	40	52	0.770	61.67
S56	47	61	0.770	73.10
S57	157	228	0.689	160.11
S58	227	354	0.641	158.03
S59	144	237	0.607	76.08
S60	81	101	0.802	154.70
S61	105	149	0.704	122.99
S62	122	187	0.652	117.40
S63	87	113	0.770	133.89
S64	99	135	0.733	122.45
S65	10	11	0.909	Premalo pojava
S66	106	140	0.757	179.37
S67	148	220	0.672	141.44
S68	114	145	0.786	204.83
S69	74	93	0.795	134.66
S70	200	278	0.719	149.54

Analiza rezultata izračunavanja broja različenica u slikovnicama pokazuje da se broj različenica kreće između 10 i 459, kako se vidi iz tablice koja prikazuje broj odnosno raspon pojava, različenica i TTR-a u odnosu prema broju slikovnica u kojima se pojavljuje - Tablica 5. Najviše slikovnica, njih 35, ima broj različenica u rasponu između 10 i 100. Broj različenica u rasponu između 101 i 200 zabilježen je u 30 slikovnica. Većina slikovnica ima broj različenica

između 10 i 200. Četiri slikovnice imaju broj različenica u rasponu od 201 do 300. Najveći broj različenica u korpusu je 459 i ima ga jedna slikovnica.

Izračunavanjem broja pojavnica u korpusu dobiveni su rezultati prikazani u Tablici 5. Analizom rezultata moguće je utvrditi da je najmanji broj pojavnica koji se pojavljuje u korpusu 11, a najveći 927. U najviše slikovnica, njih 32, broj pojavnica kreće se između 101 i 200. Dvadeset i jedna slikovnica ima broj pojavnica između 11 i 100. Broj pojavnica između 201 i 300 ima 11 slikovnica. Šest slikovnica ima iznimno visoki broj pojavnica, u rasponu između 301 i 930. U okviru toga raspona nalaze se najviši brojevi pojavnica slikovnica: 497(S52¹¹⁵), 533(S31) i 927(S8).

Omjer broja različenica i pojavnica, odnosno TTR kreće se od 0.495 što je najniži TTR do 1 što predstavlja najviši omjer broja različenica i pojavnica u korpusu. U Tablici 5 prikazani su rasponi TTR-a u odnosu prema broju slikovnica za koje su izračunati.

Najveći dio korpusa, 31 slikovnica ima TTR u rasponu od 0.701 do 0.800. TTR u rasponu od 0.601 do 0.700 ima 19 slikovnica. Jedanaest slikovnica ima TTR između 0.801 i 0.900. Najniži TTR pokazuju slikovnice u kojima je on između 0.401 i 0.600. Takvih je 5 slikovnica. Vrlo visoki TTR imaju četiri slikovnice u kojima se TTR-i kreću u rasponu od 0.901 do 1.

¹¹⁵ Kratica S i broj predstavlja oznaku za redni broj slikovnice iz Priloga 5.

Tablica 5. Broj pojavnica, različenica, TTR-a u odnosu na broj slikovnica u kojima se pojavljuju

RASPON POJAVNICA	BROJ SLIKOVNICA	RASPON RAZLIČNICA	BROJ SLIKOVNICA	RASPON TTR	BROJ SLIKOVNICA
11-50	4	10-50	11	0.401-0.500	2
51-60	4	51-60	4	0.501-0.600	3
61-70	3	61-70	5	0.601-0.700	19
71-80	6	71-80	4	0.701-0.800	31
81-90	1	81-90	4	0.801-0.900	11
91-100	3	91-100	7	0.901- 1	4
Ukupno 11-100	21	Ukupno 10-100	35	UKUPNO	70
101-110	5	101-110	6		
111-120	4	111-120	4		
121-130	3	121-130	6		
131-140	3	131-140	2		
141-150	5	141-150	5		
150-160	2	150-160	1		
161-170	2	161-170	1		
171-180	1	171-180	0		
181-190	5	181-190	2		
191-200	2	191-200	3		
Ukupno 101-200	32	Ukupno 101-200	30		
201-210	2	201-210	0		
211-220	1	211-220	0		
221-230	2	221-230	1		
231-240	1	231-240	0		
241-250	2	241-250	1		
251-260	0	251-260	1		
261-270	0	261-270	0		
271-280	1	271-280	1		
281-290	0	281-290	0		
291-300	2	291-300	0		
Ukupno 201-300	11	Ukupno 201-300	4		
301-310	0	400-460	1		
311-350	1	Ukupno 400-500	1		
351-360	1	UKUPNO	70		
361-370	1				
371-400	0				
Ukupno 300-400	3				
401-500	1				
501-530	0				
Ukupno 400-500	1				
531-540	1				
Ukupno 500-600	1				
541-920	0				
Ukupno 600-900	0				
921-930	1				
Ukupno 900-930	1				
UKUPNO	70				

Dobiveni rezultati izračunavanja indeksa raznolikosti rječnika (D) slikovnica pokazuju da slikovnice imaju vrlo različite indekse raznolikosti rječnika, njihovi rasponi prikazani su u Tablici 6. Trima slikovnicama nije mogao biti izračunat indeks raznolikosti rječnika jer tekst ne sadrži dovoljan broj pojava da bi se indeks raznolikosti mogao izračunati¹¹⁶ te se smatra da je najniži indeks raznolikosti 32.49(S9). Indeks raznolikosti rječnika niži od 60 ima ukupno 6 slikovnica. Dvanaest slikovnica ima D između 60 i 100, 18 slikovnica ima D u rasponu od 100 do 140. Indeks raznolikosti (D) između 140 i 180 ima 21 slikovnica. Iz toga proizlazi da najveći dio korpusa, 39 slikovnica, ima D između 100 i 180. D u rasponu 180 - 220 pokazuje 10 slikovnica, dok su najviši zabilježeni indeksi raznolikosti rječnika slikovnica: 230.36 (S50), 282.63 (S38) i 340.68 (S28).

Tablica 6. *Indeks raznolikosti rječnika*

Raspon Indeksa raznolikosti rječnika	Broj slikovnica	Indeks raznolikosti rječnika	Broj slikovnica
Premalo - 60	6	NIZAK Premalo -72	7
60-80	7	OPTIMALAN D (72-86)	6
80-100	5	VISOK (86-200)	44
100-120	5		
120-140	13		
140-160	10		
160-180	11		
180-200	6		
200-220	4		
220-240	1		
240-260	0		
260-280	0		
280-300	1		
300-320	0		
320-340	0		
340-360	1		
UKUPNO	70		70

¹¹⁶ Program automatski prikazuje krivulju omjera broja pojava i različenica u odnosu na krivulju pojava od 35 do 50 pojava tako da je potrebno minimalno 50 pojava da bi program mogao funkcionirati.

- *Podudaranje raznolikosti rječnika slikovnica s raznolikošću rječnika govora djece iz Hrvatskoga korpusa dječjeg jezika*

Računalnom obradom zapisa govora troje djece iz Hrvatskoga korpusa dječjeg jezika i izračunavanjem raznolikosti rječnika djece u trećoj godini života utvrđeno je da su indeksi raznolikosti njihovih rječnika (D): 72.96 na ukupno 627 pojavnica i 224 različnice kod DI1¹¹⁷. Kod DI2 na 914 pojavnica i 343 različnice indeks je 75.58, dok je kod DI3 indeks raznolikosti 68.07 na 1577 pojavnica i 361 različnice kao što je prikazano u Tablici 7. Analizirajući i međusobno uspoređujući rezultate raznolikosti rječnika dobivene računalnom obradom zapisa govora troje djece u trećoj godini života iz Hrvatskoga korpusa dječjeg jezika utvrđeno je da su indeksi raznolikosti njihovih rječnika prilično slični. Izračunavanjem aritmetičke sredine, odnosno zbrajanjem indeksa raznolikosti rječnika djece iz Hrvatskoga korpusa dječjeg jezika koji su 68.07, 72.96 i 75.58 i dijeljenjem tog zbroja s brojem djece (3), dobiva se broj 72.20. Taj broj predstavlja prosjek indeksa raznolikosti rječnika djece i moguće ga je uzeti kao indeks raznolikosti rječnika djece u trećoj godini života.

Tablica 7. *Raznolikost rječnika govora djece iz Hrvatskoga korpusa dječjeg jezika*

Dijete	Type (Različnica)	Token (pojavnica)	TTR	D
DI1	224	627	0.357257	72.96
DI2	343	914	0.375274	75.58
DI3	361	1577	0.228916	68.07
Prosječan indeks raznolikosti rječnika djece u trećoj godini života				72.20

Na temelju usporedbe indeksa raznolikosti rječnika slikovnica i indeksa raznolikosti rječnika djece vidljivo je da se najbližijima indeksu raznolikosti rječnika djece iz Hrvatskoga korpusa dječjeg jezika, dakle oni koji se najviše podudaraju ili neznatno odstupaju od indeksa raznolikosti rječnika djece iz HKDJ-a, mogu smatrati indeksi raznolikosti rječnika 5 slikovnica kao što je navedeno u Tablici 8.

¹¹⁷ DI predstavlja kraticu od riječi dijete, a zajedno s brojem predstavlja oznaku za transkript djeteta prema rednom broju prema kojem su djetetovi zapisi uvršteni u HKDJ.

Tablica 8. Podudaranja indeksa raznolikosti rječnika djece i slikovnica

Slikovnica /dijete	Type (Različnica)	Token (pojavnica)	TTR	D
S5	43	57	0.754	65.85
DI3	361	1577	0.228916	68.07
DI1	224	627	0.357257	72.96
S56	47	61	0.770	73.10
DI2	343	914	0.375274	75.58
S59	144	237	0.607	76.08
S47	56	78	0.718	78.01
S32	125	203	0.616	79.42

D slikovnice S5 je 65.85 što je najbliže D-u DI3 čiji je indeks raznolikosti rječnika 68.07. Slikovnica S56 ima D 73.10 što je najbliži indeks raznolikosti rječnika DI1 čiji je indeks raznolikosti rječnika 72.96. Najbliži indeksu raznolikosti rječnika DI2 koji iznosi 75.58 pokazuju tri slikovnice: S59, S47 i S32 čiji su D-i redom: 76.08, 78.01 te 79.42.

Iz rezultata izračunavanja indeksa raznolikosti rječnika slikovnica i dovodeći te rezultate u vezu s rezultatima izračunavanja indeksa raznolikosti djece iz Hrvatskoga korpusa dječjeg jezika može se utvrditi da u korpusu postoje slikovnice čiji indeksi raznolikosti rječnika značajno odskakuju od indeksa raznolikosti rječnika djece iz Hrvatskoga korpusa dječjeg jezika, prikazano u Tablici 9.

Izuzmu li se tri slikovnice za koje se D ne može izračunati, niži D slikovnica od D djece pokazuju slikovnice: (S2) D36.76, (S7) D 43.56 te (S9) D 32.49. Znatno viši D od D-a djece iz Hrvatskoga korpusa dječjeg jezika pokazuje 7 slikovnica: (S18) D201.56, (S68) D204.83, (S11)D 206.81, (S29) D209.80, (S50)D230.36, (S38)D282.63, (S28) 340.68.

Tablica 9. Najveća odskakanja D slikovnica od D djece

Slikovnica/dijete	Type (Različnica)	Token (pojavnica)	TTR	D
S9	46	77	0.597	32.49
S2	56	113	0.496	36.76
S7	44	68	0.647	43.56
DI3	361	1577	0.228916	68.07
DI1	224	627	0.357257	72.96
DI2	343	914	0.375274	75.58
S18	99	125	0.792	201.56
S68	114	145	0.786	204.83
S11	97	117	0.829	206.81
S29	66	76	0.868	209.80
S50	199	297	0.670	230.36
S38	93	107	0.870	282.63
S28	68	75	0.907	340.68

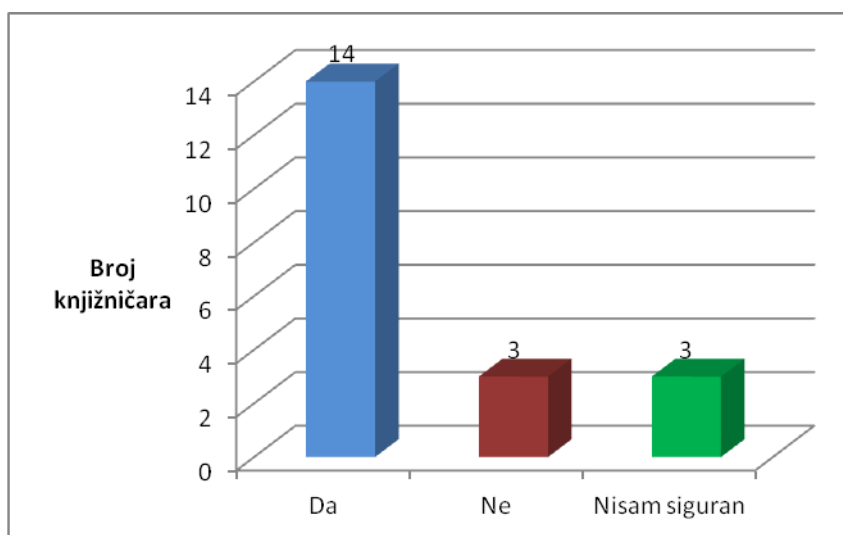
- *Stavovi knjižničara o vlastitim kompetencijama glede procjena slikovnica s obzirom na dob kojoj su namijenjene*

Stavovi knjižničara o vlastitim kompetencijama glede procjena slikovnica s obzirom na dob kojoj su namijenjene ispitani su dvama pitanjima. Na pitanje smatraju li da znaju ispravno procijeniti kojoj je dobi predškolskoga djeteta namijenjena koja slikovnica, 14 knjižničara odgovorilo je potvrdno, 3 knjižničara izjasnilo se negativno, dok 3 knjižničara dvoji o svojim sposobnostima ispravne procjene slikovnica za određenu dob, odnosno daju odgovor „ne znam“ kao što je vidljivo iz Tablice 10 i Grafičkoga prikaza 4.

Tablica 10. Stavovi knjižničara o vlastitim kompetencijama glede procjene slikovnica za određenu dob

Kompetentnost u procjeni slikovnica za određenu dob	Broj knjižničara
Da	14
Ne	3
Nisam sigurna	3
Ukupno (N)	20

Grafički prikaz 4. Stavovi knjižničara o vlastitim kompetencijama glede procjene slikovnica za određenu dob

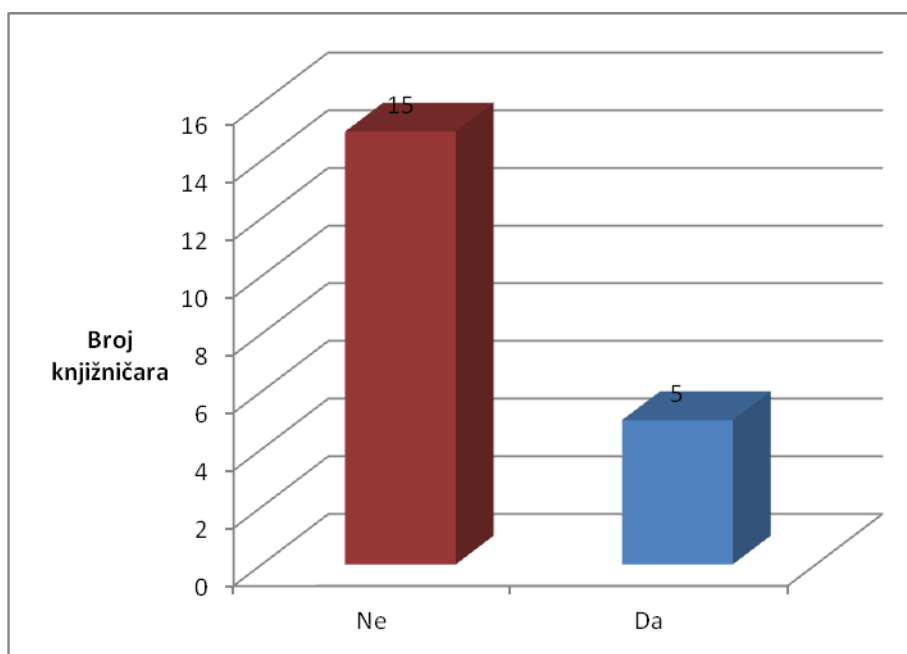

Na pitanje smatraju li da su tijekom studija stekli dovoljno znanja da se mogu smatrati kompetentnim/om u preporuci slikovnica 5 knjižničara odgovorilo je potvrdno, a 15 ih procjenjuje da im studij nije osigurao potrebna znanja, kao što je navedeno u Tablici 11 i prikazano u Grafičkom prikazu 5.

Tablica 11. Procjena knjižničara o vlastitoj kompetentnosti u preporuci slikovnica na temelju znanja stečenoga tijekom studija

Kompetentnost za preporuku stečena tijekom studija	Broj knjižničara
Da	5
Ne	15
Ukupno (N)	20

Grafički prikaz 5. Procjena knjižničara o vlastitoj kompetentnosti u preporuci slikovnica na temelju znanja stečenog tijekom studija

Kompetencije knjižničara za procjenu slikovnica odgovarajućoj dobi

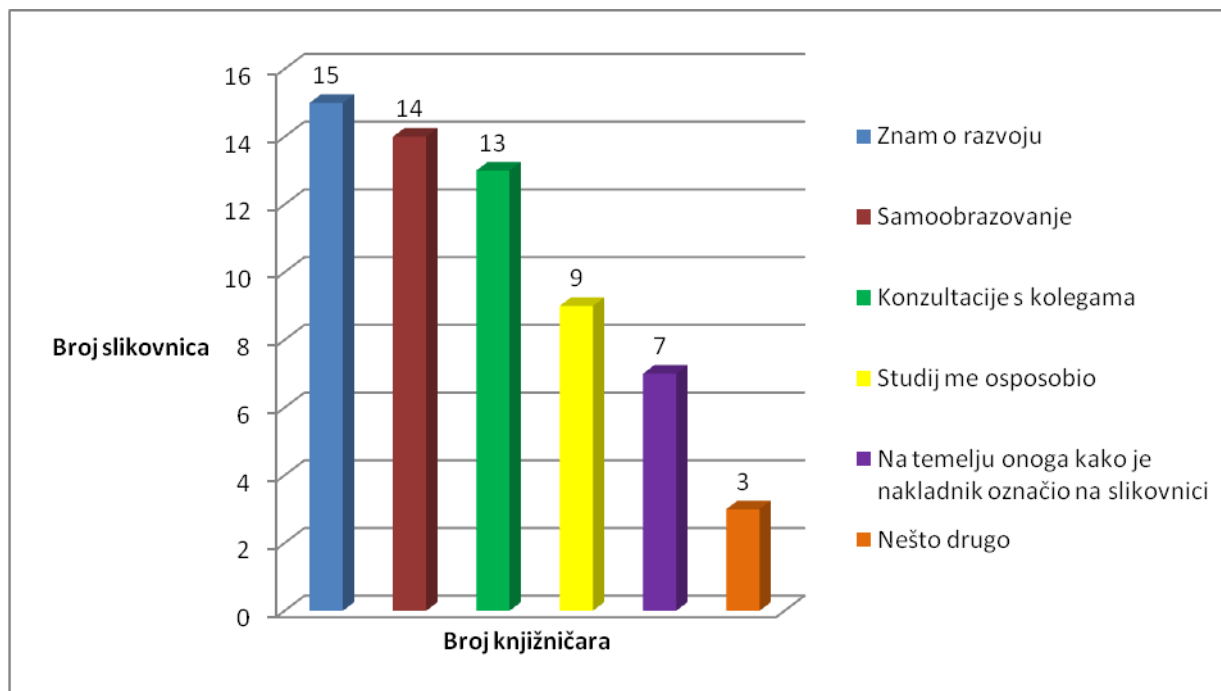
Na pitanje o tome na osnovi čega procjenjuju kojoj je dobi djece slikovnica primjerena, najveći broj knjižničara, njih 15, kazalo je da posjeduje znanja o razvojnim fazama te potrebama i mogućnostima djeteta u skladu s njima. Također veliki broj knjižničara, njih 14, izjavljuje da sami proučavaju literaturu koja se time bavi. Da se prije preporuke slikovnice određenoj dobi djeteta konzultira s kolegama na odjelu ili drugim knjižnicama odgovara 13 knjižničara. Potrebna znanja o razvoju djeteta i vrednovanju literature 9 je knjižničara steklo tijekom studija. Ovaj rezultat nije u skladu s prethodnim (Tablica 11 i Grafički prikaz 5) jer se na pitanje smatraju li da su tijekom studija stekli dovoljno znanja i vještina da se mogu smatrati kompetentnim u preporuci slikovnica većina knjižničara izjašnjava negativno, dok u ovom slučaju njih 9 od 20 izjavljuje da su tijekom studija stekli potrebna znanja i vještine za preporuku slikovnica.

Onime kako je nakladnik označio na slikovnici u preporuci slikovnica vodi se 7 knjižničara. Troje knjižničara navelo je da svoje preporuke uz ono ponuđeno u odgovorima temelji još i na kombinaciji stečenih znanja iz razvojne psihologije i poznavanja literature, Top listi slikovnica Komisije za knjižnične usluge za djecu i mladež Hrvatskoga knjižničarskog društva te na individualnom pristupu korisniku, kao što je vidljivo iz Tablice 12 i Grafičkog prikaza 6.

Tablica 12. *Osnova procjene slikovnica*

Osnova za procjenu	Broj knjižničara
Na temelju onoga kako je nakladnik označi na slikovnici	7
Znam o razvoju	15
Studij me osposobio	9
Samoobrazovanje	14
Konzultacije s kolegama/icama	13
Nešto drugo	3

Grafički prikaz 6. Osnova procjene slikovnica

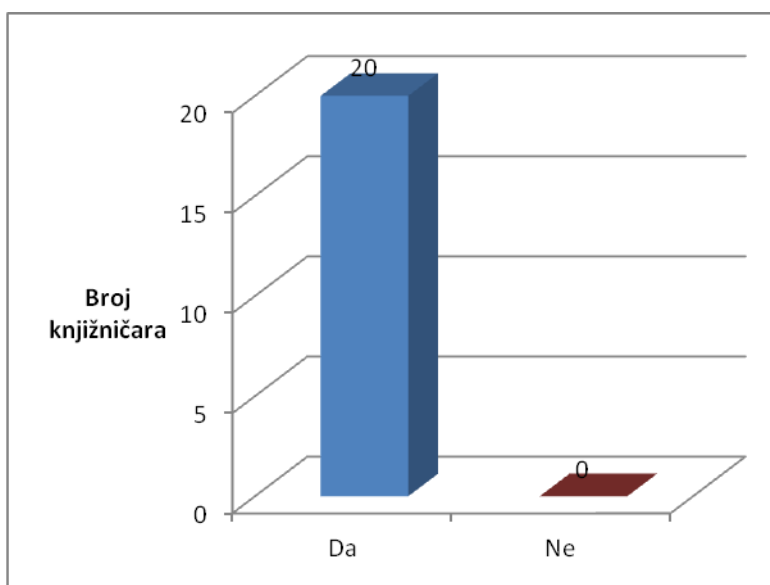
- Potrebe i stavovi knjižničara u smislu znanja i vještina za preporuku slikovnica

Dječji knjižničari bili su upitani o stavovima o važnosti i potrebi posjedovanja znanja i vještina za preporuku slikovnica. Svih dvadeset knjižničara smatra važnim da knjižničar zna točno odrediti za koju dob predškolskoga djeteta je namijenjena koja slikovnica (Tablica 13 i Grafički prikaz 7).

Tablica 13. Stav o važnosti knjižničarevog ispravnog određenja slikovnice za odgovarajuću dob djece

Važnost ispravnog određenja kojoj je dobi slikovnica primjerena	Broj knjižničara
Da	20
Ne	0
Ukupno (N)	20

Grafički prikaz 7. Stav o važnosti knjižničarevog ispravnog određenja za koju je dob slikovnica primjerena

Kao obrazloženja svojih tvrdnji o važnosti preporuke knjižničari su navodili sljedeće:

- da na taj način educiraju roditelje da kod posuđivanja uzimaju ono što je primjereno njihovom djetetu s obzirom na njegov psihofizički razvoj,
- da bi dijete razumjelo, ali i učilo,
- da se na taj način pobuđuje interes za knjigu te je potrebno dobro procijeniti težinu i sadržaj koji će biti primjeren i zanimljiv.

Oni knjižničari koji u obzir uzimaju i značajnu ulogu individualnog razvoja djeteta smatraju da je njihova uloga tek savjetodavne naravi, dok je na roditelju, kao najboljem poznavatelju svojega djeteta, da odabere odnosno odredi koja je slikovnica za njegovo dijete najprikladnija.

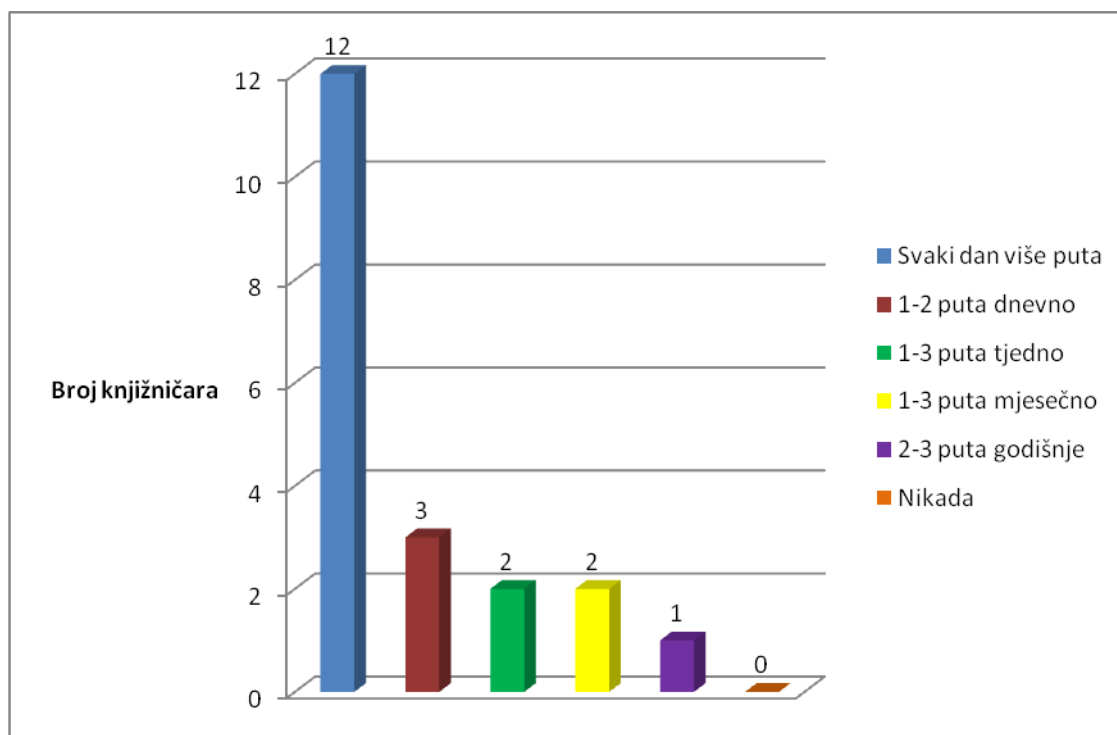
Dječji knjižničari u svakodnevnom radu susreću se s upitima o preporuci literature za svoje korisnike. U odnosu na učestalost pojavljivanja takvih zahtjeva, 12 knjižničara izjavilo je da se više puta dnevno susretne s potrebom preporučivanja slikovnice, tri knjižničara u takvoj se situaciji nađe jedan do dva puta dnevno. Dva knjižničara slikovnicu moraju preporučiti jedan do tri puta tjedno te dva knjižničara jedan do tri puta mjesečno. Jedan knjižničar se sa zahtjevom za preporuku slikovnice susretne tek dva do tri puta godišnje.

Rezultati su prikazani u Tablici 14. i Grafičkom prikazu 8.

Tablica 14. *Učestalost pojavljivanja potrebe za preporuku*

Učestalost pojavljivanja potrebe za davanjem preporuke	Broj knjižničara
Svaki dan više puta	12
1-2 puta dnevno	3
1-3 puta tjedno	2
1-3- puta mjesečno	2
2-3 puta godišnje	1
Nikada	0
Ukupno (N)	20

Grafički prikaz 8. *Učestalost pojavljivanja potrebe za preporuku*

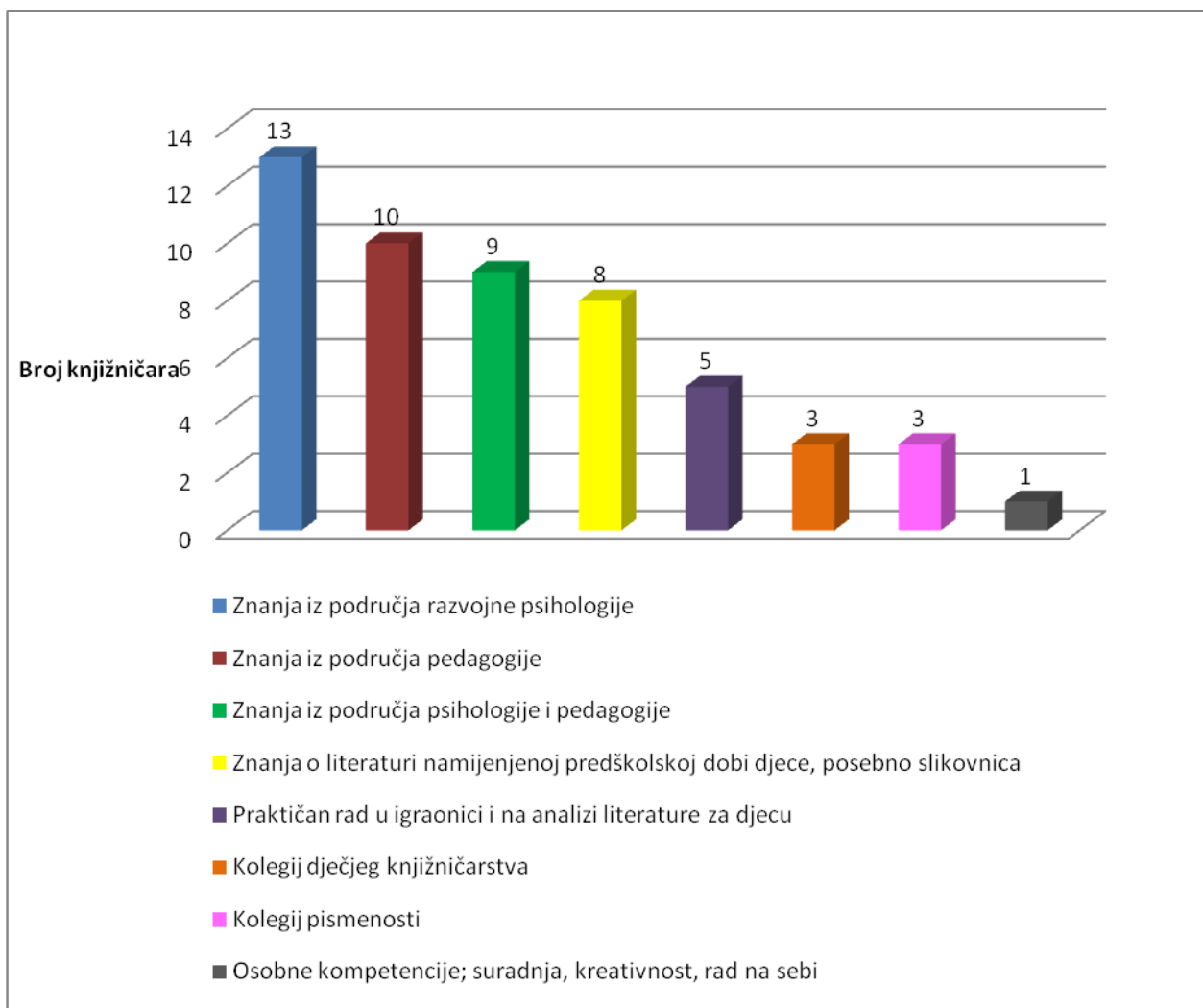
Da bi za svako dijete mogli preporučiti odgovarajuću slikovnicu knjižničarima su potrebna znanja i vještine koje stječu ponajprije tijekom studija. Sadržaji koje bi obrazovanje knjižničara i informacijskih stručnjaka trebala, prema mišljenju knjižničara, uključivati vidljivi su

iz rezultata prikazanih u Tablici 15 i Grafičkom prikazu 9. Da bi tijekom studija trebali steći potrebna znanja iz područja razvojne psihologije smatra 13 knjižničara, a 10 ih smatra da studijski programi trebaju osigurati stjecanje znanja iz područja pedagogije. Devet knjižničara smatra da su nužna znanja iz razvojne psihologije i pedagogije te da ih je potrebno nuditi u okviru obrazovanja knjižničara i informacijskih stručnjaka. Osam knjižničara smatra važnim uključivanje nastavnih sadržaja vezanih uz literaturu za djecu, posebno slikovnice u programe obrazovanja knjižničara i informacijskih stručnjaka. Tri knjižničara smatraju da bi obuka knjižničara trebala uključivati kolegij dječje književnosti. Kolegij pismenosti kao i kolegij dječjeg knjižničarstva u program obrazovanja knjižničara i informacijskih stručnjaka uvelo bi troje knjižničara, a petero njih bi u obuku knjižničara i informatologa osim teorijskih znanja uvelo i praktičan rad u igraonicama i neposredno iskustvo analiziranja čitateljskih materijala za djecu. Jedan knjižničar istaknuo je da bi studij knjižničarstva i informacijskih znanosti trebao uključiti i kolegije vezane uz osobni rast i razvoj.

Tablica 15. *Elementi važni za program obrazovanja knjižničara i informacijskih stručnjaka*

Elementi potrebni u obuci knjižničara i informacijskih stručnjaka	Broj knjižničara
Znanja iz područja razvojne psihologije	13
Znanja iz područja pedagogije	10
Znanja iz područja psihologije i pedagogije	9
Znanja o literaturi namijenjenoj predškolskoj dobi djece, posebno slikovnica	8
Kolegij dječje knjižničarstvo	3
Kolegij pismenosti	3
Praktičan rad u igraonici i na analizama literature za djecu	5
Osobne kompetencije: Suradnja, kreativnost, rad na sebi	1

Grafički prikaz 9. *Elementi važni za program obrazovanja knjižničara i informacijskih stručnjaka*

7.6. Rasprava

U Hrvatskoj je slikovnica rijetko predmet istraživanja. Kada je, onda se kao predmet istraživanja pojavljuje u pedagoškim, psihološkim, likovno-umjetničkim te domenama književne umjetnosti. S polazišta lingvistike dosad se u Hrvatskoj nije istraživala, unatoč spoznajama koje proizlaze iz rezultata brojnih istraživanja. Ona govore o važnosti čitanja djeci za razvoj njihova rječnika, a time i razvoj drugih jezičnih kompetencija djece, a slikovnica jest strukturirani materijal za čitanje djetetu od najranije dobi. Stoga je ovo prvo istraživanje slikovnice koje se bavi njenim rječnikom i nekim elementima važnim za njezino posredovanje djetetu. Središnje mjesto u ovom istraživanju slikovnice daje se leksičkoj razini i to raznolikosti rječnika onih slikovnica koje su namijenjene djeci u trećoj godini života jer je to razdoblje kad se rječnik intenzivno razvija. U istraživanju je pažnja usmjerena također na činjenice koliko oni koji posreduju taj materijal kroz čitanje djeci mogu identificirati njegovu leksičku primjerenost. Naime, postavlja se pitanje koliko je ono što se djeci čita, dakle ono što je producirano za djecu, u skladu s razvojem rječnika djeteta u toj dobi, a ako i jest ili nije, koliko je to poznato onima koji slikovnicu posreduju i nude roditeljima za čitanje.

- *Oblikovanje korpusa – dobna određenja slikovnica od strane nakladnika i knjižničara*

Na slikovnicama rijetko postoje oznake za koju su dob djece namijenjene, a ne postoje ni jedinstveni kriteriji prema kojima bi dječju literaturu bilo moguće određivati kojoj dobi djece odgovara. Stoga je u istraživanju trebalo početi od samog utvrđivanja slikovnica koje su odgovarajuće za djecu u trećoj godini života.

Ono što se tiska prvenstveno ovisi o uredniku (Matulić prema Bartolčić, 2010.), a dječji knjižničari najbolje poznaju cjelokupnu produkciju knjiga za djecu s obzirom na zadaće koje pred njih stavlja njihovo zanimanje u teoriji s jedne i svakodnevnoj praksi s druge strane. Knjižničari bi zbog svoje savjetodavne uloge u području literature za čitanje trebali najbolje poznavati slikovnice. Podudarnost odgovora knjižničara i nakladnika o namjeni, odnosno preporuci slikovnica, za navedenu dob djece uzeta je kao polazište za određivanje korpusa slikovnica tekstovi kojih su bili podvrgnuti računalnoj obradi kojom se utvrđivala raznolikost rječnika.

Rezultati dobiveni anketiranjem nakladnika pokazuju da od ukupnog broja od 481 slikovnice i knjige za djecu mlađe dobi nakladnici djeci u dobi između druge i treće godine života namjenjuju 222 slikovnice. Uočava se da, prema dobnoj namijenjenosti slikovnica, produkcija slikovnica za djecu u trećoj godini života čini 46% ukupne produkcije slikovnica za najmlađe i knjiga za djecu mlađe dobi. To pokazuje da nakladnici svoju produkciju usmjeravaju na dob u kojoj je jezični razvoj najintenzivniji, no istraživanje nije dalo spoznaje jesu li nakladnici toga svjesni i zbog toga značajan dio produkcije usmjeravaju na ovu dob, ili na to utječu neki drugi čimbenici.

Od 222 slikovnice koje nakladnici namjenjuju djeci u trećoj godini života, knjižničari takvima označavaju znatno manji broj što pokazuje indeks slaganja. Za svega 70 slikovnica taj je indeks od 70 do 100 što čini 31 posto onih slikovnica koje su nakladnici namijenili navedenoj dobi. To ujedno čini 15 posto slikovnica u odnosu na ukupnu produkciju slikovnica i knjiga za djecu mlađe dobi izdanih u razdoblju 2007.-2009. godine.

Iz navedenoga proizlazi da od ukupnoga broja slikovnica i knjiga za najmlađe nakladnici namjenjuju gotovo trostruko više slikovnica navedenoj dobi od knjižničara. Ovakvi rezultati predstavljaju značajno odstupanje u određivanju slikovnica prema dobi između knjižničara i nakladnika.

Razlozi takvom odstupanju mogu biti višestruki. Velik broj slikovnica koje nakladnici namjenjuju može značiti veću fleksibilnost nakladnika u odnosu na knjižničare. Ovakvi rezultati nakladnika u kojima se očituje izrazita fleksibilnost nakladnika ukazuju na to da može postojati manjak znanja o literaturi za djecu, u ovom slučaju slikovnica, i površna znanja iz pedagoških i psiholoških područja o razvoju djece, budući da su urednici u nakladničkim kućama različitoga obrazovanja i profila. Uzroci fleksibilnosti u određivanju slikovnica po dobi mogu također proizlaziti iz činjenice da urednici u nakladničkim kućama posjeduju različita specifična znanja i kompetencije jer „urednika ne čini samo izbor knjiga jer često je taj izbor i nametnut (prodajnim, tržišnim i drugim zahtjevima), čini ga skup različitih znanja, vještina i sposobnosti“ (Matulić prema Bartolčić, 2010.), ali ujedno to znači da ne mogu biti stručni za svu literaturu iz svih područja koje nakladnik izdaje. Razlog tome što knjižničari preporučuju znatno manje slikovnica koje nakladnici namjenjuju djeci u trećoj godini života može biti da ne poznaju dovoljno literaturu ili da ne poznaju dovoljno razvojne karakteristike djece. Dodatni je problem što značajan broj slikovnica knjižničari uopće ne poznaju pa ih ni ne mogu namijeniti odgovarajućoj dobi.

Evidentno je da se knjižničari ne osjećaju sigurnima u ovom području jer primjerice na pitanja o stjecanju kompetencija tijekom studija odgovaraju različito u dva istoznačna pitanja.

Nadalje, velika fleksibilnost nakladnika koja se očituje namjenjivanjem slikovnica širem rasponu po dobi, dakle, istu slikovnicu namjenjuju dobi djece 2.-4. godine može proizlaziti iz komercijalnih razloga, dakle radi obuhvaćanja šireg kruga recipijenata. Među anketiranim nakladnicima su oni koji se bave isključivo izdavanjem knjiga za djecu, kao što je, primjerice Egmont ili Naša djeca, koji imaju nekoliko urednika u odnosu na vrstu literature za djecu te su u skladu s tim zasigurno detaljno i intenzivno bave proučavanjem literature za djecu. Međutim, općenito se „velikim nakladničkim kućama često (i s pravom) prigovara da urednici nedovoljno vremena posvećuju pojedinom naslovu, da su prijevodi nerijetko zbrzani i nedorađeni“ (Bartolčić, 2010.) pa se može pretpostaviti da se isto događa i u većim nakladničkim kućama koje objavljuju literaturu za djecu.

Posebna se pažnja literaturi za djecu prilikom odabira naslova za produkciju zasigurno posvećuje i u nekim velikim nakladničkim kućama koje svoju djelatnost dijele na različite programe, među kojima se izdvaja program za djecu predškolske dobi. Primjerice, u Školskoj knjizi tako postoji program predškolskih izdanja koja uređuju urednici koji su se specijalizirali za navedeno područje što je svakako prednost.

Dakako, u manjim nakladničkim kućama koje su samim time već u početku koncentrirane na niže naklade više je vremena i pažnje moguće posvetiti pojedinim izdanjima počevši od samog odabira naslova pa do uređivačkih poslova kojima se urednik posvećuje detaljnije i opširnije te na taj način postiže kvalitetu. Malih nakladničkih kuća literature za djecu u Hrvatskoj je tek nekoliko. Velik je pak broj onih kojima slikovnice čine tek jedan mali dio produkcije.

Navedeno su samo pretpostavke jer se ovim istraživanjem nisu ispitivala znanja ni kompetencije urednika.

Gledano s druge strane, od dječjih se knjižničara očekuje izvrsnost u poznavanju literature za djecu te psihološko-pedagoškim znanjima o razvoju djeteta. Ta su znanja ključan preduvjet u preporuci i namjeni slikovnica za određenu dob, a predstavljaju osnovu za rad dječjega knjižničara. Stoga bi se moglo zaključiti da bi knjižničari trebali imati višu razinu znanja iz ovih područja u odnosu na urednike budući da posao dječjega knjižničara pretpostavlja dobro poznavanje korisnika i literature za korisnike. Međutim, ako se na poznavanje građe i poznavanje razvoja djece gleda kao na osnovu i polazište u radu dječjega knjižničara, onda se temeljem

analize rezultata utvrđuje da je ta osnova prilično loša. Bez obzira na to što se u istraživanju pitanje o poznavanju naslova postavilo samo na osnovnoj razini, razini prepoznavanja, na temelju čega se nipošto ne može govoriti o stupnju i kvaliteti poznavanja sadržaja istih, navedeni rezultati ipak ukazuju na postojanje svojevrstnih nepravilnosti u poznavanju literature za djecu koje zasigurno rezultiraju određenim posljedicama. To se ponajprije odnosi na značajan broj slikovnica koje knjižničari uopće ne poznaju. Iz rezultata ispitivanja knjižničara nije moguće zaključiti da oni bolje poznaju publiku od nakladnika, ali iz mogućih razlika možemo zaključiti da nakladnici i knjižničari imaju različite misije. Nakladnike zanima komercijalna strana i zasigurno im je u interesu da svoj proizvod namijene što široj publici, što ne znači da se ne vode kriterijima kvalitete u produkciji, no zasigurno im je potrebno više edukacije u području razvoja djece i rječnika. Knjižničarima, uz poznavanje razvojnih osobitosti djeteta određene dobi, treba bolje poznavanje produkcije.

Prema zakonima dječjega knjižničarstva koje donosi Walter (2001.), koji su temeljeni na Ranganathanovim zakonima knjižničarstva, dječji knjižničar zastupa dječji pristup knjigama, informacijama, informacijskoj tehnologiji i idejama, nudi pravu knjigu ili informaciju pravom djetetu u pravo vrijeme i na pravom mjestu. Postavlja se stoga pitanje može li uopće i ako da, u kojoj mjeri, knjižničar udovoljiti navedenim zahtjevima ukoliko ne poznaje polovicu literature ili više od toga. Iz navedenoga proizlaze i druga pitanja koja idu u smjeru traženja uzroka tog problema koji opet može imati različite smjerove kako u edukaciji knjižničara tako i u nabavnoj politici knjižnica, te propagandi nakladničkih kuća.

Ispitivanje koliko knjižničari poznaju literaturu nije bio primaran cilj istraživanja, iako je na njega utjecalo s obzirom na određivanje korpusa za analizu rječnika. Međutim, iz rezultata jednoga pitanja koje je o tome postavljeno knjižničarima, posljedično se otvaraju nova istraživačka pitanja.

- *Utvrđivanje raznolikosti rječnika slikovnica i usporedba s raznolikošću rječnika djece iz Hrvatskoga korpusa dječjeg jezika*

Značajke govora i tekstova vrlo se razlikuju. To se posebno očituje u promatranju raznolikosti rječnika. Govor sadrži malo riječi s velikom frekventnošću i velik broj riječi koje se

rijetko koriste, dok je za tekstove obrnuto, sadrže puno riječi koje se rjeđe ponavljaju te mali broj riječi koje se rijetko koriste.

Indeks raznolikosti rječnika (D) određenoga jezičnog uzorka predstavlja leksički kapacitet govornika odnosno tekstopisca izbjegavajući ponavljanja. Drugim riječima, to je njegov kapacitet različitosti odnosno razikovanja u rječniku i znanje kako koristiti sinonime i imenice koje će prikazati dobro znanje i baratanje jezikom (Hubert i Labbe prema Al Alvarez, Becue i Lanero, 2005.). Pod raznolikošću rječnika smatra se broj različitih riječi koje se nalaze u nekom govornom odlomku.

Nizak D tako može ukazivati na siromašan rječnik, a s druge strane, na težnju slanja jasne poruke. S obzirom na specifične razlike između govora i teksta na prvi je pogled teško ili čak nemoguće uspoređivati rječnik slikovnica i rječnik govora djece. Furlan (1961.) također ističe da rječnička raznolikost tekstova za djecu mora biti usklađena s raznolikošću govora djeteta, dakle ukazuje na nužnost kontrole rječnika u literaturi za djecu. Uz navedena uporišta u teoriji, dolazimo do zaključka da ispitivanje raznolikosti rječnika najviše smisla ima u povlačenju usporednica između tekstova i govora. Nužno je stoga usporediti rječničku raznolikost slikovnica s rječničkom raznolikosti djece.

Slikovnice koje su namijenjene djeci u trećoj godini života, kad je razvoj njihovoga rječnika najintenzivniji, nikako ne bi smjele imati visoku rječničku raznolikost, ali ni znatno nižu jer se na taj način može usporiti razvoj rječnika ili ga se neće potaknuti. Iz rezultata istraživanja proizlazi da tri slikovnice u kojima je indeks raznolikosti rječnika: 32.49, 36.76 te 43.56, što je znatno niže od indeksa raznolikosti rječnika djece iz Hrvatskog korpusa dječjeg jezika čiji je D 68.07, 72.96, 75.58, ne odgovaraju djeci u trećoj godini života jer bi mogle usporiti njihov jezični razvoj. S druge strane, visoka rječnička raznolikost tekstova za djecu predškolske dobi također može predstavljati određenu smetnju u uspješnom usvajanju jezika jer ukoliko se u tekstu pojavljuje previše nepoznatih riječi, dijete može slabo razumjeti tekst što već u početku negativno djeluje na jezični razvoj te na kasnije djetetovo zanimanje za knjigu i čitanje. Iznimno visok D imaju slikovnice u kojima je taj indeks: 201.56, 204.33, 206.81, 209.80, 230.36, 282.63 te 340.68., te se za njih može reći da ne bi poticajno djelovale na razvoj rječnika djece u dobi između druge i treće godine života.

Djeca kroz ponavljanje riječi imaju prilike izgrađivati receptivni vokabular koji prethodi ekspresivnom. Tekstovi slikovnice bi, suprotno pravilima stila književnosti za odrasle, trebali

sadržavati manje novih riječi, odnosno onih koje se nisu pojavile na prethodnim stranicama, a koje bi se češće ponavljale (Furlan, 1961.).

Vratimo se nakratko na teorijske postavke o razvoju djeteta, i Vygotskijevu zonu proksimalnoga razvoja koja predstavlja razliku između onoga što dijete trenutno zna i može i onoga što bi moglo naučiti uz pomoć odraslih iz njegove okoline. Zona proksimalnog razvoja primjenjiva je i na jezični razvoj. Arnold et al. (1994.) tako govore o tome da će razvoj govora poticati slikovnice pravopisno i gramatički točnih tekstova, koji nisu ni prezahtjevni, niti pak podcjenjuju razvoj jezika djeteta, nego one koje su jezično malo naprednije od trenutnoga jezičnog stupnja djeteta.

Ako se u obzir uzmu postavke Vygotskog o razvoju općenito i zahtjev Arnolda et al., primjenjiv na jezični razvoj, a u okviru njega i razvoj rječnika, da će taj razvoj poticati malo napredniji tekstovi od trenutnoga jezičnog stupnja djeteta, onda bi slikovnice koje imaju malo viši indeks raznolikosti rječnika od prosječnog D koji iznosi 72.20 pozitivno djelovale na razvoj rječnika djece u trećoj godini života.

U skladu s navedenim zahtjevima iz rezultata se može iščitati da bi za djecu u trećoj godini života najprimjerenije bile slikovnice koje imaju do 20 posto veći indeks od prosječnog indeksa raznolikosti rječnika djece iz Hrvatskoga korpusa dječjeg jezika, znači slikovnice indeksa raznolikosti rječnika u rasponu od 72 do 86, a takvih je 6 slikovnica. Njihov je D: 73.10 (S56), 76.08 (S59), 78.01 (S47), 79.42 (S32), 81.00 (S26), 83.62 (S12). Za slikovnice čiji su indeksi raznolikosti jednaki indeksima raznolikosti rječnika djece ne može se reći da su odgovarajuće jer, uvjetno rečeno, neće potaknuti razvoj rječnika. Međutim, slikovnice čiji indeksi raznolikosti rječnika značajno odskaku od indeksa raznolikosti rječnika djece u trećoj godini života nisu odgovarajuće za njih jer kod djeteta mogu izazvati nerazumijevanje napisanoga odnosno pročitanoga, a posljedično i gubitak odnosno nerazvijanje interesa za knjigu i čitanje. O rječniku djece i rječniku slikovnica teško je govoriti na temelju kvantitativnih analiza i njihovi rezultati nikako ne bi trebali biti jedini kriterij prema kojem se određena slikovnica namjenjuje djetetu određene dobi kao ona koja će potaknuti njegov jezični razvoj. Značajnu ulogu pri proučavanju rječnika djece i literature za djecu imaju individualne razvojne razlike djece. Pojedinom djetetu možda će biti poznate sve riječi iz teksta, dok će drugo dijete razumjeti tek dio teksta ili pak veći dio neće razumjeti. Ovo govori u prilog činjenici da oni koji slikovnicu proizvode i oni koji je kroz svoj savjetodavni rad posreduju, trebaju poznavati zakonitosti razvoja i usvajanja jezika i

rječnika. Pritom trebaju uzeti u obzir činjenicu da razvoj predstavlja promjene koje se tijekom vremena pojavljuju po ustaljenom redoslijedu kao jednosmjerni i stupnjevit proces koji se kod svih pojedinaca zbiva u približno isto vrijeme pri čemu ovo „približno“ vodi u individualne razlike. Individualnim razlikama pridonosi i društvena okolina svojim utjecajima.

Pažnju treba posvetiti i kvalitativnim analizama rječnika, ali i istraživanjima ostalih jezičnih sastavnica. Jednako tako, potrebno je napraviti kvantitativne i kvalitativne analize rječnika djece i usporediti ih. Hrvatski čestotni rječnik dječjega jezika u tome zasigurno može biti polazište.

Neki istraživači tvrde da učenjem 13 najčešćih riječi omogućujemo djetetu čitanje 25% svih tekstova što predstavlja dobar početak, dok usvajanje 100 najčešćih riječi znači pristup 50% bilo kojeg teksta¹¹⁸. Dakle, za stvaranje literature za djecu značajnu ulogu mogu imati čestotni rječnici u kojima su riječi poredane prema učestalosti pojavljivanja. U Hrvatskoj su to Hrvatski čestotni rječnik (Moguš, Tadić i Bratanić, 1999.) te Hrvatski čestotni rječnik dječjeg jezika koji je u izradi (Hržica, Kuvač Kraljević i Šnajder, 2011.).

Autorica nije pronašla istraživanja na temu kontrole (popisivanja i opisivanja) rječnika slikovnica iako navođenje broja riječi u recenzijama slikovnica i ilustriranih knjiga potvrđuju da svojevrsna kontrola rječnika knjiga za djecu u svijetu svakako postoji¹¹⁹. U Hrvatskoj postoje naznake o nužnosti kontrole rječnika u tekstovima za djecu. Na to se želi ukazati, primjerice u analizi udžbeničkih tekstova (Pavličević-Franić i Gazdić-Alerić, 2010.) te u okviru tema vezanih uz učenje stranoga jezika¹²⁰. U tekstovima namijenjenima djeci u Hrvatskoj zasad ne postoji nikakva kontrola rječnika.

O potrebi kontrole rječnika literature za djecu već na predškolskoj razini, odnosno u materijalima namijenjenim predškolskoj djeci, upozoravao je Furlan 60-ih prošlog stoljeća, ali je govorio i o potrebama upoznavanja rječnika predškolske djece. Do danas su provedena mnoga istraživanja u tom smjeru, međutim, istraživanja rječnika literature za djecu nisu se provodila.

Pri interpretaciji značenja rezultata koje pokazuje analiza rječnika slikovnica pozornost je potrebno obratiti i na multidimenzionalnost slikovnice. Poznata je izreka da slika vrijedi tisuću

¹¹⁸ *High Frequency Word*, <http://www.highfrequencywords.org/>, pristupljeno: 8.7.2011.

¹¹⁹ Barick, S. *Best children's books: find, read or write*, <http://www.best-childrens-books.com/cat-in-the-hat-book.html>, pristupljeno: 8.7.2011.

¹²⁰ *Best picture books to built vocabulary (ages 2-8)*, <http://www.pragmaticmom.com/?p=118>, pristupljeno: 28.2.2011.

riječi (ali ne postoji ona o tome koliko slika vrijedi jedna riječ), dakle, ne smije se zanemariti segment slike u slikovnici koji može predstavljati izvor bogatoga rječnika, ovisno o kontekstu u kojem se dijete služi slikovnicom. Budući da je taj segment podložan različitim interpretacijama onoga tko čita, kao i elokventnosti samoga čitatelja, trenutnom raspoloženju i motivaciji i inim čimbenicima vezanim uz onoga koji čita, nemoguće je predvidjeti rječnik kojim će se čitatelj koji čita djetetu poslužiti. Međutim, ostaje pitanje rječnika same slikovnice, bez obzira na eventualna obogaćivanja (ili pojednostavljivanja) rječnika koja su moguća s obzirom na onoga tko djetetu čita.

- *Stavovi knjižničara o vlastitim kompetencijama u preporuci slikovnica*

Istraživanje je obuhvatilo dječje knjižničare u Hrvatskoj i u svrhu dobivanja slike o njihovim stavovima glede vlastitih kompetencija u preporuci slikovnica. Željelo se, naime, dobiti uvid u njihovo poznavanje problematike (procjena slikovnica), ali i u stavove o njihovim kompetencijama (samoprocjena).

Većina knjižničara izjavljuje da zna ispravno procijeniti kojoj je dobi predškolskog djeteta namijenjena koja slikovnica što znači da svoje kompetencije smatraju dostatnima. Na pitanje je li im studij osigurao potrebna znanja za procjenu slikovnica samo pet knjižničara odgovara pozitivno. Na još jedno pitanje s istim smislom, ali različitom formulacijom pitanja, procjenjuju li za koju je dob slikovnica na osnovi znanja stečenih tijekom studija, dobivaju se drugačiji rezultati (više knjižničara izjavljuje da su potrebne kompetencije stekli tijekom studija). Činjenica da se na ista pitanja odgovara na dva različita načina ukazuje na svojevrstu nesigurnost knjižničara u tom području.

Međutim, rezultati koji govore o tome da većini knjižničara studij ipak nije osigurao potrebna znanja i vještine koje su im potrebne za adekvatnu preporuku slikovnica upućuju na nužnost uključivanja sadržaja iz područja vezanih uz upoznavanje razvoja djece i poznavanje literature za djecu u programe obrazovanja knjižničara i informacijskih stručnjaka.

Većina anketiranih knjižničara kaže da su im važna znanja i vještine potrebne za preporuku slikovnica te ih većina izjavljuje da slikovnicu moraju preporučiti više puta dnevno. Iz toga proizlazi da knjižničari prepoznaju važnost vlastite uloge u svakodnevnom radu, ali ti podaci također govore u prilog tvrdnji da u obuku knjižničara treba uključiti znanja koja će im omogućiti

kompetentnost u preporuci jer je to jedan od osnovnih preuvjeta koji omogućuje ostvarivanje njihove savjetodavne uloge u području čitanja.

S obzirom na u teoriji susretane zahtjeve o znanjima i vještinama koje bi dječji knjižničar trebao posjedovati, zatim na stavove anketiranih knjižničara o nužnosti posjedovanja tih znanja i kompetencija te učestalog susretanja s takvim zadaćama u praksi, nameće se pitanje zašto tijekom studija knjižničari ne steknu potrebne kompetencije. Iz toga proizlazi i nužnost analize postojećih studijskih programa u okviru kojih se obučavaju knjižničari i informacijski stručnjaci te u skladu s dobivenim rezultatima unos promjena u postojeće studijske programe.

Anketirani dječji knjižničari bili su upitani također o tome što bi prema njihovom mišljenju trebalo uvesti u obrazovanje budućih dječjih knjižničara. Analiza rezultata ukazuje na svjesnost knjižničara o onome što im studij nije osigurao, a značajno im je u obavljanju svakodnevnog posla, ali i ostvarivanju poslanja ustanove u kojoj rade i profesije kojoj pripadaju. Odnosno, to izravno upućuje na činjenicu da je u studijske programe knjižničarstva i informacijskih znanosti potrebno uvesti sadržaje iz pedagogije i psihologije, a koji bi se ticali razvoja djeteta, zatim sadržaje iz područja dječje književnosti na razini teorije, ali i praktičnoj razini, dakle, vježbe analize literature prema različitim kriterijima. Jedna od mogućnosti je i kolegij dječjega knjižničarstva koji bi obuhvaćao elemente specifičnih znanja i vještina potrebnih za adekvatnu preporuku. Rezultati koji eksplicitno ističu nedostatke studijskih programa potiču sumnju na rezultate o stavovima o vlastitim kompetencijama koje su anketirani knjižničari izrazili u okviru prvoga pitanja jer se velika većina knjižničara izjasnila da se smatra kompetentnim za preporuku. Zasiurno, potrebna su i daljnja istraživanja usmjerena na knjižničare i njihove kompetencije, provedena kvalitativnom metodologijom kako bi se bolje identificirali mogući uzroci i posljedice na koje ukazuje istraživanje.

7.7. Zaključno

Ciljevi provedenih istraživanja u okviru ovoga rada bili su utvrditi raznolikost rječnika slikovnica koje nakladnici namjenjuju, a knjižničari preporučuju djeci u trećoj godini života, zatim istražiti jesu li slikovnice koje se namjenjuju i preporučuju djeci u trećoj godini života za njih odgovarajuće s obzirom na rječnik, tj. odgovoriti na pitanje u kojem su odnosu raznolikost

rječnika slikovnica i raznolikost rječnika djece, čiji su govorni zapisi pohranjeni u Hrvatskom korpusu dječjeg jezika, te utvrditi stavove knjižničara o važnosti posjedovanja kompetencija u preporuci slikovnica prema dobi te njihove stvarne kompetencije.

Istraživanje se sastojalo od nekoliko metodoloških postupaka: analize dokumentacije iz arhive novih naslova Hrvatskoga centra za dječju knjigu, anketiranje nakladnika slikovnica za najmlađe i knjiga za djecu mlađe dobi, anketiranje dječjih knjižničara u svim županijskim knjižnicama u Hrvatskoj, računalna analiza korpusa slikovnica.

Analiza korpusa slikovnica izdanih u razdoblju između 2007. i 2009. godine, namijenjenih djeci u trećoj godini života pokazala je da se raznolikost rječnika od slikovnice do slikovnice uvelike razlikuje. Tako postoje slikovnice sa značajno niskim i ekstremno visokim indeksom raznolikosti rječnika. Raznolikost rječnika slikovnica sve troje djece iz Hrvatskoga korpusa dječjeg jezika prilično je slična. Utvrđujući jesu li slikovnice koje se namjenjuju i preporučuju djeci u trećoj godini života za njih odgovarajuće, uspoređivanjem raznolikost rječnika slikovnica i raznolikost rječnika djece dolazi se do zaključka da po raznolikosti rječnika mali dio slikovnica odgovara raznolikosti rječnika djece, tek njih šest. Većina slikovnica iz korpusa je za djecu navedene dobi neprimjerena jer je indeks raznolikosti rječnika tekstova u njima znatno viši od indeksa raznolikosti rječnika djece navedene dobi, dakle, tekstovi tih slikovnica su za djecu u trećoj godini života preteški odnosno nerazumljivi.

U korpusu postoje i tri slikovnice čiji su indeksi raznolikosti rječnika vrlo niski u odnosu na indekse raznolikosti rječnika ostalih slikovnica i znatno niži u odnosu na indekse raznolikosti rječnika djece što znači da se čitanjem tih slikovnica djetetu u trećoj godini života može podcijeniti razina njegovih leksičkih znanja. Na temelju rezultata kvantitativnih analiza slikovnica nemoguće je donositi generalne zaključke o tome kakav bi rječnik slikovnica trebao biti da bi potaknuo razvoj rječnika djece jer je leksičku razinu vrlo teško odvajati od morfologije i semantike. Dakle, nužna je kvalitativna analiza rječnika slikovnica, a potom i analiza drugih jezičnih sastavnica, ponajprije sintakse. Međutim, ovo istraživanje predstavlja polazište za takva istraživanja koja premašuju okvire ovoga rada, stoga se planiraju provoditi u budućnosti.

Istraživanje je također pokazalo da se nakladnici i knjižničari bitno razlikuju po tome kako namjenjuju slikovnicu za promatranu dob te da su knjižničari, iako izjavljuju da se smatraju kompetentnima za procjenu kojoj je dobi slikovnica namijenjena, svjesni potrebe za edukacijom u području razvoja djeteta i literature za djecu jer tijekom studja nisu stekli dovoljno potrebnih

znanja i vještina. Ujedno se pokazalo da su potrebna daljnja istraživanja koja bi valjalo provoditi kvalitativnom metodologijom kako bi se dobio bolji uvid u nesrazmjer između kompetencija koje se očekuju od knjižničara i onih koje stječu tijekom obrazovanja za profesiju.

8. ZAKLJUČAK

Promišljanja o jeziku prisutna su oduvijek, odnosno otkako je čovjek počeo promišljati o sebi. Zanimanje za usvajanje materinskoga jezika, odnosno za dječji jezik počinje se izražavati potkraj 19. stoljeća i još uvijek traje. Od prvoga zabilježenog istraživanja 1876. godine do danas, u istraživanjima dječjega jezika primjenjuju se različite metode i postupci. Upravo s obzirom na metodologiju koja je primjenjivana u pojedinom razdoblju, istraživanja dječjega jezika moguće je promatrati u okviru triju razdoblja. Dnevnička istraživanja karakteristična su za prvo razdoblje istraživanja dječjega jezika koje traje 1876.-1926. godine. Drugo razdoblje u proučavanju dječjega jezika obilježavaju istraživanja koja se provode na velikim uzorcima. To razdoblje traje 1926.-1957. godine kada nastupa treće razdoblje u kojem se provode longitudinalna istraživanja te se stvaraju jezični korpusi. Suvremena istraživanja dječjega jezika primjenjuju metodu dnevničkoga praćenja, koja se primjenjivala u počecima istraživanja dječjega jezika, a u današnje vrijeme provode se i longitudinalna istraživanja te se stvaraju korpusi. Jedino se metoda rada na velikim uzorcima u današnje vrijeme ne primjenjuje. U prvom razdoblju proučavanja dječjega jezika istraživanja su se bavila promatranjima i bilježenjima određenih pojava, u drugom se razdoblju istraživanja dječjega jezika pažnja posvećivala učestalosti jezičnih pojava te uvjeti u kojima one nastaju, dok se tek od 1957. godine naovamo sve promatrane jezične pojave nastoje ne samo zapisati i opisati, nego i protumačiti. U Hrvatskoj se značajnija istraživanja dječjega jezika provode od 60-ih i 70-ih godina 20.st. Velik broj suvremenih domaćih znanstvenih projekata i istraživanja dječjega jezika provodi se u Laboratoriju za psiholingvistička istraživanja Polin u kojem se istražuje pravilan i nepravilan jezični razvoj, jezično procesuiranje i srodne teme.

U proučavanju tema vezanih uz usvajanje jezika moguće je izdvojiti nekoliko osnovnih pristupa. To su nativistički, bihevioristički i konstruktivistički pristup. Unutar svakoga od navedenih pristupa, oblikovane su teorije od kojih svaka nastoji objasniti proces usvajanja jezika polazeći od različitih pretpostavki. Svaka teorija uspijeva tek djelomice rasvijetliti proces usvajanja jezika. O tome svjedoče činjenice da se pristupi usvajanju jezika i teorije unutar njih međusobno nadopunjuju, a vrlo često i preklapaju. Najpotpunije tumačenje procesa usvajanja jezika uspijevaju ponuditi teorije koje obuhvaćaju sve dokazano bitne aspekte usvajanja jezika,

dakle, teorije u okviru interakcionističkoga pristupa. Neosporne su činjenice, a proizlaze iz teorija u okviru interakcionističkog pristupa, da su za uspješno usvajanje jezika nužne urođene predispozicije za razvoj jezika te razvoj sposobnosti mišljenja, učenja, pamćenja i poopćavanja uz međudjelovanje jednoga i drugoga (urođene predispozicije za usvajanje jezika i kognitivne sposobnosti) u interakcijama djeteta s okolinom odnosno bliskim osobama i sa svijetom.

Poznato je da tijekom usvajanja jezika dijete prolazi kroz različite faze, stupnjeve, razdoblja i procese. Mnoge od njih univerzalne su i odvijaju se u približno jednakom razdoblju, dok su neke, kao što je primjerice rječnički brzac, individualne. Pojava prve riječi označava bitan pomak u jezičnom usvajanju. Mnogi autori smatraju da je od pojave prve riječi moguće pratiti jezični razvoj. Početak prve riječi ujedno je i početak usvajanja rječnika, vrlo važne sastavnice, koja utječe na razvoj gramatike i sintakse. Usvajanju rječnika u posljednje vrijeme pridaje se poseban naglasak u istraživanjima. Na temelju rezultata istraživanja usvajanja rječnika oblikuju se različiti modeli njegovoga usvajanja. Oni se, kao i pristupi i teorije o usvajanju jezika općenito, nadopunjuju, ali u mnogočem i preklapaju. Atribut cjelovitosti u tumačenje usvajanja rječnika moguće je pridodati *Modelu intencionalnog učenja riječi* koji govori o tome da usvajanje rječnika podrazumijeva urođene predispozicije za učenje jezika, uz razvoj ostalih spoznajnih sposobnosti, zatim različite oblike i načine međudjelovanja djeteta s okolinom, a kao vrlo važan čimbenik u usvajanju rječnika u okviru toga modela ističe se djetetova vlastitu aktivnost u tom procesu.

Komunikacija djeteta smatra se vrlo značajnim načinom interakcije djeteta s njegovom okolinom. Ona se vrlo često istražuje u okviru rane pismenosti čije su neodvojive sastavnice proces usvajanja jezika u okviru kojega i usvajanje rječnika. Prvo i najvažnije djetetovo okruženje je obitelj. Stoga se obitelj smatra ključnim čimbenikom u razvoju rane pismenosti. Rana pismenost podrazumijeva sve ono što dijete zna i može u okviru procesa čitanja i pisanja, a prije nego što nauči samostalno pisati i čitati. Značajnu ulogu u razvoju rane pismenosti ima dostupnost i količina izloženosti materijalima za čitanje te različiti načini ponašanja roditelja tijekom čitanja. Čitanje djeci značajan je i nezamjenjiv čimbenik rane pismenosti. U novijim istraživanjima pokazuje se da upravo posredovanim čitanjem dijete usvaja velik dio rječnika. Materijal koji se djeci najčešće čita su slikovnice. One su prvi čitateljski materijal s kojim dijete dolazi u doticaj. Iz interakcije teksta i slike, osobitosti koje ju čine specifičnim čitateljskim materijalom, proizlazi obilje psihološkoga, pedagoškoga, umjetničkoga i rječničkoga potencijala

za utjecaj na dijete što upućuje na činjenicu da je kvaliteta slikovnice osnovni zahtjev koji se stavlja pred one koji je stvaraju te one koji je odabiru za posredovanje i posreduju. Obzirom na kompleksnost slikovnice, za procjenu njene kvalitete nisu dovoljni samo jednostavni formalni kriteriji kao što su istaknuta imena i prezimena pisca i ilustratora, nego i kriteriji koji se primjenjuju u proučavanju dječje književnosti, likovne umjetnosti, jezika i drugih sastavnica. U odnosu na činjenicu da slikovnica uvelike utječe na djetetov jezični razvoj, ona mora sadržavati jezik koji je u skladu s jezičnim razvojem djeteta kojem je namijenjena. Usklađenost sa stupnjem jezičnoga razvoja djeteta podrazumijeva činjenicu da razvoj jezika može potaknuti ona slikovnica u kojoj je jezična razina malo viša od jezične razine djeteta kojem se ona posreduje. Ukoliko je jezik u slikovnici značajno napredniji od jezika djeteta, dijete neće razumjeti sadržaj, te posljedično njegov jezični razvoj neće biti potaknut, ali će početi i gubiti interes za knjigu i čitanje. Ako je jezik slikovnice na nižoj razini u odnosu na jezični razvoj djeteta kojem se ona čita, to može utjecati na usporavanje ili stagniranje jezičnoga razvoja djeteta. Takvu slikovnicu dijete može doživljavati kao nezanimljivu. Ako mu slikovnica nije zanimljiva, gubit će interes za istraživanje slikovnica, a aktivnosti čitanja doživljavati negativno. Izostane li poticaj jezičnoga razvoja, izostaje i značajan poticaj razvoja znanja o svijetu.

Slikovnice izdaju različiti nakladnici. O njima ovisi koje će se slikovnice pojaviti na tržištu, obzirom da upravo oni namjenjuju slikovnicu djeci, određuju što će se tiskati, a što ne. Iako je slikovnice moguće kupiti u trgovinama robe široke potrošnje, kioscima, čak i benzinskim postajama, najveći dio tržišta slikovnica ipak zauzimaju knjižare i knjižnice. U dječjim knjižnicama, odnosno dječjim odjelima narodnih knjižnica rade stručnjaci čije je poslanje svakom korisniku osigurati odgovarajuću knjigu. Da bi u ostvarivanju svojega poslanja bio uspješan, dječji knjižničar mora poznavati svoje korisnike, odnosno njihov razvoj, ali i literaturu za njih. Slikovnica je rijetko predmet bavljenja istraživača u Hrvatskoj. Istražuje se najčešće u okviru dječje književnosti. U okviru lingvistike dosad se nije istraživala, stoga istraživanje provedeno u okviru ovoga rada predstavlja svojevrsan pionirski korak prema rasvjetljavanju jezičnih potencijala slikovnica.

Budući da je poznato da o rječniku uvelike ovisi razvoj gramatike i sintakse, u procjenjivanju jezične strane slikovnice, kao polazištu za određivanje primjerenosti slikovnice određenoj dobi djece, potrebno je rječnik ne samo uzeti u obzir, nego i procjene započinjati istraživanjem rječnika, njegove veličine i raznolikosti.

Okosnicu ovoga rada čini utvrđivanje raznolikosti rječnika slikovnica izdanih 2007.-2009. godine koje nakladnici namjenjuju, a knjižničari preporučuju djeci u trećoj godini života, zatim istražiti jesu li slikovnice koje se namjenjuju i preporučuju djeci u trećoj godini života za njih odgovarajuće s obzirom na rječnik, tj. odgovoriti na pitanje u kojem su odnosu raznolikost rječnika slikovnica i raznolikost rječnika djece. Rezultati provedenoga istraživanja pokazuju da je raznolikost rječnika navedene djece vrlo slična, dok se raznolikost rječnika od slikovnice do slikovnice bitno razlikuje. Usporedba rezultata utvrđivanja raznolikosti rječnika djece i raznolikosti rječnika slikovnica pokazuje da većina slikovnica nije primjerena djeci u trećoj godini života jer su indeksi njihove raznolikosti rječnika znatno viši od indeksa raznolikosti rječnika djece što znači da su te slikovnice jezično prezahtjevne za djecu u trećoj godini života. Od ukupnog broja slikovnica u korpusu na kojem je vršeno istraživanje samo tri slikovnice moguće je odrediti kao one koje podcjenjuju djetetov leksički razvoj, budući da su njihovi indeksi raznolikosti rječnika znatno niži od indeksa raznolikosti rječnika djece. Samo šest slikovnica iz istraživana korpusa može se, s gledišta raznolikosti rječnika, smatrati odgovarajućima za djecu u trećoj godini života. Budući da je rječnik teško odvajati od gramatike i semantike, za izvođenje općih zaključaka o tome kakav bi rječnik slikovnica trebao biti da bi odgovarao rječniku djece, potrebno je istražiti i kvalitativnu stranu rječnika slikovnica i rječnika djece, a potom i drugih jezičnih sastavnica, prvenstveno sintakse čime bi se dobili odgovori na pitanja o tome kakav bi jezik slikovnica trebao biti da bi odgovarao jeziku djece odnosno poticao njihov jezični razvoj. U tom smislu ovaj rad otvara prostor budućim istraživanjima. Potreba za daljnjim istraživanjima proizlazi također iz činjenica proizašlih iz istraživanja ovoga rada, koje govore o tome da se knjižničari i nakladnici značajno razlikuju po tome kako namjenjuju slikovnicu za određenu dob djece. Uvjet za ostvarenje misije dječjih knjižničara pred njih stavlja zahtjeve za posjedovanjem specifičnih znanja. S druge strane, istraživanje je pokazalo da im postojeći studijski programi ne osiguravaju potrebna znanja, vještine i kompetencije stoga je ove segmente također potrebno dodatno istražiti kvalitativnom metodologijom kako bi se utvrdio nesrazmjer između potreba knjižničara i onoga što nude studijski programi, te da bi se na temelju rezultata predložile promjene u studijskim programima.

Osim što, dakle, otvara mjesto novim istraživanjima, iz ovog rada kao implikacija proizlazi nužnost djelovanja u četiri područja o čemu govore Smjernice u poglavlju koje slijedi.

9. SMJERNICE

Na temelju iznesenih teorijskih spoznaja o razvoju dječjeg jezika i usvajanju rječnika u okviru toga razvoja, o utjecaju okolinskih čimbenika na razvoj rane pismenosti i razvoj rječnika kao njene bitne sastavnice, o slikovnici kao strukturiranom materijalu koji potiče djetetov jezični razvoj, spoznaja o ulozi knjižničara u savjetodavnom radu u području čitanja djeci te rezultata istraživanja, moguće je donijeti smjernice za djelovanje na nekoliko razina:

Područje lingvistike:

- potrebno je izraditi Hrvatski čestotni rječnik literature za djecu koji bi bio svojevrsna potpora Hrvatskom čestotnom rječniku dječjeg jezika (u izradi), ali bi se na njemu i temeljio
- potrebno je sustavno opisivanje i popisivanje ranoga rječnika djece
- potrebno je sustavno opisivanje i popisivanje rječnika čitateljskog materijala namijenjenog djeci predškolske dobi

Područje nakladništva (autori i urednici):

- potrebno je rječnik slikovnica prilagoditi rječniku djece
- indeks raznolikosti rječnika slikovnica namijenjenih djeci u trećoj godini treba biti 70-85
- tekstovi slikovnica ne trebaju sadržavati puno novih riječi, onih koje nisu spomenute u toj slikovnici, poželjno je češće ponavljanje istih riječi
- pri osmišljavanju i stvaranju slikovnica potrebno je uzeti u obzir Hrvatski čestotni rječnik dječjeg jezika (u izradi)
- urednici/nakladnici trebaju više pažnje posvetiti odabiru slikovnica za prijevod, odnosno odabira prevoditelja jer se i od njih očekuje poznavanje usvajanja dječjeg jezika
- u nastajanje slikovnice potrebno je, osim književnika (autora) i ilustratora uključiti i psihologe, pedagoge i lingviste

Područje obrazovanja (studijski programi):

- u programe obrazovanja knjižničara potrebno je uvesti kolegij dječjeg knjižničarstva, kolegij dječje književnosti i sadržaje iz područja pedagogije i razvojne psihologije
- za knjižničare u praksi potrebno je znanja i vještine vezane uz literaturu za djecu kontinuirano uvoditi u programe stručnog usavršavanja

Dječji knjižničari:

- trebaju pratiti istraživanja dječjeg jezika i usavršavati se kroz programe cjeloživotnog učenja
- trebaju pratiti stručnu literaturu o razvoju djece
- trebaju pratiti i nabavljati kvalitetnu literaturu, odgovarajuću za pojedinu dob, imajući na umu individualne razlike među djecom što podrazumijeva dobro poznavanje knjižničnih korisnika
- trebaju kritički procjenjivati knjižnu produkciju

10. POPIS LITERATURE

Akhtar, N., Tomasello, M. (2000.), The Social Nature of Words and Word Learning, u: Golinkoff R.M. et al. (eds.), *Becoming a Word Learner: a Debate on Lexical acquisition*, Oxford University Press, New York, NY, 115-136.

Al Alvarez, R., Becue, M., Lanero, J.J.(2000.), *Vocabulary Diversity and Its Variability: A Tool for the Analysis of Discursive Strategies. Application the Investiture speeches of the Spanish democracy*. JADT 2000:5es Journées Internationales d'Analyse Statistique ses Données Textuelles. <http://lexicometrica.univ-paris3.fr/jadt/jadt2000/pdf/64/64.pdf>, pristupljeno: 5.5.2011.

Allen, R., Shatz, M. (1983.), 'What Says Meow?': the Role of Linguistic Experience in Very Young Children's Responses to What-questions, *Journal of child language*, 10(2): 321-335.

Arnold, D. H. et al. (1994.), Accelerating Language Development Through Picture Book Reading: Replication and Extension to a Videotape Training Format, u: *Journal of educational psychology*, 86(2): 235-243.

Babić, N. (1980.), Prilog proučavanju upotrebe tekstova u radu na razvoju i bogaćenju rječnika djece predškolske dobi, u: *Pedagoški rad: časopis za pedagoška i prosvjetna pitanja*, 5-6: 247-258.

Baquedano-López, P. (2003.), Language, Literacy and Community, u: Hall, N., Larson, J., Marsh, J. (eds.), *Handbook of early childhood literacy*, Sage Publications London, New Delhi, Thousands Oaks, 67-75.

Barick, S. *Best Children's Books: Find, Read or Write*, <http://www.best-childrens-books.com/cat-in-the-hat-book.html>, pristupljeno: 8.7.2011.

Bartolčić, N. (2010.), *Diana Matulić: Najbolji dio uredničkog posla je svakodnevno usavršavanje: intervju*, <http://www.mvinfo.hr/izdvojeno-razgovor-opsirnije.php?ppar=4615>, pristupljeno:15.4.2011.

Bates, E. et al. (1994.), Developmental and Stylistic Variation in the Composition of Early Vocabulary, u: *Journal of Child Language*, 21(1): 85-124.

Bates, E., Goodman, J. (1999.), On the Emergence of Grammar from the Lexicon, u: MacWhinney, B. (ed.), *The Emergence of Language*, Lawrence Erlbaum, Mahwah, NJ, 29-79.

Bates, E., MacWhinney, B. (1982.), Functionalist Approaches to Grammar, u: Wanner, E. Gleitman, L. (eds.), *Language Acquisition: The State of the Art*, Cambridge University Press, New York, 173-218.

Bates, E., Bretherton, I., Snyder, L. (1988.), *From First Words to Grammar: Individual Differences and Dissociable Mechanisms*, Cambridge University Press, New York

Bates, E., Goodman, J. C. (1997.), On the Inseparability of Grammar and the Lexicon: Evidence from Acquisition, Aphasia and Real-Time Processing, u: *Language and Cognitive Processes*, 12(5/6): 507-584, citeseerx.ist.psu.edu/doi:10.1.1.35.1191.pdf, pristupljeno:22.5.2011.

Bates, E., Marchman, V. (1988.), What Is and Is Not Universal in Language Acquisition, u: Plum, F. (Ed.), *Language, Communication and the Brain*, Raven Press, New York, 19-38.

Batinić, Š., Majhnut, B. (2000.), Počeci slikovnice u Hrvatskoj, u: Javor, R.(prir.), *Kakva knjiga je slikovnica: zbornik*, Knjižnice grada Zagreba, Zagreb, 23-39.

Bellugi, U. (1971.), Simplification in childrens' language, u: Huxley, R., Ingram, E. (eds.), *Language acquisition: models and methodology*, Aamedic Press, New York, NY

Benedict, H. (1979.), Early lexical development: comprehension and production, u: *Journal of Child Language*, 6(2), 183-200.

Berk, L. E. (2008.), *Psihologija cjeloživotnog razvoja*, Naklada Slap, Jastrebarsko, 113, 203, 275.

Best picture books to built vocabulary (ages 2-8), <http://www.pragmaticmom.com/?p=118>, pristupljeno: 28.2.2011.

Bloom, L. (1973.), *One Word at a Ttime: The Use of Single-word Utterances Before Syntax*. Mouton, The Hague

Bloom, L. (1991.), *Language Development from Two to Three*. Cambridge university press, Cambridge

Bloom, L. (1998.), Language Acquisition in Its Developmental Context, u: Kuhn, D., Siegler, R. S. (eds.), *Handbook of Child Psychology 2: Cognition, Perception and Language*, Wiley, New York, NY, 309-370.

Bloom, L. (2000.), Pushing The Limits on Theories of Word Learning, u: *Monographs of the Society for Research in Child Development*, 65(3): 124-35.

Bloom, L. et al. (1993.), The Words Children Learn: Evidence against a Noun Bias in Early Vocabularies, *Cognitive Development*, 8(4): 431-450.

Bloom, L. et al. (1996.), Early Conversations and Word Learning: Contributions from Child and Adult, *Child Development*, 67: 3154-3175.

Bloom, L., Hood, L., Lightbown, P. (1974.), Imitation in Language Development: If, When, And Why, *Cognitive Psychology*, 6: 380-420.

Bloom, P. (2002.), *How Children Learn the Meanings of Words*, MIT Press, Cambridge

Bohannon III, J.N., Stanowicz, L. (1989.), Bidirectional Effects of Imitation and Repetition in Conversation: A Synthesis Within a Cognitive Model, u: Speidel, G. E. i Nelson, K.E. (eds.) *The Many Faces of Imitation in Language Learning*, Springer-Verlag, New York, 121-150.

Boras, D., Mikelić, N.(2003.), Rječnik Fausta Vrančića: temelj hrvatske rječničke baštine (računalna obradba), u: Tuđman, M. (ur.), *Modeli znanja i obrada prirodnoga jezika*, Zavod za informacijske studije, Faculty of Arts, Zagreb, 237 - 272.

Brown, R., Fraser, C. (1964.), The acquisition of syntax, u: Bellugi, U., Brown, R. (eds), *The Acquisition of Lanugage: Monographs of the Society for Research in Child Development*, 29(1): 43-79.

Bruner, J. (1983.), *Child's Talk: Learning to Use Language*, Norton, New York

Bus, A. G., Ijzendoorn, M. H. (1997.), Affective Dimenzion of Mother-Infant Picture Book Reading, *Journal of School Psychology*, 35(1): 47-60.

Cairney, T. H. (2003.), Literacy Within Family Life, u: Hall, N., Larson, J., Marsh, J.(eds.), *Handbook of Early Childhood Literacy*, Sage Publications London, New Delhi, Tohousands Oaks, 85-99.

Calhou, S. et al. (2010.), The NXT-format Switchboard Corpus: a rich resource for investigating the syntax, semantics, pragmatics and prosody of dialogue, <http://www.stanford.edu/~jurafsky/calhoun.pdf>, pristupljeno 11.10.2010.

Campbell, R. (2001.), *Read-Alouds With Young Children*, International Reading Association, Newark, DE

Carey, S., Bartlett, E. (1978.), Acquiring a Single New Word, u: *Papers and Reports on Child Language Development*, 15: 17 – 29, <http://www.wjh.harvard.edu/~lds/pdfs/carey1978a.pdf>, pristupljeno: 22.9.2011.

Carter, S.(2008.), *The way literacy live: rhetorical dexterity and basic writing instruction*, State University of New York Press, Alban, NY, http://books.google.com/books?id=ot72LkTNzA4C&pg=PA155&dq=%22pre+reading+literacy%22&hl=hr&ei=vatqToOnEaHh4QStqIX_BA&sa=X&oi=book_result&ct=book-thumbnail&resnum=1&ved=0CCsQ6wEwAA#v=onepage&q=%22pre%20reading%20literacy%22&f=false, pristupljeno: 7.10.2011.

Chapman, R. S. (2000.), Children's Language Learning: an Interactionist Perspective, *The Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 41(1): 33-54

Chomsky, N. (1978.), *Topics in the Theory of Generative Grammar* , Mouton, Hague

Chomsky, N. (1981.), *Lectures on government and Binding*, <http://books.google.com/books?id=l08tpkOOdNQC&printsec=frontcover#v=onepage&q&f=false>, pristupljeno 5.7.2011.

Chomsky, N. (2006.), *Language and mind*, 3rd ed., Cambridge Cambridge University Press

Chomsky, N. (2002.), *Syntactic Structures*, Mouton de Gruyter, Hague, http://books.google.com/books?id=a6a_b-CXYAkC&printsec=frontcover#v=onepage&q&f=false, pristupljeno: 12.5.2011.

Christiansen, M. H., Chater, N. (1999.), Connectionist Natural Language Processing: The State of the Art. *Cognitive Science* 23(4):417-437, <http://csjarchive.cogsci.rpi.edu/1999v23/i04/p0417p0437/MAIN.PDF>: pristupljeno 13.5.2009.

Clark, E. (1987.), The Principle of Contrast: A Constraint on Language Acquisition, u: MacWhinney, B. (ed.), *Mechanisms of Language Acquisition*, Lawrence Erlbaum, Hillsdale, NJ, 1-33.

Clark, E. V. (1993.), *The Lexicon in Acquisition*, Cambridge University Press, Cambridge

Clark, E.V. (1995.), *The Lexicon in Acquisition*, Cambridge University Press, Cambridge, http://books.google.com/books?id=tjnoZ9zGSgoC&pg=PA94&dq=Clark+%281995%29+estimates+the+rate+to+be+10+words+per+day+until+the+age+o&hl=hr&ei=CO6hTraTDMrt-gbzq9mLBQ&sa=X&oi=book_result&ct=result&resnum=3&ved=0CDQQ6AEwAg#v=onepage&q&f=false, pristupljeno:12.5.2010.

Clark, H. H., Clark, E. V. (1977.), *Psychology and Language: An Introduction to Psycholinguistics*, Harcourt Brace Jovanovich, New York

Clark, M. (1976.), *Young Fluent Readers: What Can They Teach Us?* Heinemann educational, London

Competencies for Librarians Serving Children in Public Libraries, <http://www.ala.org/ala/mgrps/divs/alsc/edcareers/alsccorecomps/index.cfm>, pristupljeno: 13.4.2011.

Cook, V., Newson, M. (2007.). *Chomsky's Universal Grammar: an Introduction*. Blackwell Publishing, http://books.google.com/books/about/Chomsky_s_universal_grammar.html?id=mguunu3sI-YC, pristupljeno: 20.9.2011.

Crnković, M. (1980.), *Dječja književnost: priručnik za studente pedagoških akademija i nastavnike*, Školska knjiga, Zagreb

Crnković, M., Težak, D. (2002.), *Povijest hrvatske dječje književnosti od početaka do 1955.g.* Znanje, Zagreb

Croft, W., Cruse, A. D. (2004.), *Cognitive linguistics*, Cambridge University Press, New York

Čačko, P.(2000.) Slikovnica, njezina definicija i funkcije, u: Javor, R.(prir.), *Kakva knjiga je slikovnica: zbornik*, Knjižnice grada Zagreba, Zagreb, 12-17.

Čičko, H. (2000.), Dva stoljeća slikovnice, u: Javor, R.(prir.), *Kakva knjiga je slikovnica: zbornik*, Knjižnice grada Zagreba, Zagreb, 17-20.

Čudina-Obradović, M. (2002.), *Čitanje prije škole: priručnik za roditelje i odgojitelje*, Školska knjiga

Čudina-Obradović, M. (2008.), *Igrom do čitanja*, Školska knjiga, Zagreb

Devescovi, A. et al. (2003.), A Cross-Linguistic Study of the Relationship Between Grammar and Lexical Development, <http://crl.ucsd.edu/bates/papers/pdf/from-meiti/23-Xmlu.pdf>, pristupljeno:25.10.2011.

Durkin, D. (1966.), *Children Who Read Early*, New York, Teachers College Press

Ellis, Nick C. (2001.), Constructions, Chunking and Connectionism: The Emergence of Second Language Structure, http://web.mac.com/ncellis/Nick_Ellis/Publications_files/DoughtyLongall.pdf, pristupljeno: 16.7.2009.

Elman, J. L. et al. (1996.), *Rethinking Innateness: A Connectionist Perspective on Development* MIT Press, Cambridge, MA

Elman, J. L. (2001.), *Connectionism and Language Acquisition*, <http://crl.ucsd.edu/courses/commdis/pdf/elman-chapter.pdf>, pristupljeno: 18.7.2011.

Ervin, S. M., Miller, W. (1964.), The Development of Grammar in Child Language, u: Bellugi, U., Brown, R. (eds.), *The Acquisition of Language*, 9-34.

Expressive vocabulary, <http://www.education.com/definition/expressive-vocabulary/>, pristupljeno: 25.9.2011.

Fenson, L. et al. (1994.), Variability in Early Communicative Development, u: *Monographs of the Society for Research in Child Development* 59, Serial no. 242

Fletcher P., Garman, M. (1986.), *Language acquisition*, Cambridge university press, Cambridge

French. N., Carter. C. W., Koenig. W. (1930.), The Words and Sounds of Telephone Conversations, *Bell System Technical Journal*, 9: 290-324.

Furlan, I. (1961.), *Raznolikost rječnika i struktura govora: doktorska disertacija*, [s.n.], Zagreb

Furlan, I. (1963.), *Govorni razvoj djeteta*, Savremena škola, Beograd

Furlan, I. (1988.), *Čovjekov psihički razvoj*, Školska knjiga, Zagreb

Gillen, J., Hall, N. (2003.), The Emergence of Early Childhood Literacy, u: Hall, N., Larson, J., Marsh, J.(eds.), *Handbook of Early Childhood Literacy*, Sage Publications London, New Delhi, Thousands Oaks, 3-13.

Gliha-Selan, V. (1971.), Uzroci nesporazuma oko kriterija vrednovanja slikovnica za djecu, u: *Slikovnica prva knjiga djeteta: radovi sa simpozija održanog 6. i 7. prosinca 1971. godine*, poseban otisak časopisa *Umjetnost i dijete* 19-20: 16-21.

Gold, M. E. (1967.), Language Identification in Limit, u: *Information and Control*, 10(5): 447-474, <http://www3.isrl.illinois.edu/~junwang4/langev/localcopy/pdf/gold67limit.pdf>, pristupljeno: 5.7.2011.

Goldfield, B.A., Reznick, J.S. (1990.), Early Lexical Acquisition: Rate, Content, and the Vocabulary Spurt, u: *Journal of Child Language* 17(1), 171–183.

Golinkoff, R. M., Hirsh-Pasek, K. (2000.), Word Learning: Icon, Index, or Symbol?, u: Golinkoff, R.M. et al. (eds.), *Becoming a Word Learner: a Debate on Lexical Acquisition*, Oxford University Press, New York, NY, 3-17.

Golinkoff, R., C. Mervis, Hirsh-Pasek, K. (1994.), Early Object Labels: The Case for a Developmental Lexical Principles Framework, u: *Journal of Child Language* 21(1), 125–155.

Golinkoff R.M. et al. (eds.), *Becoming a Word Learner: A Debate on Lexical Acquisition*, Oxford University Press, New York, NY

Halačev, S. (2000.), Sadržaj slikovnica kao prilog razvoju samopouzdanja kod djece u: Javor, R.(prir.), *Kakva knjiga je slikovnica: zbornik*, Knjižnice grada Zagreba, Zagreb, 79-83.

Hall, N., Larson, J., Marsh, J.(eds.), *Handbook of Early Childhood Literacy*, Sage Publications London, New Delhi, Thousands Oaks

Haralambos, M., Holborn, M. (2002.), *Sociologija: teme i perspektive*, Golden marketing, Zagreb

Harris, J., Golinkoff, R.M., Hirsh-Pasek, K. (2011.), Lessons from the Crib for the Classroom: How Children Really Learn Vocabulary, u: Neuman, S.B., Dickinson, D.K. (eds.) *Handbook of early literacy research*, Guilford Press, New York, 49-66, <http://astro.temple.edu/~khirshpa/flash.html>, pristupljeno: 10.9.2011.

Heaps, H. S. (1978.), *Information Retrieval: Computational and Theoretical Aspects*, Academic Press, New York

High Frequency Word. <http://www.highfrequencywords.org/>, pristupljeno: 8.7.2011.

Hill-Clark, K. Y. (2005.), Families as educators: supporting literacy development, u: *Childhood education*, 82(1): 46-47.

Hirsh-Pasek, K., Golinkoff, R. M. (2000.), The Whole Is Greater Than the Sum of The Parts, or Why the Emergentist Coalition Model Works, u: Golinkoff R.M. et al. (eds.), *Becoming a word learner: a debate on lexical acquisition*, Oxford University Press, New York, NY, 186-198.

Hirsh-Pasek, K., Golinkoff, R. M., Hollich, G. (2000.), An Emergentist Coalition Model for Word Learning: Mapping Words to Objects Is a Product of the Interaction of Multiple Cues, u:

Golinkoff R.M. et al. (eds.), *Becoming a word learner: a debate on lexical acquisition*, Oxford University Press, New York, NY, 136-164.

Hirsh-Pasek, K., Golinkoff, R. M., (1996.), *The origins of grammar: evidence from comprehension*, MIT Press, Cambridge, Mass

Hirsh-Pasek, K., Golinkoff Michnick, R., Hollich, G. (1999.), Trends and Transitions in Language Development: Looking for the Missing Piece, *Developmental Neuropsychology*, 16(2): 139–162.

Hoff, E., McKay, J. (2005.), *Phonological Memory Skill in Monolingual and Bilingual 23-Months Olds*, u: Cohen, J. et. al (eds.), ISB4: Proceedings of the 4th International Symposium on Bilingualism, <http://www.lingref.com/isb/4/079ISB4.PDF>, pristupljeno: 23.5.2010.

Hollich, G. et al. (2000.), A Change Is Afoot: Emergentist Thinking in Language Acquisition, u: Anderson, P.B. (Ed.), *Downward Causation*, Aarhus University Press, Aarhus, Denmark, str. 143–178.

Hranjec, S. (2006.), *Pregled hrvatske dječje književnosti*. Školska knjiga, Zagreb

Hrvatsko knjižničarsko društvo. Komisija za knjižnične usluge za djecu i mladež. *Projekt čitajmo im od naranije dobi (2006.)*, *Preporučni popis slikovnica*, <http://www.hkdrustvo.hr/datoteke/132>, pristupljeno: 6.4.2011.

Hržica, G., Kraljević, J. (2007.), Rječnički brzac u jezičnome usvajanju, u: *LAHOR: časopis za hrvatski kao materinski, drugi i strani jezik*, 2(4): 93-307, http://hrcaj.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=34302, pristupljeno: 12.5.2011.

Hržica, G., Kuvač Kraljević, J., Šnajder, J.(2011.), Hrvatski čestotni rječnik dječjeg jezika, u: *Filologija: časopis Razreda za filološke znanosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti*, (prihvaćen za objavljivanje), <http://bib.irb.hr/prikazi-rad?&rad=508094>, pristupljeno:15.5.2011.

Huttenlocher, J. (1998.), Language Input and Language Growth, u: *Preventative Medicine*, 27(2): 195–199, <http://www.dice.com.br/Artigos/LanguageDevelHuttenlocherPrevMed1998.pdf>, pristupljeno: 27.5.2011.

Huttenlocher, J. et al. (1991.), Early Vocabulary Growth: Relation to Language Input and Gender, u: *Developmental Psychology*, 27(2), 236-248.

Ingram, D. (1989.), *First Language Acquisition: Method, Description and Explanation*, Cambridge University Press, Cambridge, New York

Ingram, D., Le Normand, M-T. (1996.), A Diary Study on the Acquisition of Middle French: a Preliminary Report of the Early Language Acquisition of Louis XIII, u: *Proceedings of the 20th annual Boston University conference on language development*, 352-363.

Isbell, R. et al. (2004.), The Effects of Storytelling and Story Reading on the Oral Language Complexity and Story Comprehension of Young Children, *Early Childhood Education Journal*, 32(3): 157-163.

Javor, R. *Nakladništvo hrvatske dječje knjige i slikovnice*, <http://www.gkka.hr/nakladnistvo.ppt>, pristupljeno: 25.6.2011.

Javor, R. *Produkcija je u padu*.

http://www.dworld.de/popups/popup_single_mediaoplayer/0,,3415712_type_audio_struct_9756_contentId_3415252,00.html, pristupljeno 15.4.2011.

Jelaska, Z. (2000.), Govornici u susretu: usvojeno i naučeno vladanje jezikom u istome društvu, *Društvena istraživanja*, 10(6): 977-990, hrcak.srce.hr/file/31118, pristupljeno: 13.6.2010.

Jusczyk, P. W. (1997.), *The Discovery of Spoken Language*, MIT Press Cambridge, MA

Kennedy, E., *Favourite Picturebooks and Beginning Readers by Dr. Seuss*, <http://childrensbooks.about.com/od/classicchildrensbooks/ss/drseussbooks.htm>, pristupljeno: 26.05.2011.

Kent, R. D. (1992.), Phonological development as biology and behavior, u: Chapman, R.S. (Ed.), *Processes in language acquisition and disorders*, Mosby-Year Book, St Louis, MO, str. 67-85.

Kuvač, J., Mustapić, M. (2003.), Rani leksički razvoj: odnos nadređene i osnovne razine usvajanja riječi, u: Vodopija, I. (ur.), *Dijete i jezik danas*, Osijek, Visoka učiteljska škola, str. 67-77.

Kuvač, J., Palmović, M. (2007.), *Metodologija istraživanja dječjeg jezika*, Naklada Slap, Jastrebarsko

Lakoff, G. (1987.), *Women, fire, and dangerous things: what categories reveal about the mind*, University of Chicago Press, Chicago

Langacker, R. W. (1987.), *Foundations of Cognitive Grammar: Theoretical Prerequisites*, Stanford University Press, Stanford, CA, 143-178.

Lightbown, P. M., Spada, N. (1999.), *How languages are learned*, Oxford University Press, Oxford

Lisičić, B. (1973.), Slikovnica kao sredstvo za razvoja govora, u: *Predškolsko dete* 1-2: 155-159.

Lonigan, C., Whitehurst, G. J. (1998.), Relative efficacy of parent and teacher involvement in a shared-reading intervention for preschool children from low-income backgrounds, u: *Early Childhood Research Quarterly*, 13(2): 263-290.

Lonigan, C., Whitehurst, G. J. (1998.), Relative efficacy of parent and teacher involvement in a shared-reading intervention for preschool children from low-income backgrounds, u: *Early Childhood Research Quarterly*, 13(2),: 263-290.

MacWhinney, B. (2000.), *The CHILDES Project: tools for analyzing talk*, 3rd ed., Lawrence Erlbaum Associate, Mahwah, NJ, <http://childes.psy.cmu.edu/>, pristupljeno: 5.4.2011.

MacWhinney, B. (Ed.), *The emergence of language*, Lawrence Erlbaum, Mahwah, NJ, str. 29-79, <http://crl.ucsd.edu/bates/papers/pdf/from-meiti/59-Emergence.pdf>, pristupljeno: 12.5.2011.

Majhut, B., Zalar, D. (2008.), Slikovnica, u: *Hrvatska književna enciklopedija* (u tisku) <https://bib.irb.hr/prikazi-rad?&rad=343733>, pristupljeno: 10.11.2011.

Makin, L. (2003.), *Creating Positive Literacy Learning Environments in Early Childhood*, u: Hall, N., Larson, J., Marsh, J. (eds.), *Handbook of early childhood literacy*, Sage Publications London, New Delhi, Thousand Oaks, 85-99.

Malvern, D., Richards, B. (1997.), *A New Measure of Lexical Diversity*, u: Ryan, A. Wray, A. (eds.), *Evolving models of language*, Multilingual Matters, Clevedon, UK, 58–71.

Malvern, D., Richards, B. (2002.), *Investigating Accommodation in Language Proficiency Interviews using a New Measure of Lexical Diversity*, u: *Language Testing*, 19: 85-104.

Mampe, B. et al. (2009.), *Newborns' Cry Melody Is Shaped by Their Native Language*, u: *Current Biology*, 19(23): 1994-1997.

Markman, E. M. (1994), *Constraints on Word Meaning in Early Language Acquisition*, u: *Lingua: International Review of General Linguistics* 92(1-4): 199- 227.

McClelland, J. L. (1988.), *Connectionist Models and Psychological Evidence*, *Journal of memory and language*, 27: str. 107-123, http://psychology.stanford.edu/~jlm/papers/PublicationFiles/80-89_Add_To_ONLINE_Pubs/McClelland88ConnectionistModels.pdf , pristupljeno:13.5.2009.

McKee, G., Malvern, D., Richards, B. (2000.), *Measuring Vocabulary Diversity Using Dedicated Software*, *Literary and Linguistic Computing*, 15(3): 323-337, <http://childes.psy.cmu.edu/manuals/vocd.doc>, pristupljeno: 13.10.2011.

Mesec, Iva (2010.), *Razvoj govora i jezika od rođenja do sedme godine*, u: *Kako dijete govori?: razvoj govora i jezika, najčešći poremećaji jezično-govorne komunikacije djece predškolske dobi*, Planet Zoe, Zagreb, 8-19.

Metsala, J. L., (1999.), *Young Children's Phonological Awareness and Nonword Repetition as a Function of Vocabulary Development*, *Journal of Educational Psychology*, 91(1): 3-19.

Meyer, A.L. et al (1994.), *Effects of Reading Storybooks Aloud to Children*, u: *Journal of Educational Research*, 88(2): 69-85.

Michnick Golinkoff, R., Hirsh-Pasek, K. (2000.), *Word Learning: Icon, Index, or Symbol?*, u: Michnick Golinkoff, K. et al. *Becoming A Word Learner: A Debate on Lexical Acquisition*, Oxford University Press, New York, NY, 3-19.

Moe, A. J. (1980.), *Analyzing Text With Computers*, u: *Educational technology* 20(7): 29-31.

Moe, Alden J. (1974.), A Comparative Study of Vocabulary Diversity [Microform] : The Speaking Vocabularies of First-Grade Children, The Vocabularies of Selected First-Grade Primers, and The Vocabularies of Selected First-Grade Trade Books, Distributed by ERIC Clearinghouse, [Washington, D.C.]

Moguš, M., Bratanić, M. i Tadić, M. (1999.), *Hrvatski čestotni rječnik*, Školska knjiga, Zagreb

Musen, P. H. et al. (1990.), *Child Development and Personality*, Harper and Row, New York

Mužić, V. (1999.), *Uvod u metodologiju istraživanja odgoja i obrazovanja*, Educa, Zagreb

Nelson, K. (1973.), Structure And Strategy in Learning to Talk, u *Monographs of the Society for Research in Child Development*, 38(1/2): 1-135.

Nelson, K. (1988.), Constraints on Word Learning?, *Cognitive Development* 3(3): 221-246.

Nelson, K. E. et al. (1984.), Maternal Adjustments and Non-Adjustments as Related to Children's Linguistic Advances and Language Acquisition Theories, u: Pelegriani, A., Yawkey, T. (eds.), *The development of oral and written languages: readings in developmental and applied linguistics*, Ablex, Norwood, NJ, 31-56.

Neuman, S. B., Newman, E. H., Dwyer, J. (2011.), Educational Effects of a Vocabulary Intervention on Preschoolers' Word Knowledge and Conceptual Development: A Cluster-Randomized Trial, u: *Reading Research Quarterly*, 46(3): 249-272.

Nikolajeva, M. (2003.), Verbal And Visual Literacy: The Role of Picturebooks in the Reading Experience of Young Children, u: Hall, N., Larson, J., Marsh, J. (eds.), *Handbook of early childhood literacy*, Sage Publications, London, New Delhi, Thousands Oaks, 235-248.

Ninio A, Bruner, J.S. (1978.), The Achievements and Antecedents of Labelling, u: *Journal of Child Language* 5(1):1-15.

Ninio, A. (1983.), Joint Book Reading as a Multiple Vocabulary Acquisition Device, *Development psychology* 19(3), str. 445-451.

Oatley, K., Jenkins, J. M. (2003.), *Razumijevanje emocija*, Naklada Slap, Jastrebarsko

Od slikovnjaka do vragobe, http://www.usvijetubajki.org/arhiva/svijet_bajki_2006/vijesti_2006/od_slikovnjaka_do_vragobe/default.aspx, pristupljeno: 9.4.2011.

Ouellette, G. (2006.), What's Meaning Got to Do With It: The Role of Vocabulary in Word Reading and Reading Comprehension, u: *The Journal of educational psychology*, 98(3): 554-566.

Pan, B. A. et al. (2004.), Measuring Productive Vocabulary of Toddlers In Low-Income Families: Concurrent And Predictive Validity of Three Sources of Data, u: *Journal of Child Language* 31(3): 587-608.

Pantaleo, S. (2005.), "Reading" Young Children's Visual Texts, u: *Early Childhood Research and Practice*, 7(1), <http://ecrp.uiuc.edu/v7n1/pantaleo.html>, pristupljeno: 10.4.2011.

Pavličević-Franić, D., Gazdić-Alerić, T. (2010.), Utjecaj udžbeničkih tekstova na rani leksički razvoj u hrvatskom jeziku, u: *Jezik*, 57(3): 81-96.

Peko, A., Pintarić, A. (2000.), Radionica čitanja, u: *Život i škola*, 47(4): 34-40.

Petrović-Sočo, B. (1997.), *Dijete, odgajatelj i slikovnica: akcijsko istraživanje*, Alineja, Zagreb

Pijaže, Ž., Inhelder, B. (1978.), *Intelektualni razvoj djeteta*, Zavod za udžbenike, Beograd

Pillsbury, W. B., Meader, C. L., (1970.), *The Psychology of Language*, McGrath Pub Co, Wilmington, <http://babel.hathitrust.org>, pristupljeno: 23.6.2010.

Pinker, S. (1979.), Formal Models of Language Learning, *Cognition* 7: 217-283, <http://stevenpinker.com/files/10.1.1.124.5000.pdf>, pristupljeno: 5.7.2011.

Pinker, S., Prince, A. (1988.), *On Language and Connectionism: Analysis of a Parallel Distributed Processing Model of Language Acquisition*. URL: <http://users.ecs.soton.ac.uk/harnad/Papers/Py104/pinker.conn.html>, pristupljeno: 18.4.2011.

Pivot grammar, u: Busmann, H. (2006.), *Routledge dictionary of language and linguistics*, New York, London, http://www.e-reading.org.ua/bookreader.php/142124/Routledge_Dictionary_of_Language_and_Linguistics.pdf, pristupljeno: 12.10.2009.

Posilović, A. (1986.), Knjiga u životu predškolskog djeteta, u: *Kutić slikovnica: priručnik za osnivanje i rad*, Naša djeca, Zagreb, 11-19.

Quine, W. v. O. (1960.), *Word and Object*, MIT Press, Cambridge

Radonić, M., Stričević, I. (2009.), Rođeni za čitanje: promocija ranog glasnog čitanja djeci od najranije dobi, u: *Paediatrica Croatica. Supplement*, 53(1): 7-11

Razfar, A., Gutiérrez, K. (2003.), Reconceptualizing Early Childhood Literacy: The Sociocultural Influence, u: Hall, N., Larson, J., Marsh, J.(eds.), *Handbook of Early Childhood Literacy*, Sage Publications London, New Delhi, Thousand Oaks, 34-49.

Reznick, J. S., Goldfield, B. A. (1992.), Rapid Change in Lexical Development in Comprehension and Production, *Developmental Psychology*, 28(3): 406-413.

Ricks, D. (1979.), Making Sense of Experience to Make Sensible Sounds, u: Bullowa, M. (ed.), *Before Speech: The Beginning of Interpersonal Communication*, Cambridge: Cambridge University Press, Cambridge, 245-268.

Robinson, B. F. i Mervis, C. B. (1998.), Disentangling Early Language Development: Modeling Lexical and Grammatical Acquisition Using an Extension of Case-Study Methodology, *Developmental Psychology* 34(2): 363-375.

Roller-Halačev, M. (1986.), Kutić slikovnica kao kraći program predškolskog odgoja, u: Posilović, A. (ur.) *Kutić slikovnica: priručnik za osnivanje i rad*, Naša djeca, Zagreb, 19-60.

Rose, S. A., Feldman, J.F., Jankowsky, J. J. (2009.), A Cognitive Approach to the Development of Early Language, *Child development*, 80(1): 134-150.

Ryan, J. (1973.), Interpretation and Imitation in Early Language Development, u: Hinde, R. A., Stevenson-Hinde, J., (Eds.), *Constraints on Learning: Limitations and Predispositions*, Academic Press, Oxford, str. 427-444.

Salzinger, K. (2008.), Skinner's Verbal Behaviour, u: *International Journal of Psychology and Psychological Therapy*, 8(3): 287-294, <http://www.ijpsy.com/volumen8/num3/205/skinners-verbal-behavior-EN.pdf>, pristupljeno: 9.7.2010.

Saussure F. de (2000.), *Tečaj opće lingvistike*, ArTresor naklada, Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Zagreb

Scarborough, H. S., Dobrich, W. (1994.), Another look to parent-preschooler bookreading: how naked is the emperor?, u: *Developmental Review*, 14(3): 340-347.

Scarborough, H. S., Dobrich, W. (1994.), Another look to parent-preschooler bookreading: how naked is the emperor? *Developmental review* 14(3): 340-347.

Scarborough, H. S., Dobrich, W. (1994.), On the Efficacy of Reading to Preschoolers, u: *Developmental Review*, 14: 245-302.

Scarborough, H.S. (2001.), Connecting Early Language and Literacy to Later Reading (Dis)Abilities: Evidence, Theory, and Practice u: Dickinson, D., Neuman, S.B. (eds.), *Handbook of Early Literacy Research*, 2, Guilford Press, New York, NY, 97-110.

Scarborough Hollis, S., Dobrich, W. (1994.), On the Efficacy of Reading to Preschoolers. *Developmental Review* 14(3): 245-302.

Sénéchal, M. (1997.), The Differential Effect of Storybook Reading on Preschoolers' Acquisition of Expressive and Receptive Vocabulary, u: *Journal of child language*, 24(1): 123-138.

Sénéchal, M. (2006.), Testing the Home Literacy Model: Parent Involvement in Kindergarten is Differentially Related to Grade 4 Reading Comprehension, Fluency, Spelling, and Reading for Pleasure, *Journal for the Scientific Study of Reading*, 10(1): 59-87, <http://www.scriptil.org/upload/SenechalSSR.pdf>, pristupljeno: 13.6.2010.

Sénéchal, M., Cornell, E.H. (1993.), Vocabulary Acquisition Through Shared Reading Experiences, u: *Reading research quarterly*, 28(4): 360-374.

Sénéchal, M., Cornell, E.H., Broda, L.S. (1995.), Age-Related Changes in the Organization of Parent-Infant Interactions During Picture-Book Reading, *Early Childhood Research Quarterly*, 10(3): 317-337.

Sénéchal, M., LeFevre, J. (2001.), Storybook Reading and Parent Teaching: Links to Language and Literacy Development, u: Brito, P.R., Brooks-Gunn, J. (eds.), *The Role of Family Literacy Environments in Promoting Young Children's Emerging Literacy Skills: New Directions for Child and Adolescent Development*, 92, Jossey-Bass, San Francisco, CA, 39-52.

Sénéchal, M., Ouellette, G., Rodney, D. (2006.), The Misunderstood Giant: on the Predictive Role of Early Vocabulary in Future Reading, u: Dickinson, D., Neuman, S.B. (eds.), *Handbook of Early Literacy Research*, 2nd ed, Guilford Press, New York, NY, str.173-184.

Sikirić, J. (1985.), *Analiza raznolikosti rječnika početnice za 1. razred osnovne škole „Dobro jutro” E. Vajnahta: diplomski rad*, [s.n.], Zagreb

Silvén, M., Ahtola, A., Niemi, P. (2003.), Early Words, Multiword Utterances and Maternal Reading Strategies as Predictors of Mastering Word Inflections in Finnish, u: *Journal of Child Language*, 30(2): 253–279.

Slobin, D. (1985.), Univerzalije u gramatičkom razvoju dece, u: Ignjatović Savić, N. (prir.), *Razvoj govora kod deteta*, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd, 143-156.

Slobin, D. I. (1968.), Imitation and Grammatical Development in Children, u: Endler, N.S., Boulter L. R., Osser, H. (eds.), *Contemporary Issues in Developmental Psychology*, Holt, Rinehart & Winston, 437-443.

Slobin, D. I. (2003.), Language and Thought Online: Cognitive Consequences of Linguistic Relativity, u: Gentner, D., Goldin-Meadow, S. (eds), *Language in Mind: Advances in the Study of Language and Thought*, MIT Press, Cambridge, MA, 157-192, citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.73.543, pristupljeno: 7.6.2009.

Slobin, D. I. et al. (eds.) (1996.), *Social Interaction, Social Context, and Language: Essays In Honor Of Susan Ervin-Tripp*, Lawrence Erlbaum Associates, Hillsdale, NJ, [Introduction], 11.

Smith, Linda B. (2000.) Learning How to Learn Words: an Associative Crane, u: Michnick Golinkoff, K. et al. *Becoming a Word Learner: a Debate on Lexical Acquisition*, Oxford University Press, New York, NY, str. 51-80.

Smjernice za knjižične usluge za djecu (2004.), Hrvatsko knjižničarsko društvo, Zagreb, <http://archive.ifla.org/VII/s10/pubs/ChildrensGuidelines-hr.pdf> , pristupljeno: 5.10.2011.

Smjernice za knjižične usluge za bebe i djecu rane dobi (2008.), Hrvatsko knjižničarsko društvo, Zagreb

Snow, C.E., Burns, M.S., Griffin, P. (eds.) (1998.), *Preventing Reading Difficulties in Young Children*, National Academy Press, Washington DC

Snyder, L., Bates, E., Bretherton, I. (1981.), Content and Context in Early Language Development, u: *Journal of Child Language*, 8(3): 565-582.

Sposobnost govora ovisi o genu FOXP2, <http://www.mojezdravlje.net/.../Sposobnost-govora-ovisi-o-genu-FOXP2.aspx>, pristupljeno: 11.5.2010.

Stanovich, K. E., (1986.), *Matthew Effects in Reading: Some Consequences of Individual Differences in the Acquisition of Literacy*, http://www.psychologytoday.com/files/u81/Stanovich_1986.pdf , pristupljeno: 13.6.2010.

Stolt, S. Et al. (2009.), Associations Between Lexicon and Grammar at the End of the Second Year in Finnish Children, u: *Journal of Child Language* 36(4): 779–806.

Stričević, I. (2006.), *Projekt Čitajmo im od najranije dobi*, www.hkdrustvo.hr/datoteke/130, pristupljeno: 13.4.2011.

Stričević, I. (2007.), Rana pismenost u kontekstu ključnih kompetencija za cjeloživotno učenje, u: *Dijete i društvo: časopis za promicanje prava djeteta* 9(1): 49-61.

Stričević, I., Čičko, H., Križanić Delač, Đ.(2006.), Knjižnične službe i usluge za djecu u hrvatskim narodnim knjižnicama: razvoj, stanje i perspektive, u: *Vjesnik bibliotekara Hrvatske*, 49(1): 22-36.

Sulzby, E. (1989.), Assessment Of Writing And Children's Language While Writing, u: Morrow, L. Smith, J. (eds.), *The Role of Assessment and Measurement in Early Literacy Instruction*, Prentice-Hall, Englewood Cliffs, NJ, 83-109.

Sulzby, E., Teale, W. (1996.), Emergent Literacy, u: Barr, R., Kamil, M.L., Mosenthal, P.B., Pearson, P.D. (Eds.), *Handbook of Reading Research*, 2, Mahway, Lawrence Erlbaum, NH, 727-757.

Szagan, G. (2002.), Learning the H(E)ArD Way: The Acquisition of Grammar in Young German-Speaking Children With Cochlear Implants and With Normal Hearing, u: Windsor, F., Kelly, M. L., Newlett, N. (Eds.), *Investigations in Clinical Phonetics and Linguistics*, NJ: Lawrence Erlbaum Associates, Mahwah, 131-144.

Szagan, G. et al. (2006.), Development of Vocabulary and Grammar in Young German-Speaking Children Assessed With a German Language Development Inventory, u: *First language* 26(3): 259-280.

Tadić, Marko (1991), *Od korpusa do čestotnoga rječnika hrvatskoga književnog jezika*, Radovi Zavoda za slavensku filologiju 27, Zagreb, 161-168.

Taylor, D. (1983.), *Family Literacy: Young Children Learning to Read and Write*, Portsmouth, NH, Heinemann Educational Books

Teale, W. H. (1978.), Positive Environments for Learning to Read: What Studies of Early Readers Tell Us, u: *Language Arts*, 55(8): 922-932.

Teale, N. W. (1981). Parents Reading to Their Children: What We Know and Need to Know, u: *Language Arts*, 58: 902-912.

Thal et al. (1996.), Ties Between Lexical and Grammatical Development: Evidence From Early-Talkers, u: *Journal of Child language* 23(2): 349-368.

Tkalac Verčić, A., Sinčić Ćorić, D., Pološki Vokić, N. (2010.), *Priručnik za metodologiju istraživačkoga rada: kako osmisliti, provesti i opisati znanstveno i stručno istraživanje*, M.E.P., Zagreb

Tomasello, M. (2006.), Construction Grammar for kids, *Constructions* SV1-11/2006, http://www.constructions-online.de/articles/specvol11/689/Tomasello_Construction_Grammar_for_kids.pdf, pristupljeno: 13.10.2009.

Trevarthen, C. (1977.), Descriptive Analyses of Infant Communication Behavior, u: Schaffer, H. R. (ed.) *Studies in Mother–Infant Interaction: Proceedings of the The Loch Lomond Symposium*, Academic Press, London, 227–270.

Tronick, E.Z. (2005.), Why Is Connection With Others So Critical? The Formation of Dyadic States of Consciousness: Coherence Governed Selection and the Co-creation of Meaning Out of Messy Meaning Making, u: Nadel, J., Muir, D. (eds). *Emotional Development*, Oxford University Press, Oxford, 293- 315.

Tuđman, M., Mikelić, N., Boras, D. (2003.), Vocabulary Size Prediction of Croatian Texts, u: Budin, L. et al. (eds.) *Proceedings of the 25th International Conference on Information Technology Interfaces*, SRCE Zagreb, 223-228.

Tuđman, M.(2005.), Zakon o veličini vokabulara teksta: Heapsov zakon i određivanje veličine vokabulara tekstova na hrvatskom jeziku, u: *Društvena istraživanja*, 14(1-2): 227-250.

Ungerer, F., Schmid, H.J. (1996.), *An Introduction to Cognitive Linguistics*. Longman, Harlow

Valdez-Menchaca, M. C., Whitehurst, G. J. (1992.), Accelerating Language Development Through Picture Book Reading: A Systematic Extension to Mexican Day Care, u: *Developmental Psychology*, 28(6): 1106-1114.

Vasić, S. (1972.), Jezik u slikovnicama, u: *Slikovnica prva knjiga djeteta: radovi sa simpozija održanog 6. i 7. prosinca 1971. godine*, poseban otisak časopisa *Umjetnost i dijete* 19-20 (1972): 50-55.

Vaupotić, (1972.), Literarne vrijednosti tekstova slikovnica, u: *Slikovnica:prva knjiga djeteta, radovi sa simpozija održanog 6. i 7. prosinca 1971, poseban otisak časopisa Umjetnost i dijete* 19-20 (1972): 49-47.

Vodopija, Irena (2006.), *Dijete i jezik: od riječi do SMS-a*, Matica hrvatska, Osijek

Vygotsky, L. S. (1978.), *Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes*, Harvard University Press, Cambridge, Massachusetts, London

Walter, V. A. (2001.), *Children & Libraries: Getting It Right*, American Library Association, Chicago

Walter, V. A. (2009.), Children's Service in Libraries, u: *Encyclopedia of Library and Information Sciences*, 3rd ed., New York, Taylor and Francis, objavljeno online: 9.12. 2009., 966-974, <http://www.tandfonline.com/doi/book/10.1081/E-ELIS3>, pristupljeno: 12.10.2011.

Whitehurst, G.J. et al. (1988.), Accelerating Language Development Through Picture Book Reading, *Developmental Psychology* 24(4): 552-559.

Woods, M. L., Moe, A. J. (1999.), *Analytical Reading Inventory*, 6th ed., Merrill, Upper Saddle River, NJ

Woodward, A. L. (2000.), Constraining the Problem Space in Early Word Learning, u: Michnick Golinkoff, K. et al. *Becoming a Word Learner: A Debate on Lexical Acquisition*, Oxford University Press, New York, NY, 81-115.

Wundt, W. M. (1900.), *Outlines of Psychology*, Wilhelm Engelmann, Leipzig, <http://www.forgottenbooks.org/info/9781440040962>, pristupljeno: 23.6.2010.

Zalar, D.(2009.), *Ovca u kutiji 2009.*, <http://www.knjiga-u-centru.hr/ovca09nagrada.html>, pristupljeno: 4.6.2011.

Zalar, D., Kovač-Prugovečki, S., Zalar, Z. (2009.), *Slikovnica i dijete: kritička i metodička bilježnica*, Golden marketing-tehnička knjiga, Zagreb

IZVORI

The CHILDES Project: Tools for Analyzing Talk: Electronic Edition, <http://childes.psy.cmu.edu/>, pristupljeno: 21.2.2010.

Hrvatski centar za dječju knjigu (2009.), *Novi naslovi za prošla razdoblja*, <http://www.arhiva.kgz.hr/prinove/arhiva/>, pristupljeno: 13.06.2009.

11. POPIS PRILOGA

PRILOG 1. Tablica. Slikovnice za najmlađe i knjige za djecu mlađe dobi izdane 2007.-2009. godine

PRILOG 2. Primjer upitnika za nakladnike

PRILOG 3. Upitnik za knjižničare

PRILOG 4. Popis slikovnica koje nakladnici namjenjuju djeci u trećoj godini života

PRILOG 5. Slikovnice koje knjižničari preporučuju za djecu u trećoj godini života te indeks slaganja nakladnika i knjižničara s preporukom slikovnica za tu dob

PRILOG 6. Popis slikovnica za obradu – korpus

PRILOG 7. Rječnička raznolikost slikovnica namijenjenih djeci u trećoj godini života

12. PRILOZI

PRILOG 1.

Tablica: Slikovnice za najmlađe i knjige za najmlađe i knjige za djecu mlađe dobi izdane 2007.-2009.godine

2007.	2008.	2009.
1. ALGORITAM O'Connor, Jane. Fina Nina i šik štene. Zagreb : Algoritam, 2007.	1. ADAMIĆ Kolarić-Dumić, Ljubica. Ja se mraka ne bojim : dječja uspavanka. Rijeka : Adamić, 2008.	1. ALGORITAM Grogan, John. Marley ide u školu Zagreb : Algoritam, 2009.
2. King-Smith, Dick. Aristotel. Zagreb: Algoritam, 2007.	2. ALGORITAM Grogan, John. Sretan Marlić. Zagreb : Algoritam, 2008.	2. O'Connor, Jane. Fina Nina i divotan Božić Zagreb : Algoritam, 2009.
3. Junaković, Svjetlan. Ljubav spašava živote. Zagreb : Algoritam, 2007.	3. Grogan, John. Zločesti pas, Marley! Zagreb : Algoritam, 2008.	3. DENONA Kovačević, Hrvoje. General Kiro Miš. Zagreb : Denona, 2009.
4. Junaković, Svjetlan. Mali veliki svijet. Zagreb : Algoritam, 2007.	4. O'Connor, Jane. Fina Nina : leptiriću, bonjour Zagreb : Algoritam, 2008.	4. Đokić-Pongračić, Ana. Nemaš pojma, Grizlijane! Zagreb : Denona, 2009.
5. Berenstain, Stanley. Medvjedići i novi susjedi. Zagreb : Algoritam, 2007.	5. Primavera, Elise. Teta Mraz. Zagreb : Algoritam, 2008.	5. DJEČJA KNJIGA Huseinović, Kašmir. Svezalice. Zagreb: Dječja knjiga, 2009.
6. Berenstain, Stanley. Medvjedići idu u maskare za Noć vještica. Zagreb : Algoritam, 2007.	6. Grogan, John. Sretan Marlić. Zagreb : Algoritam, 2008.	6. EGMONT Barbie Palčica sa zabavnom igrom. Zagreb : Egmont, 2009.
7. Berenstain, Stanley. Medvjedići provode tjedan kod bake. Zagreb : Algoritam, 2007.	7. O'Connor, Jane. Fina Nina : leptiriću, bonjour Zagreb : Algoritam, 2008.	7. Baš je sjajno biti vlak. Zagreb : Egmont, 2009.
8. Berenstain, Stanley. Medvjedići spavaju kod prijatelja. Zagreb : Algoritam, 2007.	8. Primavera, Elise. Teta Mraz Zagreb : Algoritam, 2008.	8. Boje i brojke. Zagreb : Egmont, 2009.
9. Berenstain, Stanley. Medvjedići spašavaju Božić Zagreb : Algoritam, 2007.	9. NAKLADA BOŠKOVIĆ Ujević, Sanja. Legenda o Crvenom jezeru. Split : Naklada Bošković, 2008.	9. Bray-Moffatt, Naia. Upoznaj princeze . Zagreb : Egmont, 2009.
10. Hobbie, Holly. Samo da bude snijega. Zagreb : Algoritam, 2007.	10. DENONA Hercigonja, Želimir. Poštar Zeko Brzonogi. Zagreb : Denona, 2008.	10. Čudovišta protiv vanzemaljaca : 3-D priča. Zagreb : Egmont, 2009.
11. O'Connor, Jane. Fina Nina. Zagreb : Algoritam, 2007.	11. CENTAR ZA NEOHUMANISTIČKE STUDIJE Pervan, Fedra. Lucka uči životinje. Karlovac : Centar za neohumanističke studije, 2008.	11. Davenport, Andrew. Kamo ide Nunač? Zagreb : Egmont, 2009.

12. ALINEA Peteh, Mira. Zlatno doba brojalice. Zagreb: Alinea, 2007.	12. Sinković, Margareta. Priča bolesnog potočića. Karlovac : Centar za neohumanističke studije, 2008.	12. Davenport, Andrew. Iko Piko : izgubljena dekica Zagreb : Egmont, 2009.
13. KNJIGA U CENTRU Đokić-Pongrašić, Ana. Daj, Almo, ne gnjavi! Zagreb : Knjiga u centru : Autorska kuća, 2007.	13. Pogorilić, Katrin. Morski rođendan. Karlovac : Centar za neohumanističke studije, 2008.	13. Davenport, Andrew. Iko Piko: veselo skakutanje. Zagreb: Egmont, 2009.
14. Đokić-Pongrašić, Ana. Nije lako biti kralj! Zagreb : Knjiga u centru, 2007.	14. Gjajić, Maja. Hoće li Zemlja ozdraviti? Karlovac : Centar za neohumanističke studije, 2008.	14. Davenport, Andrew. Jasna Basna želi pjevati! Zagreb : Egmont, 2009.
15. Pongrašić, Zoran. Ticalova putovanja : iz života mrava. Zagreb : Knjiga u centru : Autorska kuća, 2007.	15. EGMONT Anderson, Bendix. Kopaj i sadi! Zagreb : Egmont, 2008.	15. Davenport, Andrew. Vesela vožnja Tutačem. Zagreb : Egmont, 2009.
16. Pongrašić, Zoran. Zovem se Ticalo : iz života mrava. Zagreb : Knjiga u centru : Autorska kuća, 2007.	16. Auti i suprotnosti : povratak u Kurblu Bistru. Zagreb : Egmont, 2008.	16. Driscoll, Laura. Lupko je našao jaje. Zagreb : Egmont, 2009.
17. Guljašević, Ivana. Čarapojedac. Zagreb : Autorska kuća, 2007.	17. Bager. Zagreb : Egmont, 2008.	17. Driscoll, Laura. Lupkov sunčani dan. Zagreb : Egmont, 2009.
18. BEGEN Andersen, Hans Christian. Ružno pače. Zagreb : Begen, 2007.	18. Barbie i Dijamantni dvorac. Zagreb : Egmont, 2008.	18. Eci, peci, pec Eci, peci, pec. Zagreb : Egmont, 2009.
19. Salten, Felix. Bambi. Zagreb : Begen, 2007.	19. Barbie i Dijamantni dvorac. Zagreb : Egmont, 2008.	19. Furman, Eric. Spremni za utrku! Zagreb : Egmont, 2009.
20. Bajke 1001 noći. Priredio V. Ančić. Zagreb : Begen, [2007?].	20. Basna : najljepši cvijet. Zagreb : Egmont, 2008.	20. Ide maca oko tebe. Zagreb : Egmont, 2009.
21. Mač u kamenu. Zagreb : Begen, 2007.	21. Bob na poslu. Zagreb : Egmont, 2008.	21. Išo medo u dućan. Zagreb : Egmont, 2009.
22. Kipling, Rudyard. Knjiga o džungli. Zagreb : Begen, 2007.	22. Bob. Zagreb : Egmont, 2008.	22. Jowett, Simon. Auti : brzi vodič. Zagreb : Egmont, 2009.
23. Barrie, James Matthew. Petar Pan. Zagreb: Begen 2007.	23. Bobov alat. Zagreb : Egmont, 2008.	23. MacMillan, Sue. Bubamara Klara. Zagreb : Egmont, 2009.
24. Collodi, Carlo. Pinokio. Zagreb : Begen, 2007.	24. Bobove boje. Zagreb : Egmont, 2008.	24. MacMillan, Sue. Leptirica Lela. Zagreb : Egmont, 2009.
25. Grimm, Jacob. Crvenkapica. Zagreb : Begen, 2007.	25. Broji s Bobom. Zagreb : Egmont, 2008.	25. MacMillan, Sue. Pčelac Tonko. Zagreb : Egmont, 2009.
26. Grimm, Jacob. Mačak u čizmama. Zagreb : Begen, 2007.	26. Bruno. Zagreb : Egmont, 2008.	26. MacMillan, Sue. Puž Pero. Zagreb : Egmont, 2009.
27. Grimm, Jacob. Pepeljuga. Zagreb : Begen, 2007.	27. Dar za prijatelja. Zagreb : Egmont, 2008.	27. Maskenbal. Zagreb : Egmont, 2009.
28. Grimm, Jacob. Tri prašćića. Zagreb : Begen, 2007.	28. Driscoll, Laura. Iznenadjenje za Lupka. Zagreb : Egmont, 2008.	28. Moja obitelj. Zagreb : Egmont, 2009.
29. Grimm, Jacob. Snjeguljica. Zagreb : Begen, 2007.	29. Driscoll, Laura. Lupko pronalazi prijateljicu. Zagreb : Egmont, 2008.	29. Na farmi. Zagreb : Egmont, 2009.

30. CENTAR ZA NEOHUMANISTIČKE STUDIJE Karalić, Benita. Četiri priče. Karlovac : Centar za neohumanističke studije, 2007.	30. Driscoll, Laura. Volim vas, zečiči moji! Zagreb : Egmont, 2008.	30. Pliva patka preko Save. Zagreb : Egmont, 2009
31. Lučić, Agata. Legenda o dejuonskem muožu. Karlovac : Centar za neohumanističke studije, 2007.	31. Dubravko. Zagreb : Egmont, 2008.	31. Priča o igračkama. Zagreb : Egmont, 2009
32. Pirizović, Petar. Pepa i Toto iz Mišograda. Karlovac : Centar za neohumanističke studije, 2007.	32. Elizabeta. Zagreb : Egmont, 2008.	32. Ružičasta potraga. Zagreb : Egmont, 2009.
33. EGMONT Blyton, Enid. Zvonko : potraži i uči. Zagreb : Egmont, 2007.	33. Fotoalbum za najmlade : bebe životinja Zagreb : Egmont, 2008.	33. Sakrij se i zaviri! Zagreb : Egmont, 2009.
34. Bobova truba. Zagreb : Egmont, 2007.	34. Fotoalbum za najmlade : životinje. Zagreb : Egmont, 2008.	34. Spider-man. Zagreb : Egmont, 2009
35. Budi strpljiv, Pooh! Zagreb : Egmont, 2007.	35. Furman, Eric. Projuri kroz grad! Zagreb : Egmont, 2008.	35. Svijet bajki. Zagreb : Egmont, 2009
36. Hibbert, Jimmy. Dugi i divovska mrkva. Zagreb : Egmont, 2007.	36. Jasna Basna : naličiji cvijet. Zagreb : Egmont, 2008.	36. Svijet princeza. Zagreb : Egmont, 2009.
37. Holm, Dorte. Juhu-hu : slatki snovi. Zagreb : Egmont, 2007.	37. Koje boje znaš? : rano učenje s Teletubbiesima. Zagreb : Egmont, 2008.	37. U divljini. Zagreb : Egmont, 2009.
38. Juhu-hu. Zagreb : Egmont, 2007.	38. Koje brojeve znaš? : rano učenje s Teletubbiesima. Zagreb : Egmont, 2008.	38. Viteška pustolovina. Zagreb : Egmont, 2009.
39. Kako možeš skočiti tako visoko? Zagreb : Egmont, 2007.	39. Koje oblike znaš? : rano učenje s Teletubbiesima. Zagreb : Egmont, 2008.	39. Zvončica i izgubljeno blago. Zagreb : Egmont, 2009.
40. Kaufmann, Kelli. Što Pooh najviše voli? Zagreb : Egmont, 2007.	40. Koje suprotnosti znaš? : rano učenje s Teletubbiesima. Zagreb : Egmont, 2008.	40. FORUM Bieber, Hartmut. Medo Tobi na gusarskom brodu. Zadar : Forum, 2009.
41. Marengo, Susan. Ariela i Hitra. Zagreb : Egmont, 2007.	41. Koliko je sati? Zagreb : Egmont, 2008.	41. Domaće životinje : dodirni da osjetiš što je to! Zadar : Forum, 2009.
42. Marengo, Susan. Ljepotica i psići. Zagreb : Egmont, 2007.	42. Maka Paka : vrijeme je za umivanje. Zagreb : Egmont, 2008.	42. Dva kunića. Zadar : Forum, 2009.
43. Ne pričaj s nepoznatima. Zagreb : Egmont, 2007.	43. Mann, Merlin P. Potraga za Nedom. Zagreb : Egmont, 2008.	43. Gospoda kornjača spava zimski san. Zadar : Forum, 2009.
44. Neraspoloženi Zec. Zagreb : Egmont, 2007.	44. Moja glazba : čitaj priče i slušaj pjesme. Zagreb : Egmont, 2008.	44. Kućni ljubimci : dodirni da osjetiš što je to! Zadar : Forum, 2009.
45. Obitelj Robinson : idemo dalje! Zagreb : Egmont, 2007.	45. Pero i čarobni tepih. Zagreb : Egmont, 2008.	45. Mladunčad : dodirni da osjetiš što je to! - Zadar : Forum, 2009.
46. Pooh ide liječniku. Zagreb : Egmont, 2007.	46. Popravak semafora : svjetlo i zvuk prometnih znakova Zagreb : Egmont, 2008.	46. Musti je bolestan. Musti je bolestan. Zadar : Forum, 2009.
47. Poohova sviralica. Zagreb : Egmont, 2007.	47. Pravi trkači. Zagreb : Egmont, 2008.	47. Nestala daska. Zadar : Forum, 2009.

48. Priručna riznica : četiri priče s tvojim najdražim likovima. Zagreb : Egmont, 2007.	48. Prebroji aute : povratak u Kurblu Bistru . Zagreb : Egmont, 2008.	48. Petigny, Aline de.Petra je dobila brata. Zadar : Forum, 2009.
49. Richards, Kitty. Laku noć, Lupko. Zagreb : Egmont, 2007.	49. Priprema, pozor, kreni! Zagreb : Egmont, 2008.	49. Pranje rublja . Zadar : Forum, 2009.
50. Richards, Kitty. Lupko broji do deset. Zagreb : Egmont, 2007.	50. Richards, Kitty. Lupko i oblici. Zagreb : Egmont, 2008.	50. Priča o Djedu Božićnjaku. Zadar : Forum, 2009
51. Šlep i crni auto. Zagreb : Egmont, 2007.	51. Sviralice. Zagreb : Egmont, 2008.	51. Stvoritelj kiše.Zadar : Forum, 2009.
52. Što se te čuje u mom trbuščiću? Zagreb : Egmont, 2007.	52. Škrinjica priča. Zagreb : Egmont, 2008.	52. Životinjske obitelji : dodirni da osjetiš što je to! Zadar : Forum, 2009.
53. Tigar mrzi gubiti. Zagreb : Egmont, 2007.	53. Tomica i Maglić. Zagreb : Egmont, 2008.	53. GOLDEN MARKETING Bruna, Dick.Miffy je zločesta- Zagreb : Golden marketing - Tehnička knjiga, 2009.
54. Velika knjiga o princezama. Zagreb : Egmont, 2007.	54. Tomica i mlazni pogon. Zagreb : Egmont, 2008.	54. Bruna, Dick.Miffy mala vila .Zagreb : Golden marketing - Tehnička knjiga, 2009.
55. Zabavno je tražiti s Poohom. Zagreb : Egmont, 2007.	55. Tomica i sparni dan. Zagreb : Egmont, 2008.	55. Bruna, Dick.Miffy na igralištu .Zagreb : Golden marketing - Tehnička knjiga, 2009.
56. Zvončica i prijateljice : s preglednikom slika i kaleidoskopom. Zagreb : Egmont, 2007.	56. Tunković, Aleksandar. Tobijeve nevolje. Zagreb : Egmont, 2008.	56. Dewan, Ted. Krispin : prašćić koji je imao sve. Zagreb : Golden marketing - Tehnička knjiga, 2009.
57. FORUM Andersen, Hans Christian. Bajke. Zadar : Forum, 2007.	57. Veliko iznenađenje. Zagreb : Egmont, 2008.	57. IBIS GRAFIKA Donaldson, Julia. Skučena kuća. Zagreb : Ibis grafika, 2009.
58. Bieber, Hartmut. Medo Tobi kod vatrogasaca. Zadar : Forum, 2007.	58. WALL-E. Zagreb : Egmont, 2008.	58. Donaldson, Julia. Pužica kitova družica. Zagreb : Ibis grafika, 2009.
59. Bieber, Hartmut. Medo Tobi na moru .Zadar : Forum, 2007.	59. Wollinger, Susanne. Slatke njuškice. Zagreb : Egmont, 2008.	59. KAŠMIR PROMET Baum, Lyman Frank. Čarobnjak iz Oza. Zagreb : Kašmir promet, 2009.
60. Bieber, Hartmut. Medo Tobi u kući Djeda Božićnjaka.Zadar : Forum,2007.	60. Zvončica.Zagreb : Egmont, 2008.	60. KNJIGA U CENTRU Pongračić, Ema. Moj striček Autobusac. Zagreb : Knjiga u centru, 2009.
61. Collodi, Carlo. Pinokio. Zadar : Forum, 2007.	61. FORUM Bieber, Hartmut. Medo Tobi na gradilištu. Zadar : Forum, 2008.	61. Đokić-Pongračić, Ana. Mali Mo. Zagreb : Knjiga u centru, 2009.
62. Deredel-Rogeon, Sandrine. Jakov i božićno drvece.Zadar : Forum, 2007.	62. Bieber, Hartmut. Medo Tobi u kupovini. Zadar : Forum, 2008.	62. LEO COMMERCE Collodi, Carlo. Pinokio. Rijeka : Leo-Commerce, 2009.
63. Deredel-Rogeon, Sandrine. Jakov u samoposluživanju Zadar : Forum, 2007.	63. Bieber, Hartmut. Medo Tobi u planinama. Zadar : Forum, 2008.	63. Grimm, Jacob.Crvenkapica. Rijeka : Leo-Commerce, 2009
64. Deredel-Rogeon, Sandrine. Jakov u školi. Zadar : Forum, 2007.	64. Bieber, Hartmut. Medo Tobi u viteškom dvorcu. Zadar : Forum, 2008.	64. Grimm, Jacob. Pepeljuga.Rijeka : Leo-Commerce, 2009.
65. Deredel-Rogeon, Sandrine. Jakov želi gledati televiziju. Zadar : Forum,2007.	65. Isusovo rođenje : kamo idu Marija i Josip? Zadar : Forum, 2008.	65. Grimm, Jacob. Snjeguljica. Rijeka : Leo-Commerce, 2009.

66. Grimm, Jacob. Bajke. Zadar : Forum, 2007.	66. Jedan dan u vrtiću. Jedan dan u vrtiću. Zadar : Forum, 2008.	66. Grimm, Jacob. Tri prašćića. Rijeka : Leo-Commerce, 2009.
67. Grimm, Jacob. Mačak u čizmama. Zadar : Forum, 2007.	67. Petigny, Aline de. Petra i novi prijatelj Zadar : Forum, 2008.	67. Salten, Felix. Bambi. Rijeka : Leo-Commerce, 2009.
68. Grimm, Jacob. Pepeljuga Zadar : Forum, 2007.	68. Petigny, Aline de. Petra jaše ponija. Zadar : Forum, 2008.	68. Hrabra luda vozila. Rijeka : Leo-Commerce, 2009.
69. Grimm, Jacob. Snjeguljica. Zadar : Forum, 2007.	69. Petigny, Aline de. Petra se igra male vile. Zadar : Forum, 2008.	69. Veliki rovokopači. Rijeka : Leo-Commerce, 2009.
70. Langreuter, Jutta. Kapetan Šarki i tajna otoka s blagom. Zadar :Forum, 2007.	70. Rodik, Belinda. Mali medo s pelenama . Zadar : Forum, 2008.	70. Veseli kamion. Rijeka : Leo-Commerce, 2009.
71. Perrault, Charles. Bajke. Zadar : Forum, 2007.	71. Sedamnaest božićnih priča. Zadar : Forum, 2008.	71. Zanimljivi traktori. Rijeka : Leo-Commerce, 2009.
72. Petigny, Aline de. Petra i njezin čudesni svijet. Zadar : Forum, 2007.	72. Što jedu životinje? Zadar : Forum, 2008.	72. Bajke. Rijeka : Leo-Commerce, 2009.
73. Tika-taka : moj dan u vrtiću. Zadar : Forum, 2007.	73. Životinje na selu. Životinje na selu. Zadar : Forum, 2008.	73. LEYKAM INTERNATIONAL Lovrenčić, Sanja. Kako je dobro sa svim tim životinjama. Zagreb : Leykam international, 2009.
74. Wilhelmi, Friederike. Mala zubičeva vila Zadar : Forum, 2007.	74. GLAS KONCILA Gjenero, Jelica. Gdje stanuje sreća. Zagreb : Glas Koncila, Mali koncil, 2008.	74. Guljašević, Ivana. Malo kraljevstvo. Zagreb : Leykam international, 2009.
75. GLAS KONCILA Gjenero, Jelica. Andeo čuvar. Zagreb : Glas Koncila, 2007.	75. Gjenero, Jelica. Kameno Selo. Zagreb : Glas Koncila, Mali koncil, 2008.	75. LARA I VANDA NAKLADA Vrček, Danijela. Lara i Vanda u stomatološkoj ordinaciji. Varaždin : Lara i Vanda naklada, 2009.
76. Gjenero, Jelica. Moj susret sa sv. Nikolom. Zagreb : Glas Koncila, 2007.	76. Gjenero, Jelica. Tonkica Balonkica. Zagreb : Glas Koncila, Mali koncil, 2008.	76. MOZAIK KNJIGA Pitalice o životinjama Zagreb : Mozaik knjiga, 2009.
77. Gjenero, Jelica. Najljepše. Zagreb : Glas Koncila, 2007.	77. Gjenero, Jelica. Gdje stanuje sreća. Zagreb : Glas Koncila, Mali koncil, 2008.	77. Slagalice sa životinjama. Zagreb : Mozaik knjiga, 2009.
78. Gjenero, Jelica. Repatica ljepotica. Zagreb : Glas Koncila, 2007.	78. Gjenero, Jelica. Kameno Selo. Zagreb : Glas Koncila, Mali koncil, 2008.	78. Sve o životinjama. Zagreb : Mozaik knjiga, 2009.
79. GOLDEN MARKETING Klimaček, Viliam. Tramvaj zvan cveba. Zagreb : Golden marketing, Tehnička knjiga, 2007.	79. Gjenero, Jelica. Tonkica Balonkica. Zagreb : Glas Koncila, Mali koncil, 2008.	79. Upoznajmo životinje. Zagreb : Mozaik knjiga, 2009
80. HENA COM Janikovszky, Eva. Opet sam ja kriv. Zagreb: Hena com, 2007.	80. GRADSKA KNJIŽNICA JURAJ ŠIŽGORIĆ Bilušić, Zdenka. Faust homo volans. Šibenik : Gradska knjižnica "Juraj Šižgorić", 2008.	80. Waechter, Philip. Ja. Zagreb: Mozaik knjiga, 2009.
81. Janikovszky, Eva. Vjerovala ili ne. Zagreb:Hena com, 2007.	81. HRVATSKI SAVEZ SLIJEPIH Miklaužić, Đurda. Super je biti različit. Zagreb : Hrvatski savez slijepih, 2008.	81. Hill, Eric. Piko ide spavati. Zagreb : Mozaik knjiga, 2009.

82. Janikovszky, Eva. Zar opet. Zagreb : Hena com, 2007.	82. Bogadi, Ida. Žganček i Ara. Zagreb : Hum naklada, 2008.	82. Znaš li vezati vezice na cipelama? Zagreb : Mozaik knjiga, 2009.
83. HRVATSKI RADIO BROD Brinzej, Slavica. Puž na tračnicama. Slavonski Brod : Posavska Hrvatska : Hrvatski radio Brod, 2007.	83. IBIS GRAFIKA Milun, Koraljka. Vilinski trik. Zagreb : Ibis grafika, 2008.	83. Znaš li zakopčati kaput? Zagreb : Mozaik knjiga, 2009.
84. HRVATSKI SAVEZ SLLJEPIH Abeceda. Zagreb: Hrvatski savez slijepih, 2007.	84. JABUKA Totić, Daniela. Avantura Lanine lutke. Zagreb : Jabuka - udruga za poticanje i oslobađanje kreativnosti kod djece i mladeži, 2008.	84. Hill, Eric. Pikova kutija za igračke. Zagreb : Mozaik knjiga, 2009.
85. Bruna, Dick. Miffy Zagreb : Hrvatski savez slijepih, 2007.	85. Totić, Daniela. Marin i čarobna špilja. Zagreb : Jabuka - udruga za poticanje i oslobađanje kreativnosti kod djece i mladeži, 2008.	85. Kodrič, Neli. Djevojčica i div . Zagreb : Mozaik knjiga, 2009.
86. Bruna, Dick. Miffy plače. Zagreb: Hrvatski savez slijepih, 2007.	86. Totić, Daniela. Božićni san male Ane. Zagreb : Jabuka - udruga za poticanje i oslobađanje kreativnosti kod djece i mladeži, 2008.	86. Muck, Desa. Anica i zečić. Zagreb : Mozaik knjiga, 2009.
87. HUM NAKLADA Markota, Božo. Spalionica - smeća čistionica : zbrinjavanje smeća .Zagreb : Hum naklada : Zagrebački Holding-Podružnica ZGOS, 2007.	87. KARISTA Prosenjak, Božidar. Ekobaka. Zagreb : Karista, 2008.	87. Boje. Zagreb : Mozaik knjiga, 2009.
88. Janosch. Dobar dan, Malo Prase : priča o tome kako se Mali Tigar jednoga dana više nije vratio kući. Zagreb : Hum naklada, 2007.	88. Tomić, Sonja. Ježeva molitva. Zagreb : Karista, 2008.	88. Brojevi. Zagreb : Mozaik knjiga, 2009.
89. Janosch. Ja ću te izliječiti, reče Medo : priča o tome kako je Mali Tigar jednom bio bolestan. Zagreb : Hum naklada, 2007.	89. KAŠMIR PROMET Huseinović, Kašmir. Hektor i Leopoldina. Zagreb : Kašmir promet, 2008.	89. Oblici. Zagreb : Mozaik knjiga, 2009.
90. IBIS GRAFIKA Milun, Koraljka. Zmaj Škakljaj. Zagreb : Ibis grafika, 2007.	90. Huseinović, Kašmir. Oskar. Zagreb : Kašmir promet, 2008.	90. Suprotnosti. Zagreb : Mozaik knjiga, 2009.
91. KAŠMIR PROMET Maar, Paul. Mali klokan u opasnosti. Zagreb : Kašmir promet, 2007.	91. Huseinović, Kašmir. Hektor i Leopoldina. Zagreb : Kašmir promet, 2008.	91. Tri prašćica : engleska narodna bajka Zagreb : Mozaik knjiga, 2009.
92. Maar, Paul. Mali klokan u potrazi za pustolovinom. Zagreb : Kašmir promet, 2007.	92. Škrinjarić, Sunčana. Dućan kod svrake. Zagreb : Kašmir promet, 2008.	92. Redmond, Diane. Fifin dan. Zagreb : Mozaik knjiga, 2009.
93. Grimm, Jacob. Tri prašćica. Zagreb : Kašmir promet, 2007.	93. KRŠĆANSKA SADAŠNJOST Jeffs, Stephanie. Anđelčić. Zagreb : Kršćanska sadašnjost, 2008.	93. Vitez, Grigor. Kako živi Antuntun. Zagreb : Mozaik knjiga, 2009.

<p>94. KRŠĆANSKA SADAŠNJOST Jurić, Suzana. Tomica otkriva svijet : prvi put u crkvi. Zagreb : Kršćanska sadašnjost, 2007.</p>	<p>94. Lloyd-Jones, Sally. Medvjedić čita Bibliju. Zagreb : Kršćanska sadašnjost, 2008.</p>	<p>94. Dawsen, Rachel. Bockova divovska mrkva. Zagreb : Mozaik knjiga, 2009.</p>
<p>95. KATARINA ZRINSKI Balog, Zvonimir. Kako sam došao na svijet. Varaždin : "KatarinaZrinski", 2007.</p>	<p>95. KATARINA ZRINSKI Balog, Zvonimir. Tri ja magarca. Varaždin : "Katarina Zrinski", 2008.</p>	<p>95. Lovrak, Mato. Božićni dar. Zagreb : Mozaik knjiga, 2009.</p>
<p>96. Balog, Zvonimir. Nevidljiva Iva. Varaždin : "Katarina Zrinski", 2007.</p>	<p>96. Sigsgaard, Jens. Pale sam na svijetu. Varaždin : "Katarina Zrinski", 2008.</p>	<p>96. NAŠA DJECA Aladin i čarobna svjetiljka. Zagreb : Naša djeca, 2009.</p>
<p>97. LARA I VANDA NAKLADA Vrček, Danijela. Lara i Vanda peru zube. Zagreb: Lara i Vanda naklada, 2007.</p>	<p>97. LEO COMMERCE Casalis, Anna. Kratke priče. Rijeka : Leo-Commerce, 2008.</p>	<p>97. Ali Baba i četrdeset razbojnika. Zagreb : Naša djeca, 2009.</p>
<p>98. Bonsels, Waldemar. Pčelica Maja i njezine pustolovine. Zagreb : Lusio, 2007.</p>	<p>98. Casalis, Anna. Male maze. Rijeka ; Zagreb : Leo-Commerce, 2008.</p>	<p>98. Elliot, Rachel. Traktor ide na tržnicu . Zagreb : Naša djeca, 2009.</p>
<p>99. Bonsels, Waldemar. Pčelica Maja i njezini prijatelji. Zagreb : Lusio, 2007.</p>	<p>99. LEYKAM INTERNATIONAL Ujčić, Tajana. Ajko Dvadeset Osmi od Stare Čizme. Zagreb : Leykam international, 2008.</p>	<p>99. Elliot, Rachel. Vlakić i njegovi prijatelji. Zagreb : Naša djeca, 2009.</p>
<p>100. Bonsels, Waldemar. Pčelica Maja i priče s cvjetne livade. Zagreb : Lusio, 2007.</p>	<p>100. LARA I VANDA NAKLADA Vrček, Danijela. Lara i Vanda : Paulina ima karijes. Varaždin : Lara i Vanda naklada, 2008.</p>	<p>100. Kalifove pustolovine. Zagreb : Naša djeca, 2009.</p>
<p>101. Bonsels, Waldemar. Pčelica Maja. Zagreb : Lusio, 2007.</p>	<p>101. MOZAIK KNJIGA Ingham, Dave. Fifi čini dobra djela. Zagreb : Mozaik knjiga, 2008.</p>	<p>101. Kozina, Filip. Što vole maleni ljubimci. Zagreb : Naša djeca, 2009.</p>
<p>102. NAKLADA MD Kotowska, Katarzyna. Jež. Zagreb : Naklada MD, 2007.</p>	<p>102. Jackman, Wayne. Cvjetni vrt pod mrazom. Zagreb : Mozaik knjiga, 2008.</p>	<p>102. Kozina, Filip. Što vole maleni s farne. Zagreb : Naša djeca, 2009.</p>
<p>103. MATICA HRVATSKA Kolanović, Dubravka. Miho Pracat. Matica hrvatska - Ogranak Dubrovnik, 2007.</p>	<p>103. Miglis, Jenny. Moj telefon : Praško zove prijatelje : interaktivna slikovnica. Zagreb : Mozaik knjiga, 2008.</p>	<p>103. Šeherezada. Zagreb: Naša djeca, 2009.</p>
<p>104. MOZAIK KNJIGA Hill, Eric. Piko kod prijatelja. Zagreb : Mozaik knjiga, 2007.</p>	<p>104. Pliva patka : pjesme i brojalice za najmlađe. Zagreb : Mozaik knjiga, 2008.</p>	<p>104. Sindbad Pomorac. Sindbad Pomorac. Zagreb : Naša djeca, 2009.</p>
<p>105. Hill, Eric. Pikov mali orkestar : interaktivna slikovnica. Zagreb : Mozaik knjiga, 2007.</p>	<p>105. Prap, Lila. Moj tata. Zagreb : Mozaik knjiga, 2008.</p>	<p>105. NERETVA Moore-Mallinos, Jennifer. Moj brat je autist. Zagreb : Neretva, 2009.</p>
<p>106. Hill, Eric. Pikov prvi rječnik. Zagreb : Mozaik knjiga, 2007.</p>	<p>106. Redmond, Diane. Duga u cvjetnom vrtu. Zagreb : Mozaik knjiga, 2008.</p>	<p>106. Moore-Mallinos, Jennifer. Moja prijateljica ima Downov sindrom .Zagreb : Neretva, 2009.</p>
<p>107. Hill, Eric. Pikova sestrice. Zagreb : Mozaik knjiga, 2007.</p>	<p>107. Redmond, Diane. Smrdljivko Spori. Zagreb: Mozaik knjiga, 2008.</p>	<p>107. NAKLADA NIKA Marinković, Simeon. Ana i susjedi : što sve Ana zna - - - Zagreb : Naklada Nika, 2009.</p>

108. Peroci, Ela. Maca papučarica. Zagreb : Mozaik knjiga, 2007.	108. NAŠA DJECA Afričke životinje. Zagreb : Naša djeca, 2008.	108. PLANETOPIJA Carroll, Lewis. Alisa u Zemlji čudesa. Zagreb : Planetopija, 2009.
109. NAŠA DJECA Balaško, Josip. Gica. Zagreb : Naša djeca, 2007.	109. Beraković, Sanja. Hana i Njuškalo. Zagreb : Naša djeca, 2008.	109. PROFIL KNJIGA Balažev, Marina. Kako spavaju bubamare? [Zagreb?]: Profil knjiga, [2009?].
110. Balaško, Josip. Konjić Soki. Zagreb : Naša djeca, 2007.	110. Beraković, Sanja. Nebesko prijateljstvo. Zagreb : Naša djeca, 2008.	110. Balažev, Marina. Bubamarin let . [Zagreb?] : Profil knjiga, [2009?].
111. Balaško, Josip. Kravica Šara. Zagreb : Naša djeca, 2007.	111. Brojevi : slikovnica iznenađenja. Zagreb : Naša djeca, 2008.	111. PLANET ZOE Herljević, Ivana. Kućica u gljivi. Zagreb : Planet Zoe, 2009
112. Balaško, Josip. Ovčica Tila. Zagreb : Naša djeca, 2007.	112. Bucmasti Praščić. Zagreb : Naša djeca, 2008.	112. SIPAR Horvat, Nada, književnica. Mica Poštarica. Zagreb : Sipar, 2009.
113. Bijelo janje. Zagreb : Naša djeca, 2007.	113. Čarobna zvijezda. Zagreb : Naša djeca, 2008.	113. Vladić, Manuela. San o moru. Zagreb : Sipar, 2009
114. Canals, Sonia. Plaha bubamara. Zagreb : Naša djeca, 2007.	114. Daleka zvijezda. Zagreb : Naša djeca, 2008.	114. Klobučar, Antoaneta. Bijela vrana. Zagreb : Sipar, 2009.
115. Canals, Sonia. Zu-zu pčelica. Zagreb : Naša djeca, 2007.	115. Domaće životinje. Zagreb : Naša djeca, 2008.	115. Klobučar, Antoaneta. Smješkić Rumenko. Zagreb : Sipar, 2009.
116. Doktorica. Zagreb : Naša djeca, 2007.	116. Gica Prasica. Zagreb : Naša djeca, 2008.	116. Ovčar, Rozalija. Bjelobrkova limunada. Zagreb : Sipar, 2009.
117. Haj-hoj, gusari! Zagreb : Naša djeca, 2007.	117. Gladna Mačkica. Zagreb : Naša djeca, 2008.	117. ŠKOLSKA KNJIGA Bauer, Ljudevit. Tri medvjeda i gitara. Zagreb : Školska knjiga, 2009.
118. Kad si sretan - - - hura. Zagreb : Naša djeca, 2007.	118. Janje. Zagreb : Naša djeca, 2008.	118. ULTRA LINK O mišu i satovima. Zagreb : Ultra link, 2009.
119. Kako naučiti koliko je sati? Crvenkapica. Zagreb : Naša djeca, 2007.	119. Koji sam ja dinosaur? : male dino-priče. Zagreb : Naša djeca, 2008.	119. Vjetrovita priča. Zagreb : Ultra link, 2009.
120. Kako naučiti oblike i boje : Vuk i tri prašćića. Zagreb : Naša djeca, 2007.	120. Kozina, Filip. Kre-kre! Žabac. Zagreb : Naša djeca, 2008.	120. ZNANJE Vitez, Ivan, slikar. Obiteljski i rodbinski koloplet. Zagreb : Znanje, 2009.
121. Kako naučiti računanje : Snjeguljica i sedam patuljaka. Zagreb: Naša djeca, 2007.	121. Kozina, Filip. Kva-kva! Pačić. Zagreb : Naša djeca, 2008.	121. Paljetak, Luko. Miševi i mačke naglavačke. Zagreb : Znanje, 2009.
122. Kako naučiti suprotnosti: Ljepotica i zvijer. Zagreb: Naša djeca, 2007.	122. Kozina, Filip. Lavić Grivić. Zagreb: Naša djeca, 2008.	
123. Kellner, Ingrid. Ana i Ivan sreću malog Isusa. Zagreb : Naša djeca, 2007.	123. Kozina, Filip. Majmunčić Čita. Zagreb: Naša djeca, 2008.	
124. Kozina, Filip. Princeza Ljiljana. Zagreb : Naša djeca, 2007.	124. Kozina, Filip. Mica Maca Zagreb : Naša djeca, 2008.	
125. Kozina, Filip. Princeza Ljubičica. Zagreb : Naša djeca, 2007.	125. Kozina, Filip. Mijau-mijau! Maca. Zagreb : Naša djeca, 2008.	

126. Kozina, Filip. Princeza Ružica. Zagreb : Naša djeca, 2007.	126. Kozina, Filip. Mišić Gricko. Zagreb : Naša djeca, 2008.
127. Kozina, Filip. Princeza Tratinčica. Zagreb : Naša djeca, 2007.	127. Kozina, Filip. Patkica Slatkica. Zagreb : Naša djeca, 2008.
128. Mala princeza. Zagreb : Naša djeca, 2007.	128. Kozina, Filip. Psić Reksi . Zagreb : Naša djeca, 2008.
129. Pokraj peći maca prela. Zagreb : Naša djeca, 2007.	129. Kozina, Filip. Slonić Surlić. Zagreb : Naša djeca, 2008.
130. Prodavačica. Zagreb : Naša djeca, 2007.	130. Kozina, Filip. Vau-vau! Psić. Zagreb : Naša djeca, 2008.
131. Puž muž : dječje pjesme i brojalice. Puž muž [Elektronička građa] : dječje pjesme i brojalice. Zagreb : Naša djeca, 2007.	131. Kozina, Filip. Žirafica Kockica. Zagreb : Naša djeca, 2008.
132. Radnik. Zagreb : Naša djeca, 2007.	132. Kravica. Zagreb : Naša djeca, 2008.
133. Radujte se narodi. Zagreb : Naša djeca, 2007.	133. Kućni ljubimci. Zagreb : Naša djeca, 2008.
134. Šminkerica krava. Zagreb : Naša djeca, 2007.	134. Maca. Zagreb : Naša djeca, 2008.
135. Spyri, Johanna. Heidi. Zagreb: Naša djeca, 2007.	135. Maleni prijatelji. Zagreb : Naša djeca, 2008.
136. Svijet oko mene. Zagreb : Naša djeca, 2007.	136. Mali i veliki. Zagreb : Naša djeca, 2008.
137. Tiha noć. Zagreb : Naša djeca, 2007.	137. Medo Brundo. Zagreb : Naša djeca, 2008.
138. Vatrogasac. Zagreb : Naša djeca, 2007.	138. Mica Maca. Zagreb : Naša djeca, 2008.
139. Zaigrani psić. Zagreb : Naša djeca, 2007.	139. Mudrinić, Sanja. Upoznaj divlje životinje putem zagonetki. Zagreb : Naša djeca, 2008.
140. Zekin dom. Zagreb : Naša djeca, 2007.	140. Oblici i boje : slikovnica iznenađenja. Zagreb : Naša djeca, 2008.
141. Znatiželjna maca. Zagreb : Naša djeca, 2007.	141. Pačić. Zagreb : Naša djeca, 2008.
142. Znatiželjni pačić. Zagreb : Naša djeca, 2007.	142. Psić Nosić. Zagreb : Naša djeca, 2008.
143. NERETVA Moore-Mallinos, Jennifer. Ako se izgubiš - - - . Zagreb : Neretva, 2007.	143. Psić. Zagreb : Naša djeca, 2008.
144. Moore-Mallinos, Jennifer. Moj tata se ženi. Zagreb : Neretva, 2007.	144. Signorini, Emanuela. Cijeli dan uz Isusa. Zagreb : Naša djeca, 2008.
145. Moore-Mallinos, Jennifer. Moji dragi djed i baka. Zagreb : Neretva, 2007.	145. Signorini, Emanuela. Dragi anđelčići. Zagreb : Naša djeca, 2008.
146. Roca, Núria. Jesi li sramežljiv? Zagreb : Neretva, 2007.	146. Strašna rika : male dinopriče. Zagreb : Naša djeca, 2008.
147. NAKLADA NIKA Hodak, Dane. Čudesno stablo. Zagreb : Naklada Nika, 2007.	147. Šumske životinje. Zagreb : Naša djeca, 2008.

148. Marinković, Simeon. Prijateljstvo : što sve Ana zna - - - Zagreb : Naklada Nika, 2007.	148. Suprotnosti : slikovnica iznenadenja. Zagreb : Naša djeca, 2008.
149. Marinković, Simeon. Šumske životinje. Zagreb : Naklada Nika, 2007.	149. Učimo pojmove : [drveni konjić]. Zagreb : Naša djeca, 2008.
150. SIPAR Rundek, Melita. Zora. Zagreb : Sipar, 2007.	150. Učimo pojmove : [psić]. Zagreb : Naša djeca, 2008.
151. ŠKOLSKA KNJIGA Kanižaj, Pajo. Abeceda nije greda. Zagreb : Školska knjiga, 2007.	151. Učimo pojmove : [sat]. Zagreb : Naša djeca, 2008.
152. SLOVO Kraus, Melita. Čarobnica. Zagreb : Slovo, 2007.	152. Zaigrani Psić. Zagreb : Naša djeca, 2008.
153. Kraus, Melita. Kolač prijateljstva. Zagreb : Slovo, 2007.	153. Zamišljeni Žabac. Zagreb : Naša djeca, 2008
154. TIPOGRAFIJA Popović, Jadranka. Snovi na dlanu. Đakovo : Tipografija, 2007.	154. Životinjske bebe. Zagreb : Naša djeca, 2008.
155. Popović, Jadranka. Šarena brojalica. Đakovo : Tipografija, 2007.	155. NERETVA Salemi, Lucia. --- i onda sam zaspao! Zagreb : Neretva, 2008.
156. NP SJVERNI VELEBIT Bajsic, Tomica. Ana i vila s Velebita. Krasno : Javna ustanova Nacionalni park Sjeverni Velebit, 2007.	156. Salemi, Lucia. Mama, mene je straaah! Zagreb : Neretva, 2008.
157. V.B.Z. Bagini, Biagio. Hipa ima temperaturu. Zagreb : V.B.Z., 2007.	157. Mantegazza, Giovanna. Povuci i - - - otkrij! : što je unutra. Zagreb : Neretva, 2008.
158. Bagini, Biagio. Hipa pita. Zagreb : V.B.Z., 2007.	158. Mantegazza, Giovanna. Povuci i - - - pogledaj! : koga će mama roditi? Zagreb. Neretva, 2008.
159. Bagini, Biagio. Hipa plače. Zagreb : V.B.Z., 2007.	159. NAKLADA NIKA Ovčar, Rozalija. Kraljevske suze. Zagreb : Naklada Nika, 2008
160. Bagini, Biagio. Hipa postaje čarobnica. Zagreb : V.B.Z., 2007.	160. Watt, Melanie. Plašljiva Vjeverica. Zagreb : Naklada Nika, 2008.
161. Bagini, Biagio. Hipa priča. Zagreb : V.B.Z., 2007.	161. Marinković, Simeon. Očuvanje prirode : što sve Ana zna - - -. Zagreb : Naklada Nika, 2008.
162. Bagini, Biagio. Hipa se smije. Zagreb : V.B.Z., 2007.	162. NAKLADA ULIKS 52 najljepše bajke. Rijeka : Naklada Uliks, 2008.
163. Bagini, Biagio. Hipa spašava ptičicu. Zagreb : V.B.Z., 2007.	163. ONE2PLAY Astley, Neville. Laku noć djeco. Zagreb : One2play, 2008.
164. Bagini, Biagio. Hipi sve ide naopako. Zagreb : V.B.Z., 2007.	164. Glazbeni festival i druge priče : vesele zgode na proljetnoj farmi! Zagreb : One2play, 2008.

<p>165. Capra, Simonetta. U kuhinji = In the kitchen. Zagreb : V.B.Z., 2007.</p>	<p>165. Madioničar Tom i druge priče : vesele zgode na proljetnoj farmi. Zagreb : One2play, 2008.</p>
<p>166. Capra, Simonetta. U kupaonici = In the bathroom. Zagreb : V.B.Z., 2007.</p>	<p>166. Leteći Buzz i druge priče : vesele zgode na proljetnoj farmi! Zagreb : One2play, 2008</p>
<p>167. Capra, Simonetta. U sobi = In the room. Zagreb : V.B.Z., 2007.</p>	<p>167. PLANETOPIJA Bass, Jules. Zmaj Biljolib. Zagreb : Planetopija, [2008?].</p>
<p>168. Capra, Simonetta. U vrtu = In the garden. Zagreb : V.B.Z., 2007.</p>	<p>168. PUČKO OTVORENO UČILIŠTE KORAK PO KORAK Hudicourt, Caroline.Mango za djeda. Zagreb : Pučko otvoreno učilište "Korak po korak", 2008.</p>
<p>169. Grimm, Jacob. Crvenkapica. Zagreb : V.B.Z., 2007.</p>	<p>169. PROFIL INTERNATIONAL Bernik, Dario. Domaće životinje. Zagreb : Profil International, [2008?].</p>
<p>170. Grimm, Jacob. Ivica i Marica. Zagreb : V.B.Z., 2007.</p>	<p>170. Bernik, Dario. Morske životinje. Zagreb : Profil International, [2008?].</p>
<p>171. Grimm, Jacob. Mačak u čizmama. Zagreb : V.B.Z., 2007.</p>	<p>171. Bernik, Dario. Šumske životinje. Zagreb : Profil International, [2008?].</p>
<p>172. Grimm, Jacob. Snjeguljica. Zagreb : V.B.Z., 2007.</p>	<p>172. SIPAR Ovčar, Rozalija. Korjenčica. Zagreb : Sipar, 2008.</p>
<p>173. Mantegazza, Giovanna. Kako raste - - - lane. Zagreb : V.B.Z., 2007.</p>	<p>173. Rundek, Melita. Tatina medalja. Zagreb : Sipar, 2008.</p>
<p>174. Mantegazza, Giovanna. Kako raste - - - lavić. Zagreb : V.B.Z., 2007.</p>	<p>174. ŠKOLSKA KNJIGA Horvat-Vukelja. Balončica. Zagreb : Školska knjiga, 2008.</p>
<p>175. Mantegazza, Giovanna. Kako raste - - - psić. Zagreb : V.B.Z., 2007.</p>	<p>175. Vitez, Grigor. Kad bi drveće hodalo i druge pjesme. Zagreb : Školska knjiga, 2008.</p>
<p>176. Mantegazza, Giovanna. Kako rastezečić. Zagreb:V.B.Z., 2007.</p>	<p>176. Horvat-Vukelja, Željka. Balončica. Zagreb : Školska knjiga, 2008.</p>
<p>177. Put, Klaartje van der. Lav Leon. Zagreb : V.B.Z., 2007.</p>	<p>177. SVAROG Muršić, Miljenko. Avijonko se ženi. Zagreb : Svarog, [2008?].</p>
<p>178. Put, Klaartje van der. Mama koka. Zagreb : V.B.Z., 2007.</p>	<p>178. TONKICA PALONKICA FRRR--- Kušec, Mladen. Vrlo rijetke zagonetke. Zagreb : Tonkica Palonkica frrr---, 2008.</p>
<p>179. Put, Klaartje van der. Mara bubamara. Zagreb : V.B.Z., 2007.</p>	<p>179. VERBUM Doman, Regina. Andeo u vodi : priča o mom rođenju .Split : Verbum, 2008.</p>
<p>180. Put, Klaartje van der. Pas Bubi. Zagreb : V.B.Z., 2007.</p>	<p>180. Dowley, Tim. Mali Isus : priča o rođenju u Betlehemu .Split : Verbum, 2008.</p>

PRILOG 2.

Primjer upitnika za nakladnike

Poštovani,
za potrebe znanstvenog rada, izrade doktorske disertacije, na temu *Slikovnica kao poticajni materijal u leksičkom razvoju djeteta u trećoj godini života* izrađujem korpus slikovnica namijenjenih djeci u trećoj godini života koji će u daljnjem istraživanju poslužiti za utvrđivanje jezičnog potencijala slikovnica izdanih u Hrvatskoj namijenjenih djeci te dobi.
Upitnik je anonimn što znači da se nigdje neće navoditi pojedinačni rezultati, niti se isticati osobna imena, kao ni imena nakladničkih kuća stoga Vas molim da odgovarate iskreno i objektivno.
Upitnik se sastoji od liste naslova slikovnica izdanih u Vašoj nakladničkoj kući 2007.-2009. godine, a prema podacima Hrvatskoga centra za dječju knjigu. Molim Vas da u tablici koja slijedi znakom X označite naslove koje biste preporučili za dijete u trećoj godini života. Ukoliko na popisu nema neke slikovnice koja je izdana u tom razdoblju, a smatrate da je namijenjena za navedenu dob, molim Vas da nadopunite popis. Imate li kakvu napomenu, možete je istaknuti u za to predviđenoj koloni.

Unaprijed Vam zahvaljujem na vremenu i strpljenju koje ćete odvojiti za popunjavanje ovog upitnika i, dakako, na suradnji!

Ivana Martinović, asistentica, imartinovic@ffos.hr
Odsjek za informacijske znanosti
Filozofski fakultet u Osijeku
L. Jägera 9
31000 Osijek

Red. broj	Naslov	Namijenjeno djetetu u trećoj godini života?	Napomene
1.	Ujčić, Tajana. Ajko Dvadeset Osmi od Stare Čizme. Zagreb : Leykam international, 2008.		
2.	Lovrenčić, Sanja. Kako je dobro sa svim tim životinjama. Zagreb : Leykam international, 2009.		
3.	Guljašević, Ivana. Malo kraljevstvo. Zagreb : Leykam international, 2009.		
4.	Vončina, Pika. Emilija u zemlji kotača. Zagreb: Leykam international, 2009.		

PRILOG 3.

Upitnik za knjižničare

Poštovani,

za potrebe znanstvenog rada, izrade doktorske disertacije na temu *Slikovnica kao poticajni materijal u leksičkom razvoju djeteta u trećoj godini života* pod mentorstvom prof.dr.sc. Ane Pintarić i doc. dr. sc. Ivanke Stričević prikupljam informacije o kompetencijama dječjih knjižničara u preporuci literature za djecu. Molim Vas za pomoć i suradnju. Svaki Vaš odgovor vrlo mi je značajan.

Upitnik je anonimn što znači da se nigdje neće navoditi pojedinačni rezultati, niti se isticati osobna imena, kao ni imena knjižnica stoga Vas molim da odgovarate iskreno i objektivno. Pitanja su otvorenog, zatvorenog i kombiniranog tipa pa Vas molim da drugom bojom označite svoj odgovor ili ga upišete na liniju. Molim Vas, obrazložite svoje odgovore tamo gdje se to od Vas traži, na taj način doprinosite kvalitetnijem tumačenju svojih odgovora.

Sedmo pitanje uključuje podužu lista naslova. Budući da se traži odgovor oznakom X, pretpostavljam da Vam neće oduzeti previše vremena.

Od Vas se očekuje da listi označite one naslove koje biste namijenili djeci u dobi između 2. i 3. godine života. Ukoliko Vam je naslov nepoznat, stavite znak X u tu kolonu.

Na kraju liste ostavljen je prostor za Vaše eventualne napomene ili zapažanja.

Unaprijed Vam zahvaljujem na vremenu i strpljenju koje ćete odvojiti za popunjavanje ovog upitnika i, dakako, na suradnji!

Ivana Martinović, asistentica, imartinovic@ffos.hr
Odsjek za informacijske znanosti
Filozofski fakultet u Osijeku
L. Jägera 9
31000 Osijek

1. Smatrate li da je važno da knjižničar zna točno odrediti za koju dob predškolskog djeteta je koja slikovnica? Zašto?

- a) Da
- b) Ne
- c) Nisam siguran/na

Obrazložite svoj odgovor: _____

2. Smatrate li da znate ispravno procijeniti kojoj je dobi predškolskog djeteta namijenjena koja slikovnica?

- a) Da
- b) Ne
- c) Nisam siguran/na

3. Na osnovi čega procjenjujete za koju je dob slikovnica? (moguće više odgovora)

- a) na temelju onoga kako je nakladnik odredio na samoj slikovnici
- b) upoznat/a sam s razvojnim etapama te potrebama i mogućnostima djeteta u skladu s njima
- c) potrebna znanja o razvoju djeteta i vrednovanju literature stekao/la sam tijekom studija
- d) sam/a sam pručavao/la stručnu literaturu koja se bavi time
- e) konzultiram se s kolegama/icama na Odjelu ili drugim knjižnicama
- f) nešto drugo:

4. Koliko često se nadete u situaciji da korisniku morate preporučiti slikovnicu za određenu dob?

- a) svakodnevno više puta
- b) jednom do dva puta dnevno
- c) jednom do tri puta tjedno
- d) jednom do tri puta mjesečno
- e) dva do tri puta godišnje
- f) nikada

5. Smatrate li da ste tijekom studija stekli dovoljno znanja da se možete smatrati kompetentnim/om u preporuci slikovnica?

a) Da

b) Ne

Obrazložite svoj odgovor:

6. Što bi prema Vašem mišljenju trebala sadržavati obuka knjižničara i informacijskih stručnjaka da bi oni mogli roditeljima preporučiti slikovnicu odgovarajuću za određenu dob djeteta?

7. Molimo Vas da u tablici koja slijedi, znakom X označite naslove koje biste preporučili za dijete u trećoj godini života. Ukoliko Vam je naslov nepoznat, stavite X u kolonu Nepoznat naslov.

PRILOG 4.

Popis slikovnica koje nakladnici namjenjuju djeci u trećoj godini života

Red. broj	Naslov	Namijenjeno djetetu u trećoj godini života?	Nepoznat naslov
1.	Abeceda. Zagreb: Hrvatski savez slijepih, 2007. (PRILAGOĐENA SLIJEPIMA)		
2.	Anderson, Bendix. Kopaj i sadi! Zagreb : Egmont, 2008.		
3.	Auti i suprotnosti : povratak u Kurblu Bistru. Zagreb : Egmont, 2008.		
4.	Bager. Zagreb : Egmont, 2008.		
5.	Balaško, Josip. Gica. Zagreb : Naša djeca, 2007.		
6.	Balaško, Josip. Konjić Soki. Zagreb : Naša djeca, 2007.		
7.	Balaško, Josip. Kravica Šara. Zagreb : Naša djeca, 2007.		
8.	Balaško, Josip. Ovčica Tila. Zagreb : Naša djeca, 2007.		
9.	Balažev, Marina. Kako spavaju bubamare?[Zagreb?] : Profil knjiga, [2009?].		
10.	Balažev, Marina. Bubamarin let . [Zagreb?] : Profil knjiga, [2009?].		
11.	Balog, Zvonimir. Tri ja magarca. Varaždin : "Katarina Zrinski", 2008.		
12.	Baš je sjajno biti vlak. Zagreb : Egmont, 2009.		
13.	Bieber, Hartmut. Medo Tobi kod vatrogasaca. Zadar : Forum, 2007.		
14.	Bieber, Hartmut. Medo Tobi na gradilištu. Zadar : Forum, 2008.		
15.	Bieber, Hartmut. Medo Tobi na moru .Zadar : Forum, 2007.		
16.	Bieber, Hartmut. Medo Tobi u kući Djeda Božićnjaka.Zadar : Forum, 2007.		
17.	Bieber, Hartmut. Medo Tobi u kupovini. Zadar : Forum, 2008.		
18.	Bieber, Hartmut. Medo Tobi u planinama. Zadar : Forum, 2008.		
19.	Bieber, Hartmut. Medo Tobi u viteškom dvorcu. Zadar : Forum, 2008.		
20.	Bieber, Hartmut. Medo Tobi na gusarskom brodu. Zadar : Forum, 2009.		
21.	Bijelo janje. Zagreb : Naša djeca, 2007.		
22.	Bob na poslu. Zagreb : Egmont, 2008.		
23.	Bob. Zagreb : Egmont, 2008.		
24.	Bobov alat. Zagreb : Egmont, 2008.		
25.	Bobova truba. Zagreb : Egmont, 2007.		
26.	Bobove boje. Zagreb : Egmont, 2008.		
27.	Bonsels, Waldemar. Pčelica Maja. Zagreb : Lusio, 2007.		
28.	Broji s Bobom. Zagreb : Egmont, 2008.		
29.	Bruna, Dick. Miffy plače. Zagreb: Hrvatski savez slijepih, 2007. (PRILAGOĐENA SLIJEPIMA)		
30.	Bruna, Dick. Miffy Zagreb : Hrvatski savez slijepih, 2007. (PRILAGOĐENA SLIJEPIMA)		
31.	Bruna, Dick. Miffy je zločesta- Zagreb : Golden marketing - Tehnička knjiga, 2009.		
32.	Bruna, Dick. Miffy mala vila .Zagreb : Golden marketing - Tehnička knjiga, 2009.		
33.	Bruna, Dick. Miffy na igralištu .Zagreb : Golden marketing - Tehnička knjiga, 2009.		

34.	Bruno. Zagreb : Egmont, 2008.		
35.	Bucmasti Praščić. Zagreb : Naša djeca, 2008.		
36.	Budi strpljiv, Pooh! Zagreb : Egmont, 2007.		
37.	Canals, Sonia. Plaha bubamara. Zagreb : Naša djeca, 2007.		
38.	Canals, Sonia. Zu-zu pčelica. Zagreb : Naša djeca, 2007.		
39.	Čapek, Karel. Poštarska bajka. Varaždin: "Katarina Zrinski", 2008.		
40.	Collodi, Carlo. Pinokio. Zadar : Forum, 2007.		
41.	Dar za prijatelja. Zagreb : Egmont, 2008.		
42.	Deredel-Rogeon, Sandrine. Jakov i božićno drveće. Zadar : Forum, 2007.		
43.	Deredel-Rogeon, Sandrine. Jakov u samoposluživanju Zadar : Forum, 2007.		
44.	Deredel-Rogeon, Sandrine. Jakov u školi. Zadar : Forum, 2007.		
45.	Deredel-Rogeon, Sandrine. Jakov želi gledati televiziju. Zadar : Forum, 2007.		
46.	Dewan, Ted. Krispin : praščić koji je imao sve. Zagreb : Golden marketing - Tehnička knjiga, 2009.		
47.	Doktorica. Zagreb : Naša djeca, 2007.		
48.	Domaće životinje : dodirni da osjetiš što je to! Zadar : Forum, 2009.		
49.	Domaće životinje. Zagreb : Naša djeca, 2008.		
50.	Kozina, Filip. Kre-kre! Žabac. Zagreb : Naša djeca, 2008.		
51.	Doman, Regina. Andeo u vodi : priča o mom rođenju .Split : Verbum, 2008.		
52.	Donaldson, Julia; Scheffler, Axel. Pužica kitova družica. Zagreb : Ibis grafika, 2009.		
53.	Donaldson, Julia; Scheffler, Axel. Skučena kuća. Zagreb : Ibis grafika, 2009.		
54.	Dowley, Tim. Mali Isus : priča o rođenju u Betlehemu . Split : Verbum, 2008.		
55.	Driscoll, Laura. Iznenadenje za Lupka. Zagreb : Egmont, 2008.		
56.	Driscoll, Laura. Lupko je našao jaje.		
57.	Driscoll, Laura. Lupko pronalazi prijateljicu. Zagreb : Egmont, 2008.		
58.	Driscoll, Laura. Lupkov sunčani dan. Zagreb : Egmont, 2009.		
59.	Driscoll, Laura. Volim vas, zečiči moji! Zagreb : Egmont, 2008.		
60.	Dubravko. Zagreb : Egmont, 2008.		
61.	Dva kunića. Zadar : Forum, 2009.		
62.	Eci, peci, pec Eci, peci, pec. Zagreb : Egmont, 2009.		
63.	Elizabeta. Zagreb : Egmont, 2008.		
64.	Elliot, Rachel. Traktor ide na tržnicu . Zagreb : Naša djeca, 2009.		
65.	Elliot, Rachel. Vlakić i njegovi prijatelji. Zagreb : Naša djeca, 2009.		
66.	Gica Prasica. Zagreb : Naša djeca, 2008		
67.	Gladna Mačkica. Zagreb : Naša djeca, 2008.		
68.	Glazbeni festival i druge priče : vesele zgone na proljetnoj farmi! Zagreb : One2play, 2008.		
69.	Gospoda kornjača spava zimski san. Zadar : Forum, 2009.		
70.	Grimm, Jacob i Wilhelm. Bajke. Varaždin : "Katarina Zrinski", 2008.		
71.	Grimm, Jacob. Mačak u čizmama. Zadar : Forum, 2007.		
72.	Grimm, Jacob. Pepeljuga Zadar : Forum, 2007.		
73.	Grimm, Jacob. Snjeguljica. Zadar : Forum, 2007.		
74.	Grimm, Jacob. Tri praščića. Zagreb : Kašmir promet, 2007.		

75.	Guljašević, Ivana. Čarapojedac. Zagreb : Autorska kuća, 2007.		
76.	Guljašević, Ivana. Malo kraljevstvo. Zagreb : Leykam international, 2009.		
77.	Haj-hoj, gusari! Zagreb : Naša djeca, 2007.		
78.	Hanibalove Alpe. Zagreb : Ultra link, 2009.		
79.	Horkić, Dragutin. Čađave zgode. Varaždin: "Katarina Zrinski", 2008.		
80.	Huseinović, Kašmir. MEDENJAK : Dječja knjiga, 2009.		
81.	Ide maca oko tebe. Zagreb : Egmont, 2009.		
82.	Išo medo u dućan. Zagreb : Egmont, 2009.		
83.	Isusovo rođenje : kamo idu Marija i Josip? Zadar : Forum, 2008.		
84.	Janje. Zagreb : Naša djeca, 2008.		
85.	Jedan dan u vrtiću. Jedan dan u vrtiću. Zadar : Forum, 2008.		
86.	Kad si sretan - - - hura. Zagreb : Naša djeca, 2007.		
87.	Kako možeš skočiti tako visoko? Zagreb : Egmont, 2007.		
88.	Kaufmann, Kelli. Što Pooh najviše voli? Zagreb : Egmont, 2007.		
89.	Koji sam ja dinosaur? : male dino-priče. Zagreb : Naša djeca,		
90.	Koliko je sati? Zagreb : Egmont, 2008.		
91.	Kozina, Filip. Kva-kva! Pačić. Zagreb : Naša djeca, 2008.		
92.	Kozina, Filip. Lavić Grivić. Zagreb : Naša djeca, 2008.		
93.	Kozina, Filip. Majmunčić Čita. Zagreb : Naša djeca, 2008.		
94.	Kozina, Filip. Mica Maca Zagreb : Naša djeca, 2008.		
95.	Kozina, Filip. Mijau-mijau! Maca. Zagreb : Naša djeca, 2008.		
96.	Kozina, Filip. Mišić Gricko. Zagreb : Naša djeca, 2008.		
97.	Kozina, Filip. Patkica Slatkica Zagreb : Naša djeca, 2008.		
98.	Kozina, Filip. Psić Reksi . Zagreb : Naša djeca, 2008.		
99.	Kozina, Filip. Slonić Surlić. Zagreb : Naša djeca, 2008.		
100.	Kozina, Filip. Što vole maleni ljubimci. Zagreb : Naša djeca, 2009.		
101.	Kozina, Filip. Što vole maleni s farme.Zagreb : Naša djeca, 2009.		
102.	Kozina, Filip. Vau-vau! Psić. Zagreb : Naša djeca, 2008.		
103.	Kozina, Filip. Žirafica Kockica. Zagreb : Naša djeca, 2008.		
104.	Kravica. Zagreb : Naša djeca, 2008.		
105.	Kućni ljubimci : dodirni da osjetiš što je to! Zadar : Forum, 2009.		
106.	Kućni ljubimci. Zagreb : Naša djeca, 2008.		
107.	Leteći Buzz i druge priče : vesele zgode na proljetnoj farmi! Zagreb : One2play, 2008		
108.	Leteći Fabijan. Zagreb : Ultra link, 2009.		
109.	Ljubica Balog. Pero ima curu. Varaždin : "Katarina Zrinski", 2009.		
110.	Lovrenčić, Sanja. Kad stigneš kasno. Zagreb: Autorska kuća, 2009.		
111.	Lovrenčić, Sanja. Kako je dobro sa svim tim životinjama. Zagreb : Leykam international, 2009.		
112.	Maca. Zagreb : Naša djeca, 2008.		
113.	MacMillan, Sue. Bubamara Klara. Zagreb : Egmont, 2009.		
114.	MacMillan, Sue. Leptirica Lela. Zagreb : Egmont, 2009.		
115.	MacMillan, Sue. Pčelac Tonko. Zagreb : Egmont, 2009.		
116.	MacMillan, Sue. Puž Pero. Zagreb : Egmont, 2009.		
117.	Madioničar Tom i druge priče : vesele zgode na proljetnoj farmi. Zagreb :		

	One2play, 2008.		
118.	Maestro Koko. Zagreb : Ultra link, 2009.		
119.	Mala princeza. Zagreb : Naša djeca, 2007.		
120.	Maleni prijatelji. Zagreb : Naša djeca, 2008.		
121.	Mali i veliki. Zagreb : Naša djeca, 2008.		
122.	Mantegazza, Giovanna. Povuci i - - - otkrij! : što je unutra. Zagreb : Neretva, 2008.		
123.	Mantegazza, Giovanna. Povuci i - - - pogledaj! : koga će mama roditi? Zagreb : Neretva, 2008.		
124.	Marinković, Simeon. Ana i susjedi : što sve Ana zna - - - Zagreb : Naklada Nika, 2009.		
125.	Marinković, Simeon. Očuvanje prirode : što sve Ana zna - - -. Zagreb : Naklada Nika, 2008.		
126.	Marinković, Simeon. Prijateljstvo : što sve Ana zna - - - Zagreb : Naklada Nika, 2007.		
127.	Marinković, Simeon. Šumske životinje. Zagreb : Naklada Nika, 2007.		
128.	Maskenbal. Zagreb : Egmont, 2009.		
129.	Medo Brundo. Zagreb : Naša djeca, 2008.		
130.	Mica Maca. Zagreb : Naša djeca, 2008.		
131.	Milne, A.Aleksander. Medo Winnie zvani Pooh. Varaždin : "Katarina Zrinski", 2007.		
132.	Milun, Koraljka. Vilinski trik. Zagreb : Ibis grafika, 2008.		
133.	Milun, Koraljka. Zmaj Škakljaj. Zagreb : Ibis grafika, 2007.		
134.	Mladunčad : dodirni da osjetiš što je to! - Zadar : Forum, 2009.		
135.	Moja obitelj. Zagreb : Egmont, 2009.		
136.	Moore-Mallinos, Jennifer. Ako se izgubiš - - -. Zagreb : Neretva, 2007.		
137.	Moore-Mallinos, Jennifer. Moj brat je autist. Zagreb : Neretva, 2009.		
138.	Moore-Mallinos, Jennifer. Moj tata se ženi. Zagreb : Neretva, 2007.		
139.	Moore-Mallinos, Jennifer. Moja prijateljica ima Downov sindrom .Zagreb : Neretva, 2009.		
140.	Moore-Mallinos, Jennifer. Moji dragi djed i baka. Zagreb : Neretva, 2007.		
141.	Muršić, Miljenko. Avijonko se ženi / Muršić, Lovrić, Božić. Zagreb : Svarog, [2008?].		
142.	Musti je bolestan. Musti je bolestan. Zadar : Forum, 2009.		
143.	Na farmi. Zagreb : Egmont, 2009.		
144.	Ne pričaj s nepoznatima. Zagreb : Egmont, 2007.		
145.	Neraspoloženi Zec. Zagreb : Egmont, 2007.		
146.	Nestala daska. Zadar : Forum, 2009.		
147.	O mišu i satovima. Zagreb : Ultra link, 2009.		
148.	Ovčar, Rozalija. Kraljevske suze. Zagreb : Naklada Nika, 2008.		
149.	Pačić. Zagreb : Naša djeca, 2008.		
150.	Pero i čarobni tepih. Zagreb : Egmont, 2008.		
151.	Peteh, Mira. Zlatno doba brojalice. Zagreb : Alinea, 2007.		
152.	Petigny, Aline de. Petra i njezin čudesni svijet. Zadar : Forum, 2007.		
153.	Petigny, Aline de. Petra i novi prijatelj Zadar : Forum, 2008.		

154.	Petigny, Aline de. Petra jaše ponija. Zadar : Forum, 2008.		
155.	Petigny, Aline de. Petra se igra male vile. Zadar : Forum, 2008.		
156.	Petigny, Aline de. Petra je dobila brata. Zadar : Forum, 2009.		
157.	Pliva patka preko Save. Zagreb : Egmont, 2009		
158.	Pokraj peći maca prela. Zagreb : Naša djeca, 2007.		
159.	Pooh ide liječniku. Zagreb : Egmont, 2007.		
160.	Poohova sviralica. Zagreb : Egmont, 2007.		
161.	Popović, Jadranka. Šarena brojlica. Đakovo : Tipografija, 2007.		
162.	Popravak semafora : svjetlo i zvuk prometnih znakova Zagreb : Egmont, 2008.		
163.	Pranje rublja . Zadar : Forum, 2009.		
164.	Pravi trkači. Zagreb : Egmont, 2008.		
165.	Priča o Djedu Božićnjaku. Zadar : Forum, 2009		
166.	Priručna riznica : četiri priče s tvojim najdražim likovima. Zagreb : Egmont, 2007.		
167.	Prodavačica. Zagreb : Naša djeca, 2007.		
168.	Prosenjak, Božidar. Eko-baka. Zagreb : Karista, 2008.		
169.	Psić Nosić. Zagreb : Naša djeca, 2008.		
170.	Psić. Zagreb : Naša djeca, 2008.		
171.	Radnik. Zagreb : Naša djeca, 2007.		
172.	Richards, Kitty. Laku noć, Lupko. Zagreb : Egmont, 2007.		
173.	Richards, Kitty. Lupko broji do deset. Zagreb : Egmont, 2007.		
174.	Richards, Kitty. Lupko i oblici. Zagreb : Egmont, 2008.		
175.	Roca, Núria. Jesi li sramežljiv? Zagreb : Neretva, 2007.		
176.	Rodik, Belinda. Mali medo s pelenama . Zadar : Forum, 2008.		
177.	Salemi, Lucia. --- i onda sam zaspao! Zagreb : Neretva, 2008.		
178.	Salemi, Lucia. Mama, mene je straaah! Zagreb : Neretva, 2008.		
179.	Signorini, Emanuela. Cijeli dan uz Isusa. Zagreb : Naša djeca, 2008.		
180.	Signorini, Emanuela. Dragi anđelčići. Zagreb : Naša djeca, 2008.		
181.	Sigsgaard, Jens. Pale sam na svijetu. Varaždin: "Katarina Zrinski", 2008.		
182.	Šminkerica krava. Zagreb : Naša djeca, 2007.		
183.	Što jedu životinje? Zadar : Forum, 2008.		
184.	Što se to čuje u mom trbuščiću? Zagreb : Egmont, 2007.		
185.	Strašna rika : male dino-priče. Zagreb : Naša djeca, 2008.		
186.	Stvoritelj kiše. Zadar : Forum, 2009.		
187.	Svijet oko mene. Zagreb : Naša djeca, 2007.		
188.	Tika-taka : moj dan u vrtiću. Zadar : Forum, 2007.		
189.	Tomić, Sonja. Ježeva molitva. Zagreb : Karista, 2008.		
190.	Tomica i Maglić. Zagreb : Egmont, 2008.		
191.	Tomica i mlazni pogon. Zagreb : Egmont, 2008.		
192.	Tomica i sparni dan. Zagreb : Egmont, 2008.		
193.	Totić, Daniela. Avantura Lanine lutke. Zagreb : Jabuka - udruga za poticanje i oslobađanje kreativnosti kod djece i mladeži, 2008.		
194.	Totić, Daniela. Božićni san male Ane. Zagreb : Jabuka - udruga za poticanje i oslobađanje kreativnosti kod djece i mladeži, 2008.		
195.	Trace Moroney. Kada sam sretan. Zagreb: Golden marketing - Tehnička knjiga, 2007.		

196.	Trace Moroney. Kada sam tužan. Zagreb: Golden marketing - Tehnička knjiga, 2007.		
197.	Trace Moroney. Kada se bojim. Zagreb: Golden marketing - Tehnička knjiga, 2007.		
198.	Trace Moroney. Kada se ljutim. Zagreb: Golden marketing - Tehnička knjiga, 2007.		
199.	Tunković, Aleksandar. Tobijeve nevolje. Zagreb : Egmont, 2008.		
200.	Učimo pojmove : [drveni konjić]. Zagreb : Naša djeca, 2008.		
201.	Učimo pojmove : [psić]. Zagreb : Naša djeca, 2008.		
202.	Učimo pojmove : [sat]. Zagreb : Naša djeca, 2008.		
203.	Vatrogasac. Zagreb : Naša djeca, 2007.		
204.	Vjetrovita priča. Zagreb : Ultra link, 2009.		
205.	Vončina, Pika. Emilija u zemlji kotača. Zagreb:Leykam international, 2009.		
206.	Vrček, Danijela. Lara i Vanda : Paulina ima karijes. Varaždin : Lara i Vanda naklada, 2008.		
207.	Vrček, Danijela. Lara i Vanda peru zube. Zagreb: Lara i Vanda naklada, 2007.		
208.	Vrček, Danijela. Lara i Vanda u stomatološkoj ordinaciji. Varaždin : Lara i Vanda naklada,2009.		
209.	Watt, Melanie. Plašljiva Vjeverica. Zagreb : Naklada Nika, 2008.		
210.	Wilhemi, Friederike. Mala zubičeva vila Zadar : Forum, 2007.		
211.	Zabavno je tražiti s Poohom. Zagreb : Egmont, 2007.		
212.	Zaigrani psić. Zagreb : Naša djeca, 2007.		
213.	Zaigrani Psić. Zagreb : Naša djeca, 2008.		
214.	Zamišljeni Žabac. Zagreb : Naša djeca, 2008.		
215.	Zekin dom. Zagreb : Naša djeca, 2007.		
216.	Željeznak, Mila. Sretne priče. Varaždin : "Katarina Zrinski", 2008.		
217.	Životinje na selu. Životinje na selu. Zadar : Forum, 2008.		
218.	Životinjske bebe. Zagreb : Naša djeca, 2008.		
219.	Životinjske obitelji : dodirni da osjetiš što je to! Zadar : Forum, 2009.		
220.	Znatiteljna maca. Zagreb : Naša djeca, 2007.		
221.	Znatiteljni pačić. Zagreb : Naša djeca, 2007.		
222.	Zvezdani kvartet. Zvezdani kvartet / tekst i ilustracije Zlatko Bourek ... [et al.]. - Zagreb : Ultra link, 2009.		

Zapažanja/Napomene:

PRILOG 5.

Slikovnice koje knjižničari preporučuju djeci u trećoj godini života te indeks slaganja nakladnika i knjižničara u preporuci

R. br	Naslov	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8	K9	K10	K11	K12	K13	K14	K15	K16	K17	K18	K19	K20	Nepoznat naslov;	Indeks slaganja (Is)	
																						Preporučuje naslov		
1.	Abeceda. Zagreb: Hrvatski savez slijepih, 2007. (PRILAGOĐENA SLJEPIMA)						x							x		x						x	Kn=12 Kpr=4	20(U _k)-12(K _n)=8(K _p) Kpr Is=-----X100 Kp
2.	Anderson, Bendix. Kopaj i sadi! Zagreb : Egmont, 2008.	x		x	x	x				x		x	x	x			x		x	x			Kn=8 Kpr=11	Is=92
3.	Auti i suprotnosti: povratak u Kurblu Bistru. Zagreb : Egmont, 2008.	x			x	x	x	x		x	x		x	x							x		Kn =4 Kpr=10	Is= 62,5
4.	Bager. Zagreb : Egmont, 2008.	x	x	x	x	x		x		x	x	x	x	x				x	x	x			Kn=2 Kpr=15	Is= 83
5.	Balaško, Josip. Gica. Zagreb : Naša djeca, 2007.	x	x		x	x							x				x	x	x				Kn=7 Kpr=8	Is=62
6.	Balaško, Josip. Konjić Soki. Zagreb : Naša djeca, 2007.	x	x		x	x					x			x			x	x	x				Kn=8 Kpr=9	Is=75
7.	Balaško, Josip. Kravica Sara. Zagreb : Naša djeca, 2007.	x	x		x	x					x			x			x	x	x				Kn= 8 Kpr=9	Is=75
8.	Balaško, Josip. Ovčica Tila. Zagreb : Naša djeca, 2007.	x	x		x	x					x			x			x	x	x				Kn=8 Kpr=9	Is=75
9.	Balažev, Marina. Kako spavaju bubamare? Zagreb : Profil knjiga, 2009.	x	x		x		x	x			x			x		x	x	x	x	x	x	x	Kn=7 Kpr=13	Is=100 179
10.	Balažev, Marina.	x	x		x		x	x			x			x		x	x	x	x	x	x		Kn=7	

	Bubamarin let . Zagreb : Profil knjiga, 2009.																			Kpr=13	Is=100
11.	Balog, Zvonimir. Tri ja magarca. Varaždin : "Katarina Zrinski", 2008.	x		x			x			x										Kn=2 Kpr=5	Is=28
12.	Baš je sjajno biti vlak. Zagreb : Egmont, 2009.				x	x		x		x			x		x					Kn=10 Kpr=7	Is=70
13.	Bieber, Hartmut. Medo Tobu kod vatrogasaca. Zadar : Forum, 2007.	x	x		x		x	x		x		x	x		x	x	x	x	x	Kn=6 Kpr=13	Is=93
14.	Bieber, Hartmut. Medo Tobu na gradilištu. Zadar : Forum, 2008.	x	x		x		x	x		x		x	x		x	x	x	x	x	Kn=6 Kpr=13	Is=93
15.	Bieber, Hartmut. Medo Tobu na moru .Zadar : Forum, 2007.	x	x		x		x	x		x		x		x	x	x	x	x	x	Kn=6 Kpr=12	Is=86
16.	Bieber, Hartmut. Medo Tobu u kući Djeda Božićnjaka.Zadar: Forum, 2007.	x	x		x		x	x		x		x	x		x	x	x	x	x	Kn=6 Kpr=13	Is=93
17.	Bieber, Hartmut. Medo Tobu u kupovini. Zadar : Forum, 2008.	x	x		x		x	x		x		x	x		x	x	x	x	x	Kn=8 Kpr=11	Is=92
18.	Bieber, Hartmut. Medo Tobu u planinama. Zadar: Forum, 2008.	x			x		x	x		x		x	x		x	x	x	x	x	Kn=7 Kpr=11	Is=85
19.	Bieber, Hartmut. Medo Tobu u viteškom dvorcu. Zadar : Forum, 2008.	x			x		x	x		x		x	x		x	x	x	x	x	Kn=6 Kpr=12	Is=86
20.	Bieber, Hartmut. Medo Tobu na gusarskom brodu. Zadar : Forum, 2009.	x			x		x	x		x		x	x		x	x	x	x	x	Kn=7 Kpr=11	Is=85
21.	Bijelo janje.	x	x		x	x		x		x		x	x		x	x	x			Kn=6	

	Zagreb : Naša djeca, 2007.																				Kpr=10	Is=71	
22.	Bob na poslu. Zagreb : Egmont, 2008.	x					x	x		x	x	x	x	x			x	x	x	x		Kn=4	Is=75
																						Kpr=12	
23.	Bob. Zagreb : Egmont, 2008.	x					x	x		x	x	x	x	x			x	x	x	x		Kn=4	Is=75
																						Kpr=12	
24.	Bobov alat. Zagreb : Egmont, 2008.	x	x				x	x		x	x	x	x	x			x	x	x	x		Kn=3	Is=82
																						Kpr=14	
25.	Bobova truba. Zagreb : Egmont, 2007.	x	x				x	x	x	x	x	x	x	x			x	x	x			Kn=2	Is=77
																						Kpr=14	
26.	Bobove boje. Zagreb : Egmont, 2008.	x	x				x	x	x		x	x	x	x			x	x	x	x		Kn=5	Is=93
																						Kpr=14	
27.	Bonsels, Waldemar. Pčelica Maja. Zagreb : Lusio, 2007.	x					x	x	x					x			x		x	x		Kn=3	Is=47
																						Kpr=8	
28.	Broji s Bobom. Zagreb : Egmont, 2008.	x		x			x	x	x		x	x	x				x		x	x		Kn=4	Is=75
																						Kpr=12	
29.	Bruna, Dick. Miffy plače. Zagreb: Hrvatski savez slijepih, 2007. (PRILAGOĐENA SLJEPIMA)	x					x	x	x	x	x	x	x		x	x				x	x	Kn=5	Is=87
																						Kpr=13	
30.	Bruna, Dick. Miffy Zagreb : Hrvatski savez slijepih, 2007. (PRILAGOĐENA SLJEPIMA)	x	x				x	x	x	x		x	x	x		x					x	Kn=8	Is=92
																						Kpr=11	
31.	Bruna, Dick. Miffy je zločesta- Zagreb : Golden x marketing - Tehnička knjiga, 2009.	x	x	x			x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	Kn=1	Is=100
																						Kpr=19	
32.	Bruna, Dick. Miffy mala vila .Zagreb :	x	x	x			x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	Kn=1	

	Golden marketing - Tehnička knjiga, 2009.																									Kpr=19	Is=100
33.	Bruna, Dick. Miffy na igralištu .Zagreb : Golden marketing - Tehnička knjiga, 2009.	x	x	x		x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x				Kn=1	Is=100	
34.	Bruno. Zagreb : Egmont, 2008.								x		x	x			x	x	x	x							Kn=5	Is=47	
35.	Bucmasti Prašćić. Zagreb : Naša djeca, 2008.				x						x				x	x									Kn=12	Is=50	
36.	Budi strpljiv, Pooh! Zagreb : Egmont, 2007.	x				x	x			x	x			x			x								Kn=5	Is=53	
37.	Canals, Sonia. Plaha bubamara. Zagreb : Naša djeca, 2007.	x	x		x	x				x	x			x		x									Kn=7	Is=62	
38.	Canals, Sonia. Zuzu pčelica. Zagreb : Naša djeca, 2007.	x	x			x				x	x			x		x									Kn=9	Is=64	
39.	Čapek, Karel. Poštarska bajka. Varaždin: "Katarina Zrinski", 2008.												x												Kn=3	Is=6	
40.	Collodi, Carlo. Pinokio. Zadar : Forum, 2007.					x		x					x												Kn=2	Is=20	
41.	Dar za prijatelja. Zagreb : Egmont, 2008.	x			x	x				x	x			x	x		x								Kn=2	Is=55	
42.	Deredel-Rogeon, Sandrine. Jakov i božićno drvce. Zadar : Forum, 2007.		x				x	x			x	x			x	x				x	x				Kn=5	Is=60	
43.	Deredel-Rogeon, Sandrine. Jakov u samoposluživanju Zadar : Forum,					x	x				x	x			x	x				x	x				Kn=5	Is=53	
																									Kpr=8		

	Zagreb : Naša djeca, 2008.																		Kpr=5	Is=45
67.	Glazbeni festival i druge priče : vesele zgode na proljetnoj farmi! Zagreb : One2play, 2008.										x								Kn=12	Is=13
																		Kpr=1		
68.	Gospoda kornjača spava zimski san. Zadar : Forum, 2009.				x			x			x	x							Kn=10	Is=50
																		Kpr=5		
69.	Grimm, Jacob i Wilhelm. Bajke. Varaždin : "Katarina Zrinski", 2008.										x		x						Kn=1	Is=11
																		Kpr=2		
70.	Grimm, Jacob. Mačak u čizmama. Zadar : Forum, 2007.										x								Kn=3	Is=12
												x						Kpr=2		
71.	Grimm, Jacob. Pepeljuga Zadar : Forum, 2007.										x		x						Kn=3	Is=18
													x					Kpr=3		
72.	Grimm, Jacob. Snjeguljica. Zadar : Forum, 2007.										x								Kn=3	Is=18
													x					Kpr=3		
73.	Grimm, Jacob. Tri prašćića. Zagreb : Kašmir promet, 2007.				x					x	x	x	x						Kn=1	Is=40
																		Kpr=7		
74.	Guljašević, Ivana. Čarapojedac. Zagreb : Autorska kuća, 2007.				x						x	x	x						Kn=0	Is=30
																		Kpr=6		
75.	Guljašević, Ivana. Malo kraljevstvo. Zagreb : Leykam international, 2009.											x							Kn=4	Is=13
																		Kpr=2		
76.	Haj-hoj, gusari! Zagreb : Naša djeca, 2007.											x							Kn=7	Is=38
																		Kpr=5		
77.	Hanibalove Alpe. Zagreb : Ultra link, 2009.											x							Kn=6	Is=14
																		Kpr=2		
78.	Horkić, Dragutin.											x							Kn=1	

	Čadave z gode. Varaždin: "Katarina Zrinski", 2008.																				Kpr=1	Is=5	
79.	Huseinović, Kašmir. Medenjak : Dječja knjiga, 2009.					x			x				x	x							x	Kn=3 Kpr=5	Is=29
80.	Ide maca oko tebe. Zagreb : Egmont, 2009.	x	x	x	x	x		x	x	x	x	x	x		x	x	x	x		x	Kn=1 Kpr=17	Is=89	
81.	Išo medo u dućan. Zagreb : Egmont, 2009.	x	x	x	x	x		x	x	x	x	x	x		x	x	x	x		x	Kn=1 Kpr=17	Is=89	
82.	Isusovo rođenje : kamo idu Marija i Josip? Zadar : Forum, 2008.							x			x				x						Kn=4 Kpr=4	Is=25	
83.	Janje. Zagreb : Naša djeca, 2008.	x	x		x	x		x		x	x				x	x	x				Kn=4 Kpr=12	Is=75	
84.	Jedan dan u vrtiću. Zadar : Forum, 2008.		x	x	x	x		x		x	x				x	x	x	x		x	Kn=3 Kpr=14	Is=82	
85.	Kad si sretan - - - hura. Zagreb : Naša djeca, 2007.				x	x		x	x	x	x					x	x				Kn=5 Kpr=10	Is=66	
86.	Kako možeš skočiti tako visoko? Zagreb : Egmont, 2007.	x						x				x	x								Kn=5 Kpr=4	Is=27	
87.	Kaufmann, Kelli. Što Pooh najviše voli? Zagreb : Egmont, 2007.	x						x		x				x					x		Kn=4 Kpr=8	Is=50	
88.	Koji sam ja dinosaur? : male dino-priče. Zagreb : Naša djeca,			x				x		x									x		Kn=6 Kpr=6	Is=43	
89.	Koliko je sati? Zagreb : Egmont, 2008.	x		x		x		x		x	x			x				x	x		Kn=3 Kpr=11	Is=65	
90.	Kožina, Filip. Krekre! Žabac. Zagreb : Naša djeca, 2008.				x							x	x						x		Kn=2 Kpr=4	Is=22	

91.	Kozina, Filip. Kva-kva! Zagreb : Naša djeca, 2008.		x		x	x					x	x		x		x	x			Kn=6 Kpr=8	Is=57
92.	Kozina, Filip. Lavić Grivić. Zagreb : Naša djeca, 2008.				x			x			x	x				x	x			Kn=7 Kpr=6	Is=46
93.	Kozina, Filip. Majmunčić Čita. Zagreb : Naša djeca, 2008.				x		x	x			x	x				x	x			Kn=9 Kpr=7	Is=64
94.	Kozina, Filip. Mica Maca Zagreb : Naša djeca, 2008.		x		x	x		x	x		x	x				x	x			Kn=5 Kpr=10	Is=66
95.	Kozina, Filip. Mijau-mijau! Maca Zagreb : Naša djeca, 2008.		x		x	x		x	x		x	x				x	x			Kn=5 Kpr=10	Is=66
96.	Kozina, Filip. Mišić Gricko. Zagreb : Naša djeca, 2008.		x		x	x		x			x	x				x	x			Kn=6 Kpr=9	Is=64
97.	Kozina, Filip. Patkica Slatkica Zagreb : Naša djeca, 2008.		x		x	x		x			x	x				x	x			Kn=6 Kpr=9	Is=64
98.	Kozina, Filip. Psić Reksi . Zagreb : Naša djeca, 2008.				x	x		x				x				x	x			Kn=7 Kpr=7	Is=54
99.	Kozina, Filip. Slonić Surlić. Zagreb : Naša djeca, 2008.				x	x		x			x	x				x	x			Kn=6 Kpr=8	Is=57
100.	Kozina, Filip. Što vole maleni ljubimci. Zagreb : Naša djeca, 2009.				x	x		x			x	x			x	x	x			Kn=6 Kpr=9	Is=64
101.	Kozina, Filip. Što vole maleni s farme. Zagreb : Naša djeca, 2009.		x		x	x		x			x	x			x	x	x			Kn=6 Kpr=10	Is=71
102.	Kozina, Filip. Vau-vau! Psić. Zagreb : Naša djeca, 2008.		x		x	x		x	x		x	x			x	x	x			Kn=5 Kpr=11	Is=73
103.	Kozina, Filip.				x	x		x			x	x				x				Kn=7	

	Žirafica Kockica. Zagreb : Naša djeca, 2008.																			Kpr=7	Is=41
104.	Kravica. Zagreb : Naša djeca, 2008.	x			x	x		x		x				x	x	x				Kn=5	Is=60
																				Kpr=9	
105.	Kućni ljubimci : dodirni da osjetiš što je to! Zadar : Forum, 2009.	x	x		x	x	x	x		x				x	x	x		x		Kn=5	Is=80
																				Kpr=12	
106.	Kućni ljubimci. Zagreb : Naša djeca, 2008.				x	x		x		x	x	x			x	x				Kn=5	Is=60
																				Kpr=9	
107.	Leteći Buzz i druge priče : vesele zgode na proljetnoj farmi! Zagreb : One2play, 2008											x								Kn=11	Is=6
																				Kpr=1	
108.	Leteći Fabijan. Zagreb : Ultra link, 2009.						x											x		Kn=6	Is=21
																				Kpr=3	
109.	Ljubica Balog. Pero ima curu. Varaždin : "Katarina Zrinski", 2009.													x						Kn=3	Is=6
																				Kpr=1	
110.	Lovrenčić, Sanja. Kad stigneš kasno. Zagreb: Autorska kuća, 2009.													x	x				x	Kn=6	Is=21
																				Kpr=3	
111.	Lovrenčić, Sanja. Kako je dobro sa svim tim životinjama. Zagreb : Leykam international, 2009.													x	x				x	Kn=3	Is=24
																				Kpr=4	
112.	Maca. Zagreb : Naša djeca, 2008.	x			x	x		x		x	x			x	x	x				Kn=4	Is=63
																				Kpr=10	
113.	MacMillan, Sue. Bubamara Klara. Zagreb : Egmont, 2009.	x		x	x	x	x	x		x	x			x		x	x			Kn=6	Is=79
																				Kpr=11	
114.	MacMillan, Sue.	x		x	x	x	x							x	x					Kn=5	

	Leptirica Lela. Zagreb : Egmont, 2009.																		Kpr=11	Is=73	
115.	MacMillan, Sue. Pčelac Tonko. Zagreb : Egmont, 2009.	x			x	x	x	x				x	x		x	x			Kn=6	Is=71	
																			Kpr=10		
116.	MacMillan, Sue. Puž Pero. Zagreb : Egmont, 2009.	x			x		x	x				x	x		x	x			Kn=5	Is=60	
																			Kpr=9		
117.	Madioničar Tom i druge priče : vesele zgode na proljetnoj farmi. Zagreb : One2play, 2008.											x							Kn=10	Is=10	
																			Kpr=1		
118.	Maestro Koko Maestro Koko/ tekst i ilustracije Zlatko Bourek ... [et al.]. - Zagreb : Ultra link, 2009.					x							x					x	Kn=4	Is=19	
																			Kpr=3		
119.	Mala princeza. Zagreb : Naša djeca, 2007.	x			x	x		x				x				x			Kn=6	Is=50	
																			Kpr=7		
120.	Maleni prijatelji. Zagreb : Naša djeca, 2008.		x		x	x				x	x					x	x		Kn=7	Is=62	
																			Kpr=8		
121.	Mali i veliki. Zagreb : Naša djeca, 2008.		x		x					x	x					x	x		Kn=7	Is=54	
																			Kpr=7		
122.	Mantegazza, Giovanna. Povuci i - - - otkrij! : što je unutra. Zagreb : Neretva, 2008.		x	x		x	x	x	x		x	x	x	x			x		x	Kn=2	Is=78
																			Kpr=14		
123.	Mantegazza, Giovanna. Povuci i - - - pogledaj! : koga će mama roditi? Zagreb : Neretva, 2008.	x		x		x	x	x	x		x	x	x	x			x		x	Kn=3	Is=82
																			Kpr=14		
124.	Marinković, Simeon. Ana i susjedi : što sve Ana zna - - - Zagreb : Naklada		x	x		x				x		x	x	x		x	x	x	Kn=2	Is=67	
																			Kpr=12		

	Nika, 2009.																																						
125.	Marinković, Simeon. Očuvanje prirode : što sve Ana zna - - -. Zagreb : Naklada Nika, 2008.		x	x		x				x			x	x	x	x		x	x	x																	Kn=3 Kpr=11	Is=65	
126.	Marinković, Simeon. Prijateljstvo : što sve Ana zna - - -. Zagreb : Naklada Nika, 2007.		x	x		x		x		x			x	x	x	x		x	x	x																	Kn=2 Kpr=12	Is=67	
127.	Marinković, Simeon. Šumske životinje. Zagreb : Naklada Nika, 2007.			x	x	x	x		x	x			x	x		x		x	x																	Kn=4 Kpr=11	Is=69		
128.	Maskenbal. Zagreb : Egmont, 2009.		x		x	x		x	x			x	x		x	x	x	x		x																Kn=5 Kpr=13	Is=87		
129.	Medo Brundo. Zagreb : Naša djeca, 2008.	x			x	x			x		x	x		x	x	x	x																		Kn=4 Kpr=10	Is=63			
130.	Mica Maca. Zagreb : Naša djeca, 2008.	x			x	x			x		x	x		x	x	x	x																		Kn=4 Kpr=10	Is=63			
131.	Milne, A.Aleksander. Medo Winnie zvani Pooh. Varaždin : "Katarina Zrinski", 2007.		x	x									x		x	x																			Kn=0 Kpr=5 Kpr=5	Is=87 Is=25			
132.	Milun, Koraljka. Vilinski trik. Zagreb : Ibis grafika, 2008.																																			Kn=1 Kpr=0	Is=0		
133.	Milun, Koraljka. Zmaj Škakljaj. Zagreb : Ibis grafika, 2007.			x		x			x			x	x	x																						Kn=0 Kpr=7	Is=35		
134.	Mladunčad : dodirni da osjetiš što je to! - Zadar : Forum, 2009.	x	x		x		x		x		x	x	x			x	x	x		x																Kn=6 Kpr=12	Is=86		

135.	Moja obitelj. Zagreb : Egmont, 2009.	x			x	x			x	x			x	x	x						Kn=4 Kpr=10	Is=63
136.	Moore-Mallinos, Jennifer. Ako se izgubiš - - - . Zagreb : Neretva, 2007.									x											Kn=3 Kpr=1	Is=6
137.	Moore-Mallinos, Jennifer. Moj brat je autist. Zagreb : Neretva, 2009.									x			x								Kn=1 Kpr=2	Is=10
138.	Moore-Mallinos, Jennifer. Moj tata se ženi. Zagreb : Neretva, 2007.									x			x								Kn=1 Kpr=2	Is=10
139.	Moore-Mallinos, Jennifer. Moja prijateljica ima Downov sindrom .Zagreb : Neretva, 2009.									x			x								Kn=1 Kpr=2	Is=10
140.	Moore-Mallinos, Jennifer. Moji drugi djed i baka. Zagreb : Neretva, 2007.									x			x								Kn=2 Kpr=2	Is=11
141.	Muršić, Miljenko. Avijonko se ženi / Muršić, Lovrić, Božić. - Zagreb : Svarog, [2008?].					x	x						x								Kn=7 Kpr=3	Is=23
142.	Musti je bolestan. Musti je bolestan. Zadar : Forum, 2009.					x	x			x	x			x		x			x		Kn=8 Kpr=7	Is=58
143.	Na farmi .Zagreb : Egmont, 2009.	x			x	x	x			x	x			x	x	x					Kn=7 Kpr=10	Is=77
144.	Ne pričaj s nepoznatima. Zagreb : Egmont, 2007.							x		x	x		x						x		Kn=5 Kpr=5	Is=33
145.	Neraspoloženi Zec. Zagreb : Egmont, 2007.							x		x	x		x						x		Kn=8 Kpr=5	Is=42

146.	Nestala daska. Zadar : Forum, 2009.							x											x	Kn=10 Kpr=5	Is=50
147.	O mišu i satovima. Zagreb : Ultra link, 2009.				x	x													x	Kn=4 Kpr=5	Is=31
148.	Ovčar, Rozalija. Kraljevske suze. Zagreb : Naklada Nika, 2008.					x														Kn=2 Kpr=2	Is=11
149.	Pačić. Zagreb : Naša djeca, 2008.		x		x	x		x		x	x								x	Kn=4 Kpr=9	Is=56
150.	Pero i čarobni tepih. Zagreb : Egmont, 2008.				x	x		x		x	x								x	Kn=6 Kpr=8	Is=57
151.	Peteh, Mira. Zlatno doba brojalice. Zagreb : Alinea, 2007.	x				x	x			x									x	Kn=4 Kpr=8	Is=50
152.	Petigny, Aline de. Petra i njezin čudesni svijet. Zadar : Forum, 2007.		x	x			x	x					x	x					x	Kn=3 Kpr=10	Is=59
153.	Petigny, Aline de. Petra i novi prijatelj Zadar : Forum, 2008.			x			x	x					x	x					x	Kn=4 Kpr=9	Is=56
154.	Petigny, Aline de. Petra jaše ponija. Zadar : Forum, 2008.			x			x	x					x	x					x	Kn=3 Kpr=9	Is=53
155.	Petigny, Aline de. Petra se igra male vile. Zadar : Forum, 2008.			x			x	x					x	x	x				x	Kn=3 Kpr=10	Is=59
156.	Petigny, Aline de. Petra je dobila brata. Zadar : Forum, 2009.		x	x			x	x					x	x					x	Kn=4 Kpr=10	Is=59
157.	Pliva patka preko Save. Zagreb : Egmont, 2009	x		x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		x	Kn=1 Kpr=17	Is=89
158.	Pokraj peći maca	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		x	Kn=0	

	prela. Zagreb : Naša djeca, 2007.																				Kpr=18	Is=90
159.	Pooh ide liječniku. Zagreb : Egmont, 2007.	x					x		x	x			x	x		x	x		x		Kn=5	Is=66
																					Kpr=10	
160.	Poohova sviralica. Zagreb : Egmont, 2007.	x					x			x			x	x	x	x			x		Kn=4	Is=63
																					Kpr=10	
161.	Popović, Jadranka. Šarena brojilica. Đakovo : Tipografija, 2007.	x				x				x			x		x						Kn=9	Is=55
																					Kpr=6	
162.	Popravak semafora : svjetlo i zvuk prometnih znakova Zagreb : Egmont, 2008.	x	x	x	x	x		x	x	x	x		x	x		x					Kn=4	Is=81
																					Kpr=13	
163.	Pranje rublja . Zadar : Forum, 2009.							x		x			x	x		x			x		Kn=10	Is=70
																					Kpr=7	
164.	Pravi trkači. Zagreb : Egmont, 2008.	x					x		x				x							x	Kn=10	Is=50
																					Kpr=5	
165.	Priča o Djedu Božićnjaku. Zadar : Forum, 2009					x							x		x						Kn=5	Is=27
																					Kpr=4	
166.	Priručna riznica : četiri priče s tvojim najdražim likovima. Zagreb : Egmont, 2007.	x		x									x								Kn=8	Is=25
																					Kpr=3	
167.	Prodavačica. Zagreb : Naša djeca, 2007.	x		x		x		x			x			x	x	x			x		Kn=7	Is=77
																					Kpr=10	
168.	Prosenjak, Božidar. Ekobaka. Zagreb : Karista, 2008.												x								Kn=8	Is=8
																					Kpr=1	
169.	Psić Nosić. Zagreb : Naša djeca, 2008.	x		x	x	x	x	x		x	x		x		x	x					Kn=2	Kn=72
																					Kpr=13	
170.	Psić. Zagreb : Naša djeca, 2008.	x	x	x	x	x	x		x	x		x		x		x					Kn=2	Is=77
																					Kpr=14	
171.	Radnik. Zagreb :	x				x				x				x	x	x			x		Kn=7	

	Naša djeca, 2007.																				Kpr=8	Is=62	
172.	Richards, Kitty. Laku noć, Lupko. Zagreb : Egmont, 2007.	x		x		x	x			x	x	x	x	x		x	x	x	x			Kn=3 Kpr=13	Is=76
173.	Richards, Kitty. Lupko broji do deset. Zagreb : Egmont, 2007.	x		x	x	x	x			x	x	x	x	x		x	x	x	x			Kn=3 Kpr=14	Is=82
174.	Richards, Kitty. Lupko i oblaci. Zagreb : Egmont, 2008.	x		x		x	x	x		x	x	x	x	x		x	x	x	x			Kn=2 Kpr=14	Is=78
175.	Roca, Núria. Jesi li sramežljiv? Zagreb : Neretva, 2007.	x											x		x				x			Kn=2 Kpr=4	Is=22
176.	Rodik, Belinda. Mali medo s pelenama . Zadar : Forum, 2008.	x	x		x	x	x	x	x	x	x	x	x		x	x	x	x				Kn=2 Kpr=16	Is=89
177.	Salemi, Lucia. --- i onda sam zaspao! Zagreb : Neretva, 2008.	x		x	x	x	x	x	x	x	x	x		x	x	x						Kn=1 Kpr=14	Is=74
178.	Salemi, Lucia. Mama, mene je straah! Zagreb : Neretva, 2008.	x		x			x	x	x	x		x	x	x	x	x						Kn=1 Kpr=12	Is=63
179.	Signorini, Emanuela. Cijeli dan uz Isusa. Zagreb : Naša djeca, 2008.		x								x	x										Kn=6 Kpr=3	Is=21
180.	Signorini, Emanuela. Dragi anđelčići. Zagreb : Naša djeca, 2008.	x			x						x	x				x						Kn=5 Kpr=6	Is=40
181.	Sigsgaard, Jens. Pale sam na svijetu. Varaždin: "Katarina Zrinski", 2008.																					Kn=1 Kpr=0	Is=0
182.	Šminkerica krava. Zagreb : Naša djeca, 2007.			x		x		x		x	x				x			x				Kn=6 Kpr=8	Is=57
183.	Što jedu	x		x	x	x	x	x	x	x		x	x		x				x			Kn=2	

	Životinje? Zadar : Forum, 2008.																				Kpr=13	Is=72
184.	Što se to čuje u mom trbuščiću? Zagreb : Egmont, 2007.	x				x			x		x				x		x		x		Kn=2	Is=50
																					Kpr=9	
185.	Strašna rika : male dino-priče. Zagreb : Naša djeca, 2008.								x		x						x				Kn=13	Is=43
																					Kpr=3	
186.	Stvoritelj kiše. Zadar : Forum, 2009.								x						x		x		x		Kn=11	Is=56
																					Kpr=5	
187.	Svijet oko mene. Zagreb : Naša djeca, 2007.x	x							x	x					x		x				Kn=6	Is=50
																					Kpr=7	
188.	Tika-taka : moj dan u vrtiću. Zadar : Forum, 2007.	x	x	x	x	x			x					x	x	x	x	x	x	x	Kn=3	Is=88
																					Kpr=15	
189.	Tomić, Sonja. Ježeva molitva. Zagreb : Karista, 2008.								x												Kn=4	Is=13
																					Kpr=2	
190.	Tomica i Maglič. Zagreb : Egmont, 2008.	x				x	x			x	x						x	x	x		Kn=5	Is=67
																					Kpr=10	
191.	Tomica i mlazni pogon. Zagreb : Egmont, 2008.	x				x	x			x	x						x	x	x		Kn=6)	Is=71
																					Kpr=10	
192.	Tomica i sparni dan. Zagreb : Egmont, 2008.	x				x	x			x	x						x	x	x		Kn=6	Is=71
																					Kpr=10	
193.	Totić, Daniela. Avantura Lanine lutke. Zagreb : Jabuka - udruga za poticanje i oslobađanje kreativnosti kod djece i mladeži, 2008.																				Kn=7	Is=8
																					Kpr=1	
194.	Totić, Daniela. Božićni san male Ane. Zagreb : Jabuka - udruga za poticanje i																				Kn=6	Is=7
																					Kpr=1	

	oslobađanje kreativnosti kod djece i mladeži, 2008.																							
195.	Trace Moroney. Kada sam sretan. Zagreb: Golden marketing - Tehnička knjiga, 2007.	x	x	x		x		x	x	x			x	x	x			x		x	x	Kn=1	Is=68	
																						Kpr=13		
196.	Trace Moroney. Kada sam tužan. Zagreb: Golden marketing - Tehnička knjiga, 2007.	x		x		x		x	x	x			x	x	x			x		x	x	Kn=1	Is=63	
																						Kpr=12		
197.	Trace Moroney. Kada se bojim. Zagreb: Golden marketing - Tehnička knjiga, 2007.	x		x		x		x	x	x			x	x	x			x		x	x	Kn=1	Is=63	
																						Kpr=12		
198.	Trace Moroney. Kada se ljutim. Zagreb: Golden marketing - Tehnička knjiga, 2007.	x		x		x		x	x	x			x	x	x			x		x	x	Kn=1	Is=63	
																						Kpr=12		
199.	Tunković, Aleksandar. Tobijeve nevolje. Zagreb : Egmont, 2008.				x								x	x	x			x	x		x	Kn=7	Is=54	
																						Kpr=7		
200.	Učimo pojmove : [drveni konjić]. Zagreb : Naša djeca, 2008.	x			x					x			x	x			x	x	x			Kn=8	Is=67	
																						Kpr=8		
201.	Učimo pojmove : [psić]. Zagreb : Naša djeca, 2008.	x			x					x			x	x			x	x	x			Kn=8	Is=67	
																						Kpr=8		
202.	Učimo pojmove : [sat]. Zagreb : Naša djeca, 2008.	x			x				x			x	x			x	x	x				Kn=8	Is=67	
																						Kpr=8		
203.	Vatrogasac. Zagreb : Naša djeca, 2007.	x			x	x		x		x			x		x	x	x		x			Kn=5	Is=67	
																						Kpr=10		
204.	Vjetrovita priča.				x								x							x		Kn=3		

	Zagreb : Ultra link, 2009.																			Kpr=3	Is=18		
205.	Vončina, Pika. Emilija u zemlji kotača. Zagreb:Leykam international, 2009.			x		x			x			x	x	x	x					x	Kn=1	Is=42	
																					Kpr=8		
206.	Vrček, Danijela. Lara i Vanda : Paulina ima karijes. Varaždin : Lara i Vanda naklada, 2008.					x		x					x	x		x					x	Kn=5	Is=47
																						Kpr=7	
207.	Vrček, Danijela. Lara i Vanda peru zube. Zagreb: Lara i Vanda naklada, 2007.					x		x					x	x		x					x	Kn=5	Is=53
																						Kpr=8	
208.	Vrček, Danijela. Lara i Vanda u stomatološkoj ordinaciji. Varaždin : Lara i Vanda naklada,2009.					x		x					x	x		x					x	Kn=5	Is=53
																						Kpr=8	
209.	Watt, Melanie. Plasljiva Vjeverica. Zagreb : Naklada Nika, 2008.			x		x			x				x								x	Kn=1	Is=37
																						Kpr=7	
210.	Wilhelmi, Friederike. Mala zubičeva vila Zadar : Forum, 2007.			x									x									Kn=2	Is=11
																						Kpr=2	
211.	Zabavno je tražiti s Poohom. Zagreb : Egmont, 2007.	x		x		x						x	x			x					x	Kn=4	Is=56
																						Kpr=9	
212.	Zaigrani psić. Zagreb : Naša djeca, 2007.	x		x		x		x		x		x	x			x					x	Kn=2	Is=67
																						Kpr=12	
213.	Zaigrani Psić. Zagreb : Naša djeca, 2008.	x		x		x		x		x		x	x			x					x	Kn=2	Is=72
																						Kpr=13	
214.	Zamišljeni Žabac. Zagreb : Naša djeca, 2008.					x		x					x			x					x	Kn=5	Is=53
																						Kpr=8	
215.	Zekin dom.	x	x			x		x		x		x	x			x					x	Kn=5	

	Zagreb : Naša djeca, 2007.																			Kpr=12	Is=80	
216.	Željeznak, Mila. Sretne priče. Varaždin : "Katarina Zrinski", 2008.			x									x							Kn=1	Is=10	
																			Kpr=2			
217.	Životinje na selu. Životinje na selu. Zadar : Forum, 2008.	x	x	x	x	x		x	x	x	x	x	x				x	x		Kn=3	Is=82	
																			Kpr=14			
218.	Životinjske bebe. Zagreb : Naša djeca, 2008.	x	x		x	x		x		x	x	x	x				x	x		Kn=5	Is=80	
																			Kpr=12			
219.	Životinjske obitelji : dodirni da osjetiš što je to! Zadar : Forum, 2009.	x	x		x			x		x	x	x	x				x	x	x	x	Kn=6	Is=93
																				Kpr=13		
220.	Znatželjna maca. Zagreb : Naša djeca, 2007.		x	x	x	x		x		x	x		x	x			x	x		Kn=5	Is=73	
																			Kpr=11			
221.	Znatželjni pačić. Zagreb : Naša djeca, 2007.		x	x	x	x		x		x	x		x	x			x	x		Kn=5	Is=73	
																			Kpr=11			
222.	Zvezdani kvartet. Zvezdani kvartet / tekst i ilustracije Zlatko Bourek ... [et al.]. - Zagreb : Ultra link, 2009.					x								x			x			x	Kn=2	

PRILOG 6.

Popis slikovnica za obradu

1. Anderson, Bendix. Kopaj i sadi! Zagreb : Egmont, 2008.
2. Bager. Zagreb : Egmont, 2008.
3. Balaško, Josip. Konjić Soki. Zagreb : Naša djeca, 2007.
4. Balaško, Josip. Kravica Šara. Zagreb : Naša djeca, 2007.
5. Balaško, Josip. Ovčica Tila. Zagreb : Naša djeca, 2007.
6. Balažev, Marina. Kako spavaju bubamare?[Zagreb?] : Profil knjiga, [2009?].
7. Balažev, Marina. Bubamarin let . [Zagreb?] : Profil knjiga, [2009?].
8. Baš je sjajno biti vlak. Zagreb : Egmont, 2009.
9. Bieber, Hartmut. Medo Tobi kod vatrogasaca. Zadar : Forum, 2007.
10. Bieber, Hartmut. Medo Tobi na gradilištu. Zadar : Forum, 2008.
11. Bieber, Hartmut. Medo Tobi na moru .Zadar : Forum, 2007.
12. Bieber, Hartmut. Medo Tobi u kući Djeda Božićnjaka. Zadar : Forum, 2007.
13. Bieber, Hartmut. Medo Tobi u kupovini. Zadar : Forum, 2008.
14. Bieber, Hartmut. Medo Tobi u planinama. Zadar : Forum, 2008.
15. Bieber, Hartmut. Medo Tobi u viteškom dvorcu. Zadar : Forum, 2008.
16. Bieber, Hartmut. Medo Tobi na gusarskom brodu. Zadar : Forum, 2009.
17. Bijelo janje. Zagreb : Naša djeca, 2007.
18. Bob na poslu. Zagreb : Egmont, 2008.
19. Bob. Zagreb : Egmont, 2008.
20. Bobov alat. Zagreb : Egmont, 2008.
21. Bobova truba. Zagreb : Egmont, 2007.
22. Bobove boje. Zagreb : Egmont, 2008.
23. Broji s Bobom. Zagreb : Egmont, 2008.
24. Bruna, Dick. Miffy je zločesta- Zagreb : Golden marketing - Tehnička knjiga, 2009.
25. Bruna, Dick. Miffy mala vila .Zagreb : Golden marketing - Tehnička knjiga, 2009.
26. Bruna, Dick. Miffy na igralištu .Zagreb : Golden marketing - Tehnička knjiga, 2009.
27. Bruna, Dick. Miffy plače. Zagreb: Hrvatski savez slijepih, 2007. (PRILAGOĐENA SLIJEPIMA)
28. Bruna, Dick. Miffy. Zagreb : Hrvatski savez slijepih, 2007. (PRILAGOĐENA SLIJEPIMA)
29. Domaće životinje : dodirni da osjetiš što je to! Zadar : Forum, 2009.
30. Domaće životinje. Zagreb : Naša djeca, 2008.
31. Driscoll, Laura. Lupko pronalazi prijateljicu. Zagreb : Egmont, 2008.
32. Eci, peci, pec. Zagreb : Egmont, 2009.
33. Ide maca oko tebe. Zagreb: Egmont, 2009.
34. Išo medo u dućan. Zagreb: Egmont, 2009.
35. Janje. Zagreb : Naša djeca, 2008.
36. Jedan dan u vrtiću. Jedan dan u vrtiću. Zadar : Forum, 2008.
37. Kozina, Filip. Što vole maleni s farme.Zagreb : Naša djeca, 2009.
38. Kozina, Filip. Vau-vau! Psić. Zagreb : Naša djeca, 2008.
39. Kućni ljubimci : dodirni da osjetiš što je to!Zadar : Forum, 2009.
40. MacMillan, Sue. Bubamara Klara. Zagreb : Egmont, 2009.

41. MacMillan, Sue. Leptirica Lela. Zagreb : Egmont, 2009.
42. MacMillan, Sue. Pčelac Tonko. Zagreb : Egmont, 2009.
43. Mantegazza, Giovanna. Povuci i - - - pogledaj! : koga će mama roditi? Zagreb : Neretva, 2008.
44. Maskenbal. Zagreb : Egmont, 2009.
45. Mladunčad : dodirni da osjetiš što je to! - Zadar : Forum, 2009.
46. Na farmi .Zagreb : Egmont, 2009.
47. Pliva patka preko Save. Zagreb : Egmont, 2009
48. Pokraj peći maca prela. Zagreb : Naša djeca, 2007.
49. Popravak semafora : svjetlo i zvuk prometnih znakova Zagreb : Egmont, 2008.
50. Pranje rublja . Zadar : Forum, 2009.
51. Prodavačica. Zagreb : Naša djeca, 2007.
52. Psić Nosić. Naša djeca, 2008.
53. Psić. Zagreb : Naša djeca, 2008.
54. Richards, Kitty. Laku noć, Lupko. Zagreb : Egmont, 2007.
55. Richards, Kitty. Lupko broji do deset. Zagreb : Egmont, 2007.
56. Richards, Kitty. Lupko i oblici. Zagreb : Egmont, 2008.
57. Rodik, Belinda. Mali medo s pelenama . Zadar : Forum, 2008.
58. Što jedu životinje? Zadar : Forum, 2008.
59. Tika-taka : moj dan u vrtiću. Zadar : Forum, 2007.
60. Tomica i mlazni pogon. Zagreb : Egmont, 2008.
61. Tomica i sparni dan. Zagreb : Egmont, 2008.
62. Zaigrani Psić. Zagreb : Naša djeca, 2008.
63. Zekin dom. Zagreb : Naša djeca, 2007.
64. Životinje na selu. Zadar : Forum, 2008.
65. Životinjske bebe. Zagreb : Naša djeca, 2008.
66. Životinjske obitelji:dodirni da osjetiš što je to! Zadar : Forum, 2009.
67. Znatželjna maca. Zagreb : Naša djeca, 2007.
68. Znatželjni pačić. Zagreb : Naša djeca, 2007.
69. Salemi, Lucia. ...i onda sam zaspao. Zagreb: Neretva, 2008.
70. Mantegazza, Giovanna. Povuci i --- otkrij! : što je unutra? Zagreb : Neretva, 2008.

PRILOG 7.

Raznolikost rječnika slikovnica namijenjenih djeci u trećoj godini života

<p>> vocd @ vocd @ Wed May 25 00:09:14 2011 vocd (28-Oct-2010) is conducting analyses on: ALL speaker tiers ***** ***** From file <c:\DOCUMENTS AND SETTINGS\IVANA\DESKTOP\cha_tek stovi\Bager.txtin.cha> 1 bager pozdrav svima zovem se bager žute sam boje bavim se kopanjem i predvodim bobove strojeve živim na bobovom gradilištu zajedno s ostalim strojevima sprijeda imam utovarnu košaru kojom guram i nosim opeku i šljunak straga imam bagerski krak i na njemu žlicu kojom kopam rupe svaki dan imamo puno građevinskih zahvata volim izazove i drago mi je rješavati probleme nakon napornog radnog dana volim se zabavljati s prijateljima</p>	<table border="0"> <thead> <tr> <th></th> <th>46</th> <th>100</th> <th>0.8767</th> <th>0.034</th> <th>143.431</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td></td> <td>47</td> <td>100</td> <td>0.8781</td> <td>0.031</td> <td>148.622</td> </tr> <tr> <td></td> <td>48</td> <td>100</td> <td>0.8719</td> <td>0.033</td> <td>142.392</td> </tr> <tr> <td></td> <td>49</td> <td>100</td> <td>0.8722</td> <td>0.028</td> <td>145.903</td> </tr> <tr> <td></td> <td>50</td> <td>100</td> <td>0.8742</td> <td>0.025</td> <td>151.873</td> </tr> </tbody> </table> <p>D: average = 145.513; std dev. = 4.812 D_optimum <145.61; min least sq val = 0.000></p> <table border="0"> <thead> <tr> <th></th> <th>tokens</th> <th>samples</th> <th>ttr</th> <th>st.dev</th> <th>D</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td></td> <td>35</td> <td>100</td> <td>0.8997</td> <td>0.041</td> <td>141.256</td> </tr> <tr> <td></td> <td>36</td> <td>100</td> <td>0.9053</td> <td>0.040</td> <td>155.734</td> </tr> <tr> <td></td> <td>37</td> <td>100</td> <td>0.9003</td> <td>0.043</td> <td>150.346</td> </tr> <tr> <td></td> <td>38</td> <td>100</td> <td>0.8863</td> <td>0.041</td> <td>131.290</td> </tr> <tr> <td></td> <td>39</td> <td>100</td> <td>0.8949</td> <td>0.037</td> <td>148.538</td> </tr> <tr> <td></td> <td>40</td> <td>100</td> <td>0.8850</td> <td>0.041</td> <td>136.213</td> </tr> <tr> <td></td> <td>41</td> <td>100</td> <td>0.8878</td> <td>0.038</td> <td>144.017</td> </tr> <tr> <td></td> <td>42</td> <td>100</td> <td>0.8876</td> <td>0.032</td> <td>147.224</td> </tr> <tr> <td></td> <td>43</td> <td>100</td> <td>0.8830</td> <td>0.035</td> <td>143.312</td> </tr> <tr> <td></td> <td>44</td> <td>100</td> <td>0.8832</td> <td>0.036</td> <td>146.897</td> </tr> <tr> <td></td> <td>45</td> <td>100</td> <td>0.8831</td> <td>0.032</td> <td>150.120</td> </tr> <tr> <td></td> <td>46</td> <td>100</td> <td>0.8800</td> <td>0.035</td> <td>148.427</td> </tr> <tr> <td></td> <td>47</td> <td>100</td> <td>0.8717</td> <td>0.031</td> <td>139.182</td> </tr> <tr> <td></td> <td>48</td> <td>100</td> <td>0.8790</td> <td>0.028</td> <td>153.184</td> </tr> <tr> <td></td> <td>49</td> <td>100</td> <td>0.8688</td> <td>0.032</td> <td>140.918</td> </tr> <tr> <td></td> <td>50</td> <td>100</td> <td>0.8744</td> <td>0.029</td> <td>152.185</td> </tr> </tbody> </table> <p>D: average = 145.553; std dev. = 6.374 D_optimum <145.46; min least sq val = 0.000></p> <table border="0"> <thead> <tr> <th></th> <th>tokens</th> <th>samples</th> <th>ttr</th> <th>st.dev</th> <th>D</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td></td> <td>35</td> <td>100</td> <td>0.9020</td> <td>0.040</td> <td>145.286</td> </tr> <tr> <td></td> <td>36</td> <td>100</td> <td>0.8978</td> <td>0.043</td> <td>141.927</td> </tr> <tr> <td></td> <td>37</td> <td>100</td> <td>0.9086</td> <td>0.042</td> <td>167.205</td> </tr> <tr> <td></td> <td>38</td> <td>100</td> <td>0.8992</td> <td>0.034</td> <td>152.427</td> </tr> <tr> <td></td> <td>39</td> <td>100</td> <td>0.8892</td> <td>0.037</td> <td>139.202</td> </tr> <tr> <td></td> <td>40</td> <td>100</td> <td>0.8988</td> <td>0.037</td> <td>159.556</td> </tr> <tr> <td></td> <td>41</td> <td>100</td> <td>0.8861</td> <td>0.033</td> <td>141.314</td> </tr> <tr> <td></td> <td>42</td> <td>100</td> <td>0.8843</td> <td>0.032</td> <td>141.911</td> </tr> <tr> <td></td> <td>43</td> <td>100</td> <td>0.8879</td> <td>0.036</td> <td>151.215</td> </tr> <tr> <td></td> <td>44</td> <td>100</td> <td>0.8786</td> <td>0.031</td> <td>139.943</td> </tr> <tr> <td></td> <td>45</td> <td>100</td> <td>0.8822</td> <td>0.033</td> <td>148.688</td> </tr> <tr> <td></td> <td>46</td> <td>100</td> <td>0.8776</td> <td>0.033</td> <td>144.737</td> </tr> <tr> <td></td> <td>47</td> <td>100</td> <td>0.8796</td> <td>0.033</td> <td>150.971</td> </tr> <tr> <td></td> <td>48</td> <td>100</td> <td>0.8704</td> <td>0.032</td> <td>140.319</td> </tr> <tr> <td></td> <td>49</td> <td>100</td> <td>0.8765</td> <td>0.029</td> <td>152.455</td> </tr> <tr> <td></td> <td>50</td> <td>100</td> <td>0.8674</td> <td>0.026</td> <td>141.852</td> </tr> </tbody> </table> <p>D: average = 147.438; std dev. = 7.633 D_optimum <146.94; min least sq val = 0.000></p> <table border="0"> <thead> <tr> <th></th> <th>tokens</th> <th>samples</th> <th>ttr</th> <th>st.dev</th> <th>D</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td></td> <td>35</td> <td>100</td> <td>0.9006</td> <td>0.039</td> <td>142.746</td> </tr> <tr> <td></td> <td>36</td> <td>100</td> <td>0.9000</td> <td>0.040</td> <td>145.800</td> </tr> <tr> <td></td> <td>37</td> <td>100</td> <td>0.8941</td> <td>0.035</td> <td>139.577</td> </tr> <tr> <td></td> <td>38</td> <td>100</td> <td>0.8958</td> <td>0.040</td> <td>146.303</td> </tr> <tr> <td></td> <td>39</td> <td>100</td> <td>0.8913</td> <td>0.036</td> <td>142.483</td> </tr> <tr> <td></td> <td>40</td> <td>100</td> <td>0.8890</td> <td>0.035</td> <td>142.400</td> </tr> <tr> <td></td> <td>41</td> <td>100</td> <td>0.8922</td> <td>0.038</td> <td>151.368</td> </tr> <tr> <td></td> <td>42</td> <td>100</td> <td>0.8829</td> <td>0.033</td> <td>139.728</td> </tr> <tr> <td></td> <td>43</td> <td>100</td> <td>0.8802</td> <td>0.033</td> <td>139.090</td> </tr> <tr> <td></td> <td>44</td> <td>100</td> <td>0.8886</td> <td>0.035</td> <td>156.001</td> </tr> <tr> <td></td> <td>45</td> <td>100</td> <td>0.8833</td> <td>0.034</td> <td>150.482</td> </tr> </tbody> </table>		46	100	0.8767	0.034	143.431		47	100	0.8781	0.031	148.622		48	100	0.8719	0.033	142.392		49	100	0.8722	0.028	145.903		50	100	0.8742	0.025	151.873		tokens	samples	ttr	st.dev	D		35	100	0.8997	0.041	141.256		36	100	0.9053	0.040	155.734		37	100	0.9003	0.043	150.346		38	100	0.8863	0.041	131.290		39	100	0.8949	0.037	148.538		40	100	0.8850	0.041	136.213		41	100	0.8878	0.038	144.017		42	100	0.8876	0.032	147.224		43	100	0.8830	0.035	143.312		44	100	0.8832	0.036	146.897		45	100	0.8831	0.032	150.120		46	100	0.8800	0.035	148.427		47	100	0.8717	0.031	139.182		48	100	0.8790	0.028	153.184		49	100	0.8688	0.032	140.918		50	100	0.8744	0.029	152.185		tokens	samples	ttr	st.dev	D		35	100	0.9020	0.040	145.286		36	100	0.8978	0.043	141.927		37	100	0.9086	0.042	167.205		38	100	0.8992	0.034	152.427		39	100	0.8892	0.037	139.202		40	100	0.8988	0.037	159.556		41	100	0.8861	0.033	141.314		42	100	0.8843	0.032	141.911		43	100	0.8879	0.036	151.215		44	100	0.8786	0.031	139.943		45	100	0.8822	0.033	148.688		46	100	0.8776	0.033	144.737		47	100	0.8796	0.033	150.971		48	100	0.8704	0.032	140.319		49	100	0.8765	0.029	152.455		50	100	0.8674	0.026	141.852		tokens	samples	ttr	st.dev	D		35	100	0.9006	0.039	142.746		36	100	0.9000	0.040	145.800		37	100	0.8941	0.035	139.577		38	100	0.8958	0.040	146.303		39	100	0.8913	0.036	142.483		40	100	0.8890	0.035	142.400		41	100	0.8922	0.038	151.368		42	100	0.8829	0.033	139.728		43	100	0.8802	0.033	139.090		44	100	0.8886	0.035	156.001		45	100	0.8833	0.034	150.482	<p>radosno mi vozimo ugljen cijeli dan cijelim otkom će letjet' cijelim otkom će letjet' čitav dan cijelim otkom će letjet' čitav dan cijelim otkom će letjet' cijelim otkom će letjet' cijelim otkom će letjet' čitav dan na postaji ranom zorom dok stanica se budi sve lokomotive čekaju na red vlakovođa parom svima daje znak ču-ču-ču-ču idemo</p> <table border="0"> <thead> <tr> <th></th> <th>tokens</th> <th>samples</th> <th>ttr</th> <th>st.dev</th> <th>D</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td></td> <td>35</td> <td>100</td> <td>0.7469</td> <td>0.056</td> <td>38.561</td> </tr> <tr> <td></td> <td>36</td> <td>100</td> <td>0.7519</td> <td>0.053</td> <td>41.029</td> </tr> <tr> <td></td> <td>37</td> <td>100</td> <td>0.7324</td> <td>0.061</td> <td>37.091</td> </tr> <tr> <td></td> <td>38</td> <td>100</td> <td>0.7324</td> <td>0.054</td> <td>38.078</td> </tr> <tr> <td></td> <td>39</td> <td>100</td> <td>0.7228</td> <td>0.050</td> <td>36.757</td> </tr> <tr> <td></td> <td>40</td> <td>100</td> <td>0.7230</td> <td>0.055</td> <td>37.742</td> </tr> <tr> <td></td> <td>41</td> <td>100</td> <td>0.7122</td> <td>0.057</td> <td>36.129</td> </tr> <tr> <td></td> <td>42</td> <td>100</td> <td>0.7112</td> <td>0.049</td> <td>36.777</td> </tr> <tr> <td></td> <td>43</td> <td>100</td> <td>0.7056</td> <td>0.048</td> <td>36.355</td> </tr> <tr> <td></td> <td>44</td> <td>100</td> <td>0.7125</td> <td>0.045</td> <td>38.847</td> </tr> <tr> <td></td> <td>45</td> <td>100</td> <td>0.6978</td> <td>0.050</td> <td>36.249</td> </tr> <tr> <td></td> <td>46</td> <td>100</td> <td>0.6941</td> <td>0.055</td> <td>36.230</td> </tr> <tr> <td></td> <td>47</td> <td>100</td> <td>0.6851</td> <td>0.048</td> <td>35.028</td> </tr> <tr> <td></td> <td>48</td> <td>100</td> <td>0.6823</td> <td>0.046</td> <td>35.166</td> </tr> <tr> <td></td> <td>49</td> <td>100</td> <td>0.6773</td> <td>0.044</td> <td>34.838</td> </tr> <tr> <td></td> <td>50</td> <td>100</td> <td>0.6794</td> <td>0.043</td> <td>35.994</td> </tr> </tbody> </table> <p>D: average = 36.929; std dev. = 1.563 D_optimum <36.84; min least sq val = 0.001></p> <p>VOCD RESULTS SUMMARY ===== Types,Tokens,TTR: <58,69,0.840580> D_optimum values: <146.94, 145.61, 145.46> D_optimum average: 146.00</p> <p>> vocd @ vocd @ Wed May 25 00:10:09 2011 vocd (28-Oct-2010) is conducting analyses on: ALL speaker tiers ***** ***** From file <c:\DOCUMENTS AND SETTINGS\IVANA\DESKTOP\cha_tek stovi\Bas_je_sjajno_biti_vlak.txtin.cha> > 1 baš je sjajno biti vlak baš je sjajno biti vlak b baš je sjajno biti vlak na ovim tračnicama hu hu hukati fuć fuć fućkati kad prolaziš svi ljudi mašu i smiju se fuć fuć fuć fućkajmo sad svi autobus autobus po cesti putuje putuje putuje autobus po cesti putuje cijeli dan radosno mi vozimo vozimo vozimo</p> <table border="0"> <thead> <tr> <th></th> <th>tokens</th> <th>samples</th> <th>ttr</th> <th>st.dev</th> <th>D</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td></td> <td>35</td> <td>100</td> <td>0.7580</td> <td>0.058</td> <td>41.549</td> </tr> <tr> <td></td> <td>36</td> <td>100</td> <td>0.7447</td> <td>0.053</td> <td>39.106</td> </tr> <tr> <td></td> <td>37</td> <td>100</td> <td>0.7376</td> <td>0.050</td> <td>38.349</td> </tr> <tr> <td></td> <td>38</td> <td>100</td> <td>0.7232</td> <td>0.053</td> <td>35.891</td> </tr> <tr> <td></td> <td>39</td> <td>100</td> <td>0.7256</td> <td>0.058</td> <td>37.425</td> </tr> <tr> <td></td> <td>40</td> <td>100</td> <td>0.7205</td> <td>0.052</td> <td>37.146</td> </tr> <tr> <td></td> <td>41</td> <td>100</td> <td>0.7200</td> <td>0.065</td> <td>37.954</td> </tr> <tr> <td></td> <td>42</td> <td>100</td> <td>0.7067</td> <td>0.056</td> <td>35.751</td> </tr> <tr> <td></td> <td>43</td> <td>100</td> <td>0.7014</td> <td>0.052</td> <td>35.422</td> </tr> <tr> <td></td> <td>44</td> <td>100</td> <td>0.7059</td> <td>0.047</td> <td>37.277</td> </tr> <tr> <td></td> <td>45</td> <td>100</td> <td>0.6967</td> <td>0.049</td> <td>36.001</td> </tr> <tr> <td></td> <td>46</td> <td>100</td> <td>0.6991</td> <td>0.044</td> <td>37.365</td> </tr> <tr> <td></td> <td>47</td> <td>100</td> <td>0.6849</td> <td>0.052</td> <td>34.983</td> </tr> <tr> <td></td> <td>48</td> <td>100</td> <td>0.6871</td> <td>0.044</td> <td>36.208</td> </tr> <tr> <td></td> <td>49</td> <td>100</td> <td>0.6824</td> <td>0.049</td> <td>35.933</td> </tr> <tr> <td></td> <td>50</td> <td>100</td> <td>0.6798</td> <td>0.044</td> <td>36.081</td> </tr> </tbody> </table> <p>D: average = 37.028; std dev. = 1.605 D_optimum <36.93; min least sq val = 0.001></p> <table border="0"> <thead> <tr> <th></th> <th>tokens</th> <th>samples</th> <th>ttr</th> <th>st.dev</th> <th>D</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td></td> <td>35</td> <td>100</td> <td>0.7557</td> <td>0.061</td> <td>40.912</td> </tr> <tr> <td></td> <td>36</td> <td>100</td> <td>0.7356</td> <td>0.059</td> <td>36.827</td> </tr> <tr> <td></td> <td>37</td> <td>100</td> <td>0.7392</td> <td>0.058</td> <td>38.758</td> </tr> <tr> <td></td> <td>38</td> <td>100</td> <td>0.7311</td> <td>0.056</td> <td>37.756</td> </tr> <tr> <td></td> <td>39</td> <td>100</td> <td>0.7287</td> <td>0.057</td> <td>38.171</td> </tr> <tr> <td></td> <td>40</td> <td>100</td> <td>0.7220</td> <td>0.053</td> <td>37.502</td> </tr> </tbody> </table>		tokens	samples	ttr	st.dev	D		35	100	0.7469	0.056	38.561		36	100	0.7519	0.053	41.029		37	100	0.7324	0.061	37.091		38	100	0.7324	0.054	38.078		39	100	0.7228	0.050	36.757		40	100	0.7230	0.055	37.742		41	100	0.7122	0.057	36.129		42	100	0.7112	0.049	36.777		43	100	0.7056	0.048	36.355		44	100	0.7125	0.045	38.847		45	100	0.6978	0.050	36.249		46	100	0.6941	0.055	36.230		47	100	0.6851	0.048	35.028		48	100	0.6823	0.046	35.166		49	100	0.6773	0.044	34.838		50	100	0.6794	0.043	35.994		tokens	samples	ttr	st.dev	D		35	100	0.7580	0.058	41.549		36	100	0.7447	0.053	39.106		37	100	0.7376	0.050	38.349		38	100	0.7232	0.053	35.891		39	100	0.7256	0.058	37.425		40	100	0.7205	0.052	37.146		41	100	0.7200	0.065	37.954		42	100	0.7067	0.056	35.751		43	100	0.7014	0.052	35.422		44	100	0.7059	0.047	37.277		45	100	0.6967	0.049	36.001		46	100	0.6991	0.044	37.365		47	100	0.6849	0.052	34.983		48	100	0.6871	0.044	36.208		49	100	0.6824	0.049	35.933		50	100	0.6798	0.044	36.081		tokens	samples	ttr	st.dev	D		35	100	0.7557	0.061	40.912		36	100	0.7356	0.059	36.827		37	100	0.7392	0.058	38.758		38	100	0.7311	0.056	37.756		39	100	0.7287	0.057	38.171		40	100	0.7220	0.053	37.502
	46	100	0.8767	0.034	143.431																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
	47	100	0.8781	0.031	148.622																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
	48	100	0.8719	0.033	142.392																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
	49	100	0.8722	0.028	145.903																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
	50	100	0.8742	0.025	151.873																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
	tokens	samples	ttr	st.dev	D																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
	35	100	0.8997	0.041	141.256																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
	36	100	0.9053	0.040	155.734																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
	37	100	0.9003	0.043	150.346																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
	38	100	0.8863	0.041	131.290																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
	39	100	0.8949	0.037	148.538																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
	40	100	0.8850	0.041	136.213																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
	41	100	0.8878	0.038	144.017																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
	42	100	0.8876	0.032	147.224																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
	43	100	0.8830	0.035	143.312																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
	44	100	0.8832	0.036	146.897																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
	45	100	0.8831	0.032	150.120																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
	46	100	0.8800	0.035	148.427																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
	47	100	0.8717	0.031	139.182																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
	48	100	0.8790	0.028	153.184																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
	49	100	0.8688	0.032	140.918																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
	50	100	0.8744	0.029	152.185																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
	tokens	samples	ttr	st.dev	D																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
	35	100	0.9020	0.040	145.286																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
	36	100	0.8978	0.043	141.927																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
	37	100	0.9086	0.042	167.205																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
	38	100	0.8992	0.034	152.427																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
	39	100	0.8892	0.037	139.202																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
	40	100	0.8988	0.037	159.556																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
	41	100	0.8861	0.033	141.314																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
	42	100	0.8843	0.032	141.911																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
	43	100	0.8879	0.036	151.215																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
	44	100	0.8786	0.031	139.943																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
	45	100	0.8822	0.033	148.688																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
	46	100	0.8776	0.033	144.737																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
	47	100	0.8796	0.033	150.971																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
	48	100	0.8704	0.032	140.319																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
	49	100	0.8765	0.029	152.455																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
	50	100	0.8674	0.026	141.852																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
	tokens	samples	ttr	st.dev	D																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
	35	100	0.9006	0.039	142.746																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
	36	100	0.9000	0.040	145.800																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
	37	100	0.8941	0.035	139.577																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
	38	100	0.8958	0.040	146.303																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
	39	100	0.8913	0.036	142.483																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
	40	100	0.8890	0.035	142.400																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
	41	100	0.8922	0.038	151.368																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
	42	100	0.8829	0.033	139.728																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
	43	100	0.8802	0.033	139.090																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
	44	100	0.8886	0.035	156.001																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
	45	100	0.8833	0.034	150.482																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
	tokens	samples	ttr	st.dev	D																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
	35	100	0.7469	0.056	38.561																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
	36	100	0.7519	0.053	41.029																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
	37	100	0.7324	0.061	37.091																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
	38	100	0.7324	0.054	38.078																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
	39	100	0.7228	0.050	36.757																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
	40	100	0.7230	0.055	37.742																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
	41	100	0.7122	0.057	36.129																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
	42	100	0.7112	0.049	36.777																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
	43	100	0.7056	0.048	36.355																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
	44	100	0.7125	0.045	38.847																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
	45	100	0.6978	0.050	36.249																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
	46	100	0.6941	0.055	36.230																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
	47	100	0.6851	0.048	35.028																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
	48	100	0.6823	0.046	35.166																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
	49	100	0.6773	0.044	34.838																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
	50	100	0.6794	0.043	35.994																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
	tokens	samples	ttr	st.dev	D																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
	35	100	0.7580	0.058	41.549																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
	36	100	0.7447	0.053	39.106																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
	37	100	0.7376	0.050	38.349																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
	38	100	0.7232	0.053	35.891																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
	39	100	0.7256	0.058	37.425																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
	40	100	0.7205	0.052	37.146																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
	41	100	0.7200	0.065	37.954																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
	42	100	0.7067	0.056	35.751																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
	43	100	0.7014	0.052	35.422																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
	44	100	0.7059	0.047	37.277																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
	45	100	0.6967	0.049	36.001																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
	46	100	0.6991	0.044	37.365																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
	47	100	0.6849	0.052	34.983																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
	48	100	0.6871	0.044	36.208																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
	49	100	0.6824	0.049	35.933																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
	50	100	0.6798	0.044	36.081																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
	tokens	samples	ttr	st.dev	D																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
	35	100	0.7557	0.061	40.912																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
	36	100	0.7356	0.059	36.827																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
	37	100	0.7392	0.058	38.758																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
	38	100	0.7311	0.056	37.756																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
	39	100	0.7287	0.057	38.171																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
	40	100	0.7220	0.053	37.502																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					

41	100	0.7129	0.059	36.295
42	100	0.7014	0.053	34.605
43	100	0.7077	0.047	36.833
44	100	0.6975	0.051	35.382
45	100	0.6896	0.049	34.462
46	100	0.6965	0.054	36.768
47	100	0.6887	0.043	35.811
48	100	0.6860	0.047	35.978
49	100	0.6808	0.045	35.578
50	100	0.6712	0.046	34.254

D: average = 36.618; std dev. = 1.690
D_optimum <36.51; min least sq val = 0.001>

VOCD RESULTS SUMMARY

Types,Tokens,TTR:
<56,113,0.495575>
D_optimum values: <36.84, 36.93, 36.51>
D_optimum average: 36.76

> vocd @
vocd @
Wed May 25 00:10:52 2011
vocd (28-Oct-2010) is conducting analyses on:

ALL speaker tiers

From file <c:\DOCUMENTS AND SETTINGS\IVANA\DESKTOP\cha_tek stovi\Bijelo_janje.txtin.cha>
1

bijelo janje tko sam što sam
janje bijelo
imam vuneno odijelo
po njemu sam jako poznat to iz priče možeš doznat

s mamom volim dugo šetat kravama ne želim smetat
ali gdje god skačem švrljam pazim da se ne zaprljam
uvijek čist sam lijepo molim runo svoje jako volim

veselo sam danas jako s kozličem bih rado skako
kozlič mene uvijek zove kada smisli igre nove
blago tebi kozle moje krzno imaš smeđe boje

a ja moram pazit svoje da ne bude kao tvoje
uvijek čist sam lijepo molim runo svoje jako volim
prašćići za plotom skviče prljavi su na što slič

jedan drugog blatom gađa to je igra nije svađa
pridruži se hajde amo zašto uvijek stojiš samo

janje gleda pa uzmiče blato njega ne se tiče
uvijek čist sam lijepo molim runo svoje jako volim
našao sam čisto mjesto ovdje dolazit ću često

202

ovdje mogu mirno sjedit tu se neću uneredit
ali tada znao nije što mu se za led'ma krije
oprez
ugljen
sad u runo nije bijelo nego crno
uvijek čist sam lijepo molim runo svoje jako volim
ako želi tjerat modu janje mora trk u vodu

pokraj vode igra traje na tobogan janje staje
u vodu se brzo spušta smočit runo sad dopušta

vesela je družba cijela sve zbog novog prijatelja
neću više čuvat runo kad se mogu igrat puno

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.8920	0.049	128.927
36	100	0.8906	0.053	130.437
37	100	0.8916	0.055	135.703
38	100	0.8913	0.045	138.883
39	100	0.8838	0.047	131.146
40	100	0.8775	0.048	125.715
41	100	0.8815	0.048	134.372
42	100	0.8788	0.047	133.826
43	100	0.8800	0.043	138.747
44	100	0.8775	0.049	138.287
45	100	0.8680	0.049	128.425
46	100	0.8628	0.048	124.825
47	100	0.8711	0.048	138.291
48	100	0.8573	0.047	123.600
49	100	0.8622	0.048	132.227
50	100	0.8632	0.042	136.169

D: average = 132.474; std dev. = 4.971
D_optimum <132.30; min least sq val = 0.000>

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.8951	0.048	133.729
36	100	0.8989	0.049	143.842
37	100	0.8857	0.049	126.935
38	100	0.8874	0.055	132.832
39	100	0.8854	0.054	133.369
40	100	0.8882	0.047	141.206
41	100	0.8778	0.048	129.269
42	100	0.8743	0.051	127.685
43	100	0.8733	0.044	129.358
44	100	0.8639	0.047	120.598
45	100	0.8727	0.041	134.567
46	100	0.8643	0.048	126.671
47	100	0.8674	0.044	133.402
48	100	0.8627	0.052	130.105
49	100	0.8571	0.048	126.000
50	100	0.8612	0.050	133.585

D: average = 131.447; std dev. = 5.553
D_optimum <131.01; min least sq val = 0.000>

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.8914	0.058	128.084
36	100	0.8864	0.046	124.480
37	100	0.8849	0.047	125.811
38	100	0.8858	0.043	130.529
39	100	0.8815	0.057	127.920

40	100	0.8817	0.049	131.498
41	100	0.8741	0.051	124.468
42	100	0.8807	0.046	136.553
43	100	0.8774	0.051	135.062
44	100	0.8709	0.045	129.263
45	100	0.8736	0.047	135.789
46	100	0.8761	0.046	142.464
47	100	0.8677	0.044	133.682
48	100	0.8627	0.049	130.105
49	100	0.8606	0.049	130.184
50	100	0.8602	0.051	132.322

D: average = 131.138; std dev. = 4.646
D_optimum <131.31; min least sq val = 0.000>

VOCD RESULTS SUMMARY

Types,Tokens,TTR:
<150,224,0.669643>
D_optimum values: <132.30, 131.01, 131.31>
D_optimum average: 131.54

> vocd @
vocd @
Wed May 25 00:11:42 2011
vocd (28-Oct-2010) is conducting analyses on:

ALL speaker tiers

From file <c:\DOCUMENTS AND SETTINGS\IVANA\DESKTOP\cha_tek stovi\Bob.txtin.cha>
1

bob dobro mi došli
zovem se bob
imam puno posla kao graditelj
volim popravljati stvari
živim u bobičima i imam vlastito gradilište

radim s wendy
ona je moj suradnik u poslu a imamo cijelu ekipu strojeva
oni se zovu traktor bager dugi miješalica smetlarko i valjko
imam i mačku zvanu girica

u svom poslu služim se s puno različitih alata
svaki dan popravljamo i gradimo stvari mi smo dobra družina
možemo li popraviti naravno da možemo

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.8883	0.048	123.605
36	100	0.8878	0.045	126.416
37	100	0.8778	0.045	116.698
38	100	0.8847	0.041	129.030
39	100	0.8887	0.043	138.400
40	100	0.8722	0.037	119.111
41	100	0.8773	0.039	128.612
42	100	0.8712	0.039	123.736
43	100	0.8742	0.040	130.592
44	100	0.8714	0.037	129.855
45	100	0.8660	0.034	125.925
46	100	0.8646	0.037	126.938

47 100 0.8736 0.037 141.913
48 100 0.8546 0.032 120.533
49 100 0.8578 0.032 126.723
50 100 0.8528 0.036 123.517

D: average = 126.975; std dev. = 6.256
D_optimum <126.85; min least sq val = 0.000>

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.8966	0.044	136.009
36	100	0.8864	0.041	124.480
37	100	0.8849	0.043	125.811
38	100	0.8863	0.040	131.290
39	100	0.8759	0.044	120.548
40	100	0.8785	0.040	127.039
41	100	0.8802	0.037	132.636
42	100	0.8724	0.039	125.232
43	100	0.8684	0.036	123.169
44	100	0.8730	0.038	131.961
45	100	0.8702	0.038	131.293
46	100	0.8600	0.038	121.506
47	100	0.8636	0.035	128.514
48	100	0.8604	0.029	127.290
49	100	0.8622	0.038	132.227
50	100	0.8536	0.030	124.425

D: average = 127.714; std dev. = 4.330
D_optimum <127.55; min least sq val = 0.000>

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.8889	0.045	124.400
36	100	0.8842	0.045	121.481
37	100	0.8838	0.046	124.336
38	100	0.8847	0.044	129.030
39	100	0.8815	0.038	127.920
40	100	0.8797	0.040	128.725
41	100	0.8790	0.039	130.936
42	100	0.8738	0.036	127.065
43	100	0.8733	0.037	129.358
44	100	0.8716	0.039	130.152
45	100	0.8629	0.033	122.185
46	100	0.8622	0.043	124.047
47	100	0.8545	0.034	117.897
48	100	0.8560	0.035	122.170
49	100	0.8573	0.034	126.240
50	100	0.8526	0.035	123.292

D: average = 125.577; std dev. = 3.565
D_optimum <125.38; min least sq val = 0.000>

VOCD RESULTS SUMMARY

=====
Types, Tokens, TTR:
<61,76,0.802632>
D_optimum values: <126.85, 127.55, 125.38>
D_optimum average: 126.59

> vocd @
vocd @
Wed May 25 00:12:18 2011
vocd (28-Oct-2010) is conducting analyses on:
ALL speaker tiers

From file <c:\DOCUMENTS AND SETTINGS\IVANA\DESKTOP\cha_tek stovi\Bob_na_poslu.txtin.cha>

1
bob na poslu jutro je
bob ide na posao
što će ponijeti na posao
svoju kutiju za alat
bob ima puno alata
možeš li pronaći čekić
bobu se žuri
na čemu će se povesti
na motorku naravno
bob ne može sve sam
tko će mu pomoći
njegova družina strojeva naravno
možemo li ovo popraviti
naravno da možemo

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.8180	0.048	64.339
36	100	0.8119	0.044	63.101
37	100	0.8119	0.043	64.828
38	100	0.8097	0.039	65.477
39	100	0.8090	0.040	66.806
40	100	0.8102	0.038	69.197
41	100	0.7993	0.036	65.241
42	100	0.7955	0.036	64.973
43	100	0.7958	0.031	66.686
44	100	0.7843	0.033	62.747
45	100	0.7896	0.030	66.652
46	100	0.7846	0.032	65.716
47	100	0.7779	0.027	64.015
48	100	0.7758	0.028	64.443
49	100	0.7751	0.023	65.448
50	100	0.7774	0.022	67.874

D: average = 65.471; std dev. = 1.631
D_optimum <65.47; min least sq val = 0.000>

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.8246	0.041	67.826
36	100	0.8133	0.043	63.789
37	100	0.8111	0.042	64.421
38	100	0.8137	0.045	67.517
39	100	0.8133	0.041	69.104
40	100	0.8025	0.038	65.216
41	100	0.7985	0.038	64.885
42	100	0.7974	0.036	65.898
43	100	0.7912	0.035	64.441
44	100	0.7889	0.036	64.843
45	100	0.7858	0.027	64.851
46	100	0.7870	0.030	66.859
47	100	0.7826	0.027	66.182
48	100	0.7775	0.026	65.205
49	100	0.7745	0.024	65.168
50	100	0.7766	0.022	67.492

D: average = 65.856; std dev. = 1.449
D_optimum <65.83; min least sq val = 0.000>

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.8220	0.044	66.430
36	100	0.8233	0.044	69.067
37	100	0.8168	0.043	67.349
38	100	0.8100	0.042	65.610

39 100 0.8085 0.040 66.542
40 100 0.8090 0.043 68.532
41 100 0.8000 0.037 65.600
42 100 0.7960 0.038 65.202
43 100 0.7898 0.034 63.788
44 100 0.7925 0.031 66.589
45 100 0.7860 0.028 64.955
46 100 0.7883 0.029 67.494
47 100 0.7826 0.031 66.182
48 100 0.7777 0.027 65.301
49 100 0.7743 0.025 65.074
50 100 0.7758 0.024 67.113

D: average = 66.302; std dev. = 1.341
D_optimum <66.24; min least sq val = 0.000>

VOCD RESULTS SUMMARY

=====
Types, Tokens, TTR:
<43,57,0.754386>
D_optimum values: <65.47, 65.83, 66.24>
D_optimum average: 65.85

> vocd @
vocd @
Wed May 25 00:29:51 2011
vocd (28-Oct-2010) is conducting analyses on:
ALL speaker tiers

From file <c:\DOCUMENTS AND SETTINGS\IVANA\DESKTOP\cha_tek stovi\Graditelj_Bob_popravak semafora.txtin.cha>

1
popravak semafora tu-tu
tu-tu
svi trube
semafor se pokvario
sav promet u gradu je podivljao nastale su strašne gužve
možemo li ga popraviti
naravno da možemo
pozvao je bob krumpirka
pritisni crvenu tipku da svi stanu dok bob popravljiva pokvareni semafor
promet bi tekao puno brže da je svjetlo na semaforu uvijek zeleno
domislio se krumpirko
tada bismo mogli neprestano ići ići ići od jutra do navečer
oduševila se miješalica
pritisni zeleni prekidač da promet krene
jadna ja
zavapila je prolaznica
ne mogu prijeći na drugu stranu ako se rijeka vozila ne zaustavi
popravio sam semafor
ponosno je objavio krumpirko
kako si ga popravio kad pokazuje samo zeleno svjetlo
uočio je bob
pritisni crveni prekidač da zaustavi vozila kako bi pješaci mogli prijeći na drugu stranu ceste

da promet ne stane ljudi ne bi mogli prelaziti cestu rekao je bob zato postoje zeleno i crveno svjetlo a žuto između njih nam kaže da će se uskoro upaliti zeleno ili crveno nadopunio je krumpirko popravak u pravi čas dobro završen posao pritiskom na crvenu a zatim zelenu tipku pomoći češ svima da stignu kamo su krenuli

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.8986	0.050	139.310
36	100	0.8828	0.058	119.665
37	100	0.8878	0.049	130.015
38	100	0.8829	0.042	126.472
39	100	0.8746	0.050	118.966
40	100	0.8880	0.047	140.811
41	100	0.8780	0.044	129.600
42	100	0.8612	0.057	112.201
43	100	0.8714	0.048	126.944
44	100	0.8641	0.044	120.863
45	100	0.8676	0.049	127.863
46	100	0.8641	0.049	126.405
47	100	0.8530	0.043	116.296
48	100	0.8556	0.044	121.699
49	100	0.8584	0.044	127.453
50	100	0.8572	0.051	128.640

D: average = 125.825; std dev. = 7.323
D_optimum <125.28; min least sq val = 0.000>

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.8840	0.050	117.892
36	100	0.8853	0.048	122.966
37	100	0.8795	0.048	118.705
38	100	0.8853	0.045	129.776
39	100	0.8787	0.048	124.147
40	100	0.8782	0.048	126.706
41	100	0.8717	0.046	121.421
42	100	0.8724	0.042	125.232
43	100	0.8719	0.047	127.541
44	100	0.8693	0.052	127.223
45	100	0.8642	0.045	123.767
46	100	0.8652	0.042	127.745
47	100	0.8617	0.044	126.173
48	100	0.8590	0.042	125.547
49	100	0.8563	0.038	125.046
50	100	0.8504	0.039	120.852

D: average = 124.421; std dev. = 3.236
D_optimum <124.49; min least sq val = 0.000>

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.8849	0.045	119.000
36	100	0.8886	0.054	127.601
37	100	0.8789	0.051	118.030
38	100	0.8850	0.049	129.402
39	100	0.8813	0.056	127.570
40	100	0.8790	0.049	127.709
41	100	0.8727	0.050	122.625
42	100	0.8657	0.047	117.203
43	100	0.8653	0.047	119.567
44	100	0.8700	0.043	128.091
45	100	0.8651	0.043	124.839
46	100	0.8589	0.045	120.265
47	100	0.8598	0.047	123.897

48	100	0.8637	0.042	131.417
49	100	0.8518	0.044	119.988
50	100	0.8488	0.044	119.124

D: average = 123.521; std dev. = 4.470
D_optimum <123.36; min least sq val = 0.000>

VOCD RESULTS SUMMARY

=====
Types, Tokens, TTR:
<121,185,0.654054>
D_optimum values: <125.28, 124.49, 123.36>
D_optimum average: 124.38

> vocd @
vocr @
Wed May 25 00:12:55 2011
vocr (28-Oct-2010) is conducting analyses on:
ALL speaker tiers

From file <c:\DOCUMENTS AND SETTINGS\IVANA\DESKTOP\cha_tek stovi\Bobov_alat.txtin.cha>
1

bobov alat bob ima puno alata i puno poslova koji su ovo alati čekić pila bušilica odvijlač radni stol bob je pronašao letve koje treba ispiliti koji će alat bob koristiti pilu naravno zatim mora čavlima pričvrstiti letve koji će alat koristiti čekić naravno na kraju bob mora izbušiti rupu koji će alat koristiti bušilicu naravno bob je završio posao i uzeo stanku hvala na pomoći kaže bob

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.7709	0.053	45.382
36	100	0.7853	0.046	51.694
37	100	0.7589	0.052	44.198
38	100	0.7474	0.049	42.008
39	100	0.7531	0.050	44.787
40	100	0.7438	0.042	43.174
41	100	0.7432	0.045	44.085
42	100	0.7369	0.041	43.344
43	100	0.7305	0.045	42.562
44	100	0.7282	0.044	42.916
45	100	0.7271	0.039	43.591
46	100	0.7193	0.040	42.407
47	100	0.7221	0.032	44.101
48	100	0.7202	0.034	44.493
49	100	0.7116	0.036	43.026
50	100	0.7102	0.038	43.511

D: average = 44.080; std dev. = 2.153
D_optimum <43.96; min least sq val = 0.001>

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.7626	0.047	42.861
36	100	0.7614	0.056	43.732

37	100	0.7600	0.054	44.523
38	100	0.7571	0.048	44.838
39	100	0.7438	0.043	42.121
40	100	0.7443	0.050	43.316
41	100	0.7478	0.044	45.456
42	100	0.7295	0.044	41.321
43	100	0.7407	0.042	45.490
44	100	0.7295	0.043	43.295
45	100	0.7256	0.037	43.159
46	100	0.7224	0.038	43.235
47	100	0.7098	0.044	40.795
48	100	0.7135	0.035	42.657
49	100	0.7118	0.033	43.081
50	100	0.7054	0.038	42.226

D: average = 43.257; std dev. = 1.296
D_optimum <43.21; min least sq val = 0.000>

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.7671	0.055	44.228
36	100	0.7719	0.053	47.033
37	100	0.7497	0.047	41.550
38	100	0.7529	0.048	43.585
39	100	0.7467	0.047	42.914
40	100	0.7538	0.042	46.143
41	100	0.7439	0.044	44.298
42	100	0.7360	0.046	43.076
43	100	0.7358	0.035	44.062
44	100	0.7311	0.040	43.741
45	100	0.7218	0.039	42.131
46	100	0.7237	0.039	43.597
47	100	0.7136	0.038	41.788
48	100	0.7119	0.032	42.212
49	100	0.7190	0.037	45.067
50	100	0.7036	0.036	41.755

D: average = 43.574; std dev. = 1.525
D_optimum <43.51; min least sq val = 0.000>

VOCD RESULTS SUMMARY

=====
Types, Tokens, TTR:
<44,68,0.647059>
D_optimum values: <43.96, 43.21, 43.51>
D_optimum average: 43.56

> vocd @
vocr @
Wed May 25 00:16:21 2011
vocr (28-Oct-2010) is conducting analyses on:
ALL speaker tiers

From file <c:\DOCUMENTS AND SETTINGS\IVANA\DESKTOP\cha_tek stovi\Bobova_truba.txtin.cha>
1

bobova truba bob graditelj popravljao je neispravno centralno grijanje smetlarko mu je pomogao završio sam s bojlerom reče bob silazeći dolje sad ćemo postaviti novi spremnik za toplu vodu

smetlarko i bob spustili su spremnik i cijevi sa smetlarkovog teretnog dijela bob je cijevi brzo pričvrstio za spremnik sad je vrijeme da provjerimo crijevo reče on jedna je od cijevi bila začepljena s nekom prljavštinom bob puhne u cijev i pročisti je buuu-buu-buu-buuuuuuuh zviždala je cijev dok ju je bob propuhivao baš dobro zvuči nasmije se bob bobe jesi li dobro zabrinuto vikne smetlarko da dobro sam odgovori mu bob smetlarko poslušaj ovo t-u-u-u-t-tuu-tuuut što je to žaba s upalom grla odgovori mu smetlarko ne uzbuđeno mu odgovori bob to je moja truba ili će to tek postati kad je dovršim što je truba upita ga smetlarko dok su se vraćali natrag u dvorište to je glazbeni instrument objasni mu bob puhneš u njega na jednoj strani a s druge strane se čuje glasna buka slušaj pa još jednom puhne u cijev parrrrra-tii-ti-tii-toooooo wendy je bila na dvorištu djelovala je zamišljeno moji su se prijatelji upravo uselili u novu kuću i želim im darovati nešto zaista posebno no ništa mi ne pada na pamet reče wendy dugom girica gurne prema njoj svog miša na navijanje vrlo lijepo od tebe reče joj wendy no mislim da im ne treba miš na navijanje u tom trenu smetlarko i bob bučno uđu u dvorište pogodite što vikne smetlarko bob će napraviti trubu bob zumo ode do svoje radionice i zatvori vrata vani su se načičkali strojevi iz radionice su se čuli zanimljivi zvukovi i udarci tad se naglo začuo gladni baaa zbog kojeg su svi poskočili kako vam se čini reče bob izašavši van s novom trubom stavi je na usta i puhne u nju buuoooooooooaa kakva je to strašna buka vikne wendy i izjuri iz ureda s rukama preko ušiju šššš wendy tiho joj reče bager to je bobova nova truba s kojom je oduševljen grozna je vikne wendy odlična je

zagrmi valjko stvarno nasmije se bob možda bih se mogao pridružiti nekom sastavu onda ćeš trebati naporno vježbati reče mu valjko u pravu si složi se s njim bob mogu li probati da mogu vikne on bob je vježbao svirati trubu cijelu noć bluuu-uuuu-duuu-didli-didli-duuu hoću spavati cvililo je smetlarko možda bi trebali nešto reći bobu promrmlja dugi bob se samo zabavlja promrmlja valjko umorni su strojevi slušali glasne zvukove trube koji su pomalo počeli slabiti i prešli u tuuu-tuu a zatim u slabi paaaa prestao je uzdahne miješalica konačno zijevajući reče smetlarko prošlu noć uopće nisam spavala jer sam cijelu noć razmišljala što pokloniti prijateljima reče wendy promatrajući popis koji je napisala nismo mogli spavati jer je bob cijelu noć svirao trubu progundaa smetlarko bit će umoran reče wendy ali bob nije bio nimalo umoran prošetao je dvorištem svirajući trubu strašna buka zvučala je poput slona koji ispuhuje surlu dođi smetlarko imamo posla reče bob i odloži trubu kraj vrata radionice sad imaš priliku dugi reče bager zgrabi trubu aaaaaa reče dugi pružajući krak dizalice kako bi dohvatio trubu bob je na krovu nikada neće pronaći reče miješalica dugi je pažljivo spusti na krov no tad ptica skoči do nje i počne je ključati truba se otkotrlja prema naprijed pazi vikne smetlarko truba se otkotrljala i pala na njega što je to bilo upita bob izlazeći iz radionice ništa odgovori mu smetlarko smetlarko dođi reče mu bob moramo završiti centralno grijanje dok je bob spremao alat smetlarko je tražio mjesto gdje da sakrije trubu miješalica dojuri do njega i nagne truh prema naprijed stavi je unutra prošapće hu kakvo olakšanje uzdahne smetlarko no tad je počela nezgoda miješalice vikne bob

trebam te miješalica se zabrine mene vikne ona o ne bob je otišao u kuću popraviti radijatore radio je pjevajući vani su se miješalica i smetlarko pitali što im je činiti zar ne možeš ostaviti trubu negdje upita je smetlarko ne mogu to napraviti ljutila se miješalica iznenada se bob pojavi na vratima s vjedrom miješalice molim te beton reče on jesi li siguran upita ga miješalica naravno da sam siguran nasmije se bob evo uzdahne miješalica ona izlije beton u bobovo vjedro kling-klang-kling bob nije mogao vjerovati svojim očima kad je ugledao trubu prekrivenu betonom kako li je došla ovamo uzvikne smetlarko i miješalica glumili su iznenađenje nemam pojma zacvili miješalica ni ja odlučno reče smetlarko ma dobro je reče bob nema štete samo je trebam očistiti bob je na dvorištu skinuo beton zalijepljen na trubu tad ju je stavio na zemlju ispred radionice i pozvao valjka valjko možeš li doći ovamo upita ga u redu bobe promrmlja valjko krenuvši prema naprijed ali nije gledao kuda ide čuo se grozni krc valjko je prešao preko bobove trube što je to bilo upita ga bob valjko je promatrao spljoštenu trubu tvoja truba bobe zastenje žao mi je spljoštio sam je iako se bob ražalostio primijetio je kako je valjko vrlo uznemiren ne brini se valjko reče mu nisam je smio samo tako ostaviti sagnuo se kako bi podigao uništenu trubu kling-klang-klang zveckali su spljoštene dijelovi baš lijepo zvuči poput zvončića koje ljulja vjetar reče wendy izlazeći iz ureda baš poput lijepog poklona za useljenje kakav sam tražila bob se nasmije znaš mislio sam kako sam napravio trubu a to su zapravo zvončići koji sviraju na vjetru evo wendy izvoli odnesi ih prijateljima hvala ti bobe reče mu wendy ona nježno zatrese zvončice

klung-klung-klung
ah uzdahne smetlarko nježni tihi zvončići
a meni se zaista sviđala truba
promrmlja valjko
kraj

tokens	samples	tr	st.dev	D
35	100	0.8920	0.059	128.927
36	100	0.8842	0.054	121.481
37	100	0.8792	0.058	118.367
38	100	0.8700	0.055	110.624
39	100	0.8679	0.055	111.245
40	100	0.8683	0.053	114.438
41	100	0.8698	0.049	119.067
42	100	0.8648	0.050	116.122
43	100	0.8605	0.058	114.083
44	100	0.8718	0.049	130.451
45	100	0.8660	0.051	125.925
46	100	0.8546	0.052	115.491
47	100	0.8609	0.051	125.154
48	100	0.8565	0.051	122.644
49	100	0.8500	0.057	118.008
50	100	0.8438	0.056	113.956

D: average = 119.124; std dev. = 5.902
D_optimum <118.92; min least sq val = 0.000>

tokens	samples	tr	st.dev	D
35	100	0.8926	0.050	129.779
36	100	0.8867	0.049	124.864
37	100	0.8803	0.055	119.730
38	100	0.8703	0.065	110.915
39	100	0.8746	0.058	118.966
40	100	0.8862	0.054	138.099
41	100	0.8783	0.053	129.932
42	100	0.8700	0.046	122.268
43	100	0.8728	0.055	128.748
44	100	0.8623	0.051	118.766
45	100	0.8649	0.055	124.570
46	100	0.8593	0.055	120.759
47	100	0.8657	0.047	131.195
48	100	0.8585	0.051	125.056
49	100	0.8512	0.055	119.323
50	100	0.8554	0.053	126.506

D: average = 124.342; std dev. = 6.254
D_optimum <124.14; min least sq val = 0.000>

tokens	samples	tr	st.dev	D
35	100	0.8923	0.053	129.352
36	100	0.8786	0.054	114.469
37	100	0.8843	0.046	125.070
38	100	0.8900	0.050	136.817
39	100	0.8800	0.047	125.840
40	100	0.8765	0.056	124.413
41	100	0.8698	0.046	119.067
42	100	0.8743	0.053	127.685
43	100	0.8726	0.050	128.444
44	100	0.8702	0.055	128.382
45	100	0.8673	0.048	127.583
46	100	0.8522	0.051	112.988
47	100	0.8572	0.052	120.960
48	100	0.8515	0.052	117.136
49	100	0.8580	0.049	126.966
50	100	0.8560	0.048	127.211

D: average = 124.524; std dev. = 5.971

D_optimum <124.18; min least sq val = 0.000>

VOCD RESULTS SUMMARY

=====
Types, Tokens, TTR:
<456,927,0.491909>
D_optimum values: <118.92, 124.14, 124.18>
D_optimum average: 122.41

> vocd @
vocd @
Wed May 25 00:18:14 2011
vocd (28-Oct-2010) is conducting analyses on:
ALL speaker tiers

From file <c:\DOCUMENTS AND SETTINGS\IVANA\DESKTOP\cha_tek stovi\Bobove_boje.txtin.cha>
1

bobove boje ovo je motorko
on je vozilo za sve vrste terena s pogonom na sve četiri kotača i jedan je od posljednjih dodataka bobovoj ekipi strojeva
motorko je plave boje
ovo je smetlarko
on je buldožer i izvanredno kopa smetlarko je crvene boje
ovo je kopavko
kopavko je specijalni kopač i najmlađi u bobovoj ekipa strojeva
kopavko je ružičaste boje
ovo je miješalica
miješalica miješa beton a najživahniji je član bobove družine
miješalica je narančaste boje

tokens	samples	tr	st.dev	D
35	100	0.7246	0.051	33.357
36	100	0.7114	0.049	31.563
37	100	0.7154	0.052	33.270
38	100	0.6955	0.049	30.188
39	100	0.7064	0.050	33.144
40	100	0.6967	0.052	32.017
41	100	0.7022	0.043	33.942
42	100	0.7005	0.046	34.401
43	100	0.6884	0.048	32.693
44	100	0.6816	0.044	32.099
45	100	0.6858	0.045	33.675
46	100	0.6835	0.043	33.945
47	100	0.6717	0.046	32.296
48	100	0.6746	0.038	33.562
49	100	0.6692	0.040	33.164
50	100	0.6594	0.035	31.915

D: average = 32.827; std dev. = 1.055
D_optimum <32.81; min least sq val = 0.000>

tokens	samples	tr	st.dev	D
35	100	0.7266	0.057	33.787
36	100	0.7078	0.057	30.857
37	100	0.7078	0.058	31.726
38	100	0.7058	0.055	32.170

39	100	0.7038	0.047	32.619
40	100	0.7010	0.053	32.870
41	100	0.6898	0.055	31.437
42	100	0.6902	0.048	32.299
43	100	0.6851	0.047	32.049
44	100	0.6843	0.049	32.635
45	100	0.6738	0.046	31.311
46	100	0.6754	0.040	32.329
47	100	0.6768	0.043	33.307
48	100	0.6750	0.040	33.646
49	100	0.6702	0.041	33.368
50	100	0.6658	0.039	33.161

D: average = 32.473; std dev. = 0.836
D_optimum <32.47; min least sq val = 0.000>

tokens	samples	tr	st.dev	D
35	100	0.7266	0.048	33.787
36	100	0.7106	0.050	31.398
37	100	0.7032	0.053	30.831
38	100	0.7016	0.054	31.338
39	100	0.7028	0.047	32.412
40	100	0.7003	0.053	32.717
41	100	0.6978	0.048	33.032
42	100	0.6860	0.048	31.464
43	100	0.6837	0.042	31.778
44	100	0.6875	0.043	33.275
45	100	0.6813	0.046	32.777
46	100	0.6757	0.041	32.372
47	100	0.6687	0.044	31.723
48	100	0.6621	0.044	31.133
49	100	0.6663	0.047	32.600
50	100	0.6616	0.035	32.337

D: average = 32.186; std dev. = 0.813
D_optimum <32.17; min least sq val = 0.000>

VOCD RESULTS SUMMARY

=====
Types, Tokens, TTR:
<46,77,0.597403>
D_optimum values: <32.81, 32.47, 32.17>
D_optimum average: 32.49

> vocd @
vocd @
Wed May 25 00:18:59 2011
vocd (28-Oct-2010) is conducting analyses on:
ALL speaker tiers

From file <c:\DOCUMENTS AND SETTINGS\IVANA\DESKTOP\cha_tek stovi\Broji_s_Bobom.txtin.cha>
1

broji s bobom jedan radni stol dva stabla tri znaka na cesti četiri pneumatske bušilice pet kutija za alat šest blokova za pisanje sedam bušilica osam ručnih pila devet kantica s bojom deset suncokreta
d_compute: WARNING: Not enough tokens for

random sampling without replacement.
d_compute: Terminating ...

> vocd @
vocd @
Wed May 25 00:19:57 2011
vocd (28-Oct-2010) is conducting analyses on:

ALL speaker tiers

From file <c:\DOCUMENTS AND SETTINGS\IVANA\DESKTOP\cha_tek stovi\Bubamara Klara.txtin.cha>

1
bubamara klara mala bubamara klara često voli ljenčariti dok prijatelji lete naokolo njoj samo da je sanjariti
prespava čitav dan na toplom suncu uživajuć' potom se probudi nešto prigrize pa opet laku noć prijatelji malu lijenčinu klaru bude bez pardona klara hajdmo letjeti no uopće ne trza ona pčelac se tonko prikrada sve do klarina uha budi se snažnim je glasom on prepadne iznebuha klara uhvati zalet i poskoči u visinu pokušava mahnuti krilima ali s mjesta se ne vinu
joj izgleda da je klara posve bez daha ostala
morat će priznati sebi let baš i nije šala klari će društvo pomoći vratiti formu i snagu svaki dan zajedno plešu i lete vježbaju čak i špagu

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.9277	0.039	208.360
36	100	0.9225	0.043	197.653
37	100	0.9241	0.040	207.999
38	100	0.9229	0.035	209.881
39	100	0.9200	0.038	206.310
40	100	0.9278	0.038	238.262
41	100	0.9259	0.036	237.000
42	100	0.9093	0.038	191.401
43	100	0.9109	0.040	200.299
44	100	0.9086	0.039	198.806
45	100	0.9091	0.033	204.600
46	100	0.9098	0.035	211.015
47	100	0.9083	0.040	211.420
48	100	0.9094	0.036	219.003
49	100	0.9059	0.037	213.717
50	100	0.9060	0.038	218.307

D: average = 210.877; std dev. = 12.373
D_optimum <210.56; min least sq val = 0.000>

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.9203	0.044	185.929
36	100	0.9172	0.045	182.940
37	100	0.9181	0.044	190.423
38	100	0.9226	0.041	209.048
39	100	0.9236	0.042	217.691
40	100	0.9153	0.044	197.683

41	100	0.9229	0.043	226.561
42	100	0.9162	0.038	210.328
43	100	0.9137	0.039	208.046
44	100	0.9066	0.037	193.578
45	100	0.9129	0.036	215.251
46	100	0.9072	0.037	203.910
47	100	0.8998	0.036	189.856
48	100	0.9042	0.036	204.735
49	100	0.9018	0.035	202.989
50	100	0.8976	0.034	196.701

D: average = 202.229; std dev. = 11.760
D_optimum <202.00; min least sq val = 0.000>

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.9260	0.042	202.781
36	100	0.9311	0.038	226.530
37	100	0.9222	0.042	202.114
38	100	0.9234	0.041	211.565
39	100	0.9221	0.039	212.684
40	100	0.9165	0.040	201.191
41	100	0.9161	0.039	205.051
42	100	0.9186	0.039	217.605
43	100	0.9163	0.043	215.606
44	100	0.9089	0.039	199.402
45	100	0.9102	0.038	207.639
46	100	0.9111	0.038	214.725
47	100	0.9089	0.040	213.201
48	100	0.9077	0.039	214.260
49	100	0.8961	0.040	189.400
50	100	0.9000	0.039	202.500

D: average = 208.516; std dev. = 8.669
D_optimum <207.88; min least sq val = 0.000>

VOCED RESULTS SUMMARY

=====
Types, Tokens, TTR:
<97,117,0.829060>
D_optimum values: <210.56, 202.00, 207.88>
D_optimum average: 206.81

> vocd @
vocd @
Wed May 25 00:24:05 2011
vocd (28-Oct-2010) is conducting analyses on:

ALL speaker tiers

From file <c:\DOCUMENTS AND SETTINGS\IVANA\DESKTOP\cha_tek stovi\Bubamarin let.txtin.cha>

1
bubamarin let Šara bubamara leti livadom cijeli dan leprša tamo amo lijevo desno i sasvim se umori
zastaje i sleti na glavu jednog dječaka skakuće i tapka nožicama po mekoj kosi
tup-tup tap-tap
zamislili se bubamara i zapita pa gdje sam ja to
da nisam na oblačiću
gleda oko sebe i zaključili ne ne to zasigurno nije oblačić

ogleda se lijevo i desno pa će da nisam na nekom listu
ponovo poskoči ponovo nožice krenuše
tup-tup tap-tap i reče hm ovo nije list zamislili se još jače i uzvikne mora da sam na cvjetiću
tup-tup tap-tap poskoči još jednom stane i sad već pomalo tužna zaključili nije ni cvjetić
šara bubamara tada napravi par koraka ulijevo nagnu se i spazi jedno uho odšeta brzo na drugu stranu nagnu se i ugleda i drugo uho
brzo potrčeli naprijed oprezno se sagne i ugleda nosić
presretna lupi se po čelu i reče pa znam gdje sam
ja sam na glavi jednog dječaka
šara bubamara još jednom poskoči dade mu veliku pusu i vesela odleteli dalje

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.8500	0.064	84.292
36	100	0.8553	0.056	90.981
37	100	0.8405	0.056	81.967
38	100	0.8332	0.058	79.050
39	100	0.8290	0.051	78.353
40	100	0.8370	0.045	85.959
41	100	0.8305	0.048	83.410
42	100	0.8279	0.048	83.607
43	100	0.8284	0.057	85.961
44	100	0.8243	0.045	85.091
45	100	0.8236	0.047	86.489
46	100	0.8207	0.042	86.367
47	100	0.8221	0.050	89.297
48	100	0.8110	0.051	83.547
49	100	0.8180	0.053	90.045
50	100	0.8052	0.054	83.207

D: average = 84.852; std dev. = 3.394
D_optimum <84.85; min least sq val = 0.000>

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.8469	0.052	81.952
36	100	0.8467	0.061	84.151
37	100	0.8457	0.056	85.732
38	100	0.8332	0.053	79.050
39	100	0.8259	0.052	76.398
40	100	0.8262	0.048	78.583
41	100	0.8234	0.053	78.711
42	100	0.8293	0.053	84.598
43	100	0.8240	0.050	82.912
44	100	0.8239	0.050	84.778
45	100	0.8204	0.050	84.349
46	100	0.8102	0.053	79.556
47	100	0.8113	0.050	81.956
48	100	0.8160	0.046	86.879
49	100	0.8073	0.048	82.892
50	100	0.8130	0.044	88.365

D: average = 82.554; std dev. = 3.242
D_optimum <82.58; min least sq val = 0.000>

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.8497	0.056	84.075
36	100	0.8531	0.050	89.140
37	100	0.8365	0.057	79.165
38	100	0.8379	0.055	82.288

39	100	0.8290	0.051	78.353
40	100	0.8363	0.050	85.412
41	100	0.8305	0.056	83.410
42	100	0.8271	0.051	83.118
43	100	0.8228	0.052	82.135
44	100	0.8186	0.046	81.293
45	100	0.8173	0.046	82.285
46	100	0.8113	0.055	80.229
47	100	0.8174	0.049	86.020
48	100	0.8144	0.057	85.748
49	100	0.8116	0.053	85.680
50	100	0.8096	0.049	86.063

D: average = 83.401; std dev. = 2.786
D_optimum <83.38; min least sq val = 0.000>

VOCD RESULTS SUMMARY

=====
Types, Tokens, TTR:
<107,173,0.618497>
D_optimum values: <84.85, 82.58, 83.38>
D_optimum average: 83.61

> vocd @
vocd @
Wed May 25 00:24:49 2011
vocd (28-Oct-2010) is conducting analyses on:

ALL speaker tiers

From file <c:\DOCUMENTS AND SETTINGS\IVANA\DESKTOP\cha_tek stovi\Dodirni_i_osjeti_sto_je_to.txtin.c ha>

1
životinjske obitelji dodirni da osjetiš što je to mačke kako su to ljupki mačići još su sasvim mali pa je njihovo krzno pod našim prstima mekano poput pahuljica
želiš li ga pogladiti
psi mali se psići zovu štenad
pogledaj tu ima različitih pasmina jedno štene sjedi u svojoj košarici što misliš je li umorno
zamorci mladi vas zamorčići znatizeljno gledaju
možda bi se htjeli igrati
opipaj krzno zamorca da osjetiš kako je mekano
papigice papigice imaju tako lijepo šareno perje
pogledaj jedna od njih upravo leti a velika papiga
vjerojatno je gladna
opipaj kako ima mekan trbuh

tokens	samples	trr	st.dev	D
35	100	0.9126	0.045	166.693
36	100	0.9047	0.037	154.636
37	100	0.9084	0.041	166.612
38	100	0.9074	0.044	168.874
39	100	0.9028	0.043	163.555
40	100	0.9035	0.039	169.184
41	100	0.8968	0.037	159.815

42	100	0.8957	0.046	161.560
43	100	0.8963	0.037	166.517
44	100	0.8920	0.038	162.164
45	100	0.8900	0.038	162.020
46	100	0.8870	0.033	160.062
47	100	0.8830	0.040	156.568
48	100	0.8883	0.042	169.605
49	100	0.8871	0.040	170.854
50	100	0.8784	0.034	158.632

D: average = 163.584; std dev. = 4.775
D_optimum <163.43; min least sq val = 0.000>

tokens	samples	trr	st.dev	D
35	100	0.9089	0.041	158.601
36	100	0.9169	0.038	182.217
37	100	0.9103	0.040	170.835
38	100	0.9113	0.043	177.928
39	100	0.9041	0.034	166.212
40	100	0.9015	0.039	165.016
41	100	0.9054	0.038	177.564
42	100	0.8964	0.043	162.934
43	100	0.8944	0.042	162.904
44	100	0.8932	0.042	164.307
45	100	0.8956	0.040	172.776
46	100	0.8961	0.037	177.729
47	100	0.8887	0.040	166.800
48	100	0.8835	0.038	160.877
49	100	0.8849	0.035	166.675
50	100	0.8804	0.035	162.020

D: average = 168.462; std dev. = 6.936
D_optimum <167.98; min least sq val = 0.000>

tokens	samples	trr	st.dev	D
35	100	0.9094	0.041	159.803
36	100	0.9181	0.041	185.136
37	100	0.9141	0.043	179.842
38	100	0.9011	0.040	155.901
39	100	0.9079	0.033	174.633
40	100	0.9047	0.039	171.879
41	100	0.8985	0.039	163.123
42	100	0.9029	0.043	176.216
43	100	0.8970	0.038	167.906
44	100	0.8995	0.038	177.215
45	100	0.8900	0.038	162.020
46	100	0.8896	0.037	164.808
47	100	0.8872	0.037	164.046
48	100	0.8821	0.037	158.364
49	100	0.8802	0.035	158.449
50	100	0.8808	0.034	162.712

D: average = 167.628; std dev. = 8.493
D_optimum <166.78; min least sq val = 0.000>

VOCD RESULTS SUMMARY

=====
Types, Tokens, TTR:
<77,97,0.793814>
D_optimum values: <163.43, 167.98, 166.78>
D_optimum average: 166.06

> vocd @

vocd @
Wed May 25 00:25:48 2011
vocd (28-Oct-2010) is conducting analyses on:
ALL speaker tiers

From file <c:\DOCUMENTS AND SETTINGS\IVANA\DESKTOP\cha_tek stovi\Domace_zivotinje.txtin.c ha>

1
domaće životinje svi znaju prepoznati kravu
ona daje mlijeko i pase travu
ima boje dvije i mnogo vode pije
kad konj trči brzo brže od veselja glasno hrže to prepoznat znaju svi njihi-hi njihi-hi
od čijeg se bijela runa pravi meka runska vuna
ona vrijedi mnogo novca to je ovca
ima bradu roga dva nestašna je ona sva baš je smiješna koza ta
sva djeca svijeta jako dobro znaju da mačićima u igri il' spavanju dani traju i da se glasaju mijau mijau mijau
ja sam pas i kada treba lajem na sav glas hranu mi stavljaju u posudu moju a najviše volim kućicu svoju

tokens	samples	trr	st.dev	D
35	100	0.9220	0.039	190.724
36	100	0.9211	0.041	193.589
37	100	0.9165	0.039	186.066
38	100	0.9124	0.049	180.482
39	100	0.9131	0.037	187.031
40	100	0.9035	0.042	169.184
41	100	0.8971	0.035	160.281
42	100	0.9017	0.039	173.624
43	100	0.9042	0.038	183.453
44	100	0.9023	0.039	183.266
45	100	0.9016	0.036	185.770
46	100	0.9054	0.034	199.393
47	100	0.8911	0.041	171.283
48	100	0.8944	0.038	181.754
49	100	0.8931	0.038	182.723
50	100	0.8884	0.040	176.804

D: average = 181.589; std dev. = 9.424
D_optimum <180.96; min least sq val = 0.000>

tokens	samples	trr	st.dev	D
35	100	0.9231	0.040	194.040
36	100	0.9219	0.044	196.010
37	100	0.9165	0.040	186.066
38	100	0.9245	0.035	215.003
39	100	0.9136	0.037	188.353
40	100	0.9130	0.035	191.625
41	100	0.9017	0.045	169.576
42	100	0.9102	0.037	193.837
43	100	0.8981	0.033	170.263
44	100	0.9039	0.034	186.957
45	100	0.9042	0.036	192.074
46	100	0.8946	0.041	174.569
47	100	0.8964	0.033	182.232
48	100	0.9017	0.037	198.428
49	100	0.8937	0.035	184.027
50	100	0.8848	0.036	169.894

D: average = 187.060; std dev. = 11.738
D_optimum <185.73; min least sq val = 0.000>

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.9217	0.042	189.910
36	100	0.9233	0.039	200.163
37	100	0.9241	0.034	207.999
38	100	0.9118	0.040	179.197
39	100	0.9105	0.035	180.653
40	100	0.9108	0.036	185.875
41	100	0.9032	0.035	172.698
42	100	0.9143	0.033	204.800
43	100	0.9040	0.052	182.915
44	100	0.9007	0.036	179.695
45	100	0.9051	0.036	194.254
46	100	0.9037	0.041	195.041
47	100	0.8972	0.030	184.090
48	100	0.8900	0.035	172.822
49	100	0.8849	0.034	166.675
50	100	0.8918	0.035	183.759

D: average = 186.284; std dev. = 11.343
D_optimum <185.00; min least sq val = 0.000>

VOCD RESULTS SUMMARY

Types, Tokens, TTR:
<84,105,0.800000>
D_optimum values: <180.96, 185.73, 185.00>
D_optimum average: 183.90

> vocd @
vocd @
Wed May 25 00:26:40 2011
vocd (28-Oct-2010) is conducting analyses on:

ALL speaker tiers

From file <c:\DOCUMENTS AND SETTINGS\IVANA\DESKTOP\cha_tek stovi\Domace_zivotinje_dodirni.txtin.c ha>

1
domaće životinje dodirni da osjetiš što je to ovce bee bleje ovce
janješće upravo pije mlijeko svoje mame a kasnije dobiva tako gusto vunasto krzno
popipaj ga
kokoši vidi pa to je pile
kako je samo pahuljasto i meko
a tu su i roditelji piletā šareni pijetao i smeđa kokoš
oni sad idu na livadu i gledaju što pile radi
svinje kako su smiješne
jedno se prase čak skrilo u košaru
koliko prašćića vidiš na slici
jedan dva tri točno
mama svinja već je vani na livadi i čeka prašćiće
kakva je njihova koža pod prstima
krave kako se glasa krava
mu mu

sigurno će i druge krave ubrzo doći na pašu
pogledaj kako je lijepa njihova koža s crnim mrljama
kakva je pod prstima

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.8863	0.048	120.884
36	100	0.8947	0.046	136.871
37	100	0.8908	0.047	134.451
38	100	0.8932	0.046	141.863
39	100	0.8756	0.046	120.229
40	100	0.8865	0.046	138.481
41	100	0.8798	0.048	131.952
42	100	0.8755	0.045	129.257
43	100	0.8751	0.045	131.845
44	100	0.8734	0.041	132.573
45	100	0.8700	0.039	131.002
46	100	0.8683	0.041	131.617
47	100	0.8687	0.039	135.096
48	100	0.8673	0.038	136.033
49	100	0.8624	0.036	132.486
50	100	0.8594	0.043	131.324

D: average = 132.248; std dev. = 5.395
D_optimum <132.18; min least sq val = 0.000>

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.8937	0.046	131.511
36	100	0.8956	0.043	138.220
37	100	0.8849	0.046	125.811
38	100	0.8918	0.047	139.724
39	100	0.8815	0.044	127.920
40	100	0.8888	0.044	142.000
41	100	0.8832	0.040	136.865
42	100	0.8790	0.042	134.162
43	100	0.8802	0.045	139.090
44	100	0.8786	0.044	139.943
45	100	0.8751	0.048	137.970
46	100	0.8678	0.043	131.053
47	100	0.8628	0.039	127.465
48	100	0.8608	0.046	127.795
49	100	0.8692	0.045	141.490
50	100	0.8670	0.043	141.295

D: average = 135.145; std dev. = 5.524
D_optimum <135.06; min least sq val = 0.000>

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.8937	0.049	131.511
36	100	0.8969	0.049	140.518
37	100	0.8938	0.048	139.138
38	100	0.8876	0.047	133.222
39	100	0.8836	0.043	130.781
40	100	0.8865	0.048	138.481
41	100	0.8815	0.049	134.372
42	100	0.8700	0.046	122.268
43	100	0.8716	0.040	127.242
44	100	0.8875	0.047	154.031
45	100	0.8782	0.035	142.503
46	100	0.8700	0.041	133.913
47	100	0.8636	0.041	128.514
48	100	0.8708	0.036	140.906
49	100	0.8694	0.044	141.778
50	100	0.8624	0.039	135.126

D: average = 135.894; std dev. = 7.268

D_optimum <135.72; min least sq val = 0.000>

VOCD RESULTS SUMMARY

Types, Tokens, TTR:
<94,125,0.752000>
D_optimum values: <132.18, 135.06, 135.72>
D_optimum average: 134.32

> vocd @
vocd @
Wed May 25 00:28:33 2011
vocd (28-Oct-2010) is conducting analyses on:

ALL speaker tiers

From file <c:\DOCUMENTS AND SETTINGS\IVANA\DESKTOP\CHA_T EKSTOVI\Eci_peci.txtin.c ha>

1
eci peci pec iš iš iš iš iš ti si mali miš
a ja mala mica maca bjež u ru pu miš
žabice kreke kreke kreke stale žabe
pokraj rijeke
klepe klepe klepe roda kaže al su lijepe
čule žabe rodu pa hop hop u vodu
eci peci pec eci peci pec ti si mali zec
a ja mala vjeverica eci peci pec
ribica hej ribo ribice što u vodi plivaš zar
se pred dječicom ribo mala skrivaš
rep dugi ribica i peraje ima gledaj kako
veselo pokreće se njima
roda

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.8151	0.048	62.903
36	100	0.8225	0.058	68.603
37	100	0.8019	0.050	60.048
38	100	0.8074	0.049	64.294
39	100	0.8013	0.051	63.004
40	100	0.7933	0.054	60.870
41	100	0.8044	0.048	67.810
42	100	0.7917	0.044	63.175
43	100	0.7844	0.043	61.365
44	100	0.7752	0.049	58.822
45	100	0.7700	0.044	58.001
46	100	0.7713	0.045	59.830
47	100	0.7685	0.045	59.957
48	100	0.7592	0.052	57.434
49	100	0.7602	0.044	59.045
50	100	0.7638	0.044	61.748

D: average = 61.682; std dev. = 3.106
D_optimum <61.43; min least sq val = 0.001>

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.8194	0.050	65.075
36	100	0.8131	0.045	63.650
37	100	0.8119	0.053	64.828
38	100	0.8050	0.056	63.141
39	100	0.7987	0.052	61.804
40	100	0.7957	0.051	62.004
41	100	0.7961	0.055	63.718
42	100	0.7869	0.038	61.022
43	100	0.7814	0.041	60.051

44	100	0.7850	0.047	63.056
45	100	0.7807	0.044	62.519
46	100	0.7809	0.046	64.000
47	100	0.7677	0.042	59.605
48	100	0.7638	0.039	59.257
49	100	0.7620	0.041	59.789
50	100	0.7608	0.041	60.495

D: average = 62.126; std dev. = 1.850
D_optimum <61.98; min least sq val = 0.000>

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.8171	0.050	63.903
36	100	0.8194	0.051	66.942
37	100	0.8097	0.049	63.750
38	100	0.8113	0.051	66.282
39	100	0.7985	0.050	61.686
40	100	0.7912	0.052	59.983
41	100	0.7954	0.039	63.374
42	100	0.7912	0.048	62.955
43	100	0.7877	0.047	62.825
44	100	0.7832	0.045	62.238
45	100	0.7816	0.047	62.916
46	100	0.7733	0.040	60.653
47	100	0.7670	0.040	59.343
48	100	0.7679	0.042	60.981
49	100	0.7629	0.043	60.123
50	100	0.7590	0.042	59.759

D: average = 62.357; std dev. = 2.156
D_optimum <62.18; min least sq val = 0.000>

VOCD RESULTS SUMMARY

Types, Tokens, TTR:
<58,91,0.637363>
D_optimum values: <61.43, 61.98, 62.18>
D_optimum average: 61.86

> vocd @
vocd @
Wed May 25 00:30:52 2011
vocd (28-Oct-2010) is conducting analyses on:

ALL speaker tiers

From file <c:\DOCUMENTS AND SETTINGS\IVANA\DESKTOP\cha_tek stovi\Ide maca oko tebe.txtin.cha>

1
ide maca oko tebe Žuri žuri Žuri žuri
patka stara sigurno je blizu bara sigurno je blizu bara iza nje se preko brijega raspjevana pačad gega
brzonogi zec jedan zeko duga uha brzih nogu dobra sluha zelen kupus jako voli pa ga jede i bez soli
ide maca oko tebe ide maca oko tebe pazi da te ne ogrebe
čuvaj mio rep da ne budeš slijep ako budeš slijep otpast će ti rep
hvalisavi slon hvalio se hvalio jedan sivi slon
među muškim zvijerima najjači je on

hvala se i slava u trenutku stiša kad pokraj nogu on ugleda miša
bubamara ide ide bubamara ne zna gdje bi stala
sletjela je na tvoj dlan
hajde bubamaro van

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.9034	0.042	147.903
36	100	0.8978	0.042	141.927
37	100	0.8984	0.040	146.928
38	100	0.8963	0.037	147.219
39	100	0.9010	0.041	159.951
40	100	0.8825	0.043	132.563
41	100	0.8907	0.041	148.852
42	100	0.8840	0.046	141.544
43	100	0.8877	0.040	150.823
44	100	0.8768	0.043	137.308
45	100	0.8684	0.040	128.990
46	100	0.8748	0.038	140.561
47	100	0.8662	0.040	131.741
48	100	0.8698	0.038	139.445
49	100	0.8647	0.045	135.386
50	100	0.8654	0.040	139.101

D: average = 141.890; std dev. = 7.825
D_optimum <141.01; min least sq val = 0.000>

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.8983	0.044	138.831
36	100	0.9017	0.048	148.821
37	100	0.8943	0.047	140.019
38	100	0.8958	0.037	146.303
39	100	0.8813	0.046	127.570
40	100	0.8888	0.043	142.000
41	100	0.8871	0.042	142.848
42	100	0.8879	0.042	147.616
43	100	0.8788	0.037	137.052
44	100	0.8827	0.044	146.177
45	100	0.8722	0.041	133.962
46	100	0.8752	0.032	141.191
47	100	0.8717	0.040	139.182
48	100	0.8617	0.043	128.814
49	100	0.8643	0.043	134.851
50	100	0.8594	0.041	131.324

D: average = 139.160; std dev. = 6.347
D_optimum <138.56; min least sq val = 0.000>

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.9026	0.049	146.324
36	100	0.8983	0.045	142.879
37	100	0.9027	0.048	154.939
38	100	0.8926	0.042	141.001
39	100	0.8882	0.043	137.607
40	100	0.8885	0.043	141.602
41	100	0.8841	0.037	138.322
42	100	0.8883	0.040	148.405
43	100	0.8753	0.037	132.161
44	100	0.8757	0.042	135.700
45	100	0.8736	0.046	135.789
46	100	0.8770	0.041	143.756
47	100	0.8700	0.040	136.824
48	100	0.8667	0.043	135.200
49	100	0.8655	0.040	136.465
50	100	0.8676	0.036	142.132

D: average = 140.569; std dev. = 5.651

D_optimum <140.04; min least sq val = 0.000>

VOCD RESULTS SUMMARY

Types, Tokens, TTR:
<85,117,0.726496>
D_optimum values: <141.01, 138.56, 140.04>
D_optimum average: 139.87

> vocd @
vocd @
Wed May 25 00:31:50 2011
vocd (28-Oct-2010) is conducting analyses on:

ALL speaker tiers

From file <c:\DOCUMENTS AND SETTINGS\IVANA\DESKTOP\cha_tek stovi\Iso medo u dućan.txtin.cha>

1
išo medo u dućan patak ide ide patak na dalek put
repić mu je kratak a kljun mu je žut kao vojnik stupa trata-rata-ta
ide da se kupa kvakva-kvakva-kva mrav kiša pada na travicu mrav se skriva pod gljivicu
poručuje kiši mrav padaj kišo svaki dan kupio sam kišobran
išo medo u dućan išo medo u dućan nije reko dobar dan
nego reče dobro veče
pokloni se pa uteče
tri mace tri su mace skakale šapice su smočile
nek vas mace bude sram hajd iz igre sada van
pčela jedan mala pčela žuta našla cvjetić pokraj puta
na laticu bijelu sjela da bi praha slatkog jela
livada se pred njom pruža puna sljeza divljih ruža
od radosti ne zna što će djeci meda dati hoće

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.9151	0.052	172.714
36	100	0.9300	0.039	222.403
37	100	0.9238	0.041	207.140
38	100	0.9153	0.040	187.834
39	100	0.9226	0.035	214.331
40	100	0.9190	0.040	208.534
41	100	0.9110	0.046	191.099
42	100	0.9102	0.040	193.837
43	100	0.9100	0.037	197.824
44	100	0.9095	0.037	201.206
45	100	0.9051	0.037	194.254
46	100	0.9013	0.041	189.310
47	100	0.9047	0.040	201.780
48	100	0.9046	0.037	205.818
49	100	0.9006	0.038	199.944
50	100	0.9020	0.037	207.552

D: average = 199.724; std dev. = 11.421

D_optimum <199.37; min least sq val = 0.000>

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.9306	0.045	218.273
36	100	0.9269	0.038	211.703
37	100	0.9159	0.043	184.651
38	100	0.9132	0.047	182.438
39	100	0.9177	0.041	199.521
40	100	0.9215	0.038	216.347
41	100	0.9117	0.038	192.992
42	100	0.9133	0.040	202.128
43	100	0.9091	0.038	195.400
44	100	0.9145	0.038	215.327
45	100	0.9071	0.039	199.315
46	100	0.9072	0.039	203.910
47	100	0.9038	0.037	199.618
48	100	0.9075	0.039	213.679
49	100	0.8998	0.034	197.956
50	100	0.8926	0.039	185.460

D: average = 201.170; std dev. = 11.149
D_optimum <200.48; min least sq val = 0.000>

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.9237	0.045	195.736
36	100	0.9311	0.038	226.530
37	100	0.9246	0.041	209.736
38	100	0.9237	0.033	212.416
39	100	0.9156	0.034	193.800
40	100	0.9133	0.038	192.283
41	100	0.9166	0.040	206.470
42	100	0.9160	0.040	209.623
43	100	0.9091	0.038	195.400
44	100	0.9170	0.045	223.030
45	100	0.9080	0.038	201.635
46	100	0.9128	0.038	219.845
47	100	0.9049	0.038	202.327
48	100	0.9077	0.041	214.260
49	100	0.8959	0.038	188.942
50	100	0.8978	0.038	197.173

D: average = 205.575; std dev. = 11.161
D_optimum <204.83; min least sq val = 0.000>

VOCD RESULTS SUMMARY

Types, Tokens, TTR:
<99,125,0.792000>
D_optimum values: <199.37, 200.48, 204.83>
D_optimum average: 201.56

vocd @
Thu Sep 08 13:57:15 2011
vocd (28-Oct-2010) is conducting analyses on:

ALL speaker tiers

From file
<c:\KNJIZNICA_DOKTORAT\ANALI_ZA_JEZIKA\VOCD_ZA_SVAKI_POJE_DINACNO\Slikovnice_tekstovi_chaI_onda_sam_zaspao.txtin.cha>
1

i onda sam zaspao kad tražim mjesto za san htio bih sakriti dan
igram se skrivača ispod maminog pokrivača
kad mi kapci padaju i oči se sklupaju
jedino me uspava mamina njihaljka moja najdraža ljuljačka
kad pospan već zijevam i snu ne odolijevam skakućem ko lopta zabijam gol
padam ko pogodak u mamin tobolac
kad sam umoran od skakanja htio bih se uz tebe smiriti
mama ljuljaj me mazi me pazi me
postoji vrijeme za naše igre ali i čas za počinak
u maminom naručju svi se smire i zadovoljne hvata ih sanak

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.8977	0.042	137.879
36	100	0.8831	0.051	120.024
37	100	0.8851	0.040	126.184
38	100	0.8845	0.052	128.660
39	100	0.8785	0.039	123.813
40	100	0.8830	0.044	133.280
41	100	0.8888	0.042	145.600
42	100	0.8779	0.044	132.495
43	100	0.8781	0.042	136.051
44	100	0.8752	0.045	135.066
45	100	0.8722	0.037	133.962
46	100	0.8687	0.042	132.186
47	100	0.8717	0.041	139.182
48	100	0.8638	0.038	131.417
49	100	0.8641	0.038	134.585
50	100	0.8610	0.039	133.331

D: average = 132.732; std dev. = 5.907
D_optimum <132.81; min least sq val = 0.000>

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.8911	0.043	127.666
36	100	0.8919	0.045	132.526
37	100	0.8841	0.048	124.702
38	100	0.8897	0.044	136.410
39	100	0.8964	0.041	151.263
40	100	0.8847	0.040	135.841
41	100	0.8771	0.043	128.286
42	100	0.8788	0.040	133.826
43	100	0.8823	0.038	142.238
44	100	0.8839	0.045	147.987
45	100	0.8740	0.043	136.406
46	100	0.8691	0.040	132.758
47	100	0.8721	0.043	139.782
48	100	0.8629	0.041	130.366
49	100	0.8641	0.038	134.585
50	100	0.8614	0.035	133.840

D: average = 135.530; std dev. = 6.842
D_optimum <135.41; min least sq val = 0.000>

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.8949	0.051	133.280
36	100	0.8981	0.045	142.402
37	100	0.8954	0.043	141.808
38	100	0.8858	0.044	130.529
39	100	0.8856	0.044	133.746
40	100	0.8838	0.052	134.368

41	100	0.8859	0.041	140.934
42	100	0.8800	0.043	135.520
43	100	0.8807	0.043	139.779
44	100	0.8800	0.040	141.973
45	100	0.8689	0.037	129.560
46	100	0.8763	0.037	142.785
47	100	0.8662	0.037	131.741
48	100	0.8650	0.037	133.018
49	100	0.8667	0.038	138.109
50	100	0.8562	0.035	127.448

D: average = 136.063; std dev. = 4.914
D_optimum <135.76; min least sq val = 0.000>

VOCD RESULTS SUMMARY

Types, Tokens, TTR:
<74,93,0.795699>
D_optimum values: <132.81, 135.41, 135.76>
D_optimum average: 134.66

> vocd @
vocd @
Wed May 25 00:32:38 2011
vocd (28-Oct-2010) is conducting analyses on:

ALL speaker tiers

From file <c:\DOCUMENTS AND SETTINGS\IVANA\DESKTOP\cha_tekstovi\Janje.txtin.cha>
1

janje ljupko janje noću i danju stalno razmišlja o putovanju
janje je krišom napustilo stado s kravom i psićem u svijet bi rado
pažljivo janje smislilo plan putovat će s njima cijeli dan
ali plan im već kod jezera zape psić im se žali bole me šape
vratili se odmah putnici kući žale se ovci umor nas muči

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.9123	0.034	166.046
36	100	0.9033	0.036	151.947
37	100	0.9000	0.035	149.850
38	100	0.9026	0.036	158.985
39	100	0.9031	0.033	164.080
40	100	0.8940	0.032	150.799
41	100	0.8983	0.032	162.644
42	100	0.8907	0.027	152.452
43	100	0.8877	0.027	150.823
44	100	0.8891	0.029	156.801
45	100	0.8898	0.025	161.613
46	100	0.8822	0.027	151.913
47	100	0.8838	0.023	158.019
48	100	0.8825	0.023	159.075
49	100	0.8780	0.020	154.743
50	100	0.8796	0.022	160.651

D: average = 156.903; std dev. = 5.078
D_optimum <156.77; min least sq val = 0.000>

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.9100	0.036	161.019
36	100	0.9006	0.035	146.796
37	100	0.9062	0.038	161.997
38	100	0.9045	0.035	162.713
39	100	0.8982	0.034	154.547
40	100	0.9005	0.029	162.995
41	100	0.8912	0.031	149.683
42	100	0.8969	0.030	163.860
43	100	0.8928	0.031	159.847
44	100	0.8855	0.027	150.583
45	100	0.8860	0.023	154.933
46	100	0.8839	0.024	154.797
47	100	0.8796	0.024	150.971
48	100	0.8821	0.021	158.364
49	100	0.8802	0.025	158.449
50	100	0.8772	0.023	156.653

D: average = 156.763; std dev. = 5.114
D_optimum <156.54; min least sq val = 0.000>

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.9109	0.036	162.874
36	100	0.9133	0.036	173.252
37	100	0.9103	0.036	170.835
38	100	0.8997	0.034	153.406
39	100	0.9046	0.042	167.295
40	100	0.9005	0.026	162.995
41	100	0.8937	0.034	153.955
42	100	0.8964	0.033	162.934
43	100	0.8921	0.032	158.566
44	100	0.8898	0.025	158.013
45	100	0.8891	0.027	160.401
46	100	0.8850	0.024	156.645
47	100	0.8834	0.023	157.291
48	100	0.8765	0.023	149.231
49	100	0.8751	0.022	150.220
50	100	0.8782	0.021	158.300

D: average = 159.763; std dev. = 6.569
D_optimum <158.95; min least sq val = 0.000>

VOCD RESULTS SUMMARY

Types,Tokens,TTR:
<50,58,0.862069>
D_optimum values: <156.77, 156.54, 158.95>
D_optimum average: 157.42

> vocd @
vocd @
Wed May 25 00:34:14 2011
vocd (28-Oct-2010) is conducting analyses on:

ALL speaker tiers

From file <c:\DOCUMENTS AND SETTINGS\IVANA\DESKTOP\cha_tek stovi\Jedan dan u vrticu.txtin.cha>

1
jedan dan u vrticu u šatoru čim su došli u vrtić ivana i zvonko otrče u kutak s kockama

danas će sagraditi visoki toranj
sanja se radije igra s petrom
ali gdje je on
marin plače
ne zna čime bi se igrao
tada mu gospođa horvat pokazuje lijepi cvijet koji je hana nacrtala na prozoru
sad bi i marin rado crtao
ali što će nacrtati
leptira petar i ivana su gladni
gospođa horvat donosi čaj
kad hana ugleda stolić na kogačima ide po svoj sendvič
gdje je sendvič
u ruksaku
huraaa
idemo van

leo i hana idu odmah u pješćanik dok petar dovozi drva traktorom
a gdje je sanja na toboganu
leo sada vježba vožnju biciklom uskoro će znati dobro voziti
ivana pjeva na ljuljašci svoju najdražu pjesmu
marin pomaže gospođi horvat u povrtnjaku
što su njih dvoje ubrali odjednom započne kiša
brzo u kuću
a što sad
gospođa horvat donosi slikovnicu o krokodilu
leo i sanja udobno se smještaju uz nju
zvonko već zna tu priču
on radije pokušava nešto sastaviti a što to on sastavlja
krokodila
za danas je vrtić završio šteta
tko to dolazi po zvonka tata

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.9054	0.051	151.700
36	100	0.8897	0.043	129.209
37	100	0.9024	0.048	154.417
38	100	0.8955	0.045	145.849
39	100	0.8946	0.049	148.091
40	100	0.8915	0.053	146.502
41	100	0.8829	0.054	136.504
42	100	0.8795	0.046	134.838
43	100	0.8895	0.042	154.007
44	100	0.8868	0.040	152.868
45	100	0.8756	0.044	138.604
46	100	0.8683	0.046	131.617
47	100	0.8730	0.039	140.993
48	100	0.8740	0.052	145.438
49	100	0.8731	0.039	147.116
50	100	0.8684	0.043	143.260

D: average = 143.813; std dev. = 7.645
D_optimum <143.39; min least sq val = 0.000>

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.8960	0.048	135.089
36	100	0.9111	0.037	168.100
37	100	0.8911	0.047	134.866
38	100	0.8992	0.049	152.427

39	100	0.8864	0.046	134.885
40	100	0.8898	0.048	143.611
41	100	0.8917	0.046	150.522
42	100	0.8890	0.047	149.600
43	100	0.8849	0.044	146.243
44	100	0.8786	0.043	139.943
45	100	0.8873	0.045	157.239
46	100	0.8787	0.043	146.396
47	100	0.8757	0.040	145.047
48	100	0.8692	0.048	138.579
49	100	0.8716	0.042	145.004
50	100	0.8696	0.039	144.978

D: average = 145.783; std dev. = 8.499
D_optimum <145.38; min least sq val = 0.000>

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.9129	0.053	167.345
36	100	0.8953	0.049	137.768
37	100	0.8978	0.045	145.975
38	100	0.8876	0.044	133.222
39	100	0.8910	0.045	142.066
40	100	0.8995	0.044	161.015
41	100	0.8795	0.049	131.612
42	100	0.8933	0.042	157.115
43	100	0.8874	0.048	150.432
44	100	0.8782	0.047	139.277
45	100	0.8813	0.043	147.277
46	100	0.8759	0.042	142.144
47	100	0.8730	0.040	140.993
48	100	0.8798	0.040	154.538
49	100	0.8673	0.048	138.942
50	100	0.8688	0.047	143.829

D: average = 145.847; std dev. = 9.655
D_optimum <145.18; min least sq val = 0.001>

VOCD RESULTS SUMMARY

Types,Tokens,TTR:
<128,190,0.673684>
D_optimum values: <143.39, 145.38, 145.18>
D_optimum average: 144.65

> vocd @
vocd @
Wed May 25 00:35:12 2011
vocd (28-Oct-2010) is conducting analyses on:

ALL speaker tiers

From file <c:\DOCUMENTS AND SETTINGS\IVANA\DESKTOP\CHA_T EKSTOVI\Kako_se_glasaju_zivotinje_N a_farmi.txtin.cha>

1
na farmi krave muuuu konji njiha ovce beee kokoši kokoda svinje rok-rok
d_compute: WARNING: Not enough tokens for

random sampling without replacement.
d_compute: Terminating ...

```
> vocd @
vocd @
Wed May 25 00:36:04 2011
vocd (28-Oct-2010) is conducting
analyses on:
  ALL speaker tiers
*****
From file <c:\DOCUMENTS AND
SETTINGS\IVANA\DESKTOP\cha_tek
stovi\Kako_spavaju_bubamare.txtin.ch
a>
```

```
1
kako spavaju bubamare kada se spusti
noć male bubamare umorne od
cjelodnevnog leta zijevaju i trljaju okice
od umora
u listu pronalaze kišnicu kojom umiju
lice borovom iglicom operu zubiće
počešljaju se grančicom pa zovnu malu
krijesnicu da im svijetli umjesto lampe
obuku pidžamu na točkice i uskoče u
krevetić
i znate što
bubamare ne spavaju na leđima
ne ne
jer ako bi legle na leđa ljljale bi se
lijevo i desno i cijele noći ne bi uspjele
zaspati
ne spavaju ni na boku jer ih tako žulja
krilo i prekrivač klizi i nožice vise u
zraku
male bubamare legnu na trbuh zagnjуре
glavu pod krilce pa sanjaju livadu i sunce
vile i zvonca a ponekad sanjaju i kišu
buba-mama i buba-tata ispričaju im priču
daju pusu za laku noć i otpušu krijesnicu
malo dalje u grm da ne svijetli prejako
```

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.8626	0.053	94.744
36	100	0.8592	0.058	94.346
37	100	0.8524	0.056	91.096
38	100	0.8561	0.054	96.728
39	100	0.8546	0.055	97.962
40	100	0.8575	0.049	103.201
41	100	0.8432	0.052	92.930
42	100	0.8471	0.045	98.593
43	100	0.8426	0.048	96.943
44	100	0.8339	0.044	92.076
45	100	0.8393	0.053	98.656
46	100	0.8328	0.050	95.426
47	100	0.8370	0.047	101.021
48	100	0.8298	0.051	97.089
49	100	0.8224	0.049	93.339
50	100	0.8252	0.043	97.391

```
D: average = 96.346; std dev. = 3.141
D_optimum <96.34; min least sq val =
0.000>
```

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.8626	0.049	94.744
36	100	0.8528	0.058	88.914
37	100	0.8516	0.059	90.426
38	100	0.8518	0.050	93.057
39	100	0.8472	0.053	91.581
40	100	0.8458	0.056	92.745
41	100	0.8488	0.059	97.665
42	100	0.8519	0.055	102.911

43	100	0.8379	0.048	93.125
44	100	0.8386	0.047	95.888
45	100	0.8298	0.047	91.010
46	100	0.8385	0.044	100.111
47	100	0.8302	0.044	95.399
48	100	0.8331	0.050	99.825
49	100	0.8237	0.047	94.267
50	100	0.8198	0.045	93.240

```
D: average = 94.682; std dev. = 3.709
D_optimum <94.73; min least sq val =
0.000>
```

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.8580	0.051	90.724
36	100	0.8531	0.047	89.140
37	100	0.8581	0.053	96.006
38	100	0.8639	0.055	104.237
39	100	0.8595	0.048	102.517
40	100	0.8502	0.049	96.551
41	100	0.8441	0.055	93.729
42	100	0.8398	0.049	92.420
43	100	0.8542	0.051	107.583
44	100	0.8432	0.049	99.740
45	100	0.8351	0.044	95.166
46	100	0.8398	0.048	101.240
47	100	0.8349	0.049	99.212
48	100	0.8342	0.047	100.704
49	100	0.8316	0.047	100.640
50	100	0.8186	0.042	92.352

```
D: average = 97.623; std dev. = 5.031
D_optimum <97.59; min least sq val =
0.001>
```

VOCD RESULTS SUMMARY

```
Types,Tokens,TTR:
<99,141,0.702128>
D_optimum values: <96.34, 94.73,
97.59>
D_optimum average: 96.22
```

```
> vocd @
vocd @
Wed May 25 00:37:06 2011
vocd (28-Oct-2010) is conducting
analyses on:
  ALL speaker tiers
*****
From file <c:\DOCUMENTS AND
SETTINGS\IVANA\DESKTOP\cha_tek
stovi\Konjic_Soki.txtin.cha>
```

```
1
konjić soki i-ha-ha
zahrže konjić soki
ddobro hržeš kaza pas floki
konji znaju i dobro raditi a poslije se
sijenom sladiti
i-ha-ha
ušlo mi u kola mojega susjedstva pola
i-ha-ha
sad će vidjet svak' da sam kao traktor jak
a da se sada susjedstvo pita dali bi sokiju
vreću žita
```

tokens	samples	ttr	st.dev	D
--------	---------	-----	--------	---

35	100	0.9134	0.034	168.660
36	100	0.9056	0.032	156.288
37	100	0.9122	0.029	175.240
38	100	0.9050	0.026	163.805
39	100	0.9105	0.029	180.653
40	100	0.8975	0.028	157.172
41	100	0.9029	0.026	172.171
42	100	0.8969	0.025	163.860
43	100	0.8947	0.022	163.349
44	100	0.8945	0.021	166.941
45	100	0.8873	0.017	157.239
46	100	0.8896	0.018	164.808
47	100	0.8860	0.014	161.743
48	100	0.8819	0.011	158.010
49	100	0.8847	0.010	166.303
50	100	0.8800	0.000	161.333

```
D: average = 164.848; std dev. = 6.594
D_optimum <164.35; min least sq val =
0.000>
```

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.9137	0.032	169.325
36	100	0.9147	0.031	176.610
37	100	0.9084	0.028	166.612
38	100	0.9061	0.029	166.026
39	100	0.9082	0.025	175.220
40	100	0.9055	0.022	173.530
41	100	0.8998	0.026	165.556
42	100	0.9014	0.024	173.113
43	100	0.8905	0.024	155.640
44	100	0.8964	0.021	170.561
45	100	0.8907	0.019	163.253
46	100	0.8870	0.014	160.062
47	100	0.8881	0.014	165.611
48	100	0.8842	0.012	161.974
49	100	0.8829	0.009	163.016
50	100	0.8800	0.000	161.333

```
D: average = 166.715; std dev. = 5.735
D_optimum <166.07; min least sq val =
0.000>
```

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.9114	0.032	164.131
36	100	0.9078	0.032	160.841
37	100	0.9084	0.031	166.612
38	100	0.9079	0.029	170.036
39	100	0.9021	0.026	161.994
40	100	0.8990	0.027	160.040
41	100	0.8978	0.027	161.692
42	100	0.8943	0.024	158.869
43	100	0.8937	0.023	161.583
44	100	0.8920	0.021	162.164
45	100	0.8900	0.017	162.020
46	100	0.8870	0.016	160.062
47	100	0.8853	0.014	160.612
48	100	0.8819	0.011	158.010
49	100	0.8814	0.008	160.532
50	100	0.8800	0.000	161.333

```
D: average = 161.908; std dev. = 2.848
D_optimum <161.66; min least sq val =
0.000>
```

VOCD RESULTS SUMMARY

```
Types,Tokens,TTR:
<44,50,0.880000>
```

D_optimum values: <164.35, 166.07, 161.66>
D_optimum average: 164.03

> vocd @
vocd @
Wed May 25 00:37:49 2011
vocd (28-Oct-2010) is conducting analyses on:

ALL speaker tiers

From file <c:\DOCUMENTS AND SETTINGS\IVANA\DESKTOP\cha_tek stovi\Kopaj_i_sadi.txtin.cha>

1
kopaj i sadi dobro jutro svima
reče bob
danas ćemo urediti novi travnjak da
svatko ima mjesto za igru
ptičici se sviđa tvoj plan reče bager
daaa
daaa
bager je dovezao travu
valjko ju je poravnao
gle
dolazi zečić
hop-hop
stigla je i wendy kako bi posadila cvijeće
bob je kopao rupe
boink
krumpirko molim te zalij cvijeće reče
bob
odmah zdravo kornjačice
ijao
odličan posao
reče bob
sada ovdje svi mogu uživati
krasno

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.8929	0.044	130.208
36	100	0.8897	0.038	129.209
37	100	0.8889	0.042	131.600
38	100	0.8892	0.037	135.601
39	100	0.8874	0.045	136.430
40	100	0.8820	0.047	131.852
41	100	0.8785	0.036	130.265
42	100	0.8781	0.038	132.826
43	100	0.8758	0.037	132.797
44	100	0.8777	0.034	138.616
45	100	0.8671	0.040	127.304
46	100	0.8765	0.035	143.108
47	100	0.8662	0.034	131.741
48	100	0.8558	0.031	121.934
49	100	0.8578	0.033	126.723
50	100	0.8610	0.026	133.331

D: average = 132.097; std dev. = 4.797
D_optimum <131.88; min least sq val = 0.000>

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.8903	0.048	126.425
36	100	0.8869	0.044	125.249
37	100	0.8895	0.047	132.404
38	100	0.8855	0.039	130.152
39	100	0.8849	0.046	132.621

40	100	0.8852	0.040	136.587
41	100	0.8861	0.038	141.314
42	100	0.8674	0.041	119.133
43	100	0.8665	0.041	120.933
44	100	0.8745	0.041	134.122
45	100	0.8720	0.036	133.661
46	100	0.8661	0.035	128.833
47	100	0.8689	0.033	135.382
48	100	0.8665	0.036	134.924
49	100	0.8610	0.033	130.690
50	100	0.8668	0.036	141.018

D: average = 131.466; std dev. = 6.084
D_optimum <131.50; min least sq val = 0.000>

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.8871	0.042	122.038
36	100	0.8858	0.045	123.719
37	100	0.8868	0.039	128.460
38	100	0.8932	0.042	141.863
39	100	0.8854	0.042	133.369
40	100	0.8842	0.036	135.101
41	100	0.8798	0.038	131.952
42	100	0.8695	0.043	121.689
43	100	0.8719	0.043	127.541
44	100	0.8705	0.035	128.675
45	100	0.8698	0.039	130.712
46	100	0.8680	0.033	131.335
47	100	0.8649	0.030	130.112
48	100	0.8640	0.036	131.682
49	100	0.8649	0.032	135.654
50	100	0.8638	0.036	136.959

D: average = 130.679; std dev. = 5.257
D_optimum <130.75; min least sq val = 0.000>

VOCD RESULTS SUMMARY

=====
Types, Tokens, TTR:
<61,74,0.824324>
D_optimum values: <131.88, 131.50, 130.75>
D_optimum average: 131.38

> vocd @
vocd @
Wed May 25 00:39:02 2011
vocd (28-Oct-2010) is conducting analyses on:

ALL speaker tiers

From file <c:\DOCUMENTS AND SETTINGS\IVANA\DESKTOP\cha_tek stovi\Kravica_shara.txtin.cha>

1
kravica Šara muuu
ja sam kravica Šara ivanova najbolja
muzara
vidite kako me ivan čeka sigurno želi
vjedro mlijeka
muuu
kad će nas nahraniti
i mi bismo htjele muzare biti
polako kravama ivan reče
nitko gladan ostat neće

sve su kravice napojene bile i vodu do
mile volje pile
muuu
a sada pogledajte svi i odmarajte se do
večere
kravice se muzu navečer da ih noću
mlijeko ne peče
za psa je mužnja lijepa priča jer bit će
mlijeka i za psića

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.9211	0.041	188.300
36	100	0.9181	0.036	185.136
37	100	0.9092	0.038	168.400
38	100	0.9163	0.042	190.634
39	100	0.9154	0.037	193.105
40	100	0.9135	0.035	192.944
41	100	0.9093	0.036	186.801
42	100	0.9055	0.035	182.151
43	100	0.8991	0.037	172.188
44	100	0.9007	0.037	179.695
45	100	0.8980	0.035	177.883
46	100	0.8924	0.031	170.212
47	100	0.8874	0.034	164.435
48	100	0.8971	0.033	187.668
49	100	0.8927	0.034	181.862
50	100	0.8912	0.032	182.499

D: average = 181.495; std dev. = 8.549
D_optimum <180.75; min least sq val = 0.000>

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.9163	0.045	175.509
36	100	0.9169	0.039	182.217
37	100	0.9216	0.038	200.484
38	100	0.9053	0.041	164.356
39	100	0.9108	0.040	181.274
40	100	0.9075	0.040	178.066
41	100	0.8978	0.037	161.692
42	100	0.8990	0.037	168.139
43	100	0.8995	0.035	173.165
44	100	0.8966	0.032	171.022
45	100	0.8982	0.037	178.360
46	100	0.8924	0.033	170.212
47	100	0.8957	0.032	180.858
48	100	0.8862	0.031	165.719
49	100	0.8894	0.031	175.204
50	100	0.8912	0.032	182.499

D: average = 175.549; std dev. = 9.060
D_optimum <174.95; min least sq val = 0.000>

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.9146	0.039	171.344
36	100	0.9144	0.040	175.930
37	100	0.9132	0.039	177.845
38	100	0.9100	0.040	174.821
39	100	0.9008	0.035	159.447
40	100	0.9075	0.035	178.066
41	100	0.8966	0.035	159.351
42	100	0.9021	0.040	174.654
43	100	0.8977	0.035	169.314
44	100	0.8993	0.035	176.725
45	100	0.8962	0.035	174.144
46	100	0.8939	0.039	173.243
47	100	0.8974	0.034	184.559
48	100	0.8942	0.038	181.312
49	100	0.8867	0.033	170.081

50 100 0.8862 0.036 172.529

D: average = 173.335; std dev. = 6.495
D_optimum <173.31; min least sq val = 0.000>

VOCD RESULTS SUMMARY

Types, Tokens, TTR:
<68,82,0.829268>
D_optimum values: <180.75, 174.95, 173.31>
D_optimum average: 176.33

> vocd @
vocd @
Wed May 25 00:39:42 2011
vocd (28-Oct-2010) is conducting analyses on:

ALL speaker tiers

From file <c:\DOCUMENTS AND SETTINGS\IVANA\DESKTOP\cha_tek stovi\Laku_noc_Lupko.txtin.cha>

1
laku noć lupkoodskakutao je do polja
miš se umivao kapljom rose
laku noć mišiću
uz baru je mama patka ljubila svoju
djecu za laku noć
miran san patkice
i vjeverice su usnule visoko u krošnji
stabla
slatko snivajte živahne prijateljice
a onda je lupko nešto čuo
načulio je uši
mama ga je dozivala
vrijeme je da pođe kući
kada se pojavio kod kuće čekale su ga
sestrice
lupko
edostajao si nam
zečiči su se stisnuli
tata im je počeo pričati priču
ubrzo su svi zaspali osim lupka
tata i mama su ga poljubili
ubrzo je i on zaspao
laku noć lupko prošaputali su

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.8440	0.048	79.909
36	100	0.8467	0.049	84.151
37	100	0.8435	0.048	84.116
38	100	0.8326	0.053	78.702
39	100	0.8241	0.051	75.290
40	100	0.8245	0.050	77.470
41	100	0.8307	0.051	83.580
42	100	0.8250	0.054	81.675
43	100	0.8181	0.049	79.133
44	100	0.8170	0.045	80.273
45	100	0.8109	0.045	78.233
46	100	0.8074	0.045	77.843
47	100	0.8134	0.046	83.326
48	100	0.7979	0.049	75.613
49	100	0.8104	0.041	84.870
50	100	0.8028	0.045	81.705

D: average = 80.368; std dev. = 2.994
D_optimum <80.28; min least sq val = 0.000>

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.8351	0.048	74.038
36	100	0.8469	0.056	84.359
37	100	0.8416	0.049	82.739
38	100	0.8279	0.053	75.668
39	100	0.8338	0.052	81.601
40	100	0.8253	0.044	77.944
41	100	0.8268	0.049	80.930
42	100	0.8255	0.045	81.992
43	100	0.8205	0.049	80.614
44	100	0.8198	0.051	82.033
45	100	0.8164	0.047	81.709
46	100	0.8143	0.046	82.158
47	100	0.8109	0.043	81.686
48	100	0.8098	0.049	82.742
49	100	0.8061	0.050	82.118
50	100	0.7996	0.045	79.760

D: average = 80.756; std dev. = 2.626
D_optimum <80.79; min least sq val = 0.000>

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.8529	0.050	86.507
36	100	0.8378	0.047	77.879
37	100	0.8438	0.054	84.316
38	100	0.8358	0.050	80.825
39	100	0.8382	0.050	84.678
40	100	0.8435	0.048	90.926
41	100	0.8263	0.049	80.608
42	100	0.8281	0.047	83.771
43	100	0.8228	0.047	82.135
44	100	0.8214	0.045	83.085
45	100	0.8118	0.045	78.775
46	100	0.8074	0.043	77.843
47	100	0.8104	0.049	81.417
48	100	0.8085	0.044	81.949
49	100	0.8031	0.045	80.229
50	100	0.7990	0.042	79.403

D: average = 82.147; std dev. = 3.304
D_optimum <81.93; min least sq val = 0.000>

VOCD RESULTS SUMMARY

Types, Tokens, TTR:
<74,103,0.718447>
D_optimum values: <80.28, 80.79, 81.93>
D_optimum average: 81.00

> vocd @
vocd @
Wed May 25 00:39:42 2011
vocd (28-Oct-2010) is conducting analyses on:

ALL speaker tiers

From file <c:\DOCUMENTS AND SETTINGS\IVANA\DESKTOP\cha_tek stovi\Laku_noc_Lupko.txtin.cha>

1

laku noć lupkoodskakutao je do polja
miš se umivao kapljom rose
laku noć mišiću
uz baru je mama patka ljubila svoju
djecu za laku noć
miran san patkice
i vjeverice su usnule visoko u krošnji
stabla
slatko snivajte živahne prijateljice
a onda je lupko nešto čuo
načulio je uši
mama ga je dozivala
vrijeme je da pođe kući
kada se pojavio kod kuće čekale su ga
sestrice
lupko
edostajao si nam
zečiči su se stisnuli
tata im je počeo pričati priču
ubrzo su svi zaspali osim lupka
tata i mama su ga poljubili
ubrzo je i on zaspao
laku noć lupko prošaputali su

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.8440	0.048	79.909
36	100	0.8467	0.049	84.151
37	100	0.8435	0.048	84.116
38	100	0.8326	0.053	78.702
39	100	0.8241	0.051	75.290
40	100	0.8245	0.050	77.470
41	100	0.8307	0.051	83.580
42	100	0.8250	0.054	81.675
43	100	0.8181	0.049	79.133
44	100	0.8170	0.045	80.273
45	100	0.8109	0.045	78.233
46	100	0.8074	0.045	77.843
47	100	0.8134	0.046	83.326
48	100	0.7979	0.049	75.613
49	100	0.8104	0.041	84.870
50	100	0.8028	0.045	81.705

D: average = 80.368; std dev. = 2.994
D_optimum <80.28; min least sq val = 0.000>

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.8351	0.048	74.038
36	100	0.8469	0.056	84.359
37	100	0.8416	0.049	82.739
38	100	0.8279	0.053	75.668
39	100	0.8338	0.052	81.601
40	100	0.8253	0.044	77.944
41	100	0.8268	0.049	80.930
42	100	0.8255	0.045	81.992
43	100	0.8205	0.049	80.614
44	100	0.8198	0.051	82.033
45	100	0.8164	0.047	81.709
46	100	0.8143	0.046	82.158
47	100	0.8109	0.043	81.686
48	100	0.8098	0.049	82.742
49	100	0.8061	0.050	82.118
50	100	0.7996	0.045	79.760

D: average = 80.756; std dev. = 2.626
D_optimum <80.79; min least sq val = 0.000>

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.8529	0.050	86.507

36	100	0.8378	0.047	77.879
37	100	0.8438	0.054	84.316
38	100	0.8358	0.050	80.825
39	100	0.8382	0.050	84.678
40	100	0.8435	0.048	90.926
41	100	0.8263	0.049	80.608
42	100	0.8281	0.047	83.771
43	100	0.8228	0.047	82.135
44	100	0.8214	0.045	83.085
45	100	0.8118	0.045	78.775
46	100	0.8074	0.043	77.843
47	100	0.8104	0.049	81.417
48	100	0.8085	0.044	81.949
49	100	0.8031	0.045	80.229
50	100	0.7990	0.042	79.403

D: average = 82.147; std dev. = 3.304
D_optimum <81.93; min least sq val = 0.000>

VOCD RESULTS SUMMARY

Types,Tokens,TTR:
<74,103,0.718447>
D_optimum values: <80.28, 80.79, 81.93>
D_optimum average: 81.00

```
> vocd @
vocd @
Wed May 25 00:40:28 2011
vocd (28-Oct-2010) is conducting
analyses on:
  ALL speaker tiers
*****
From file <c:\DOCUMENTS AND
SETTINGS\IVANA\DESKTOP\cha_tek
stovi\Leptirica_Lela.txtin.cha>
1
leptirica lela lijepa leptirica lela lebdi na
povjetarcu
spušta se na travke pa opet uzleti k
stabalcu
maše krilcima malenim krhkim što na
svjetlu blistaju
svi im se dive kako samo prekrasno
izgledaju
noćna leptirica milica neizrecivo je tužna
njevina krilca su smeđa i za nju pomalo
ružna
voljela bi da sjaje više baš poput lelinih
nakon kiše
lela je prava prijateljica i pomoći joj želi
pođi za mnom i tvoja će krila zasjat'
veselo joj veli
lete s cvijeta na cvijet malo uvis pa
sasvim nisko do pčela
pita se milica mala što zapravo smjera
lela
dan se već bliži kraju i sunce će uskoro
zaći milica se pomalo ljuti kad li ću taj
sjaj naći
visoko na nebu trepere zvijezde i mjesec
se srebrn osmjehne
tad milica spazi jezerce i radosno
usklikne pogledaj
```

moja krilašca svjetlucaju prekrasno
blistaju u noći
sad kad je lelin posao gotov vrijeme je
kući poći

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.9229	0.041	193.202
36	100	0.9144	0.044	175.930
37	100	0.9073	0.045	164.278
38	100	0.9192	0.039	198.714
39	100	0.9095	0.044	178.204
40	100	0.9013	0.042	164.507
41	100	0.9017	0.041	169.576
42	100	0.9012	0.045	172.605
43	100	0.9007	0.038	175.646
44	100	0.9089	0.042	199.402
45	100	0.8998	0.041	181.756
46	100	0.8954	0.044	176.363
47	100	0.8930	0.041	175.098
48	100	0.9023	0.038	199.974
49	100	0.8822	0.044	161.944
50	100	0.8900	0.043	180.023

D: average = 179.201; std dev. = 12.107
D_optimum <178.51; min least sq val = 0.000>

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.9197	0.044	184.377
36	100	0.9161	0.044	180.080
37	100	0.9143	0.046	180.516
38	100	0.9103	0.044	175.435
39	100	0.9103	0.047	180.036
40	100	0.9088	0.043	181.003
41	100	0.9039	0.045	174.295
42	100	0.9050	0.042	181.048
43	100	0.8981	0.046	170.263
44	100	0.9014	0.040	181.211
45	100	0.8931	0.041	167.904
46	100	0.8952	0.035	175.912
47	100	0.9017	0.047	194.379
48	100	0.8867	0.038	166.485
49	100	0.8878	0.040	172.023
50	100	0.8850	0.040	170.266

D: average = 177.202; std dev. = 6.877
D_optimum <176.59; min least sq val = 0.000>

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.9109	0.045	162.874
36	100	0.9092	0.045	163.800
37	100	0.9200	0.045	195.730
38	100	0.9145	0.045	185.779
39	100	0.9092	0.046	177.601
40	100	0.9087	0.042	181.003
41	100	0.9078	0.046	183.244
42	100	0.9031	0.045	176.743
43	100	0.9014	0.042	177.162
44	100	0.8991	0.044	176.238
45	100	0.8989	0.044	179.802
46	100	0.8998	0.046	185.806
47	100	0.8936	0.047	176.400
48	100	0.8985	0.040	190.985
49	100	0.8988	0.041	195.516
50	100	0.8918	0.042	183.759

D: average = 180.778; std dev. = 9.011
D_optimum <181.03; min least sq val = 0.000>

VOCD RESULTS SUMMARY

Types,Tokens,TTR:
<119,152,0.782895>
D_optimum values: <178.51, 176.59, 181.03>
D_optimum average: 178.71

```
> vocd @
vocd @
Wed May 25 00:41:14 2011
vocd (28-Oct-2010) is conducting
analyses on:
  ALL speaker tiers
*****
From file <c:\DOCUMENTS AND
SETTINGS\IVANA\DESKTOP\cha_tek
stovi\Lupko_broji_do_deset.txtin.cha>
1
```

lupko broji do deset jedan zgodan zeko
ima krzno meko
dva su kolibrića žedna na izvoru nektara
medna
tri smiješne žabe za ručak imaju muhe
četiri sestrice slatke nisu upoznale buhe
pet zuječih pčela i pet zečica gladnih
šest prijatelja oposuma nosova hladnih
sedam patkica baš uživa neka roni a neka
pliva
osam prelijepih leptira
a jedan zeki i nosić dira
devet brzih prepelica juri pored zečjih
lica
deset svjetlećih krijesnica i gotova je
pjesmica

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.9560	0.028	363.497
36	100	0.9481	0.032	311.459
37	100	0.9581	0.029	405.388
38	100	0.9458	0.028	313.515
39	100	0.9500	0.027	351.975
40	100	0.9437	0.031	316.681
41	100	0.9439	0.031	325.585
42	100	0.9448	0.027	339.332
43	100	0.9442	0.025	343.408
44	100	0.9434	0.024	346.000
45	100	0.9404	0.027	334.139
46	100	0.9439	0.023	365.368
47	100	0.9394	0.029	341.969
48	100	0.9331	0.026	312.484
49	100	0.9371	0.024	342.313
50	100	0.9368	0.025	347.150

D: average = 341.266; std dev. = 23.394
D_optimum <339.65; min least sq val = 0.000>

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.9557	0.029	360.936
36	100	0.9511	0.029	333.062
37	100	0.9562	0.031	386.341
38	100	0.9474	0.029	324.000
39	100	0.9518	0.029	366.461
40	100	0.9468	0.028	336.652
41	100	0.9476	0.028	351.005

42	100	0.9469	0.024	354.631
43	100	0.9395	0.027	313.877
44	100	0.9425	0.028	339.874
45	100	0.9409	0.027	336.969
46	100	0.9374	0.024	322.801
47	100	0.9334	0.027	307.440
48	100	0.9348	0.028	321.616
49	100	0.9331	0.026	318.646
50	100	0.9356	0.025	339.809

D: average = 338.383; std dev. = 20.519
D_optimum <335.36; min least sq val = 0.000>

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.9571	0.027	374.083
36	100	0.9511	0.029	333.062
37	100	0.9559	0.031	383.754
38	100	0.9553	0.028	387.556
39	100	0.9485	0.030	340.363
40	100	0.9512	0.027	371.231
41	100	0.9444	0.026	328.780
42	100	0.9443	0.029	336.093
43	100	0.9507	0.026	394.145
44	100	0.9439	0.026	349.138
45	100	0.9364	0.027	310.451
46	100	0.9363	0.028	316.557
47	100	0.9421	0.027	360.426
48	100	0.9371	0.024	334.967
49	100	0.9394	0.026	356.694
50	100	0.9336	0.022	328.166

D: average = 350.342; std dev. = 25.113
D_optimum <347.03; min least sq val = 0.000>

VOCD RESULTS SUMMARY

Types, Tokens, TTR:
<68,75,0.906667>
D_optimum values: <339.65, 335.36, 347.03>
D_optimum average: 340.68

> vocd @
vocd @
Wed May 25 00:42:05 2011
vocd (28-Oct-2010) is conducting analyses on:
ALL speaker tiers

From file <c:\DOCUMENTS AND SETTINGS\IVANA\DESKTOP\cha_tek stovi\Lupko_i_oblici.txtin.cha>
1
lupko i oblici lupko i njegove sestre svaki dan smisle novu igru danas traže različite oblike u šumi njihovom omiljenom mjestu za igru prvo su zečiči pronašli krug na starom kestenovom stablu potom su ugledali svileni trokut koji je istkao radišni pauk na zemlji su četiri grančice postavili u oblik kvadrata a gore u krošnji posvuda je bilo sročilo lišće

kameni pravokutnici po tlu vodili su zečiče do omiljenog jestivog oblika kruga od djeteline za doručak

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.9289	0.037	212.229
36	100	0.9197	0.033	189.666
37	100	0.9241	0.038	207.999
38	100	0.9279	0.038	226.874
39	100	0.9203	0.037	207.089
40	100	0.9170	0.031	202.624
41	100	0.9210	0.037	220.034
42	100	0.9200	0.035	222.180
43	100	0.9095	0.032	196.606
44	100	0.9105	0.035	203.655
45	100	0.9102	0.035	207.639
46	100	0.9052	0.029	198.841
47	100	0.9111	0.033	219.324
48	100	0.9125	0.030	228.386
49	100	0.9061	0.034	214.278
50	100	0.9008	0.026	204.496

D: average = 210.120; std dev. = 10.730
D_optimum <209.92; min least sq val = 0.000>

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.9257	0.037	201.877
36	100	0.9253	0.038	206.237
37	100	0.9227	0.036	203.766
38	100	0.9284	0.036	228.801
39	100	0.9195	0.037	204.767
40	100	0.9218	0.035	217.156
41	100	0.9161	0.039	205.051
42	100	0.9181	0.036	216.115
43	100	0.9174	0.035	219.198
44	100	0.9089	0.032	199.402
45	100	0.9147	0.029	220.592
46	100	0.9128	0.030	219.845
47	100	0.9062	0.037	205.659
48	100	0.9060	0.031	209.687
49	100	0.9065	0.029	215.408
50	100	0.9036	0.030	211.746

D: average = 211.582; std dev. = 8.024
D_optimum <211.58; min least sq val = 0.000>

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.9260	0.039	202.781
36	100	0.9200	0.041	190.440
37	100	0.9292	0.038	225.570
38	100	0.9224	0.037	208.221
39	100	0.9223	0.033	213.505
40	100	0.9210	0.040	214.745
41	100	0.9190	0.032	213.823
42	100	0.9188	0.034	218.356
43	100	0.9149	0.030	211.426
44	100	0.9107	0.038	204.275
45	100	0.9080	0.032	201.635
46	100	0.9080	0.026	206.233
47	100	0.9038	0.030	199.618
48	100	0.9069	0.032	211.953
49	100	0.9053	0.027	212.048
50	100	0.8984	0.030	198.603

D: average = 208.327; std dev. = 8.364
D_optimum <207.90; min least sq val = 0.000>

VOCD RESULTS SUMMARY

Types, Tokens, TTR:
<66,76,0.868421>
D_optimum values: <209.92, 211.58, 207.90>
D_optimum average: 209.80

> vocd @
vocd @
Wed May 25 00:42:47 2011
vocd (28-Oct-2010) is conducting analyses on:
ALL speaker tiers

From file <c:\DOCUMENTS AND SETTINGS\IVANA\DESKTOP\cha_tek stovi\Lupko_pronalazi_prijateljicu.txtin.cha>
1

lupko pronalazi prijateljicu pod jarkim i žarkim ljetnim suncem lupko i njegove sestrice igrali su se lovice jedan je zečić ciknuo drugi je viknuo treći je trčao dok se četvrti želio sakriti a otkrio je nekoga tko je želio ostati nezamijećen
zdravo
reče lupko
želiš se igrati lovice
ježica se razbudila i iznenadila a onda i prepala i ustuknula ježica nije odgovorila umjesto toga smotala se u malo bodljikavu loptu lupko je ustuknuo zar ona ne želi biti njegova prijateljica možda bi je mogao nasmejati potražio je meko perce ška-ška škakljanje jježica se smijuljala ali lupko to nije čuo potom je lupko došao na drugu ideju darovat će joj nešto slatko hop-hop hopla-hop skakutao je uz grm i nabrao slasne bobice lupko je spustio nekoliko bobica pokraj ježice i čekao no ona je bila tiha i mima lupko se zamislio zar bobice ne mirišu fino zar nisu ukusne šnjof šnjof mljac da jako su ukusne bar je lupko tako mislio no ježica još uvijek nije ništa rekla lupko nije znao što učiniti doskakutao je do svoga tate tata pitao je zašto ježica ne želi biti moja prijateljica bio sam dobar prema njoj

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.8729	0.058	104.865
36	100	0.8586	0.060	93.853
37	100	0.8495	0.056	88.675
38	100	0.8555	0.060	96.257

39	100	0.8541	0.053	97.501
40	100	0.8607	0.053	106.412
41	100	0.8559	0.059	104.172
42	100	0.8531	0.049	104.035
43	100	0.8467	0.056	100.583
44	100	0.8595	0.052	115.724
45	100	0.8424	0.050	101.352
46	100	0.8417	0.054	102.970
47	100	0.8368	0.060	100.838
48	100	0.8400	0.054	105.840
49	100	0.8382	0.052	106.352
50	100	0.8350	0.047	105.640

D: average = 102.192; std dev. = 5.985
D_optimum <102.28; min least sq val = 0.001>

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.8640	0.059	96.056
36	100	0.8564	0.058	91.923
37	100	0.8619	0.063	99.508
38	100	0.8642	0.046	104.502
39	100	0.8521	0.049	95.687
40	100	0.8490	0.054	95.470
41	100	0.8512	0.050	99.837
42	100	0.8493	0.048	100.501
43	100	0.8502	0.059	103.776
44	100	0.8498	0.048	105.750
45	100	0.8469	0.053	105.397
46	100	0.8485	0.051	109.278
47	100	0.8500	0.047	113.192
48	100	0.8363	0.048	102.495
49	100	0.8390	0.047	107.100
50	100	0.8280	0.047	99.649

D: average = 101.883; std dev. = 5.462
D_optimum <102.07; min least sq val = 0.001>

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.8663	0.059	98.216
36	100	0.8564	0.062	91.923
37	100	0.8576	0.055	95.521
38	100	0.8582	0.051	98.647
39	100	0.8515	0.049	95.242
40	100	0.8543	0.056	100.136
41	100	0.8544	0.046	102.772
42	100	0.8464	0.057	97.969
43	100	0.8593	0.049	112.835
44	100	0.8439	0.057	100.337
45	100	0.8396	0.054	98.845
46	100	0.8507	0.051	111.438
47	100	0.8440	0.058	107.347
48	100	0.8392	0.046	105.083
49	100	0.8294	0.052	98.780
50	100	0.8358	0.047	106.358

D: average = 101.341; std dev. = 5.672
D_optimum <101.49; min least sq val = 0.001>

VOCD RESULTS SUMMARY

```

=====
Types, Tokens, TTR:
<135,192,0.703125>
D_optimum values: <102.28, 102.07,
101.49>
D_optimum average: 101.95

```

```

> vocd @
vocd @
Wed May 25 00:43:37 2011
vocd (28-Oct-2010) is conducting
analyses on:
  ALL speaker tiers
*****
From file <c:\DOCUMENTS AND
SETTINGS\IVANA\DESKTOP\cha_tek
stovi\Mali medo s pelenama.txtin.cha>
1

```

mali medo s pelenama bio jednom mali medo koji još nije mogao ići na tutu zbog toga je trčkarao naokolo s debelom guzom punom pelena to je naravno bilo i vrlo praktično kad bi se spotaknuo o pao na guzu uvijek bi sjeo na vrlo mekanu podlogu no guza debela od pelena često ga je i smetala dok se igrao jednog mu je dana mama donijela dar što je to upitao je medo znatiželjno to je mala tuta objasnila je medina mama kad moraš napraviti pi-pi samo sjedni na nju to je mali medo htio odmah isprobati sjeo je svojom guzom debelom od pelena na tutu premala je naljutio se medo i ljutito odgegao kroz vrata sutradan je medina mama donijela drugu tutu ova je mnogo veća isprobaj je predložila je medina mama mali je medo ispitao tutu opipao je okrenuo desno lijevo postavio je naglavce pa je onda opet vratio u pravi položaj i rekao previše je plava ali to ti je najdraža boja osim kod tuta odlučno odgovori mali medo medina je mama bilo vrlo uporna već je sljedećeg dana došla s novom tutom hajde pokušaj sjesti reče medina mama mali medo s pelenama zatrese glavom neću nemam vremena za to ma nemoj a što to moraš tako hitno obaviti voziti traktor poviče medo i trk nestane kroz vrata ali medina mama nije odustala kupila je novu tutu crvena sa zelenim traktorom što kažeš upita mama među malom su medi zasjale oči od oduševljenja zgrabio je tutu i odjurio s njom u vrt to je zbilja sjajna stvar može se napuniti vodom i pustiti da po njoj plove brodići čak se može staviti i na glavu kao šešir

jednog dana mali je medo s pelenama upravo trpao lopaticom pijesak u svoju tutu začuje odjednom nepoznat glas što ti to radiš uz vrtnu je ogradu stajala mala medvjeda djevojčica i znatiželjno gledala u medin vrt igram se sa svojom tutom odgovori mali medo valjda vidiš i sama ali s tutama se ne igra nasimje se medvjeda djevojčica a što ti znaš o tome reče mali medo s pelenama svašta ja naime već idem u dječji vrtić reče mala medvjeda djevojčica samouvjereno i otrči kući mali medo sav potišten otaba u kuću mama što je to dječji vrtić medina mama odloži kuhaču i reče u vrtić idu sva medvjeda djeca pa se onda ondje zajedno igraju izrađuju razne stvarčice i pjevaju mogu li ja ići u dječji vrtić klikne oduševljeno mali medo još ne tek kad ne budeš trebao pelene a tako je to dakle mali je medo zamišljen otrčao u svoju medvjedu dječju sobu i zagledao se u svoju tutu s traktorom možda bi ipak bilo dobro da je isproba samo na trenutak i brzo da učinit će to bio je silno ponosan i otrčao je sam svojom tutom i sasvim bez pelena dolje k mami jesi li išao na tutu upita medina mama jesam pogledaj mama poviče ponosno mali medo mogu li i ja sad u dječji vrtić uskoro je mali medo mogao ići posvuda bez pelena i vožnja traktorom bila je sada mnogo jednostavnija od silna ponosa čak je pjevao pjesmicu sad sam mali medo ja koji pelene ne treba

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.8680	0.057	99.886
36	100	0.8686	0.053	103.363
37	100	0.8559	0.065	94.089
38	100	0.8671	0.055	107.495
39	100	0.8536	0.061	97.042
40	100	0.8605	0.054	106.159
41	100	0.8534	0.056	101.855
42	100	0.8436	0.056	95.532
43	100	0.8453	0.052	99.348
44	100	0.8443	0.054	100.739
45	100	0.8449	0.056	103.547
46	100	0.8337	0.055	96.126
47	100	0.8306	0.052	95.736
48	100	0.8392	0.055	105.083
49	100	0.8280	0.054	97.623
50	100	0.8142	0.061	89.198

D: average = 99.551; std dev. = 4.771
D_optimum <99.20; min least sq val = 0.000>

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.8731	0.058	105.170
36	100	0.8631	0.054	97.905
37	100	0.8584	0.059	96.250
38	100	0.8561	0.060	96.728
39	100	0.8485	0.058	92.635
40	100	0.8465	0.059	93.363
41	100	0.8466	0.053	95.770
42	100	0.8438	0.050	95.731
43	100	0.8458	0.059	99.757
44	100	0.8395	0.056	96.640
45	100	0.8320	0.051	92.709
46	100	0.8370	0.052	98.817
47	100	0.8351	0.058	99.391
48	100	0.8258	0.049	93.979
49	100	0.8229	0.057	93.646
50	100	0.8220	0.049	94.899

D: average = 96.462; std dev. = 3.152
D_optimum <96.27; min least sq val = 0.000>

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.8609	0.063	93.205
36	100	0.8597	0.056	94.842
37	100	0.8565	0.055	94.563
38	100	0.8589	0.054	99.381
39	100	0.8564	0.061	99.604
40	100	0.8508	0.051	96.988
41	100	0.8341	0.051	86.003
42	100	0.8510	0.052	102.025
43	100	0.8363	0.059	91.841
44	100	0.8514	0.046	107.282
45	100	0.8473	0.052	105.815
46	100	0.8287	0.054	92.204
47	100	0.8315	0.055	96.417
48	100	0.8313	0.053	98.272
49	100	0.8373	0.050	105.612
50	100	0.8202	0.053	93.538

D: average = 97.350; std dev. = 5.606
D_optimum <97.26; min least sq val = 0.001>

VOCD RESULTS SUMMARY

=====
Types, Tokens, TTR:
<275,533,0.515947>
D_optimum values: <99.20, 96.27, 97.26>
D_optimum average: 97.57

> vocd @
vocd @
Wed May 25 00:44:36 2011
vocd (28-Oct-2010) is conducting analyses on:

ALL speaker tiers

From file <c:\DOCUMENTS AND SETTINGS\IVANA\DESKTOP\cha_tek stovi\Maskenbal.txtin.cha>
1

maskenbal danas je hello-kitty pozvana na maskenbal
svi se moraju maskirati
kako god hello-kitty krene dobije novu ideju što bi mogla biti na maskenbalu možda bi mogla biti dama s bisernom ogrlicom oko vrata
odlučila je još malo razmisliti odlazi u vrt
tamo joj sine nova ideja možda bi mogla biti pčela s prugama na trbuščiću
hello-kitty šeće livadom
malo zastane i pogleda uokolo hm ili bih mogla biti zeko s mekim krznom i dugačkim ušima
sjela je na sunce i razmišljala uskoro se nasmije i pomisli mogla bih biti leptir s prekrasnim krilima
dok ide ulicom hello-kitty prođe pored slona u cirkusu sada znam mogla bih biti klaun i nasmijavati ljude
hello-kitty čitav je dan razmišljala kad je pogledala prema polju sjetila se možda bih mogla biti suncokret s velikim listovima
u povrtnjaku je hello-kitty pogledala ispod salate
nasmijala se jer je dobila novu ideju mogla bih biti puž i nositi kućicu na leđima
na kraju je hello-kitty došla u svoju sobu kad bi mi barem netko pomogao da se odlučim mislila je
tada kroz prozor u sobu uleti malena životinja i sleti joj na nos hvala ti malena prijateljice nasmijala se hello-kitty
hello-kitty ide na maskenbal kao bubamara s dugim ticalima

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.8529	0.056	86.507
36	100	0.8450	0.053	82.919
37	100	0.8305	0.055	75.306
38	100	0.8345	0.062	79.930
39	100	0.8233	0.059	74.822
40	100	0.8312	0.052	81.894
41	100	0.8268	0.057	80.930
42	100	0.8307	0.054	85.606
43	100	0.8207	0.050	80.764
44	100	0.8209	0.055	82.783
45	100	0.8196	0.045	83.752
46	100	0.8080	0.052	78.234
47	100	0.8074	0.054	79.569
48	100	0.8046	0.057	79.504
49	100	0.7935	0.055	74.686
50	100	0.8050	0.047	83.080

D: average = 80.643; std dev. = 3.470
D_optimum <80.48; min least sq val = 0.000>

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.8463	0.046	81.538
36	100	0.8447	0.059	82.716
37	100	0.8354	0.055	78.442
38	100	0.8463	0.056	88.550
39	100	0.8251	0.061	75.920
40	100	0.8313	0.057	81.894
41	100	0.8239	0.054	79.023

42	100	0.8224	0.057	79.961
43	100	0.8195	0.055	80.017
44	100	0.8168	0.057	80.129
45	100	0.8180	0.061	82.721
46	100	0.8009	0.047	74.082
47	100	0.7994	0.050	74.841
48	100	0.8010	0.049	77.403
49	100	0.8122	0.050	86.089
50	100	0.7968	0.048	78.111

D: average = 80.090; std dev. = 3.731
D_optimum <79.87; min least sq val = 0.001>

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.8540	0.061	87.418
36	100	0.8361	0.064	76.781
37	100	0.8330	0.049	76.851
38	100	0.8345	0.057	79.930
39	100	0.8256	0.058	76.238
40	100	0.8145	0.059	71.527
41	100	0.8251	0.055	79.810
42	100	0.8102	0.060	72.650
43	100	0.8170	0.058	78.406
44	100	0.8136	0.057	78.149
45	100	0.8022	0.052	73.214
46	100	0.8220	0.050	87.277
47	100	0.8047	0.053	77.906
48	100	0.8000	0.050	76.800
49	100	0.8018	0.050	79.490
50	100	0.7952	0.051	77.190

D: average = 78.102; std dev. = 4.224
D_optimum <77.91; min least sq val = 0.001>

VOCD RESULTS SUMMARY

=====
Types, Tokens, TTR:
<125,203,0.615764>
D_optimum values: <80.48, 79.87, 77.91>
D_optimum average: 79.42

> vocd @
vocd @
Wed May 25 00:48:25 2011
vocd (28-Oct-2010) is conducting analyses on:
ALL speaker tiers

From file <c:\DOCUMENTS AND SETTINGS\IVANA\DESKTOP\cha_tek stovi\Medo_Tobi_u_kuci_Djeda_Bozic njaka.txtin.cha>

1
medo tobi u kući djeda božićnjaka medo tobi leži u svom krevetu
previše je uzbuđen da bi mogao zaspati sutra je božić
što li će mu donijet djed božićnjak odjednom medo tobi začuje tihu zvonjavu
onda netko pokuca na vrata
tko bi to mogao biti usred noći
frula noćno svjetlo kapa šal čarapa
zvonce brod bor zvijezda djed božićnjak

pred kućnim vratima stoje saonice
ekspresne pošte za pisma sa željama
medo tobi brzo otrči gore i donese svoj
papirić
onda se sjeti još nečega
potajno skoči otraga na saonice i krene s
poštom
fiju
tako se saonice voze kroz noć i mračnu
šumu
konačno stanu pred sjajno osvijetljenom
kućom
stanuje li tu možda djed božićnjak
u dnevnoj sobi sjedi starac i čita pisma
što ti ovdje tražiš
upita on
samo sam htio predati svoje pismo sa
željama kaže medo tobi
dobro dobro kaže starac rastreseno
pogledaj u pekarnicu jesu li kolači već
gotovi
kapa šalica čajnik anđeo perec svijeca
vreća medo jaslice papuča kalendar
pisma sa željama njam njam tu zbilja
fino miriše
u pekarnici se peku božićni kolačići
mogu li pomoći
upita medo tobi
da kušam kako su ispali
skoči u radionicu reče jedan anđeo i
pogledaj jesu li darovi već gotovi
u radionici darova ima još puno posla
mogu li pomoći
pita medo tobi
pogledaj u staju reče jedan anđeo jesu li
sobovi već upregnuti
u staji se upravo toware darovi na saonice
sobovi gledaju što se događa
brzo brzo kažu anđeli sad krećemo
medo tobi pomaže pri utovaru paketa
zvončići harfa sova potkova crkva truba
paket sob popni se kaže djed božićnjak
medi tobiju moraš se vratiti kući
i saonice krenu u ludoj vožnji kroz noć
stoj stoj hopla
medo tobi izgubi ravnotežu i padne sa
saonica u veliku dubinu i probudi se u
svom krevetu
nije li tu nešto zazvonilo
a sada netko kuca na vrata
tko bi to mogao biti

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.9057	0.052	152.256
36	100	0.9000	0.045	145.800
37	100	0.9084	0.043	166.612
38	100	0.9037	0.045	161.098
39	100	0.9062	0.039	170.617
40	100	0.8972	0.050	156.702
41	100	0.8971	0.051	160.281
42	100	0.8907	0.040	152.452
43	100	0.8893	0.050	153.603
44	100	0.8830	0.051	146.536
45	100	0.8893	0.041	160.803
46	100	0.8817	0.044	151.205
47	100	0.8785	0.043	149.288
48	100	0.8848	0.046	163.083
49	100	0.8818	0.046	161.235
50	100	0.8778	0.044	157.638

D: average = 156.826; std dev. = 6.881
D_optimum <156.57; min least sq val
= 0.000>

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.9083	0.051	157.415
36	100	0.9006	0.045	146.796
37	100	0.9070	0.051	163.703
38	100	0.8982	0.044	150.498
39	100	0.8974	0.040	153.125
40	100	0.8938	0.047	150.360
41	100	0.8944	0.052	155.276
42	100	0.8960	0.050	162.016
43	100	0.8986	0.042	171.221
44	100	0.8927	0.043	163.445
45	100	0.8838	0.041	151.210
46	100	0.8828	0.042	152.984
47	100	0.8838	0.048	158.019
48	100	0.8833	0.047	160.514
49	100	0.8769	0.042	153.103
50	100	0.8794	0.047	160.312

D: average = 156.875; std dev. = 6.182
D_optimum <156.87; min least sq val
= 0.000>

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.9151	0.045	172.714
36	100	0.9114	0.047	168.730
37	100	0.9086	0.046	167.205
38	100	0.9026	0.046	158.985
39	100	0.9015	0.046	160.967
40	100	0.8960	0.047	154.388
41	100	0.8944	0.045	155.276
42	100	0.8871	0.047	146.446
43	100	0.8944	0.045	162.904
44	100	0.8889	0.046	156.400
45	100	0.8871	0.045	156.851
46	100	0.8941	0.046	173.683
47	100	0.8843	0.038	158.753
48	100	0.8810	0.041	156.606
49	100	0.8839	0.048	164.829
50	100	0.8790	0.043	159.637

D: average = 160.898; std dev. = 6.944
D_optimum <160.43; min least sq val
= 0.000>

VOCD RESULTS SUMMARY

=====
Types,Tokens,TTR:
<198,315,0.628571>
D_optimum values: <156.57, 156.87,
160.43>
D_optimum average: 157.96

> vocrd @
vocrd @
Wed May 25 00:46:46 2011
vocrd (28-Oct-2010) is conducting
analyses on:
ALL speaker tiers

From file <c:\DOCUMENTS AND
SETTINGS\IVANA\DESKTOP\cha_tek
stovi\Medo_Tobi_na_gradilistu.txtin.ch
a>

1
medo tobi na igralištu stric vlado poveo
je medu tobija u posjet gradilištu
ondje se grade mnoge kuće
tu se upravo kopaju temelji objašnjava
stric vlado
temelj kuće se betonira
stric vlado pokazuje medi tobiju nacrt
medo tobi može gledati kako rade zidari
na susjednoj je kući već postavljeno i
krovište
s krova medo tobi može dobro vidjeti
krovopokrivače
oni na krovište pričvršćuju foliju i
krovne letve
onda na to polažu crepove
još malo i ove će kuće biti dovršene
kamion je donio kamen za terase
a vozač bagera dopustio je medi tobiju da
se popne k njemu u kabinu
znaš li kako se zovu ovi predmeti
možeš li ih pronaći u knjizi
kuka dizalice lopata zidarski čekić kolica
kamion s prikolicom dizalica krovni
crijep kaciga nacrt zidarska žlica
stolarski metar ukrasni vijenac miješalica
posuda za miješanje žbuke vodena vaga
libela bager žličar kamion miješalica

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.9160	0.045	174.803
36	100	0.9156	0.041	178.678
37	100	0.9092	0.046	168.400
38	100	0.9213	0.035	204.967
39	100	0.9108	0.040	181.274
40	100	0.9143	0.042	194.951
41	100	0.9107	0.042	190.475
42	100	0.9033	0.036	177.271
43	100	0.9077	0.035	191.857
44	100	0.9014	0.038	181.211
45	100	0.9031	0.047	189.405
46	100	0.9030	0.041	193.450
47	100	0.9017	0.035	194.379
48	100	0.8881	0.040	169.210
49	100	0.8971	0.041	191.714
50	100	0.8906	0.036	181.254

D: average = 185.206; std dev. = 9.902
D_optimum <185.00; min least sq val
= 0.000>

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.9229	0.040	193.202
36	100	0.9183	0.041	185.878
37	100	0.9132	0.039	177.845
38	100	0.9174	0.042	193.506
39	100	0.9156	0.039	193.800
40	100	0.9025	0.044	167.078
41	100	0.9071	0.043	181.509
42	100	0.9086	0.039	189.607
43	100	0.9051	0.035	185.633
44	100	0.9093	0.040	200.602
45	100	0.9040	0.037	191.535
46	100	0.9026	0.043	192.401
47	100	0.8998	0.040	189.856
48	100	0.8977	0.038	189.078
49	100	0.9010	0.034	200.951
50	100	0.8942	0.035	188.940

D: average = 188.839; std dev. = 8.060

D_optimum <188.94; min least sq val = 0.000>

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.9249	0.044	199.205
36	100	0.9269	0.043	211.703
37	100	0.9268	0.040	216.938
38	100	0.9153	0.043	187.834
39	100	0.9126	0.040	185.726
40	100	0.9133	0.039	192.283
41	100	0.9071	0.040	181.509
42	100	0.9181	0.035	216.115
43	100	0.9107	0.038	199.675
44	100	0.9084	0.040	198.214
45	100	0.9051	0.041	194.254
46	100	0.8996	0.044	185.314
47	100	0.9004	0.040	191.344
48	100	0.8969	0.044	187.202
49	100	0.8920	0.038	180.583
50	100	0.8878	0.038	175.621

D: average = 193.970; std dev. = 12.036
D_optimum <192.37; min least sq val = 0.000>

VOCD RESULTS SUMMARY

Types, Tokens, TTR:
<111,145,0.765517>
D_optimum values: <185.00, 188.94, 192.37>
D_optimum average: 188.77

> vocd @
vocd @
Wed May 25 00:46:02 2011
vocd (28-Oct-2010) is conducting analyses on:

ALL speaker tiers

From file <c:\DOCUMENTS AND SETTINGS\IVANA\DESKTOP\cha_tek stovi\Medo Tobi na gusarskom brodu.txtin.cha>
1

medo tobi na gusarskom brodu medo tobi i stric jadran popnu se ljestvama na brod dobro došli na palubu gringa pozdravlja ih kapetan ovdje možete vidjeti kako su nekad živjeli gusari dođite sve ćemo vam pokazati paluba se upravi čisti na brodu uvijek mora sve biti čisto i pospremljeno objašnjava im kapetan a ovo je sidreno vitlo njime se diže sidro na donjoj su palubi topovi pa to su prilično veliki topovi divi se medo tobi a tu je i živjela posada priča dalje kapetan gusari su spavali u visećim mrežama da ne bi pali iz kreveta kad se brod ljulja medo tobi siđe po ljestvama u brodsku kuhinju mmm kako tu fino miriše

kuhar na vatri kuha ukusnu juhu ognjište je okruženo zidom da se brod ne bi zapalio zaimača kokoš vrč s poklopcem kokosov orah jaja mijeh žlica tanjur mali drveni vrč grašak nož drvena posuda udica kad se medo tobi vratio na palubu mornari su već podigli sidro i razvili jedra pa gringo sada jedri prema otočiću s blagom most je kapetanovo mjesto odatle on upravlja brodom medo tobi je dobio dozvolu da drži kormilo desno sprijeda svjetionik kliče tobi hej stižemo medo tobi i stric jadran razgledavaju kapetanovu kabinu kapetan ima pravi krevet i vlastitu sobu tu ima svakojakih zanimljivih stvari što li je sve to

prsten dalekozor kompas pomorska karta noćna posuda pješčani sat musketa cipela ručni brzinomjer ubodni šestar brodski dnevnik zlatnici pero i tinta cin-cin zvoni brodsko zvono jelo je na stolu kuhar je ispekao pravu gusarsku tortu s mnogo svježih ribe glazbeni sastav svira na krmenoj palubi mornarske pjesme i tek sada počinje gusarska zabava na brodu se skrila mala žuta patkica možeš li je pronaći ovdje vidiš još jednom cijeli jedrenjak prednji dio broda zove se pramac a stražnji krma medo tobi i njegov stric jadran stoje upravo u sredini broda katovi broda zovu se palube glavna je paluba sasvim gore ispod nje su međupalube a sasvim dolje nalaze se skladišta vidiš li gdje je brodska kuhinja a kapetanova kabina gdje stoji kormilar vidiš li sidro kapetanova kabina krma pomoćni jarbol kormilo most promatračnica jedro glavni jarbol ograđa međupaluba skladište brodska kuhinja sidreno vitlo zvono sidro pramac

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.9277	0.044	208.360
36	100	0.9206	0.042	192.003
37	100	0.9170	0.047	187.499
38	100	0.9132	0.041	182.438
39	100	0.9169	0.043	197.342
40	100	0.9148	0.044	196.309
41	100	0.9139	0.042	198.867
42	100	0.9100	0.043	193.223
43	100	0.9114	0.040	201.556
44	100	0.9050	0.044	189.669
45	100	0.8971	0.044	175.998
46	100	0.9033	0.044	193.978
47	100	0.9030	0.041	197.495
48	100	0.9002	0.046	194.896
49	100	0.9041	0.040	208.776
50	100	0.8992	0.038	200.536

D: average = 194.934; std dev. = 8.242
D_optimum <194.81; min least sq val = 0.000>

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.9223	0.042	191.544
36	100	0.9169	0.049	182.217
37	100	0.9208	0.038	198.083
38	100	0.9153	0.045	187.834
39	100	0.9205	0.038	207.873
40	100	0.9135	0.047	192.944
41	100	0.9098	0.042	188.012
42	100	0.9167	0.043	211.750
43	100	0.9098	0.044	197.213
44	100	0.8955	0.045	168.735
45	100	0.9067	0.042	198.171
46	100	0.9035	0.042	194.508
47	100	0.9026	0.044	196.447
48	100	0.8938	0.044	180.432
49	100	0.9027	0.044	205.062
50	100	0.9014	0.042	206.015

D: average = 194.178; std dev. = 10.801
D_optimum <193.90; min least sq val = 0.000>

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.9200	0.042	185.150
36	100	0.9211	0.046	193.589
37	100	0.9219	0.042	201.296
38	100	0.9163	0.043	190.634
39	100	0.9172	0.041	198.064
40	100	0.9158	0.042	199.074
41	100	0.9178	0.041	210.092
42	100	0.9155	0.047	208.226
43	100	0.9098	0.048	197.213
44	100	0.9005	0.048	179.195
45	100	0.9036	0.046	190.465
46	100	0.9122	0.043	217.901
47	100	0.8981	0.050	185.980
48	100	0.9023	0.040	199.974
49	100	0.9020	0.048	203.504
50	100	0.8976	0.042	196.701

D: average = 197.316; std dev. = 9.623
D_optimum <197.15; min least sq val = 0.000>

VOCD RESULTS SUMMARY

Types, Tokens, TTR:
<243,366,0.663934>
D_optimum values: <194.81, 193.90, 197.15>
D_optimum average: 195.29

>
> vocd @
vocd @
Wed May 25 00:49:05 2011
vocd (28-Oct-2010) is conducting analyses on:
ALL speaker tiers

From file <c:\DOCUMENTS AND SETTINGS\IVANA\DESKTOP\cha_tek stovi\Medo Tobi u kupovini.txtin.cha>
>

1
 medo tobi u kupovini medo tobi se s
 mamom odvezao u grad
 srećom našli su mjesto za parkiranje
 no parkirni je sat previsok pa medo tobi
 ne može ubaciti kovanicu
 hoćeš li jagodu medo tobi
 pita prodavač voća
 no medo tobi upravo je otkrio piliće
 medo tobi treba nove hlače a njegova
 mama lonac
 to se prodaje u robnoj kući ali gdje
 gledaj mama poviče medo tobi idemo
 ovamo
 u trgovini igračkaka medo tobi bi trebao
 izabrati dar za svoju prijateljicu anu
 no vlak mu se čini mnogo zanimljivijim
 kupnja je obavljena
 za nagradu medo tobi dobiva veliki
 sladoled
 naručit ću sladoled od čokolade
 oduševljeno kliče medo tobi to sam
 zbilja zaslužio
 znaš li kako se zovu ovi predmeti
 možeš li ih pronaći u knjizi
 košara sladoled autobus blagajna pile
 bicikl jagoda vrećica s voćem vatrogasno
 vozilo glačalo zec prometni znak čarape
 novčanik vaga semafor bager

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.8774	0.051	109.919
36	100	0.8797	0.053	115.819
37	100	0.8611	0.056	98.741
38	100	0.8647	0.044	105.037
39	100	0.8623	0.050	105.305
40	100	0.8638	0.050	109.514
41	100	0.8602	0.051	108.549
42	100	0.8610	0.057	111.947
43	100	0.8642	0.046	118.225
44	100	0.8607	0.051	116.977
45	100	0.8587	0.046	117.378
46	100	0.8467	0.050	107.596
47	100	0.8468	0.044	110.003
48	100	0.8502	0.053	115.818
49	100	0.8378	0.046	105.981
50	100	0.8366	0.046	107.084

D: average = 110.243; std dev. = 5.289
 D_optimum <110.17; min least sq val
 = 0.000>

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.8777	0.050	110.247
36	100	0.8778	0.042	113.473
37	100	0.8808	0.053	120.420
38	100	0.8755	0.053	117.008
39	100	0.8554	0.054	98.660
40	100	0.8563	0.054	102.005
41	100	0.8556	0.044	103.936
42	100	0.8612	0.051	112.201
43	100	0.8484	0.051	102.054
44	100	0.8534	0.044	109.303
45	100	0.8453	0.050	103.954
46	100	0.8470	0.047	107.804
47	100	0.8528	0.050	116.070
48	100	0.8556	0.049	121.699
49	100	0.8459	0.044	113.782
50	100	0.8496	0.046	119.983

D: average = 110.788; std dev. = 7.012
 D_optimum <110.62; min least sq val
 = 0.001>

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.8711	0.053	103.064
36	100	0.8797	0.049	115.819
37	100	0.8708	0.050	108.591
38	100	0.8605	0.054	100.876
39	100	0.8633	0.054	106.348
40	100	0.8635	0.054	109.250
41	100	0.8663	0.050	115.116
42	100	0.8557	0.039	106.575
43	100	0.8549	0.049	108.277
44	100	0.8539	0.047	109.759
45	100	0.8531	0.043	111.482
46	100	0.8591	0.047	120.512
47	100	0.8491	0.046	112.328
48	100	0.8402	0.049	106.031
49	100	0.8427	0.050	110.562
50	100	0.8428	0.047	112.963

D: average = 109.847; std dev. = 4.774
 D_optimum <109.89; min least sq val
 = 0.000>

VOCD RESULTS SUMMARY

=====
 Types,Tokens,TTR:
 <109,146,0.746575>
 D_optimum values: <110.17, 110.62,
 109.89>
 D_optimum average: 110.23

>
 > vcod @
 vcod @
 Wed May 25 00:47:43 2011
 vcod (28-Oct-2010) is conducting
 analyses on:
 ALL speaker tiers

 From file <c:\DOCUMENTS AND
 SETTINGS\IVANA\DESKTOP\cha_tek
 stovi\Medo_Tobi_na_moru.txtin.cha>

1
 medo tobi na moru huraaa evo mede
 tobija kliče debeli pero
 on je medu tobija i njegove roditelje
 pozvao na more
 medo tobi odmah bi htio na plažu
 danas je jako vjetrovito
 joj već mu je kapa odletjela s glave
 brzo za njom medo tobi
 jednom debeli pero poveze medu tobija
 svojim čamcem na more
 pero vesla
 medo tobi je kapetan
 svjetionik na vidiku
 kliče tobi
 punom parom naprijed
 pred otočićem debeli pero baci sidro
 obojica se iskrcaju i raspakiraju čaj i
 sendviče
 mmm mumlja medo tobi
 gladan sam kao pravi morsk vik

medo tobi sagradio je veliku kulu od
 pijeska
 mama i tata samo su malo pomogli
 gotova je tobijeva kula
 kaže tobi ponosno i ubrzo stavlja zastavu
 na vrh kule
 znaš li kako se zovu ove stvari
 možeš li ih pronaći u knjizi
 dalekozor lopta za vodu kompas galeb
 lopatica kantica morska zvijezda
 svjetionik školjke brod u boci rak pojas
 za spašavanje zmaj kovčeg jedrilica riba
 suncobran sidro

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.8969	0.048	136.473
36	100	0.8961	0.053	139.132
37	100	0.8884	0.048	130.803
38	100	0.8929	0.044	141.431
39	100	0.8867	0.048	135.269
40	100	0.8832	0.047	133.641
41	100	0.8702	0.047	119.649
42	100	0.8771	0.051	131.510
43	100	0.8774	0.042	135.062
44	100	0.8820	0.049	145.108
45	100	0.8644	0.047	124.034
46	100	0.8696	0.043	133.333
47	100	0.8591	0.050	123.153
48	100	0.8635	0.050	131.153
49	100	0.8582	0.039	127.209
50	100	0.8562	0.049	127.448

D: average = 132.150; std dev. = 6.596
 D_optimum <131.52; min least sq val
 = 0.000>

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.8903	0.050	126.425
36	100	0.8881	0.046	126.809
37	100	0.8889	0.047	131.600
38	100	0.8824	0.042	125.756
39	100	0.8782	0.058	123.480
40	100	0.8843	0.045	135.101
41	100	0.8837	0.043	137.590
42	100	0.8690	0.050	121.114
43	100	0.8791	0.046	137.388
44	100	0.8755	0.050	135.382
45	100	0.8671	0.048	127.304
46	100	0.8767	0.050	143.431
47	100	0.8738	0.044	142.221
48	100	0.8650	0.046	133.018
49	100	0.8618	0.040	131.711
50	100	0.8622	0.047	134.867

D: average = 132.075; std dev. = 6.305
 D_optimum <132.24; min least sq val
 = 0.000>

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.8994	0.053	140.766
36	100	0.8925	0.046	133.377
37	100	0.8903	0.048	133.626
38	100	0.8839	0.051	127.924
39	100	0.8849	0.051	132.621
40	100	0.8750	0.048	122.500
41	100	0.8800	0.045	132.293
42	100	0.8764	0.044	130.537
43	100	0.8758	0.050	132.797
44	100	0.8748	0.037	134.436
45	100	0.8778	0.045	141.841

46 100 0.8791 0.042 147.068
47 100 0.8619 0.051 126.430
48 100 0.8675 0.049 136.312
49 100 0.8637 0.045 134.056
50 100 0.8684 0.041 143.260

D: average = 134.365; std dev. = 6.187
D_optimum <134.36; min least sq val
= 0.000>

VOCD RESULTS SUMMARY

Types, Tokens, TTR:
<118,160,0.737500>
D_optimum values: <131.52, 132.24,
134.36>
D_optimum average: 132.71

> vocd @
vocd @
Wed May 25 00:49:40 2011
vocd (28-Oct-2010) is conducting
analyses on:

ALL speaker tiers

From file <c:\DOCUMENTS AND
SETTINGS\IVANA\DESKTOP\cha_tek
stovi\Medo_Tobi_u_planinama.txtin.ch
a>

1
medo tobi u planinama medo tobi
odvezao se sa svojim roditeljima u
planine
jedva čeka da isproba svoje nove
planinarske cipele
kraj kućice na planinskoj visoravni ima i
koza
tko zna jedu li one cvijeće
tata medvjed proučava kartu
mislim da smo zalutali
medo tobi otkrio je vidikovac
hej mama ovdje sam
iz planinske kuće medo tobi može vidjeti
i skijaše jer gore još ima snijega
i to usred ljeta

znaš li kako se zovu ovi predmeti
možeš li ih pronaći u knjizi
alpski hotel orao planinski štap dalekozor
veslač kanua runolist planinarski šešir
kapelica planinar sat s kukavicom svisci
planinska karta kravlje zvono gušterica
naprtnjača divokozu

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.9466	0.036	293.475
36	100	0.9411	0.030	270.720
37	100	0.9389	0.035	267.006
38	100	0.9418	0.039	289.802
39	100	0.9444	0.034	312.546
40	100	0.9380	0.034	283.821
41	100	0.9280	0.040	245.390
42	100	0.9381	0.039	298.531
43	100	0.9367	0.033	298.250
44	100	0.9284	0.038	264.877
45	100	0.9304	0.033	280.047
46	100	0.9309	0.035	288.294
47	100	0.9317	0.032	298.686
48	100	0.9285	0.033	289.575

49 100 0.9257 0.030 282.628
50 100 0.9272 0.033 295.227

D: average = 284.930; std dev. = 15.947
D_optimum <284.58; min least sq val
= 0.000>

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.9463	0.037	291.738
36	100	0.9469	0.034	304.222
37	100	0.9408	0.035	276.652
38	100	0.9397	0.037	278.429
39	100	0.9364	0.035	268.893
40	100	0.9385	0.031	286.433
41	100	0.9351	0.036	276.307
42	100	0.9369	0.034	292.155
43	100	0.9319	0.034	273.994
44	100	0.9311	0.033	276.987
45	100	0.9331	0.033	292.884
46	100	0.9283	0.031	276.256
47	100	0.9249	0.032	267.655
48	100	0.9240	0.035	269.441
49	100	0.9253	0.035	280.835
50	100	0.9232	0.031	277.441

D: average = 280.645; std dev. = 9.855
D_optimum <279.68; min least sq val
= 0.000>

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.9389	0.035	252.285
36	100	0.9492	0.032	319.013
37	100	0.9376	0.037	260.475
38	100	0.9447	0.034	306.860
39	100	0.9395	0.037	284.426
40	100	0.9445	0.036	321.470
41	100	0.9373	0.037	287.328
42	100	0.9305	0.033	261.515
43	100	0.9326	0.036	277.243
44	100	0.9339	0.030	290.101
45	100	0.9302	0.034	279.022
46	100	0.9280	0.030	275.292
47	100	0.9249	0.036	267.655
48	100	0.9294	0.033	293.518
49	100	0.9298	0.030	301.703
50	100	0.9234	0.032	278.286

D: average = 284.762; std dev. = 19.536
D_optimum <283.64; min least sq val
= 0.000>

VOCD RESULTS SUMMARY

Types, Tokens, TTR:
<93,107,0.869159>
D_optimum values: <284.58, 279.68,
283.64>
D_optimum average: 282.63

>
> vocd @
vocd @
Wed May 25 00:45:23 2011
vocd (28-Oct-2010) is conducting
analyses on:

ALL speaker tiers

From file <c:\DOCUMENTS AND
SETTINGS\IVANA\DESKTOP\cha_tek
stovi\Medo_Tobi_kod
vatrogasaca.txtin.cha>

1
medo tobi kod vatrogasaca medo tobi i
njegov tata došli su u posjet
vatrogascima u medvedgradu
ondje je danas dan otvorenih vrata pa se
može razgledati cijela vatrogasna postaja
u dvorištu stoje razna vatrogasna vozila
s jednim od vatrogasaca medo tobi penje
se u spasilačku košaru vozila s
vatrogasnim pokretnim ljestvama i kreće
uvis
oh kako je to visoko
a tata odozgo izgleda sasvim malen
pokraj vatrogasnog vozila vatrogasci su
sagradili model kuće
medi tobiju dopustili u da drži gumenu
cijev
on cilja točno prema tavanskom prozoru
i voda šikne uvis
odjednom prodorno zazvoni zvono za
uzbunu
negdje gori kuća

vatrogasci se spuštaju u prostoriju s
vozilima i uskaču u njih
na povratku medo tobi i njegov tata
prolaze pored kuće koja gori
na prozoru je još jedan čovjek
ali vatrogasci su već podigli pokretne
ljestve kako bi ga spasili
znaš li kako se zovu ove stvari
možeš li ih pronaći u knjizi
aparatus za disanje vozilo hitne pomoći
sigurnosni pojas vatrogasna kaciga
helikopter autocisterna vatrogasna cijev
hidrant konopac za osiguranje mlazna
svjetiljka vatrogasna sjekira treptavo
plavo svjetlo interventno vatrogasno
vozilo vozilo s pokretnim ljestvama

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.9131	0.047	168.000
36	100	0.9139	0.043	174.582
37	100	0.9032	0.043	155.991
38	100	0.9063	0.050	166.589
39	100	0.9041	0.051	166.212
40	100	0.9065	0.037	175.774
41	100	0.8944	0.043	155.276
42	100	0.8976	0.051	165.266
43	100	0.8923	0.041	158.991
44	100	0.8905	0.042	159.240
45	100	0.8858	0.042	154.554
46	100	0.8841	0.043	155.164
47	100	0.8862	0.048	162.124
48	100	0.8869	0.045	166.870
49	100	0.8794	0.039	157.085
50	100	0.8692	0.044	144.401

D: average = 161.633; std dev. = 7.862
D_optimum <160.68; min least sq val
= 0.000>

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.9160	0.039	174.803
36	100	0.9108	0.042	167.474
37	100	0.9019	0.048	153.382
38	100	0.9066	0.043	167.155

39	100	0.9023	0.042	162.511
40	100	0.8980	0.046	158.118
41	100	0.8929	0.040	152.653
42	100	0.9002	0.045	170.596
43	100	0.8881	0.041	151.609
44	100	0.8852	0.049	150.208
45	100	0.8889	0.042	160.000
46	100	0.8872	0.048	160.449
47	100	0.8902	0.045	169.630
48	100	0.8896	0.042	172.008
49	100	0.8837	0.041	164.464
50	100	0.8784	0.042	158.632

D: average = 162.106; std dev. = 7.502
D_optimum <161.75; min least sq val = 0.000>

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.9197	0.041	184.377
36	100	0.9158	0.043	179.376
37	100	0.9081	0.043	166.024
38	100	0.8976	0.048	149.549
39	100	0.9051	0.044	168.391
40	100	0.8980	0.040	158.118
41	100	0.8971	0.047	160.281
42	100	0.8957	0.044	161.560
43	100	0.8921	0.043	158.566
44	100	0.8909	0.043	160.067
45	100	0.8909	0.040	163.667
46	100	0.8861	0.042	158.528
47	100	0.8777	0.042	147.962
48	100	0.8854	0.042	164.205
49	100	0.8802	0.041	158.449
50	100	0.8720	0.044	148.513

D: average = 161.727; std dev. = 9.548
D_optimum <160.49; min least sq val = 0.000>

VOCD RESULTS SUMMARY

```

=====
Types,Tokens,TTR:
<132,185,0.713514>
D_optimum values: <160.68, 161.75,
160.49>
D_optimum average: 160.97

```

```

>
> vocd @
vocd @
Wed May 25 00:50:19 2011
vocd (28-Oct-2010) is conducting
analyses on:
ALL speaker tiers
*****
From file <c:\DOCUMENTS AND
SETTINGS\IVANA\DESKTOP\cha_tek
stovi\Medo_Tobi_u_viteskom_
dvorcu.txtin.cha>
1

```

medo tobi u viteskom dvorcu dobrodošli u dvorac medvedgrad u dvorcu medvedgradu velika je svečanost medo tobi i njegovi roditelji obilaze cijeli dvorac od blagajne vodi put preko pokretnoga mosta u dvorište dvorca

kroz galeriju s puškarnicama medo tobi stiže do obrambene kule odatle se branio dvorac ovdje se držalo oružje a stajali su i stražari koji su budno pazili da se tko ne približi tvrđavi vile buzdovan top vruća smola ključ od tamnice topovske kugle borbena sjekira oklop oklop za glavu kovačnica pekara u dvorištu viteškoga dvorca ima svašta tu je kovačnica pekara krčma i lončarija prije su ovamo dolazili o trgovci iz sela i nudili svoju robu na prodaju mmm kako dobro miriše

u kuhinji se upravo kuha ukusna juha u velikom loncu nad vatrom iz kamina baš kao što se to i nekoč radilo čajnik češnjak začinsko bilje krumpir daščica za sjeckanje korabica tikva u viteškoj dvorani održava se slavlje gospodar i gospodarica dvorca čekaju da se donese svinjsko pečenje a medo tobi u medu vremenu pleše s čarobnjakom dugim hodnikom ide se dalje do kule za stanovanje u velikoj prostoriji s kaminom spavaonici gospodar dvorca i njegove obitelji nalaze se veliki krevet s baldahinom ispod spavaonice je dnevna soba kolovrat vuna knjiga pas drva za loženje viteški prsluk lutnja na livadi pred dvorcem održava se viteški turnir dva viteza na konjima bore se dugi kopljima i pokušavaju zbaciti jedan drugoga s konja s tribine gosti gledaju svečanost medo tobi čak je našao mjesto na počasnoj tribini

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.9134	0.047	168.660
36	100	0.9058	0.042	156.845
37	100	0.9051	0.043	159.769
38	100	0.9087	0.050	171.804
39	100	0.9046	0.044	167.295
40	100	0.8988	0.047	159.556
41	100	0.8920	0.046	150.944
42	100	0.8974	0.044	164.795
43	100	0.8907	0.049	156.052
44	100	0.8884	0.044	155.604
45	100	0.8944	0.043	170.533
46	100	0.8920	0.046	169.362
47	100	0.9009	0.045	192.347
48	100	0.8973	0.041	188.136
49	100	0.8937	0.045	184.027
50	100	0.8860	0.038	172.148

D: average = 167.992; std dev. = 11.611
D_optimum <168.24; min least sq val = 0.001>

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.9114	0.049	164.131
36	100	0.9108	0.048	167.474
37	100	0.9051	0.049	159.769
38	100	0.9039	0.045	161.633
39	100	0.9105	0.045	180.653
40	100	0.9000	0.042	162.000
41	100	0.9017	0.047	169.576

42	100	0.9014	0.046	173.113
43	100	0.9023	0.045	179.219
44	100	0.9043	0.045	188.034
45	100	0.8924	0.045	166.614
46	100	0.9043	0.045	196.655
47	100	0.8855	0.044	160.987
48	100	0.8827	0.050	159.433
49	100	0.8943	0.044	185.347
50	100	0.8866	0.044	173.294

D: average = 171.746; std dev. = 10.970
D_optimum <171.70; min least sq val = 0.000>

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.9091	0.050	159.200
36	100	0.9047	0.052	154.636
37	100	0.9105	0.047	171.453
38	100	0.9061	0.048	166.026
39	100	0.9069	0.050	172.319
40	100	0.9120	0.046	189.033
41	100	0.9032	0.048	172.698
42	100	0.8969	0.048	163.860
43	100	0.8914	0.043	157.301
44	100	0.8882	0.042	155.208
45	100	0.8904	0.045	162.840
46	100	0.8920	0.046	169.362
47	100	0.8900	0.043	169.221
48	100	0.8892	0.045	171.201
49	100	0.8861	0.042	168.933
50	100	0.8896	0.050	179.209

D: average = 167.656; std dev. = 8.714
D_optimum <167.59; min least sq val = 0.000>

VOCD RESULTS SUMMARY

```

=====
Types,Tokens,TTR:
<182,250,0.728000>
D_optimum values: <168.24, 171.70,
167.59>
D_optimum average: 169.18

```

```

>
> vocd @
vocd @
Wed May 25 00:51:17 2011
vocd (28-Oct-2010) is conducting
analyses on:
ALL speaker tiers
*****
From file <c:\DOCUMENTS AND
SETTINGS\IVANA\DESKTOP\cha_tek
stovi\Miffy.txtin.cha>
1

```

miffy bijela kuća crven krov zečićev je topli dom oko cvjetnih gredica zelena je travica gospodin zečić vrijedno radi kopa plijevi cvijeće sadi sretan je i ponosan vrt je njegov prekrasan dom gospođe zečić blista kuća njena sva je čista ručak je pripremila pa u kupnju krenula kupila je razne stvari slasna jela ona pravi

salata grašak sočna kruška veselit će dugouška
još kad bi i bebu imali jako bi se radovali
tada bi ih bilo troje ostvarili bi želje svoje
jedne noći tihe mirne prozor njihov nešto dime
kad kroz prozor pogledaše anđelčica ugledaše
želja će se ostvariti i bebu će dobiti
anđeo reče zamahne krilima
i odleti kući zvijezdama
uskoro su sretni bili djevojčicu su dobili
uši duge krzno bijelo ime miffy bit će njeno
pijetao i koka požuriše vijest dobru kravi javiše
i pilići su sretni bili prijateljicu malu dobili
misli krava mudra glava moram priznat' lijepa mala
a pilići zapijukali s miffy bi se poigrali
čekati moraju miffy je beba u krevetu ostati treba
još je o na jako mala igrati se ne bi znala
utihnila bijela koka i pijetao crna oka
tiha je i kuća mala naša miffy slatko spava

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.9151	0.047	172.714
36	100	0.9075	0.047	160.260
37	100	0.9046	0.050	158.674
38	100	0.8997	0.052	153.406
39	100	0.9092	0.041	177.601
40	100	0.8950	0.041	152.576
41	100	0.8905	0.049	148.439
42	100	0.8890	0.049	149.600
43	100	0.8895	0.053	154.007
44	100	0.8850	0.041	149.834
45	100	0.8929	0.047	167.472
46	100	0.8904	0.046	166.441
47	100	0.8870	0.047	163.659
48	100	0.8898	0.045	172.414
49	100	0.8841	0.047	165.196
50	100	0.8806	0.039	162.365

D: average = 160.916; std dev. = 8.792
D_optimum <160.68; min least sq val = 0.000>

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.9057	0.048	152.256
36	100	0.9042	0.045	153.551
37	100	0.9081	0.046	166.024
38	100	0.8979	0.043	150.022
39	100	0.8951	0.048	148.986
40	100	0.8937	0.044	150.360
41	100	0.8993	0.050	157.629
42	100	0.8871	0.040	146.446
43	100	0.8949	0.041	163.795
44	100	0.8945	0.044	166.941
45	100	0.8876	0.043	157.629
46	100	0.8863	0.045	158.909
47	100	0.8813	0.045	153.729
48	100	0.8838	0.044	161.242
49	100	0.8835	0.045	164.100
50	100	0.8810	0.045	163.059

D: average = 157.602; std dev. = 6.617

D_optimum <157.76; min least sq val = 0.000>

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.9114	0.047	164.131
36	100	0.9117	0.049	169.364
37	100	0.9070	0.044	163.703
38	100	0.8987	0.044	151.457
39	100	0.9023	0.039	162.511
40	100	0.8990	0.054	160.040
41	100	0.8956	0.046	157.519
42	100	0.8998	0.044	169.606
43	100	0.8907	0.047	156.052
44	100	0.8955	0.048	168.735
45	100	0.8900	0.049	162.020
46	100	0.8885	0.043	162.803
47	100	0.8847	0.043	159.492
48	100	0.8923	0.043	177.409
49	100	0.8831	0.036	163.376
50	100	0.8828	0.040	166.241

D: average = 163.404; std dev. = 5.960
D_optimum <163.42; min least sq val = 0.000>

VOCD RESULTS SUMMARY

=====
Types, Tokens, TTR:
<144,195,0.738462>
D_optimum values: <160.68, 157.76, 163.42>
D_optimum average: 160.62

>
> vocd @
vocd @
Wed May 25 00:53:16 2011
vocd (28-Oct-2010) is conducting analyses on:
ALL speaker tiers

From file <c:\DOCUMENTS AND SETTINGS\IVANA\DESKTOP\cha_tek stovi\Miffy_na_igralistu.txtin.cha>
1
miffy na igralištu danas djeco nek svi vide kako miffy sretna na igranje ide tata vozi auto plavi po zelenoj travi pored tate mama sprijeda a iza njih miffy sjeda
tko će brže
tko će prije
do cilja daleko nije
igralište lijepo tu je
miffy prstom pokazuje
na ljuljačku miffy stala pa se odmah zaljuljala
pogledajte tata mama sad se ljuljam sasvim sama
gleda mama gleda tata dvije karike miffy hvata
gore dolje gore dolje može li tko bolje
a sad malo naglavačke sve vas vidim naopačke noge gore dolje glava na travu miffy nije pala
na drvo se miffy penje i ne može dalje pa svima s visine sad pozdrave šalje

još je veća sreća bila toga dana kad se miffy spustila s vrha tobogana pogledajte radost na tatinu licu morao je s miffy sjesti na žutu klackalicu hopa-hop-a-cupa poskočimo skupa poskočiti tako zaista je lako i polako skok po skok red je i na voćni sok miffy je žedna bila i sok prva popila plavi auto kući žuri na počinak kreće dan a umorna miffy žmiri svladao je san

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.8777	0.050	110.247
36	100	0.8733	0.057	108.385
37	100	0.8805	0.049	120.074
38	100	0.8726	0.050	113.594
39	100	0.8692	0.053	112.668
40	100	0.8645	0.051	110.311
41	100	0.8673	0.049	116.224
42	100	0.8600	0.056	110.940
43	100	0.8567	0.052	110.161
44	100	0.8634	0.048	120.070
45	100	0.8533	0.040	111.709
46	100	0.8589	0.045	120.265
47	100	0.8409	0.054	104.400
48	100	0.8460	0.052	111.581
49	100	0.8463	0.050	114.194
50	100	0.8472	0.049	117.433

D: average = 113.266; std dev. = 4.399
D_optimum <113.19; min least sq val = 0.000>

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.8746	0.055	106.717
36	100	0.8756	0.047	110.883
37	100	0.8662	0.052	103.758
38	100	0.8689	0.048	109.470
39	100	0.8595	0.050	102.517
40	100	0.8647	0.050	110.579
41	100	0.8583	0.050	106.569
42	100	0.8567	0.052	107.522
43	100	0.8565	0.054	109.923
44	100	0.8664	0.047	123.566
45	100	0.8456	0.048	104.158
46	100	0.8454	0.047	106.360
47	100	0.8489	0.048	112.113
48	100	0.8400	0.048	105.840
49	100	0.8420	0.048	109.973
50	100	0.8338	0.044	104.576

D: average = 108.408; std dev. = 4.790
D_optimum <108.29; min least sq val = 0.000>

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.8806	0.052	113.621
36	100	0.8803	0.048	116.503
37	100	0.8695	0.050	107.133
38	100	0.8692	0.043	109.757
39	100	0.8595	0.055	102.517
40	100	0.8655	0.054	111.389
41	100	0.8617	0.048	110.071
42	100	0.8610	0.049	111.947
43	100	0.8563	0.047	109.685
44	100	0.8518	0.050	107.726
45	100	0.8542	0.048	112.625
46	100	0.8502	0.047	111.001
47	100	0.8449	0.048	108.154

48 100 0.8483 0.047 113.882
49 100 0.8482 0.049 116.078
50 100 0.8376 0.042 108.001

D: average = 110.631; std dev. = 3.460
D_optimum <110.57; min least sq val
= 0.000>

VOCD RESULTS SUMMARY

Types,Tokens,TTR:
<123,181,0.679558>
D_optimum values: <113.19, 108.29,
110.57>
D_optimum average: 110.68

> vocrd @
vocrd @
Wed May 25 00:52:40 2011
vocrd (28-Oct-2010) is conducting
analyses on:

ALL speaker tiers

From file <c:\DOCUMENTS AND
SETTINGS\IVANA\DESKTOP\cha_tek
stovi\Miffy_mala_vila.txtin.cha>
1

miffy mala vila tako bih htjela vila biti i
svima želje ispuniti
čarolije čarati i čuda stvarati
možda da počnem od kuće svoje kućice
male u četiri boje
uzet ću odmah štapić čaroban divan će
biti ovaj dan
nešto ću lijepo zamisliti mirno ću stati i
rukom mahnuti
gledajte dobro ovo što činim odmah pred
sobom ja čudo vidim
kako se divan dvorac stvorio tamo gdje
skromni dom je bio
visok i sjajan žut crven plav najljepši
ukras za ovaj dan
ptičica mala jako je tužna bez repa misli
kako je ružna
tako bi rado k'o druge bila i ona negdje
gnijezdo bi svila
zato ću sata nastupit' ja vila iz bajke neka
se zna
mahnut ću rukom i ovaj put ptičici dati
šareni skut
a ova žaba zašto je tužna
i ona misli jako sam ružna
svačiju glavu kosa krase samo na mojoj
nijedne vlasi
ma ništa lakše pomislim ja i mahne
rukom to se već zna
na glavi goljoj gle kruna sja najljepša
sada žaba je ta
tako sam sretna što sada mogu svima
ostvarit' željicu mnogu
ali kad nešto poželim ja štapićem
mahnem neka se zna
kad sam u vrtu krušku vidjela na nju sam
drugo voće stavila
štapićem mahнула i eto čuda jabuka puna
krošnja je svuda

na kruški sada jabuke stoje jabuke slasne
crvene boje
sve mala vila stvoriti zna umjesto kruške
jabuku da
ah kad bih mogla biti da želje mogu
ostvariti
dobra vila a ne tek zečica obična mala
djevojčica

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.9189	0.040	182.089
36	100	0.9250	0.039	205.350
37	100	0.9249	0.043	210.613
38	100	0.9216	0.050	205.772
39	100	0.9251	0.040	222.905
40	100	0.9115	0.041	187.759
41	100	0.9085	0.047	185.008
42	100	0.9105	0.042	194.454
43	100	0.9126	0.043	204.758
44	100	0.9100	0.042	202.424
45	100	0.9049	0.045	193.705
46	100	0.9067	0.040	202.765
47	100	0.9040	0.036	200.155
48	100	0.8967	0.043	186.738
49	100	0.8918	0.042	180.159
50	100	0.8940	0.041	188.499

D: average = 197.072; std dev. = 11.363
D_optimum <195.96; min least sq val
= 0.000>

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.9289	0.049	212.229
36	100	0.9303	0.043	223.422
37	100	0.9251	0.044	211.497
38	100	0.9195	0.047	199.478
39	100	0.9149	0.040	191.726
40	100	0.9128	0.041	190.971
41	100	0.9068	0.039	180.936
42	100	0.9114	0.045	196.957
43	100	0.9095	0.040	196.606
44	100	0.9059	0.037	191.886
45	100	0.9124	0.036	213.950
46	100	0.9037	0.041	195.041
47	100	0.9019	0.038	194.893
48	100	0.9010	0.035	196.901
49	100	0.9000	0.039	198.450
50	100	0.8944	0.037	189.382

D: average = 199.020; std dev. = 10.563
D_optimum <197.90; min least sq val
= 0.000>

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.9183	0.043	180.591
36	100	0.9164	0.046	180.787
37	100	0.9203	0.041	196.509
38	100	0.9166	0.044	191.345
39	100	0.9238	0.038	218.546
40	100	0.9125	0.041	190.321
41	100	0.9115	0.039	192.358
42	100	0.9124	0.041	199.514
43	100	0.9109	0.042	200.299
44	100	0.9132	0.039	211.313
45	100	0.9127	0.039	214.599
46	100	0.9057	0.042	199.949
47	100	0.9034	0.040	198.552
48	100	0.8983	0.040	190.506
49	100	0.8976	0.039	192.653
50	100	0.9020	0.044	207.552

D: average = 197.837; std dev. = 10.603
D_optimum <198.00; min least sq val
= 0.000>

VOCD RESULTS SUMMARY

Types,Tokens,TTR:
<170,247,0.688259>
D_optimum values: <195.96, 197.90,
198.00>
D_optimum average: 197.29

>
> vocrd @
vocrd @
Wed May 25 00:54:00 2011
vocrd (28-Oct-2010) is conducting
analyses on:

ALL speaker tiers

From file <c:\DOCUMENTS AND
SETTINGS\IVANA\DESKTOP\cha_tek
stovi\Miffy_place.txtin.cha>
1

miffy plače u krevetu miffy spava medi
žutom viri glava
prijatelji ovi mali zajedno su pozaspali
noć je brzo miffy brzo prošla i zora je
nova došla
na krevetu plačuć sjedi nigdje traga
njenom medi
svuda gleda zaviruje gdje se njezin medo
krije
u ormaru isto traži medo gdje si daj mi
kaži
tata zečić sve to gleda miffy malo
pomoć treba
pomogao ništa nije ne zna gdje se medo
krije
prijatelji njeni mali na travi se okupili ali
nitko nije znao kud' se medo zavukao
djed i baka tražit stali od umora s nogu
pali
cijelu kuću pretražiše nigdje među ne
vidješe
posjetila miffy i tetu na brijegu pitala je i
nju jel' vidjela među
ali teta nije znala pa se tužno rasplakala
ide miffy jedna sama sva žalosna u
suzama
golema ju tuga snašla među svoga nije
našla
prošao dan stigla noć
miffy mora na počinak poč'
Žalosno jeca joj joj joj gdje si sada medo
moj
u krevetu iznenada nožicom je napipala
okruglo toplo čupavo nešto pod dekom
skriveno vješto
na jastuku mekom pokrivena dekom još
jedna mala glava zadovoljno s miffy
spava
veseli se miffy medi svom pa nježno
kaže nestašku tom nemoj se više od
mene kriti jer ću se jako rastužiti

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.9229	0.050	193.202
36	100	0.9042	0.044	153.551
37	100	0.9041	0.042	157.592
38	100	0.9011	0.048	155.901
39	100	0.9023	0.049	162.511
40	100	0.9060	0.045	174.646
41	100	0.9012	0.047	168.556
42	100	0.8905	0.047	152.039
43	100	0.9016	0.044	177.673
44	100	0.8941	0.044	166.055
45	100	0.8873	0.047	157.239
46	100	0.8963	0.041	178.188
47	100	0.8851	0.039	160.237
48	100	0.8871	0.043	167.256
49	100	0.8857	0.046	168.175
50	100	0.8868	0.038	173.678

D: average = 166.656; std dev. = 10.633
D_optimum <166.24; min least sq val = 0.000>

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.9157	0.046	174.102
36	100	0.9111	0.049	168.100
37	100	0.9135	0.045	178.506
38	100	0.9024	0.042	158.464
39	100	0.8931	0.045	145.459
40	100	0.9048	0.048	171.879
41	100	0.9010	0.044	168.050
42	100	0.9021	0.043	174.654
43	100	0.8916	0.044	157.721
44	100	0.8898	0.043	158.013
45	100	0.8887	0.049	159.601
46	100	0.8917	0.047	168.940
47	100	0.8936	0.046	176.400
48	100	0.8938	0.042	180.432
49	100	0.8882	0.044	172.809
50	100	0.8842	0.045	168.784

D: average = 167.620; std dev. = 9.115
D_optimum <167.41; min least sq val = 0.000>

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.9086	0.046	158.006
36	100	0.9147	0.044	176.610
37	100	0.9084	0.048	166.612
38	100	0.9024	0.048	158.464
39	100	0.9028	0.048	163.555
40	100	0.8982	0.045	158.595
41	100	0.9076	0.050	182.663
42	100	0.8919	0.047	154.543
43	100	0.8993	0.051	172.675
44	100	0.8934	0.048	164.742
45	100	0.8802	0.046	145.543
46	100	0.9002	0.042	186.796
47	100	0.8866	0.046	162.888
48	100	0.8892	0.042	171.201
49	100	0.8773	0.041	153.755
50	100	0.8788	0.046	159.301

D: average = 164.747; std dev. = 10.627
D_optimum <164.06; min least sq val = 0.000>

VOCD RESULTS SUMMARY

=====
Types, Tokens, TTR:
<148,207,0.714976>

D_optimum values: <166.24, 167.41, 164.06>
D_optimum average: 165.91

```
> vocd @
vocd @
Wed May 25 00:51:56 2011
vocd (28-Oct-2010) is conducting
analyses on:
  ALL speaker tiers
*****
*****
From file <c:\DOCUMENTS AND
SETTINGS\IVANA\DESKTOP\cha_tek
stovi\Miffy_je_zlocesta.txtin.cha>
1
```

miffy je zlocesta spremila se mama
jednog lijepog jutra kekse mora kupit za
doručak sutra
morala bih sada po njih miffy poći hoćeš
li i ti možda sa mnom doći
miffy se u trenu odjenula sama na
vratima kuće čekala je mama
raduje se miffy najdraže dućanu veseli se
ona radosnome danu
do dućana hodale su ulicu il' dvije baš je
lijepo gledati kad se miffy smije
zajedno su birale što će kupit' mama a
zanim je miffy razgledala sama
dok je mama kupovala ona je sve
pogledala
u jednome kutu vidjela je zdjelu kad bi
samo mogla uzeti je cijelu
tako su joj lijepi bombončići bili k'o da
su u svili
rado bi se miffy osladila sama ne moraju
znati ni tata ni mama
i miffy se tad na prste propela bombona
četiri bez pitanja uzela
u torbicu svoju tiho ih stavila i s mamom
se zatim kući vratila
došla je večer vrijeme za san
al' kako spavat uz takav dan
te noći oka ni sklopila nije učinila je
nešto što se ne smije
ujutro je mama sva zbunjena bila kao da
je od nje miffy nešto krila
što je bilo reci dijete moje ne skriva se
ništa od majčice svoje
prošaptala miffy zlocesta sam bila šarena
bombone u torbicu skrila
dok me nisi gledala četiri sam ukrala
kako je to ružno rekla joj je mama
spremiti se moraš vratiti ih sama
bez pitanja ne smiješ ništa uzimati moraš
prvo reći mami ili tati
nerado je miffy istim putem prošla
tužnija sto puta nego kad je došla
no kriva je bila dobro je to znala sad je
samo jedna kradljivica mala
miffy je bombone brzo povadila i sve ih
je natrag lijepo posložila
nikad više neću kradljivica biti nešto
tako ružno nikad učiniti

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.8834	0.053	117.163
36	100	0.8675	0.055	102.234

37	100	0.8797	0.060	119.045
38	100	0.8779	0.049	119.923
39	100	0.8708	0.057	114.413
40	100	0.8607	0.048	106.412
41	100	0.8629	0.050	111.365
42	100	0.8721	0.056	124.931
43	100	0.8744	0.056	130.904
44	100	0.8680	0.049	125.514
45	100	0.8607	0.052	119.618
46	100	0.8626	0.049	124.565
47	100	0.8545	0.047	117.897
48	100	0.8508	0.054	116.474
49	100	0.8608	0.043	130.436
50	100	0.8576	0.046	129.122

D: average = 119.376; std dev. = 7.954
D_optimum <119.52; min least sq val = 0.001>

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.8877	0.057	122.817
36	100	0.8781	0.053	113.803
37	100	0.8751	0.052	113.470
38	100	0.8703	0.048	110.915
39	100	0.8664	0.050	109.574
40	100	0.8710	0.048	117.619
41	100	0.8688	0.047	117.917
42	100	0.8626	0.056	113.745
43	100	0.8712	0.049	126.647
44	100	0.8655	0.053	122.474
45	100	0.8693	0.050	130.134
46	100	0.8611	0.044	122.766
47	100	0.8581	0.050	121.927
48	100	0.8546	0.044	120.533
49	100	0.8596	0.046	128.931
50	100	0.8530	0.046	123.743

D: average = 119.813; std dev. = 6.058
D_optimum <120.04; min least sq val = 0.000>

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.8831	0.061	116.801
36	100	0.8844	0.054	121.849
37	100	0.8846	0.050	125.439
38	100	0.8774	0.058	119.266
39	100	0.8746	0.050	118.966
40	100	0.8742	0.051	121.561
41	100	0.8732	0.049	123.235
42	100	0.8612	0.051	112.201
43	100	0.8621	0.053	115.867
44	100	0.8707	0.048	128.968
45	100	0.8622	0.055	121.406
46	100	0.8696	0.049	133.333
47	100	0.8489	0.050	112.113
48	100	0.8571	0.047	123.360
49	100	0.8520	0.045	120.211
50	100	0.8580	0.047	129.606

D: average = 121.512; std dev. = 5.729
D_optimum <121.46; min least sq val = 0.000>

VOCD RESULTS SUMMARY

=====
Types, Tokens, TTR:
<190,294,0.646259>
D_optimum values: <119.52, 120.04, 121.46>
D_optimum average: 120.34

> vocd @
vocd @
Wed May 25 00:54:51 2011
vocd (28-Oct-2010) is conducting analyses on:

ALL speaker tiers

From file <c:\DOCUMENTS AND SETTINGS\IVANA\DESKTOP\cha_tek stovi\Mladuncad.txtin.cha>

1
mladunčad pačići pačić zove svoje prijatelje
htio bi da dođu na livadu i igraju se s njim
male patke imaju mekano žuto perje
opipaj ga
kunići kunić njuška maslačak
njam njam to mu je omiljeno jelo
a što jedu drugi kunići
jabuke mrkve i salatu
to je malim kunićima potrebno da narastu
janjci pogledaj ovog janjčića
on mi volio da ga pomiluješ
janjeće je krzno vrlo debelo
ono dobro grije janjčice dok se igraju na livadi
telad mali telci imaju lijepo smeđe krzno
kakvo je ono na dodir
pogledaj telčić je isplazio jezik i obiljuje svoj nos
to je baš zgodno

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.9049	0.044	150.599
36	100	0.8967	0.038	140.054
37	100	0.8903	0.041	133.626
38	100	0.8963	0.043	147.219
39	100	0.8887	0.044	138.400
40	100	0.8875	0.048	140.028
41	100	0.8829	0.044	136.504
42	100	0.8826	0.040	139.370
43	100	0.8847	0.040	145.871
44	100	0.8798	0.042	141.632
45	100	0.8804	0.043	145.887
46	100	0.8750	0.040	140.875
47	100	0.8740	0.042	142.531
48	100	0.8748	0.036	146.686
49	100	0.8704	0.042	143.230
50	100	0.8674	0.038	141.852

D: average = 142.148; std dev. = 4.213
D_optimum <142.13; min least sq val = 0.000>

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.8963	0.046	135.548
36	100	0.8972	0.046	140.985
37	100	0.9008	0.040	151.347
38	100	0.8889	0.043	135.200
39	100	0.8944	0.046	147.647
40	100	0.8892	0.044	142.802
41	100	0.8890	0.043	146.000
42	100	0.8857	0.043	144.150
43	100	0.8767	0.048	134.084
44	100	0.8800	0.043	141.973
45	100	0.8838	0.042	151.210
46	100	0.8741	0.040	139.624

228

47	100	0.8687	0.037	135.096
48	100	0.8721	0.038	142.692
49	100	0.8708	0.038	143.817
50	100	0.8620	0.037	134.609

D: average = 141.674; std dev. = 5.517
D_optimum <141.41; min least sq val = 0.000>

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.9011	0.045	143.753
36	100	0.8958	0.044	138.675
37	100	0.8978	0.038	145.975
38	100	0.8892	0.040	135.601
39	100	0.8923	0.047	144.171
40	100	0.8880	0.041	140.811
41	100	0.8854	0.041	140.180
42	100	0.8907	0.040	152.452
43	100	0.8830	0.040	143.312
44	100	0.8775	0.040	138.287
45	100	0.8744	0.041	137.029
46	100	0.8817	0.040	151.205
47	100	0.8762	0.038	145.687
48	100	0.8694	0.038	138.867
49	100	0.8663	0.036	137.557
50	100	0.8648	0.038	138.291

D: average = 141.991; std dev. = 4.818
D_optimum <141.80; min least sq val = 0.000>

VOCD RESULTS SUMMARY

=====
Types, Tokens, TTR:
<79,101,0.782178>
D_optimum values: <142.13, 141.41, 141.80>
D_optimum average: 141.78

> vocd @
vocd @
Wed May 25 00:55:53 2011
vocd (28-Oct-2010) is conducting analyses on:

ALL speaker tiers

From file <c:\DOCUMENTS AND SETTINGS\IVANA\DESKTOP\cha_tek stovi\Ovčica_Tila.txtin.cha>

1
ovčica tila bijela mala ovčica tila samo dva slova naučila
on s dva slova kaže sve kad zableji bee-bee-bee
ivo je hrani sretna lica
tila mu je ljubimica
tila je ljubimica djece sve
dovikuju joj reci bee
bee je vrlo dobro služi s prijateljima kad se druži
gle
tilu i ptica razumije kada čuje bee-bee-bee
bee taj jezik i psi već znaju al s vau odgovaraju
i za laku noć se kaže bee
a to znači dobro spavanje

tokens	samples	ttr	st.dev	D
--------	---------	-----	--------	---

35	100	0.8369	0.052	75.123
36	100	0.8458	0.048	83.532
37	100	0.8286	0.054	74.135
38	100	0.8345	0.050	79.930
39	100	0.8218	0.051	73.899
40	100	0.8247	0.042	77.628
41	100	0.8193	0.043	76.133
42	100	0.8188	0.043	77.705
43	100	0.8186	0.043	79.426
44	100	0.8045	0.039	72.858
45	100	0.8120	0.042	78.911
46	100	0.8057	0.042	76.815
47	100	0.8011	0.041	75.803
48	100	0.7967	0.039	74.913
49	100	0.7935	0.041	74.686
50	100	0.7922	0.035	75.503

D: average = 76.688; std dev. = 2.655
D_optimum <76.55; min least sq val = 0.000>

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.8437	0.050	79.709
36	100	0.8433	0.052	81.714
37	100	0.8438	0.045	84.316
38	100	0.8376	0.043	82.103
39	100	0.8362	0.046	83.209
40	100	0.8265	0.049	78.744
41	100	0.8195	0.044	76.281
42	100	0.8224	0.052	79.961
43	100	0.8172	0.039	78.551
44	100	0.8109	0.045	76.506
45	100	0.8104	0.042	77.964
46	100	0.8061	0.045	77.070
47	100	0.8028	0.042	76.783
48	100	0.8065	0.043	80.649
49	100	0.7976	0.044	76.978
50	100	0.7984	0.034	79.048

D: average = 79.349; std dev. = 2.409
D_optimum <79.16; min least sq val = 0.000>

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.8494	0.049	83.859
36	100	0.8450	0.047	82.919
37	100	0.8384	0.044	80.455
38	100	0.8324	0.049	78.529
39	100	0.8300	0.045	79.021
40	100	0.8277	0.046	79.555
41	100	0.8222	0.043	77.940
42	100	0.8188	0.039	77.705
43	100	0.8195	0.041	80.017
44	100	0.8164	0.044	79.842
45	100	0.8069	0.043	75.858
46	100	0.8039	0.038	75.805
47	100	0.7996	0.039	74.961
48	100	0.8019	0.038	77.891
49	100	0.7986	0.038	77.566
50	100	0.7912	0.036	74.952

D: average = 78.555; std dev. = 2.488
D_optimum <78.31; min least sq val = 0.000>

VOCD RESULTS SUMMARY

=====
Types, Tokens, TTR:
<56,78,0.717949>

D_optimum values: <76.55, 79.16, 78.31>
D_optimum average: 78.01

>
> vocd @
vocd @
Wed May 25 00:56:37 2011
vocd (28-Oct-2010) is conducting analyses on:
ALL speaker tiers

From file <c:\DOCUMENTS AND SETTINGS\IVANA\DESKTOP\cha_tek stovi\Pcelac Tonko.txtin.cha>

1
pčelac tonko tonko je marljiv pčelac zuji desno pa lijevo radnik je vrijedan oko juri baš svuda ga evo u košnice prikuplja pelud jurca po čitav dan uh poslu nikada kraja ni trena za igru il' san zuji s cvijeta na cvijet i pozdravlja prijatelje svoje cvjetni svoj vrt obožava i zato svi ga vole previše radi slažu se svi ne ljenčari ni minuta pet kako je hitar dive se svi kad tonko krene na let prijatelji otpočnu veselu igru no tonko na posao hita stani želiš li se igrat' malo lela ga ljubazno pita igra je bila zabave puna pa pčelac stane na čas ma neka posao pričekaj malo nasmije se tonko naglas i on se konačno pridruži društvu jer vidi igre ljepotu tonko se izvrsno zabavlja po prvi put u životu

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.8997	0.048	141.256
36	100	0.9025	0.046	150.370
37	100	0.9043	0.043	158.132
38	100	0.8953	0.042	145.397
39	100	0.8913	0.046	142.483
40	100	0.8938	0.047	150.360
41	100	0.8937	0.045	153.955
42	100	0.8867	0.041	145.674
43	100	0.8874	0.052	150.432
44	100	0.8811	0.045	143.701
45	100	0.8840	0.043	151.576
46	100	0.8746	0.039	140.247
47	100	0.8785	0.045	149.288
48	100	0.8744	0.041	146.060
49	100	0.8786	0.045	155.740
50	100	0.8652	0.051	138.830

D: average = 147.719; std dev. = 5.493
D_optimum <147.46; min least sq val = 0.000>

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.9000	0.047	141.750

36	100	0.9067	0.046	158.537
37	100	0.8997	0.048	149.356
38	100	0.9063	0.046	166.589
39	100	0.8985	0.045	155.025
40	100	0.8967	0.046	155.770
41	100	0.8885	0.047	145.202
42	100	0.8874	0.046	146.834
43	100	0.8944	0.046	162.904
44	100	0.8889	0.041	156.400
45	100	0.8816	0.043	147.627
46	100	0.8872	0.046	160.449
47	100	0.8823	0.048	155.494
48	100	0.8731	0.041	144.208
49	100	0.8782	0.046	155.074
50	100	0.8724	0.036	149.115

D: average = 153.146; std dev. = 6.903
D_optimum <152.87; min least sq val = 0.000>

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.9080	0.041	156.827
36	100	0.8953	0.044	137.768
37	100	0.9097	0.042	169.610
38	100	0.8963	0.050	147.219
39	100	0.8923	0.040	144.171
40	100	0.8950	0.038	152.576
41	100	0.8956	0.040	157.519
42	100	0.8974	0.044	164.795
43	100	0.8837	0.045	144.400
44	100	0.8825	0.047	145.819
45	100	0.8818	0.041	147.980
46	100	0.8839	0.043	154.797
47	100	0.8755	0.043	144.728
48	100	0.8771	0.040	150.204
49	100	0.8794	0.051	157.085
50	100	0.8756	0.041	154.075

D: average = 151.848; std dev. = 7.986
D_optimum <151.51; min least sq val = 0.000>

VOCD RESULTS SUMMARY

=====
Types, Tokens, TTR:
<102,133,0.766917>
D_optimum values: <147.46, 152.87, 151.51>
D_optimum average: 150.61

> vocd @
vocd @
Wed May 25 00:57:15 2011
vocd (28-Oct-2010) is conducting analyses on:

ALL speaker tiers

From file <c:\DOCUMENTS AND SETTINGS\IVANA\DESKTOP\cha_tek stovi\Pliva_patka_preko_Save.txtin.cha>

>
1
pliva patka preko save jež boc boc iglicama ne diraj ga ručicama bode bode jež bit će suza bjež piju-piju-pi piju-piju-pi glasali se pilići koko-koko koko-da mama koka pita treba li vam žita

nismo gladni mamice pojeli smo crviće pliva patka preko save pliva patka preko save nosi pismo navrh glave u tom pismu piše ne volim te više janje imam janje maleno runo mu je svileno cijeli dan se igram s njim kao s drugom iskrenim svježe trave nakosim pa ja njemu donosim omiljeno janje ti tko te neće voljeti en ten tore en ten tore duboko je more a u moru kit rodio se split split je daleko popio je mlijeko mlijeko je vruće bjež sad van iz kuće

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.9231	0.044	194.040
36	100	0.9194	0.042	188.898
37	100	0.9186	0.041	191.914
38	100	0.9061	0.040	166.026
39	100	0.9051	0.043	168.391
40	100	0.8970	0.044	156.235
41	100	0.9010	0.042	168.050
42	100	0.8969	0.042	163.860
43	100	0.8951	0.034	164.244
44	100	0.9016	0.040	181.722
45	100	0.8889	0.037	160.000
46	100	0.8924	0.040	170.212
47	100	0.8889	0.041	167.200
48	100	0.8944	0.031	181.754
49	100	0.8865	0.044	169.697
50	100	0.8828	0.035	166.241

D: average = 172.405; std dev. = 11.188
D_optimum <171.22; min least sq val = 0.000>

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.9189	0.035	182.089
36	100	0.8989	0.042	143.842
37	100	0.9130	0.044	177.188
38	100	0.9132	0.042	182.438
39	100	0.9074	0.040	173.470
40	100	0.9127	0.038	190.971
41	100	0.9022	0.038	170.606
42	100	0.9036	0.041	177.803
43	100	0.8979	0.033	169.787
44	100	0.9014	0.037	181.211
45	100	0.8996	0.033	181.264
46	100	0.8874	0.041	160.837
47	100	0.8917	0.039	172.539
48	100	0.8846	0.038	162.712
49	100	0.8878	0.040	172.023
50	100	0.8842	0.034	168.784

D: average = 172.973; std dev. = 10.636
D_optimum <172.27; min least sq val = 0.000>

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.9134	0.042	168.660
36	100	0.9094	0.048	164.403
37	100	0.9162	0.038	185.356
38	100	0.9076	0.039	169.453
39	100	0.9064	0.041	171.181
40	100	0.9040	0.038	170.253
41	100	0.8966	0.038	159.351
42	100	0.8979	0.042	165.739
43	100	0.9065	0.034	188.985

44	100	0.8859	0.042	151.339
45	100	0.8913	0.042	164.500
46	100	0.8911	0.038	167.683
47	100	0.8828	0.039	156.209
48	100	0.8892	0.042	171.201
49	100	0.8906	0.038	177.654
50	100	0.8820	0.038	164.814

D: average = 168.549; std dev. = 9.321
D_optimum <167.92; min least sq val = 0.000>

VOCD RESULTS SUMMARY

Types, Tokens, TTR:
<92,121,0.760331>
D_optimum values: <171.22, 172.27, 167.92>
D_optimum average: 170.47

> vocd @
vocd @
Wed May 25 00:58:13 2011
vocd (28-Oct-2010) is conducting analyses on:

ALL speaker tiers

From file <c:\DOCUMENTS AND SETTINGS\IVANA\DESKTOP\CHA_T EKSTOVI\Pokraj peci maca prela.txtin.cha>
1

pokraj peći maca prela kukuc kukuc kukuc mamice sad nas traži svuda ali mi se sakrismo mudro kojekuda

baš u svaki zakutak znali smo ti zaći kukuc kukuc mamice ti nas nećeš naći jer ti bome ne znaš se igrati skrivača ako li nas i nađeš dat ćeš nam kolača djeca i maca pokraj peći maca prela do nje dobra djeca sjela pak joj tako šaptat stala predi pređu maco mala mi ćemo joj platno tkati platno našoj mami dati mama će nam dobra biti nove halje nam sašiti i kad tetka dođe kući halje ćemo si obući a jer to je radost njena lijepo obučena umah će nas k sebi zvati svakom jednu žemlju dati

mali patuljak plakala nena rad bi na šetnju a braća znadu bit će na smetnju sklonu ih ipak suzice teške al' joj se groze ići ćeš pješke nosit te neće nitko ni časa uza to ne smiješ pisnut ni glasa cincinculjak mali patuljak nenice seko ne idi daleko

jedva su prošli dvjesta koraka neni preduga šetnja je taka ne smije ipak tužit se braći mora si drugi izgovor naći cincinculjak mali patuljak nenice seko pravo sam reko imala nena cipele nove pa su u sav glas škipale ove čujte to plaču cipele moje jer se predugog hodanja boje

daj me ponesi ivice brate cipele jedne odviše pate smiju se braća kako ih vara nose je kući beza bezara cincinculjak mali patuljak nenice seko putuješ meko junak ja sam junak do boga ne bojim se nikoga

imam pušku drvenu imam sablju limenu imam silne topove od stabljike bazgove imam konja dobroga ne bojim se nikoga osim tate mamice osim kuma kumice osim mačka sivoga i kudrova staroga osim svakog jačega i kokota našega ja sam junak do boga ne bojim se nikoga

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.9409	0.040	261.929
36	100	0.9261	0.044	208.939
37	100	0.9295	0.042	226.566
38	100	0.9213	0.043	204.967
39	100	0.9267	0.042	228.339
40	100	0.9290	0.043	243.110
41	100	0.9222	0.043	224.075
42	100	0.9252	0.040	240.462
43	100	0.9181	0.037	221.402
44	100	0.9195	0.037	231.216
45	100	0.9156	0.040	223.347
46	100	0.9200	0.038	243.340
47	100	0.9060	0.036	205.097
48	100	0.9163	0.035	240.577
49	100	0.9135	0.034	236.257
50	100	0.9126	0.042	238.226

D: average = 229.866; std dev. = 14.910
D_optimum <229.27; min least sq val = 0.000>

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.9280	0.048	209.316
36	100	0.9372	0.036	251.856
37	100	0.9386	0.038	265.677
38	100	0.9334	0.039	248.640
39	100	0.9287	0.034	235.951
40	100	0.9255	0.044	229.946
41	100	0.9293	0.038	250.278
42	100	0.9145	0.041	205.477
43	100	0.9226	0.036	236.293
44	100	0.9209	0.037	235.901
45	100	0.9147	0.042	220.592
46	100	0.9230	0.040	254.640
47	100	0.9200	0.039	248.630
48	100	0.9108	0.043	223.299
49	100	0.9178	0.040	250.906
50	100	0.9034	0.039	211.214

D: average = 236.163; std dev. = 17.532
D_optimum <234.64; min least sq val = 0.000>

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.9354	0.039	237.148
36	100	0.9342	0.039	238.603
37	100	0.9316	0.038	234.818
38	100	0.9258	0.039	219.438
39	100	0.9297	0.040	239.925
40	100	0.9228	0.036	220.445
41	100	0.9227	0.038	225.727
42	100	0.9193	0.042	219.872
43	100	0.9223	0.041	235.466

44	100	0.9170	0.042	223.030
45	100	0.9151	0.038	221.962
46	100	0.9165	0.039	231.441
47	100	0.9087	0.041	212.604
48	100	0.9102	0.042	221.440
49	100	0.9067	0.038	215.976
50	100	0.9158	0.035	249.017

D: average = 227.932; std dev. = 9.942
D_optimum <227.16; min least sq val = 0.000>

VOCD RESULTS SUMMARY

Types, Tokens, TTR:
<199,297,0.670034>
D_optimum values: <229.27, 234.64, 227.16>
D_optimum average: 230.36

> vocd @
vocd @
Wed May 25 00:59:15 2011
vocd (28-Oct-2010) is conducting analyses on:

ALL speaker tiers

From file <c:\DOCUMENTS AND SETTINGS\IVANA\DESKTOP\cha_tek stovi\Povuci_i_pogledaj.txtin.cha>
1

povuci i pogledaj koga će mama roditi koje lijepo iznenađenje jaje je puklo mami dinosaurici rodio se sin mama koka leži na jajetu nakon tri tjedna tue-tuc

i rodi se pile mama krokodil kopa gnijezdo ako je gnijezdo vrlo toplo rodit će se mali krokodil mama kornjača gleda svoje jaje i čeka zna da njeno mladunče neće ništa učiniti nabrzinu

na jajima noja leži i tata sve dok se ne rodi mali noj kome će biti sličan

nestrpljiva mama gušterica brižno čuva svoje jajaše dok jednog dana napokon ne izađe njeno mladunče

i mama zmija leže svoje jaje i čeka da je njeno mladunče pogleda i zasikće mama orao čuva gnijezdo do kojega nitko ne može doprijeti i pažljivo štiti svojega orlića

mama patka leži na jajima mjesec dana prije negoli njeno pače pokaže kljunčić iz jajeta iguane rodit će se pravi malen zmaj zelen i gmizat već može sam tata pingvin leži na jajetu kao i neki tate ali kad se maleni rodi čuvat će ga mama

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.8603	0.050	92.701
36	100	0.8572	0.053	92.640
37	100	0.8573	0.053	95.280
38	100	0.8513	0.059	92.613
39	100	0.8562	0.054	99.366
40	100	0.8415	0.056	89.353

41	100	0.8298	0.055	82.905
42	100	0.8310	0.049	85.775
43	100	0.8367	0.044	92.205
44	100	0.8295	0.053	88.817
45	100	0.8262	0.047	88.386
46	100	0.8361	0.045	98.088
47	100	0.8281	0.046	93.736
48	100	0.8227	0.048	91.625
49	100	0.8157	0.054	88.461
50	100	0.8168	0.045	91.043

D: average = 91.437; std dev. = 4.082
D_optimum <91.23; min least sq val = 0.000>

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.8580	0.051	90.724
36	100	0.8611	0.058	96.100
37	100	0.8486	0.057	88.032
38	100	0.8605	0.052	100.876
39	100	0.8449	0.052	89.727
40	100	0.8395	0.052	87.821
41	100	0.8371	0.053	88.163
42	100	0.8395	0.059	92.231
43	100	0.8300	0.052	87.126
44	100	0.8382	0.043	95.515
45	100	0.8253	0.056	87.747
46	100	0.8263	0.049	90.411
47	100	0.8300	0.041	95.230
48	100	0.8156	0.054	86.594
49	100	0.8233	0.047	93.956
50	100	0.8222	0.045	95.052

D: average = 91.582; std dev. = 4.009
D_optimum <91.45; min least sq val = 0.000>

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.8577	0.057	90.482
36	100	0.8578	0.060	93.122
37	100	0.8565	0.054	94.563
38	100	0.8405	0.050	84.172
39	100	0.8467	0.053	91.164
40	100	0.8443	0.053	91.526
41	100	0.8390	0.051	89.648
42	100	0.8362	0.048	89.638
43	100	0.8360	0.051	91.660
44	100	0.8314	0.056	90.168
45	100	0.8342	0.046	94.454
46	100	0.8289	0.054	92.370
47	100	0.8211	0.048	88.537
48	100	0.8244	0.048	92.870
49	100	0.8180	0.045	90.045
50	100	0.8184	0.048	92.205

D: average = 91.039; std dev. = 2.436
D_optimum <91.01; min least sq val = 0.000>

VOCD RESULTS SUMMARY

Types, Tokens, TTR:
<107,168,0.636905>
D_optimum values: <91.23, 91.45, 91.01>
D_optimum average: 91.23

VOCD @
vocd @
Thu Sep 08 13:58:09 2011

vocd (28-Oct-2010) is conducting analyses on:
ALL speaker tiers

From file
<c:\KNJIZNICA_DOKTORAT\ANALI ZA JEZIKI\VOCD_ZA_SVAKI_POJE DINACNO\Slikovnice_tekstovi_cha\Povuci_i_otkrij.txtin.cha>
1

pvuci i otkrij što je unutra kako je dobar šipak ptičica se veseli njegove ukusne bobice ispunit će mi trbuh cijeli loptice skrivaju ukusne plodove kestene sigurno si ih već jeo ja ih jedem sirove a ti kuhane kakvo to veliko i dlakavo sjeme gura kos nije to sjeme već plod hranjiv i ukusan kad sazrije postaje divan to je kivi probaš li ga prste ćeš polizati Što to dok leti nosi papagaj nosi papaju voće tvrdo i žuto raste u vrućim krajevima privlačno je ukusno mirisno i dobro gasi žed majmun želi otvoriti neko drugo voće čudno to je avokado dolazi nam izdaleka izvrstan je za mirisne umake ostavlja vječno ljeto u jelima i salatama naranču je najbolje ocijediti jer je vrlo sočna kora joj je rupičasta unutra su kriške

zajedno s grejpom limunom i mandarinom čini agrume naranča je uistinu zdravo voće vrapčić kljua po velikom klipku unutra su zrna kukuruza on ih jede a čovjek ih melje kad dobije brašno uživa u dobroj palenti slasno Što to pčele rade na ovom voću sišu nektar sišu vrlo ukusno mirisno poput meda slatko voće to je smokva mišić je pronašao neku čudnu stvarcu to je kikiriki plodovi su mu slasni prirodni ili pečeni kad ih prešamo dobijemo ulje bubamare lete oko nekog velikog voća koje je crveno iznutra a zove se lubenica vodenasta i slatkasta je sve se jede i ukusno je osim kore i sjemenke

Što je prugasta vjeverica našla za jelo dva oraha ljuska im je tvrda al ona zna kako ju otvoriti

unutra je plod koji želi pojesti ako ti se igra sviđa i nemaš drugo raditi vrati se na početak i zaigraj ponovo

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.9103	0.046	161.634
36	100	0.9003	0.051	146.296
37	100	0.8938	0.056	139.138
38	100	0.8968	0.051	148.144
39	100	0.8936	0.051	146.328

40	100	0.8852	0.052	136.587
41	100	0.9034	0.042	173.227
42	100	0.8869	0.048	146.059
43	100	0.8888	0.047	152.800
44	100	0.8827	0.046	146.177
45	100	0.8853	0.049	153.801
46	100	0.8748	0.044	140.561
47	100	0.8766	0.050	146.331
48	100	0.8773	0.043	150.531
49	100	0.8771	0.054	153.429
50	100	0.8784	0.045	158.632

D: average = 149.980; std dev. = 8.821
D_optimum <149.71; min least sq val = 0.000>

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.9131	0.046	168.000
36	100	0.9031	0.048	151.418
37	100	0.9024	0.053	154.417
38	100	0.9050	0.044	163.805
39	100	0.8867	0.054	135.269
40	100	0.8950	0.050	152.576
41	100	0.8929	0.045	152.653
42	100	0.8871	0.055	146.446
43	100	0.8907	0.050	156.052
44	100	0.8818	0.053	144.754
45	100	0.8789	0.055	143.505
46	100	0.8733	0.050	138.390
47	100	0.8853	0.045	160.612
48	100	0.8783	0.052	152.180
49	100	0.8780	0.048	154.743
50	100	0.8808	0.046	162.712

D: average = 152.346; std dev. = 8.782
D_optimum <151.82; min least sq val = 0.000>

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.8986	0.052	139.310
36	100	0.8978	0.053	141.927
37	100	0.8932	0.055	138.266
38	100	0.8882	0.051	134.007
39	100	0.8921	0.051	143.746
40	100	0.8900	0.053	144.018
41	100	0.8980	0.046	162.167
42	100	0.8950	0.049	160.205
43	100	0.8830	0.048	143.312
44	100	0.8852	0.054	150.208
45	100	0.8824	0.050	149.044
46	100	0.8746	0.047	140.247
47	100	0.8785	0.048	149.288
48	100	0.8775	0.041	150.858
49	100	0.8749	0.042	149.905
50	100	0.8754	0.045	153.757

D: average = 146.892; std dev. = 7.506
D_optimum <147.09; min least sq val = 0.000>

VOCD RESULTS SUMMARY

Types, Tokens, TTR:
<200,278,0.719424>
D_optimum values: <149.71, 151.82, 147.09>
D_optimum average: 149.54

vocd @

vocd @
Wed May 25 01:00:25 2011
vocd (28-Oct-2010) is conducting
analyses on:

ALL speaker tiers

From file <c:\DOCUMENTS AND
SETTINGS\IVANA\DESKTOP\cha_tek
stovi\Pranje rublja.txtin.cha>

1
pranje rublja mama je upravo objesila
rublje u vrtu kad se pojavio musti
mama
mama
mogu li ti pomoći vješati rublje koje si
oprala
upita musti
oh baš sam završila odgovori mu mama
ali ako mi zaista želiš pomoći možeš
oprati ovaj rupčić
ovaj rupčić
upita musti
da ispao je i košare za rublje i opet je sav
prljav odgovori mama
najprije ga protresi da s njega padne
pijesak
musti odluči savjesno oprati rupčić
musti stavlja rupčić u lavor i otvara
slavinu
onda dodaje dobru količinu sapuna u
prahu
odlično
reče musti
sada mogu oprati rupčić
ah
kako se bijeli
usklikne musti
mama će biti zadovoljna
sada ću ga objesiti kraj ostalog rublja da
se osuši izjavi musti
dok se musti udaljuje od konopca s
rubljem mirnim korakom počne prilaziti
gospođa kornjača
gle voda
brzo ću se napiti umirem od žedi
reče gospođa kornjača
žeđ gospođe kornjače tako je strašna da
ona i ne opaža da voda neobičan okus
musti se vraća
gle tu je gospođa kornjača
reče on
čini se da se odmara
odjednom musti ugleda prazan lavor
nema više ni kapi vode u ovom lavoru
čudi se musti
gospodin kunić znatizeljno se približi
dobar dan gospodine kuniću čini mi se da
ovaj lavor propušta vodu izjavi musti
ne vidim nikakvu pukotinu reče gospodin
kunić
zašto je onda nestala sva voda
upita musti
upitajmo gospođu kornjaču predloži
gospodin kunić ona je možda nešto
vidjela
gospodin kunić pokuca na oklop gospođi
kornjači
tok-tok-tok
ku-ku gospođu kornjačo

232

jeste li budni
upita gospodin kunić
ima li tu nekoga
dobar dan musti dobar dan gospodine
kuniću uzdišući reče gospođa kornjača
gospođu kornjačo što vam se dogodilo
uznemiri se musti
ne osjećate se dobro
ne uopće
odgovori gospođa kornjača ali sam bila
toliko žedna da sam popila svu vodu iz
lavora
a sada mi je tako loše oko srca
to je to sad znam kamo je nestala voda i
zašto se osjećate loše
reče musti popili ste sapunicu za rublje
nikad mi nije bilo tako zlo zastenje
gospođa kornjača
što se tiče gospodina kunića njemu se
cijela situacija učini smiješnom
ubuduće će gospođa kornjača dvaput
razmisliti prije nego što popije vodu iz
tvog lavora musti govori on prasnivši u
smijeh
ne ručaj se gospođi kornjači prekine ga
musti
bolje da joj pomognemo jer je bolesna
imaš pravo musti
kaže gospodin kunić
ja ću se pobrinuti za gospođu kornjaču
ona može doći u moju jazbinu i ostati
ondje dok ne ozdravi
musti podiže gospođu kornjaču i prenese
je do ulaza u jazbinu gospodina kunića
odlična ideja gospodine kuniću
od srca hvala reče gospođa kornjača
nadam se da će mi uskoro biti bolje
moj tata uvijek kaže da ne smijem ništa
piti dok ne znam što je reče musti
neću više to učiniti obeća mu gospođa
kornjača
dobro ću se starati o njoj
reče gospodin kunić
do sutra musti dodaje gospodin kunić
do sutra gospodine kuniću odgovori
musti
zaista se nadam da će se gospođa
kornjača brzo oporaviti promrmlja on
vraćajući se kući

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.8906	0.048	126.837
36	100	0.8792	0.057	115.141
37	100	0.8659	0.058	103.484
38	100	0.8663	0.060	106.666
39	100	0.8651	0.054	108.212
40	100	0.8658	0.060	111.661
41	100	0.8666	0.055	115.391
42	100	0.8610	0.051	111.947
43	100	0.8640	0.048	117.959
44	100	0.8532	0.048	109.075
45	100	0.8547	0.048	113.087
46	100	0.8489	0.052	109.705
47	100	0.8506	0.054	113.846
48	100	0.8513	0.053	116.915
49	100	0.8437	0.051	111.553
50	100	0.8460	0.054	116.188

D: average = 112.979; std dev. = 5.229

D_optimum <112.82; min least sq val
= 0.000>

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.8763	0.051	108.620
36	100	0.8836	0.051	120.749
37	100	0.8714	0.051	109.183
38	100	0.8813	0.055	124.344
39	100	0.8792	0.052	124.820
40	100	0.8692	0.050	115.579
41	100	0.8634	0.048	111.889
42	100	0.8671	0.051	118.855
43	100	0.8623	0.055	116.126
44	100	0.8589	0.057	114.983
45	100	0.8547	0.050	113.087
46	100	0.8541	0.051	115.030
47	100	0.8547	0.050	118.128
48	100	0.8571	0.050	123.360
49	100	0.8463	0.050	114.194
50	100	0.8438	0.053	113.956

D: average = 116.431; std dev. = 4.807
D_optimum <116.31; min least sq val
= 0.000>

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.8820	0.062	115.370
36	100	0.8797	0.052	115.819
37	100	0.8743	0.055	112.529
38	100	0.8676	0.056	108.054
39	100	0.8638	0.057	106.875
40	100	0.8675	0.050	113.593
41	100	0.8698	0.054	119.067
42	100	0.8664	0.049	118.024
43	100	0.8600	0.053	113.581
44	100	0.8541	0.046	109.989
45	100	0.8569	0.052	115.440
46	100	0.8530	0.050	113.889
47	100	0.8494	0.060	112.543
48	100	0.8435	0.053	109.150
49	100	0.8424	0.048	110.365
50	100	0.8448	0.054	114.962

D: average = 113.078; std dev. = 3.354
D_optimum <112.97; min least sq val
= 0.000>

VOCD RESULTS SUMMARY

=====
Types, Tokens, TTR:
<254,497,0.511066>
D_optimum values: <112.82, 116.31,
112.97>
D_optimum average: 114.03

>
> vocd @
vocd @
Wed May 25 01:01:07 2011
vocd (28-Oct-2010) is conducting
analyses on:
ALL speaker tiers

From file <c:\DOCUMENTS AND
SETTINGS\IVANA\DESKTOP\cha_tek
stovi\Prodavica.txtin.cha>
1

prodavačica znaš li što odijeva
 prodavačica karla za posao
 pokaži one odjevne predmete koji joj ne
 trebaju u poslu šešir zaštitna kaciga
 ukosnica krzneni kaput zimske rukavice
 majica kratke hlače pregača natikače
 čizme ujutro dostavna vozila dovoze
 namirnice u trgovinu
 prodavačica karla pomaže u slaganju
 namirnica na police
 sve što ne stane na police sprema se u
 skladište

trgovina spremna i opskrbljena dočekuje
 prve kupce
 kupci kupuju kruh mlijeko sir voće
 povrće meso riblje konzerve prašak za
 rublje i druge potrepštine
 u samoposluživanjima kupci sami
 uzimaju namirnice
 dtavljaju ih u kolica ili košare
 vidimo prodavačicu karlu kako kupcima
 pomaže u vaganju voća i povrća
 prodavačica poslužuje kupce i na odjelu
 s kruhom sirom i suhomesnatim
 proizvodima
 djeca vole ići u trgovinu
 što ti najviše voliš kupovati
 u košarama se nalazi sve što nam treba
 sada trebamo platiti pa odlazimo na
 blagajnu

blagajnica provjerava cijene
 elektroničkim čitačem
 na kraju nam kaže koliko moramo platiti
 platiti možemo gotovim novcem ili
 karticom
 znaš li koliko košta čokolada sladoled ili
 žvakača guma

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.9226	0.040	192.370
36	100	0.9153	0.046	177.984
37	100	0.9119	0.042	174.599
38	100	0.9179	0.039	194.970
39	100	0.9087	0.040	176.404
40	100	0.9077	0.042	178.647
41	100	0.9027	0.045	171.647
42	100	0.9031	0.043	176.743
43	100	0.8977	0.044	169.314
44	100	0.8970	0.038	171.952
45	100	0.9011	0.039	184.753
46	100	0.9054	0.042	199.393
47	100	0.8994	0.042	188.875
48	100	0.8931	0.045	179.126
49	100	0.8857	0.042	168.175
50	100	0.8856	0.037	171.391

D: average = 179.771; std dev. = 9.273
 D_optimum <179.12; min least sq val
 = 0.000>

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.9194	0.044	183.609
36	100	0.9264	0.048	209.853
37	100	0.9073	0.044	164.278
38	100	0.9153	0.042	187.834
39	100	0.9023	0.047	162.511
40	100	0.9105	0.043	185.254
41	100	0.9068	0.043	180.936
42	100	0.9067	0.042	184.960
43	100	0.8977	0.048	169.314

44	100	0.8977	0.042	173.361
45	100	0.8944	0.044	170.533
46	100	0.8993	0.041	184.825
47	100	0.9011	0.040	192.852
48	100	0.8977	0.044	189.078
49	100	0.8955	0.040	188.033
50	100	0.8894	0.036	178.805

D: average = 181.627; std dev. = 11.495
 D_optimum <181.09; min least sq val
 = 0.000>

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.9146	0.043	171.344
36	100	0.9247	0.039	204.469
37	100	0.9146	0.049	181.194
38	100	0.9037	0.051	161.098
39	100	0.9136	0.043	188.353
40	100	0.9113	0.040	187.127
41	100	0.9054	0.043	177.564
42	100	0.9086	0.040	189.607
43	100	0.9026	0.046	179.739
44	100	0.9041	0.045	187.494
45	100	0.9011	0.047	184.753
46	100	0.8943	0.039	174.125
47	100	0.8985	0.042	186.936
48	100	0.8952	0.041	183.541
49	100	0.8937	0.042	184.027
50	100	0.8992	0.038	200.536

D: average = 183.869; std dev. = 10.073
 D_optimum <183.77; min least sq val
 = 0.000>

VOCD RESULTS SUMMARY

=====

Types, Tokens, TTR:
 <128,168,0.761905>
 D_optimum values: <179.12, 181.09,
 183.77>
 D_optimum average: 181.33

> vocd @
 vocd @
 Wed May 25 01:01:51 2011
 vocd (28-Oct-2010) is conducting
 analyses on:
 ALL speaker tiers

 From file <c:\DOCUMENTS AND
 SETTINGS\IVANA\DESKTOP\cha_tek
 stovi\Psic.txtin.cha>
 1

psić mali pas to ljupko biće svakog dana
 rado skiće
 iskreno se on veseli ovcu maci kravi pčeli
 psiću se raduju kao djeca jež patkica i
 dva zeca
 s prijateljima po cijeli dan živahan je
 razigran
 tako veseo i razdragan i krticu on mami
 van
 s njim u društvu sumnje nema zabava je
 zajamčena

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.9271	0.031	206.471

36	100	0.9164	0.033	180.787
37	100	0.9186	0.035	191.914
38	100	0.9161	0.033	189.927
39	100	0.9128	0.029	186.376
40	100	0.9112	0.025	187.127
41	100	0.9154	0.027	202.954
42	100	0.9117	0.028	197.591
43	100	0.9116	0.024	202.189
44	100	0.9039	0.022	186.957
45	100	0.9071	0.024	199.315
46	100	0.9000	0.023	186.300
47	100	0.8991	0.018	188.387
48	100	0.8988	0.018	191.467
49	100	0.8967	0.016	190.783
50	100	0.8930	0.015	186.320

D: average = 192.179; std dev. = 7.106
 D_optimum <191.81; min least sq val
 = 0.000>

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.9237	0.034	195.736
36	100	0.9275	0.035	213.581
37	100	0.9173	0.030	188.223
38	100	0.9192	0.028	198.714
39	100	0.9108	0.026	181.274
40	100	0.9143	0.028	194.951
41	100	0.9127	0.028	195.567
42	100	0.9102	0.027	193.837
43	100	0.9056	0.025	186.739
44	100	0.9066	0.022	193.578
45	100	0.9071	0.023	199.315
46	100	0.9030	0.021	193.450
47	100	0.9011	0.019	192.852
48	100	0.8998	0.018	193.906
49	100	0.8986	0.018	195.034
50	100	0.8952	0.013	191.170

D: average = 194.245; std dev. = 6.606
 D_optimum <193.88; min least sq val
 = 0.000>

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.9251	0.030	200.089
36	100	0.9219	0.032	196.010
37	100	0.9224	0.032	202.937
38	100	0.9247	0.032	215.878
39	100	0.9200	0.028	206.310
40	100	0.9172	0.026	203.347
41	100	0.9078	0.024	183.244
42	100	0.9112	0.026	196.326
43	100	0.9056	0.025	186.739
44	100	0.9107	0.026	204.275
45	100	0.9049	0.025	193.705
46	100	0.9050	0.022	198.290
47	100	0.9028	0.019	196.970
48	100	0.8979	0.018	189.552
49	100	0.8986	0.017	195.034
50	100	0.8972	0.016	195.761

D: average = 197.779; std dev. = 7.667
 D_optimum <197.10; min least sq val
 = 0.000>

VOCD RESULTS SUMMARY

=====

Types, Tokens, TTR:
 <48,54,0.888889>
 D_optimum values: <191.81, 193.88,
 197.10>

D_optimum average: 194.26

> vocd @
 vocd @
 Wed May 25 01:02:52 2011
 vocd (28-Oct-2010) is conducting analyses on:
 ALL speaker tiers

 From file <c:\DOCUMENTS AND SETTINGS\IVANA\DESKTOP\cha_tek stovi\Psic_Nosic.txtin.cha>
 1

psić nosić psić nosić ne želi stajati na straži on radije skače i zmiju traži za cvijećem se krije plava ptica ne može skinuti osmijeh s lica došli i drugi svi se smiju nosić laje a čuje se ciju-ciju nosić se ne ljuti poruku šalje stisni mi nosić i igra se dalje

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.8103	0.041	60.564
36	100	0.8028	0.039	58.818
37	100	0.8022	0.043	60.171
38	100	0.7874	0.041	55.396
39	100	0.7974	0.039	61.216
40	100	0.7983	0.036	63.168
41	100	0.7856	0.035	59.015
42	100	0.7862	0.034	60.708
43	100	0.7860	0.027	62.089
44	100	0.7820	0.025	61.733
45	100	0.7800	0.024	62.223
46	100	0.7796	0.024	63.409
47	100	0.7721	0.022	61.483
48	100	0.7773	0.018	65.109
49	100	0.7739	0.016	64.888
50	100	0.7704	0.012	64.625

D: average = 61.538; std dev. = 2.444
 D_optimum <61.61; min least sq val = 0.000>

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.8009	0.045	56.362
36	100	0.8000	0.042	57.600
37	100	0.7927	0.044	56.079
38	100	0.8011	0.037	61.283
39	100	0.7977	0.036	61.333
40	100	0.7940	0.037	61.207
41	100	0.7934	0.031	62.468
42	100	0.7838	0.030	59.677
43	100	0.7884	0.030	63.143
44	100	0.7868	0.029	63.888
45	100	0.7809	0.026	62.618
46	100	0.7787	0.022	63.019
47	100	0.7745	0.022	62.498
48	100	0.7758	0.021	64.443
49	100	0.7747	0.016	65.261
50	100	0.7696	0.011	64.267

D: average = 61.572; std dev. = 2.724
 D_optimum <61.68; min least sq val = 0.001>

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.8006	0.048	56.241

36	100	0.8025	0.039	58.694
37	100	0.8068	0.041	62.309
38	100	0.7987	0.037	60.204
39	100	0.7933	0.034	59.385
40	100	0.7897	0.038	59.330
41	100	0.7898	0.029	60.816
42	100	0.7867	0.028	60.918
43	100	0.7837	0.026	61.059
44	100	0.7839	0.025	62.543
45	100	0.7811	0.023	62.717
46	100	0.7807	0.023	63.901
47	100	0.7734	0.022	62.034
48	100	0.7785	0.019	65.688
49	100	0.7733	0.017	64.611
50	100	0.7722	0.013	65.440

D: average = 61.618; std dev. = 2.490
 D_optimum <61.72; min least sq val = 0.000>

VOCD RESULTS SUMMARY

Types, Tokens, TTR:
 <40,52,0.769231>
 D_optimum values: <61.61, 61.68, 61.72>
 D_optimum average: 61.67

> vocd @
 vocd @
 Wed May 25 01:03:38 2011
 vocd (28-Oct-2010) is conducting analyses on:
 ALL speaker tiers

 From file <c:\DOCUMENTS AND SETTINGS\IVANA\DESKTOP\cha_tek stovi\Sto_jedu_zivotinje.txtin.cha>
 1

što jedu životinje
 janje sočnu travu
 vjeverica skuplja žirove za zimu
 a što još prija malim vjevericama borovi češeri
 što zečiči vole grickati
 što zečiči vole grickati
 mrkvu i svježju salatu
 što psići najradije glođu
 velike kosti
 što najviše vole ptići
 slasne crve
 a što prija malim ježevima jabuka
 što piju mačići
 hladnu vodu
 mmmm fino
 što voli pile
 zrna žita

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.8317	0.047	71.935
36	100	0.8239	0.043	69.378
37	100	0.8259	0.045	72.509
38	100	0.8184	0.037	70.088
39	100	0.8156	0.041	70.367
40	100	0.8175	0.038	73.239

41	100	0.8202	0.034	76.728
42	100	0.8114	0.040	73.324
43	100	0.8028	0.037	70.261
44	100	0.8039	0.036	72.482
45	100	0.8060	0.033	75.344
46	100	0.8041	0.028	75.930
47	100	0.7983	0.028	74.248
48	100	0.7940	0.029	73.426
49	100	0.7943	0.026	75.137
50	100	0.7942	0.026	76.622

D: average = 73.189; std dev. = 2.301
 D_optimum <73.28; min least sq val = 0.000>

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.8229	0.037	66.890
36	100	0.8314	0.049	73.790
37	100	0.8200	0.046	69.108
38	100	0.8200	0.043	70.976
39	100	0.8187	0.042	72.102
40	100	0.8110	0.044	69.600
41	100	0.8200	0.036	76.579
42	100	0.8071	0.044	70.939
43	100	0.8047	0.035	71.260
44	100	0.8007	0.033	70.761
45	100	0.8040	0.033	74.206
46	100	0.8035	0.032	75.555
47	100	0.7985	0.031	74.366
48	100	0.7994	0.029	76.441
49	100	0.7959	0.029	76.050
50	100	0.7944	0.030	76.735

D: average = 72.835; std dev. = 2.949
 D_optimum <72.94; min least sq val = 0.000>

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.8177	0.047	64.193
36	100	0.8250	0.044	70.007
37	100	0.8270	0.046	73.153
38	100	0.8258	0.045	74.373
39	100	0.8182	0.041	71.809
40	100	0.8125	0.035	70.417
41	100	0.8178	0.042	75.252
42	100	0.8095	0.037	72.250
43	100	0.8112	0.031	74.915
44	100	0.8039	0.038	72.482
45	100	0.8058	0.035	75.217
46	100	0.7985	0.032	72.767
47	100	0.7947	0.033	72.281
48	100	0.7994	0.028	76.441
49	100	0.7945	0.032	75.250
50	100	0.7946	0.028	76.849

D: average = 72.978; std dev. = 2.993
 D_optimum <73.08; min least sq val = 0.000>

VOCD RESULTS SUMMARY

Types, Tokens, TTR:
 <47,61,0.770492>
 D_optimum values: <73.28, 72.94, 73.08>
 D_optimum average: 73.10

> vocd @

vocd @
Wed May 25 01:04:22 2011
vocd (28-Oct-2010) is conducting analyses on:

ALL speaker tiers

From file <c:\DOCUMENTS AND SETTINGS\IVANA\DESKTOP\cha_tek stovi\Sto_vole_maleni_s_farme.txtin.ch

a>
1
što vole maleni s farme ja sam janje
zbog moje me bijele boje mnoga djeca vole
evo ovce moje mame
tata nas ovan često pušta da se igramo same
volim biti u svome stadu pogotovo kade pasemo travu mladu
od trčanja po zelenom polju ne znam igru bolju
ja sam pače
volim plivati po rijeci ali mi jezerca mnogo više znače
moja se mama zove patka tata je patak on nas čuva to je njegov zadatak
pačići su žute boje i vole plivati u dvoje volim i igru na travi to je užitek pravi
ja sam pas ovcār
za čuvanje kuće i domaćih životinja imam poseban dar
ovce il' kože razlike nemam za sve spremam
moja obitelj mama tata dvije seke i tri brata
loptu tjerat gore-dolje psima nema igre bolje
ja sam tele
mnogi mi ne znaju ime pa me kravicom prozvati žele
moj je tata bik vrlo važan
on je vrlo velik i još više snažan
najviše volim mamu kravu
ona me hrani mlijekom i uči pasti travu volim polje i brdo gdje god pase naše krdo
ja sam praščić
nožice mi kratke dugačak mi nosić velike me uši krase zovu me i prase
mama svinja na nas pazi mlijekom hrani njuškom mazi
to je krmak moj tata volim kad s njim ročkemo ja sestra i dva brata i kad se valjamo u svinju punom blata

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.9123	0.048	166.046
36	100	0.8986	0.050	143.359
37	100	0.8995	0.044	148.865
38	100	0.9032	0.044	160.036
39	100	0.9038	0.047	165.675
40	100	0.9015	0.046	165.016
41	100	0.8910	0.045	149.266
42	100	0.8945	0.047	159.312
43	100	0.8877	0.044	150.823
44	100	0.8873	0.041	153.641
45	100	0.8938	0.049	169.210
46	100	0.8946	0.042	174.569
47	100	0.8891	0.049	167.601

48	100	0.8933	0.044	179.560
49	100	0.8841	0.045	165.196
50	100	0.8804	0.045	162.020

D: average = 161.262; std dev. = 9.612
D_optimum <161.47; min least sq val = 0.000>

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.9117	0.047	164.765
36	100	0.9100	0.050	165.620
37	100	0.9127	0.049	176.535
38	100	0.8979	0.051	150.022
39	100	0.9023	0.052	162.511
40	100	0.9028	0.040	167.601
41	100	0.8980	0.044	162.167
42	100	0.8917	0.048	154.121
43	100	0.8991	0.048	172.188
44	100	0.8866	0.052	152.483
45	100	0.8953	0.041	172.323
46	100	0.8852	0.043	157.019
47	100	0.8806	0.046	152.686
48	100	0.8804	0.045	155.567
49	100	0.8788	0.038	156.074
50	100	0.8838	0.041	168.051

D: average = 161.858; std dev. = 7.884
D_optimum <161.26; min least sq val = 0.000>

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.9069	0.047	154.513
36	100	0.9072	0.048	159.682
37	100	0.9030	0.051	155.464
38	100	0.9071	0.047	168.298
39	100	0.9074	0.049	173.470
40	100	0.8968	0.046	155.770
41	100	0.8976	0.038	161.219
42	100	0.8852	0.045	143.398
43	100	0.8923	0.043	158.991
44	100	0.8945	0.045	166.941
45	100	0.8860	0.046	154.933
46	100	0.8841	0.043	155.164
47	100	0.8853	0.044	160.612
48	100	0.8792	0.046	153.521
49	100	0.8773	0.045	153.755
50	100	0.8754	0.043	153.757

D: average = 158.093; std dev. = 6.876
D_optimum <157.60; min least sq val = 0.000>

VOCD RESULTS SUMMARY

Types, Tokens, TTR:
<157,228,0.688596>
D_optimum values: <161.47, 161.26, 157.60>
D_optimum average: 160.11

> vocd @
vocd @
Wed May 25 01:05:10 2011
vocd (28-Oct-2010) is conducting analyses on:
ALL speaker tiers

From file <c:\DOCUMENTS AND SETTINGS\IVANA\DESKTOP\cha_tek stovi\Tika_taka.txtin.cha>

1
tika-taka moj dan u vrtiću sedam sati dobro jutro
uutro svi zajedno doručujemo
ja jedem kruh s maslacem a lea kašiču
tati se jako žuri
on ide na posao
doviđenja tata
osam sati mama me vodi u vrtić
sofija petra i ema već su tu
u vrtiću svako dijete ima svoju vješalicu
na mojoj vješalici je nacrtan brod
devet sati pjevamo i pričamo a stolci su postavljeni u krug
teta ruža pjeva najglasnije
svi smo se prurušili
ja najviše volim biti mačka
ali je danas sofija stigla prije mene i odmah zgrabila mačji kostim
naš je ples usprkos tome zabavan
deset sati sad se svako dijete može igrati čime god hoće
ja se igram vlakom
od tračnica sam sagradio most
ššš evo moje lokomotive
jedanaest sati svaki se dan igramo u vrtu
ja najviše volim crveni tobogan
fiju-fiju
o sofija je pala
srećom teta ruža uvijek ima pri ruci
flaster
dvanaest sati ručak
danas jedemo zapečenu tjesteninu i salatu
sofija donosi veliki vrč soka
dobar tek
trinaest sati poslije jela treba oprati zube
zato svi idemo u kupaonicu
u vrtiću su zahodske školjke i umivaonici
mnogo niži nego kod kuće
marko opet izvodi gluparije
s ručnikom preko glave glumi sablast
četnaest sati vrijeme je za popodnevni odmor
svako dijete ima svoj krevetić
umoran sam
ali sofija i marko još razgovaraju
psst
kaže teta ruža
petnaest sati ja sam napravio krunu od zlatnog papira
ali sad moramo pospremiti stvari kojima smo se igrali tračnice spremamo u crvenu kutiju a kocke za slaganje u narančastu
igra je na polici a lutke su u ladici
šesnaest sati dan u vrtiću je završen
po mene dolaze tata i lea
pokazujem tati što sam naslikao a lea je već uzela krunu
ali je to moja kruna
teta ruža čeka da svi roditelji dođu po djecu
doviđenja do sutra
sedamnaest sati putem kući idemo u kupovinu
tata kupuje kruh i jaja

lea i ja jedemo perece
 za to vrijeme pričam lei što sam radio u
 vrtiću
 osamnaest sati nakon večere lea i ja se
 igramo
 uskoro će nam mama još pročitati priču
 sada i lea smije staviti krunu na glavu

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.9066	0.053	153.944
36	100	0.8967	0.050	140.054
37	100	0.9024	0.046	154.417
38	100	0.8971	0.043	148.610
39	100	0.9010	0.049	159.951
40	100	0.8995	0.051	161.015
41	100	0.9010	0.043	168.050
42	100	0.8905	0.045	152.039
43	100	0.8842	0.051	145.133
44	100	0.8868	0.045	152.868
45	100	0.8822	0.040	148.688
46	100	0.8850	0.042	156.645
47	100	0.8917	0.045	172.539
48	100	0.8894	0.043	171.604
49	100	0.8855	0.049	167.798
50	100	0.8766	0.050	155.678

D: average = 156.814; std dev. = 9.168
 D_optimum <156.98; min least sq val = 0.000>

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.9069	0.047	154.513
36	100	0.9019	0.048	149.334
37	100	0.9003	0.047	150.346
38	100	0.8974	0.051	149.078
39	100	0.8913	0.046	142.483
40	100	0.9050	0.046	172.426
41	100	0.8956	0.049	157.519
42	100	0.8976	0.039	165.266
43	100	0.8844	0.048	145.501
44	100	0.8927	0.043	163.445
45	100	0.8878	0.044	158.020
46	100	0.8909	0.045	167.267
47	100	0.8855	0.049	160.987
48	100	0.8871	0.045	167.256
49	100	0.8812	0.044	160.181
50	100	0.8766	0.045	155.678

D: average = 157.456; std dev. = 8.288
 D_optimum <157.62; min least sq val = 0.000>

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.9171	0.047	177.657
36	100	0.9017	0.045	148.821
37	100	0.9005	0.054	150.845
38	100	0.8913	0.050	138.883
39	100	0.9072	0.042	172.893
40	100	0.9010	0.046	164.000
41	100	0.8929	0.047	152.653
42	100	0.8988	0.045	167.654
43	100	0.8877	0.050	150.823
44	100	0.8893	0.045	157.203
45	100	0.8918	0.047	165.341
46	100	0.8891	0.042	164.001
47	100	0.8838	0.051	158.019
48	100	0.8900	0.041	172.822
49	100	0.8814	0.039	160.532
50	100	0.8760	0.051	154.713

D: average = 159.804; std dev. = 9.981
 D_optimum <159.48; min least sq val = 0.000>

VOCD RESULTS SUMMARY

=====
 Types, Tokens, TTR:
 <227,354,0.641243>
 D_optimum values: <156.98, 157.62, 159.48>
 D_optimum average: 158.03

> vcd @
 vcd @
 Wed May 25 01:27:27 2011
 vcd (28-Oct-2010) is conducting analyses on:
 ALL speaker tiers

 From file <c:\DOCUMENTS AND SETTINGS\IVANA\DESKTOP\cha_tek stovi\Tomica_i_mlazni_pogon.txtin.cha >

1
 tomica i mlazni pogon gordan uživa što je najbrži vlak na sodoru nitko me ne može prestići hvalio se tomica je zadovoljan što je koristan vlak no priželjkivao je da bude brz poput gordana barem jednom jednoga dana debeljkici je zamolio tomicu da dovede mlazni pogon iz pristaništa što je mlazni pogon upita tomica mlazni pogon izbacuje vrući zrak iza sebe reče debeljkici brz je poput munje tomica je otišao u pristanište utovariti mlazni pogon dizalica Živko znao je da će stići tomica no nije žurio radio je sporo požuri bio je nestrpljiv tomica Živko nije volio da mu govore što treba raditi naglo je povukao kuku kuka je udarila po sklopici i uključila mlazni pogon motor je počeo huktati sve jače i jače mlazni pogon je silovito krenuo i gurao tomicu ispred sebe vozač je pokušao zakočiti no tomica se nije mogao zaustaviti otpornik vlakova promijenio je signale da bi tomica mogao nesmetano projuriti kako je samo bio uzbuđen nikada još nije ovako brzo jurio tomica je pretekao čak i brzoga gordana gordan nije mogao povjerovati u to na kraju je mlazni motor ostao bez goriva i tomica se zaustavio dan kasnije svi su vlakovi pričali o tomici i mlaznom pogonu gordane jesi li vidio najbrži vlak na otoku

podbadao je hrvoje gordan ne može juriti kao da ima mlazni pogon reče tomica on je parna lokomotiva ali on je pun vrućega zraka smijao se jurica

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.8311	0.062	71.593
36	100	0.8364	0.058	76.962
37	100	0.8297	0.064	74.801
38	100	0.8324	0.061	78.529
39	100	0.8259	0.055	76.398
40	100	0.8150	0.059	71.808
41	100	0.8207	0.051	77.029
42	100	0.8279	0.057	83.607
43	100	0.8244	0.056	83.225
44	100	0.8086	0.045	75.174
45	100	0.8196	0.048	83.752
46	100	0.8139	0.056	81.878
47	100	0.8038	0.051	77.404
48	100	0.7954	0.050	74.222
49	100	0.7880	0.050	71.739
50	100	0.7926	0.049	75.725

D: average = 77.115; std dev. = 3.999
 D_optimum <77.02; min least sq val = 0.001>

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.8414	0.064	78.135
36	100	0.8278	0.062	71.616
37	100	0.8246	0.061	71.715
38	100	0.8184	0.064	70.088
39	100	0.8203	0.060	72.993
40	100	0.8223	0.055	76.073
41	100	0.8134	0.065	72.694
42	100	0.8207	0.057	78.896
43	100	0.8144	0.060	76.842
44	100	0.8080	0.058	74.781
45	100	0.8078	0.054	76.377
46	100	0.8017	0.059	74.569
47	100	0.7989	0.061	74.603
48	100	0.7983	0.053	75.848
49	100	0.7953	0.051	75.706
50	100	0.7976	0.050	78.578

D: average = 74.970; std dev. = 2.519
 D_optimum <75.01; min least sq val = 0.000>

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.8351	0.052	74.038
36	100	0.8281	0.062	71.780
37	100	0.8386	0.070	80.642
38	100	0.8171	0.062	69.360
39	100	0.8305	0.056	79.358
40	100	0.8150	0.058	71.808
41	100	0.8139	0.057	72.972
42	100	0.8117	0.059	73.459
43	100	0.8088	0.050	73.580
44	100	0.8198	0.054	82.033
45	100	0.8251	0.054	87.588
46	100	0.8048	0.052	76.307
47	100	0.8028	0.061	76.783
48	100	0.7913	0.059	71.980
49	100	0.8024	0.052	79.859
50	100	0.7978	0.049	78.695

D: average = 76.265; std dev. = 4.652

D_optimum <76.21; min least sq val = 0.001>

VOCD RESULTS SUMMARY

Types, Tokens, TTR:
<144,237,0.607595>
D_optimum values: <77.02, 75.01, 76.21>
D_optimum average: 76.08

> vcod @
vcod @
Wed May 25 01:05:56 2011
vcod (28-Oct-2010) is conducting analyses on:

ALL speaker tiers

From file <c:\DOCUMENTS AND SETTINGS\IVANA\DESKTOP\cha_tek stovi\Tomica_i_sparni_dan.txtin.cha>

1
tomica i sparni dan vrući je ljetni dan na otoku sodoru
jurica i bruno dovoze i odvoze djecu s plaže
obojica uživaju gledati ozarena dječja lica kad vide more
tomica putuje u pristanište
i on bi volio da može voziti djecu na obalu jer mu se to čini mnogo zanimljivije od njegovog posla
no tomica mora odmah isporučiti malinov sirup u tvornicu sladoleda
kako bih volio da sam na moru tužno je uzdahnuo
a onda je tvornica ostala bez sladoleda
vlasnik je poslao tomicu u mljekaru po mlijeko i na farmu po jagode
od toga su hitno trebali spraviti ukusan sladoled

Table with 5 columns: tokens, samples, ttr, st.dev, D. Rows 35-50.

D: average = 156.210; std dev. = 6.282
D_optimum <156.05; min least sq val = 0.000>

Table with 5 columns: tokens, samples, ttr, st.dev, D. Rows 35-37.

Table with 5 columns: tokens, samples, ttr, st.dev, D. Rows 38-50.

D: average = 152.999; std dev. = 6.136
D_optimum <152.66; min least sq val = 0.000>

Table with 5 columns: tokens, samples, ttr, st.dev, D. Rows 35-50.

D: average = 155.673; std dev. = 6.425
D_optimum <155.40; min least sq val = 0.000>

VOCD RESULTS SUMMARY

Types, Tokens, TTR:
<81,101,0.801980>
D_optimum values: <156.05, 152.66, 155.40>
D_optimum average: 154.70

> vcod @
vcod @
Wed May 25 01:06:36 2011
vcod (28-Oct-2010) is conducting analyses on:

ALL speaker tiers

From file <c:\DOCUMENTS AND SETTINGS\IVANA\DESKTOP\cha_tek stovi\Vau_vau_Psic.txtin.cha>

1
vau-vau
psić istrčao psić iz kuće nešto njega vani vuče
cijelo jutro vau-vau laje naglo ispod drva staje
daj ohladi kao prvo
što ti skrivi ovo drvo

reče ptica pa se sjeti da je vrijeme da odleti
nova igra psiću paše sad u cvijeću repom maše
dosadi mu igra ova s kim da počne igra nova
vau-vau
evo prijatelja ispuni se psiću želja
brzo opet osta sam puž iz kuće neće van što se može što je tu je nemam nikog nek' se čuje
s nekim kost bih podijelio svakom jedan slasni dio
ali psića nešto prene poznat zvuk mu pažnju skrene
čuje vau-vau u daljini
ili mu se samo čini
što to vide moje oči
to se društvo sprema doći
ipak nije bila varka evo prijatelja Šarka sad se čuvaj sad se skloni jer sad Šarko psića goni
evo igra nova to je vau-vau laju sad u dvoje

Table with 5 columns: tokens, samples, ttr, st.dev, D. Rows 35-50.

D: average = 121.093; std dev. = 3.289
D_optimum <121.10; min least sq val = 0.000>

Table with 5 columns: tokens, samples, ttr, st.dev, D. Rows 35-50.

D: average = 125.075; std dev. = 5.139
D_optimum <124.45; min least sq val = 0.000>

Table with 5 columns: tokens, samples, ttr, st.dev, D.

35	100	0.8817	0.046	115.017
36	100	0.8939	0.053	135.544
37	100	0.8862	0.042	127.694
38	100	0.8855	0.046	130.152
39	100	0.8756	0.052	120.229
40	100	0.8802	0.043	129.410
41	100	0.8788	0.047	130.600
42	100	0.8664	0.049	118.024
43	100	0.8698	0.045	124.889
44	100	0.8675	0.051	124.953
45	100	0.8684	0.045	128.990
46	100	0.8617	0.045	123.532
47	100	0.8574	0.044	121.201
48	100	0.8529	0.046	118.703
49	100	0.8506	0.044	118.663
50	100	0.8452	0.045	115.369

D: average = 123.936; std dev. = 5.883
D_optimum <123.41; min least sq val = 0.000>

VOCD RESULTS SUMMARY

Types, Tokens, TTR:
<105,149,0.704698>
D_optimum values: <121.10, 124.45, 123.41>
D_optimum average: 122.99

> vocd @
vocd @
Wed May 25 01:07:19 2011
vocd (28-Oct-2010) is conducting analyses on:

ALL speaker tiers

From file <c:\DOCUMENTS AND SETTINGS\IVANA\DESKTOP\cha_tek stovi\Zaigrani_psic.txtin.cha>

1
zaigrani psić tko sam što sam psić sam mali nestašan u igri šali malen repić crn mi nos na pameti uvijek kost odmah da vam budem jasan moj je lavež gromoglasan svi me psi po njemu znaju zato za mnom uvijek laju zašto onda čujem često budi dobar djedni mjesto ovdje sam se zaigrao pa sam i u tanjur stao možda jesam bio gladan ručak mi je bio hladan zato nisam niti jeo nego baš u kašu sjeo bacao je na sve strane hoću prave pseće hrane

zašto onda čujem često budi dobar miruj mjesto za nestašluk nema lijeka da odrastem to se čeka mami lako sve sam skrio što sam jutros učinio koki čupnuo dva tri perca naljutio pritom pijevca

mačku za rep ugrizao guski sam na prste stao možda zato čujem često budi dobar sjedni mjesto u cvjetnjak sam onda zašo ni sam ne znam što me snašlo cvijeće sve sam izgazio tuđu kost u rupu skrio kao da to nije dosta vrapce lovim ispod mosta mačka mi za plotom bježi strah je mene pa se ježi možda zato čujem često budi dobar sjedni mjesto

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.8894	0.052	125.204
36	100	0.8731	0.049	108.079
37	100	0.8759	0.053	114.424
38	100	0.8682	0.052	108.617
39	100	0.8703	0.050	113.826
40	100	0.8735	0.049	120.633
41	100	0.8749	0.047	125.405
42	100	0.8636	0.045	114.792
43	100	0.8621	0.047	115.867
44	100	0.8657	0.043	122.745
45	100	0.8533	0.049	111.709
46	100	0.8596	0.045	121.007
47	100	0.8528	0.042	116.070
48	100	0.8523	0.047	118.027
49	100	0.8512	0.047	119.323
50	100	0.8460	0.041	116.188

D: average = 116.995; std dev. = 5.055
D_optimum <116.93; min least sq val = 0.000>

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.8720	0.056	103.959
36	100	0.8894	0.047	128.804
37	100	0.8886	0.046	131.201
38	100	0.8768	0.054	118.614
39	100	0.8815	0.046	127.920
40	100	0.8622	0.046	107.946
41	100	0.8671	0.046	115.945
42	100	0.8662	0.049	117.750
43	100	0.8700	0.051	125.180
44	100	0.8652	0.045	122.203
45	100	0.8487	0.048	107.083
46	100	0.8559	0.044	116.893
47	100	0.8519	0.045	115.173
48	100	0.8506	0.048	116.254
49	100	0.8522	0.043	120.435
50	100	0.8502	0.044	120.634

D: average = 118.500; std dev. = 7.508
D_optimum <118.06; min least sq val = 0.001>

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.8869	0.052	121.652
36	100	0.8881	0.050	126.809
37	100	0.8743	0.053	112.529
38	100	0.8832	0.046	126.833
39	100	0.8726	0.045	116.503
40	100	0.8610	0.052	106.665
41	100	0.8671	0.053	115.945
42	100	0.8655	0.045	116.931
43	100	0.8586	0.047	112.096

44	100	0.8557	0.054	111.616
45	100	0.8649	0.048	124.570
46	100	0.8565	0.044	117.603
47	100	0.8632	0.049	127.988
48	100	0.8533	0.042	119.156
49	100	0.8471	0.044	115.025
50	100	0.8394	0.050	109.681

D: average = 117.600; std dev. = 6.277
D_optimum <117.20; min least sq val = 0.000>

VOCD RESULTS SUMMARY

Types, Tokens, TTR:
<122,187,0.652406>
D_optimum values: <116.93, 118.06, 117.20>
D_optimum average: 117.40

> vocd @
vocd @
Wed May 25 01:08:03 2011
vocd (28-Oct-2010) is conducting analyses on:

ALL speaker tiers

From file <c:\DOCUMENTS AND SETTINGS\IVANA\DESKTOP\cha_tek stovi\Zekin_dom.txtin.cha>

1
zekin dom kako li je tijesno u toj zečjoj rupi neću više živjeti u toj ovakvoj šupi jada naš se zeko u kućerku svom moram prije mraka pronać novi dom leptiriću mali gdje se noću kriješ gdje li stoji kamin kraj kojeg se griješ visoko na grani reče leptir mali gore nas je dvanaest u dom svi smo stali tko li živi ovdje na jezercu plavom kre-kre tu ja živim na lopoču malom imam sve što trebam a okolo bara dom je to i moje braće i sestara odlučio zeko vratiti se kući u tijesnu je rupu jedva mogo ući vidi zeko sada kako stvari stoje uvijek moraš voljet ono što je tvoje

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.8966	0.050	136.009
36	100	0.8969	0.047	140.518
37	100	0.8849	0.048	125.811
38	100	0.8887	0.047	134.801
39	100	0.8851	0.043	132.994
40	100	0.8870	0.040	139.251
41	100	0.8878	0.043	144.017
42	100	0.8810	0.041	136.900
43	100	0.8700	0.037	125.180
44	100	0.8757	0.043	135.700
45	100	0.8689	0.043	129.560
46	100	0.8726	0.042	137.476
47	100	0.8662	0.045	131.741
48	100	0.8600	0.041	126.789
49	100	0.8667	0.040	138.109
50	100	0.8642	0.040	137.489

D: average = 134.522; std dev. = 5.279

D_optimum <134.29; min least sq val = 0.000>

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.8894	0.050	125.204
36	100	0.8906	0.048	130.437
37	100	0.8943	0.046	140.019
38	100	0.8863	0.044	131.290
39	100	0.8864	0.042	134.885
40	100	0.8888	0.046	142.000
41	100	0.8837	0.043	137.590
42	100	0.8826	0.047	139.370
43	100	0.8802	0.042	139.090
44	100	0.8752	0.046	135.066
45	100	0.8744	0.044	137.029
46	100	0.8891	0.039	132.758
47	100	0.8649	0.044	130.112
48	100	0.8648	0.039	132.749
49	100	0.8639	0.039	134.320
50	100	0.8610	0.042	133.331

D: average = 134.703; std dev. = 4.237
D_optimum <134.64; min least sq val = 0.000>

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.8923	0.042	129.352
36	100	0.8947	0.049	136.871
37	100	0.8881	0.047	130.408
38	100	0.8918	0.044	139.724
39	100	0.8777	0.048	122.819
40	100	0.8840	0.047	134.734
41	100	0.8783	0.042	129.932
42	100	0.8807	0.044	136.553
43	100	0.8744	0.046	130.904
44	100	0.8723	0.046	131.052
45	100	0.8791	0.039	143.841
46	100	0.8659	0.046	128.560
47	100	0.8632	0.044	127.988
48	100	0.8644	0.041	132.214
49	100	0.8698	0.044	142.356
50	100	0.8572	0.040	128.640

D: average = 132.872; std dev. = 5.514
D_optimum <132.74; min least sq val = 0.000>

VOCD RESULTS SUMMARY

Types, Tokens, TTR:
<87,113,0.769912>
D_optimum values: <134.29, 134.64, 132.74>
D_optimum average: 133.89

> vocd @
vocd @
Wed May 25 01:08:44 2011
vocd (28-Oct-2010) is conducting analyses on:

ALL speaker tiers

From file <c:\DOCUMENTS AND SETTINGS\IVANA\DESKTOP\cha_tek stovi\Zivotinje na selu.txtin.cha>

1
Zivotinje na selu kokoš rano je jutro

no krava je već budna uskoro će krenuti na pašu a tko će poći s njom tele cijelo prijepodne koze čekaju crvenu djetelinu i žuti maslačak to im osobito prija a tko još voli slatku djetelinu ovca mama prasića zadovoljno se valja u blatu i grije na suncu a tko to narušava njihov mir vrapci i šojke poslijepodne mama patka pliva sa svojim pačićima pačići se dobro zabavljaju a tko je još u blizini žabe uskoro će sunce zaći pa će zahladnjati zato su se kunići ugodno smjestili u toplu slamu a tko se skriva u slami miševi konji noćas ostaju na pašnjaku oni spavaju stojeći gle tko ih tako kasno posjećuje pas sa seoskog imanja svi spavaju zaista svi tu se još netko šulja u tami mačka

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.8843	0.051	118.260
36	100	0.8869	0.049	125.249
37	100	0.8878	0.047	130.015
38	100	0.8832	0.052	126.833
39	100	0.8862	0.046	134.504
40	100	0.8825	0.041	132.563
41	100	0.8700	0.041	119.357
42	100	0.8750	0.050	128.625
43	100	0.8609	0.046	114.589
44	100	0.8714	0.045	129.855
45	100	0.8662	0.044	126.199
46	100	0.8613	0.045	123.021
47	100	0.8596	0.051	123.648
48	100	0.8540	0.047	119.842
49	100	0.8549	0.036	123.402
50	100	0.8492	0.048	119.552

D: average = 124.720; std dev. = 5.381
D_optimum <124.34; min least sq val = 0.000>

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.8869	0.047	121.652
36	100	0.8933	0.047	134.670
37	100	0.8832	0.049	123.609
38	100	0.8782	0.048	120.255
39	100	0.8736	0.044	117.725
40	100	0.8705	0.045	117.030
41	100	0.8671	0.044	115.945
42	100	0.8655	0.043	116.931
43	100	0.8663	0.043	120.658
44	100	0.8666	0.044	123.841
45	100	0.8609	0.042	119.871
46	100	0.8622	0.045	124.047
47	100	0.8451	0.047	108.357
48	100	0.8567	0.042	122.882
49	100	0.8563	0.042	125.046
50	100	0.8538	0.042	124.654

D: average = 121.073; std dev. = 5.449

D_optimum <120.79; min least sq val = 0.000>

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.8977	0.045	137.879
36	100	0.8839	0.051	121.114
37	100	0.8751	0.055	113.470
38	100	0.8779	0.049	119.923
39	100	0.8762	0.049	120.868
40	100	0.8712	0.047	117.915
41	100	0.8790	0.045	130.936
42	100	0.8712	0.046	123.736
43	100	0.8730	0.047	129.052
44	100	0.8652	0.041	122.203
45	100	0.8576	0.041	116.161
46	100	0.8637	0.042	125.875
47	100	0.8513	0.045	114.506
48	100	0.8560	0.050	122.170
49	100	0.8543	0.042	122.707
50	100	0.8518	0.044	122.396

D: average = 122.557; std dev. = 6.029
D_optimum <122.21; min least sq val = 0.000>

VOCD RESULTS SUMMARY

Types, Tokens, TTR:
<99,135,0.733333>
D_optimum values: <124.34, 120.79, 122.21>
D_optimum average: 122.45

> vocd @
vocd @
Wed May 25 01:09:27 2011
vocd (28-Oct-2010) is conducting analyses on:

ALL speaker tiers

From file <c:\DOCUMENTS AND SETTINGS\IVANA\DESKTOP\cha_tek stovi\Zivotinjske bebe.txtin.cha>

1
Zivotinjske bebe mačići janje konjić kozlić mačić pile zečić mačići psić
d_compute: WARNING: Not enough tokens for

random sampling without replacement.
d_compute: Terminating ...

> vocd @
vocd @
Wed May 25 01:10:13 2011
vocd (28-Oct-2010) is conducting analyses on:

ALL speaker tiers

From file <c:\DOCUMENTS AND SETTINGS\IVANA\DESKTOP\cha_tek stovi\Zivotinjske obitelji.txtin.cha>

1

životinjske obitelji psi psi jako dobro paze na svoje mlade
 pogledaj štenad je vrlo slična svojim majkama
 koliko mladunčadi ima pas na velikoj slici
 jedan dva tri točno
 dodirni njegovo krzno da osjetiš kako je mekano
 patke kako gaču patke
 ga-ga-ga
 mama patka vodi pačice na izlet
 koliko ih ima
 uvečer se svi pačici mazno smještaju pod meka topla krila svoje mame
 slonovi kako su to velike životinje
 poznaješ li ih
 slonovi imaju dugu surlu to im je nos
 surlom slonovi mogu ne samo osjetiti miris nego i čupati svježnu travu kojom se hrane
 a osim toga oni svojim surlama mogu sastaviti pravi pravcati lanac
 pogledaj kako oni to rade
 pingvini pingvine sigurno poznaješ iz zoološkog vrta
 oni dobro plivaju i rone
 pogledaj kako je pahuljast mali pingvin a i krzno mame i tate pingvina divno grije u ledenom okolišu

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.9240	0.045	196.593
36	100	0.9158	0.052	179.376
37	100	0.9173	0.047	188.223
38	100	0.9134	0.044	183.098
39	100	0.9146	0.040	191.043
40	100	0.9043	0.044	170.792
41	100	0.9063	0.038	179.800
42	100	0.9076	0.045	187.260
43	100	0.9028	0.044	180.262
44	100	0.8964	0.042	170.561
45	100	0.8973	0.035	176.466
46	100	0.9107	0.038	213.476
47	100	0.8970	0.038	183.622
48	100	0.8912	0.041	175.300
49	100	0.8878	0.037	172.023
50	100	0.8884	0.033	176.804

D: average = 182.794; std dev. = 10.662
 D_optimum <181.92; min least sq val = 0.000>

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.9174	0.043	178.383
36	100	0.9167	0.046	181.500
37	100	0.9122	0.042	175.240
38	100	0.9105	0.047	176.053
39	100	0.9103	0.042	180.036
40	100	0.8967	0.043	155.770
41	100	0.9088	0.039	185.603
42	100	0.9105	0.036	194.454
43	100	0.9021	0.037	178.701
44	100	0.8968	0.040	171.486
45	100	0.8967	0.037	175.067
46	100	0.8993	0.043	184.825
47	100	0.8911	0.046	171.283
48	100	0.8885	0.040	170.002
49	100	0.8908	0.039	178.068
50	100	0.8902	0.042	180.432

D: average = 177.306; std dev. = 8.124
 D_optimum <176.95; min least sq val = 0.000>

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.9160	0.041	174.803
36	100	0.9172	0.042	182.940
37	100	0.9224	0.042	202.937
38	100	0.9145	0.043	185.779
39	100	0.9062	0.040	170.617
40	100	0.9125	0.040	190.321
41	100	0.9044	0.043	175.373
42	100	0.9012	0.034	172.605
43	100	0.8991	0.039	172.188
44	100	0.8995	0.043	177.215
45	100	0.8964	0.040	174.605
46	100	0.9015	0.043	189.819
47	100	0.8898	0.041	168.814
48	100	0.8931	0.037	179.126
49	100	0.8827	0.039	162.658
50	100	0.8992	0.033	200.536

D: average = 180.021; std dev. = 10.922
 D_optimum <179.24; min least sq val = 0.000>

VOCD RESULTS SUMMARY

```

=====
Types, Tokens, TTR:
<106,140,0.757143>
D_optimum values: <181.92, 176.95, 179.24>
D_optimum average: 179.37

> vcod @
vcod @
Wed May 25 01:11:24 2011
vcod (28-Oct-2010) is conducting
analyses on:
  ALL speaker tiers
*****
From file <c:\DOCUMENTS AND
SETTINGS\IVANA\DESKTOP\cha_tek
stovi\Znatizeljna maca.txtin.cha>
1

```

znatizeljna maca tko je što je maca mala koja je na prozor stala ušima što sretno striže pogled svoj kroz prozor diže ostavila u snu samu u košari svoju mamu upoznat želi cijeli svijet mami donijet divan cvijet
 znatizeljno malo mače veselo po svijetu skače
 u šumarak stiže mače veselo je trči skače sve sad njuška sve sad dira našla gljive i dva žira
 ali maca nikad prije srela ježa malog nije bodlje gleda pa se čudi boc-boc oprezna ti budi
 znatizeljno malo mače veselo po svijetu skače
 u jezercu šapu moči kad ugleda nečije oči
 što je ovo
 što se zbiva

ovdje neka mačka pliva
 gleda odraz svoj u vodi pa se smješka to joj godi
 i tad naglo maca skoči hop u vodu al' se smoči
 znatizeljno malo mače veselo po svijetu skače
 na livadi pokraj kuće jedna krava glasno muče
 obiluje nakon trke naša maca svoje brke kako bi mi dobro sjelo svježe kravlje mlijeko bijelo
 ali krava blizu ne da maca joj u ručku smeta
 znatizeljno malo mače veselo po svijetu skače
 dan se krati pada veče maca svojoj kući kreće
 putem sreća bubamaru poznanicu svoju staru
 pa joj kaže kući žurim mama čeka brzo jurim
 sutra opet odoh u svijet mami odnijet tvoj ću svijet
 maca mora kući poći san će brzo njoj na oči

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.9031	0.047	147.373
36	100	0.8933	0.048	134.670
37	100	0.8878	0.048	130.015
38	100	0.9026	0.051	158.985
39	100	0.8964	0.046	151.263
40	100	0.8825	0.050	132.563
41	100	0.8900	0.048	147.619
42	100	0.8819	0.046	138.303
43	100	0.8798	0.047	138.405
44	100	0.8773	0.049	137.959
45	100	0.8809	0.048	146.579
46	100	0.8724	0.044	137.174
47	100	0.8723	0.048	140.083
48	100	0.8742	0.041	145.748
49	100	0.8706	0.042	143.523
50	100	0.8676	0.043	142.132

D: average = 142.025; std dev. = 7.196
 D_optimum <141.74; min least sq val = 0.000>

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.8960	0.051	135.089
36	100	0.9061	0.052	157.406
37	100	0.8962	0.046	143.175
38	100	0.8989	0.046	151.941
39	100	0.8962	0.043	150.803
40	100	0.8938	0.046	150.360
41	100	0.8905	0.046	148.439
42	100	0.8845	0.041	142.281
43	100	0.8863	0.045	148.504
44	100	0.8855	0.043	150.583
45	100	0.8776	0.046	141.512
46	100	0.8650	0.047	127.475
47	100	0.8721	0.046	139.782
48	100	0.8667	0.043	135.200
49	100	0.8729	0.048	146.812
50	100	0.8634	0.049	136.431

D: average = 144.112; std dev. = 7.646
 D_optimum <143.33; min least sq val = 0.000>

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.9054	0.046	151.700
36	100	0.9047	0.042	154.636
37	100	0.9086	0.046	167.205
38	100	0.8908	0.048	138.051
39	100	0.8895	0.043	139.605
40	100	0.8835	0.044	134.004
41	100	0.8873	0.046	143.236
42	100	0.8788	0.052	133.826
43	100	0.8733	0.053	129.358
44	100	0.8764	0.042	136.661
45	100	0.8718	0.047	133.362
46	100	0.8672	0.049	130.214
47	100	0.8766	0.040	146.331
48	100	0.8698	0.044	139.445
49	100	0.8624	0.045	132.486
50	100	0.8640	0.037	137.224

D: average = 140.459; std dev. = 9.827
D_optimum <139.25; min least sq val = 0.001>

VOCD RESULTS SUMMARY

Types, Tokens, TTR:
<148,220,0.672727>
D_optimum values: <141.74, 143.33, 139.25>
D_optimum average: 141.44

> vocd @
vocd @
Wed May 25 01:12:26 2011
vocd (28-Oct-2010) is conducting analyses on:
ALL speaker tiers

From file <c:\DOCUMENTS AND SETTINGS\IVANA\DESKTOP\cha_tek stovi\Znatizeljni_pacic.txtin.cha>
1
znatizeljni pacic budi sunce pacce malo i prekida njegov san
pozdravlja ga dobro jutro

svanuo je novi dan
probudi se pacic mali dok mu mama s bracom snije moram vidjet kakva čuda ovaj svijet preda mnom krije šuma već je oživjela životinje sve su budne gleda pacic pa se čudi neke od njih baš su čudne gusjenice bubamare vilin-konjic a i ptice po livadi zeko skače eno jedno vjeverice brzo za njom ona bježi eto već na drvo skače stani malo pričekaj me viče za njom žuto pače leptir šaren sve to gleda na drvetu krila širi a i sova mudra tu je sve iz duplje svoje viri eto mraka eto noći pacic mora kući poći smjestiti se u gnijezdu slatku provest noć uz mamu patku i zeko se spavat sprema sve je tiho glasa nema ali iznad mišjeg krova sve ih čuva mudra sova

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.9400	0.039	257.717
36	100	0.9261	0.038	208.939
37	100	0.9227	0.040	203.766
38	100	0.9155	0.046	188.527
39	100	0.9197	0.044	205.536
40	100	0.9187	0.041	207.779
41	100	0.9166	0.042	206.470
42	100	0.9169	0.038	212.467
43	100	0.9091	0.041	195.400
44	100	0.9105	0.041	203.655
45	100	0.9056	0.043	195.360
46	100	0.9109	0.041	214.099
47	100	0.9098	0.034	215.615
48	100	0.8996	0.041	193.414
49	100	0.9027	0.035	205.062
50	100	0.8998	0.040	202.006

D: average = 207.238; std dev. = 14.956
D_optimum <205.75; min least sq val = 0.000>

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.9229	0.042	193.202
36	100	0.9247	0.039	204.469
37	100	0.9203	0.043	196.509

38	100	0.9203	0.041	201.799
39	100	0.9149	0.043	191.726
40	100	0.9187	0.039	207.779
41	100	0.9117	0.045	192.992
42	100	0.9174	0.038	213.914
43	100	0.9186	0.038	222.893
44	100	0.9123	0.041	208.707
45	100	0.9062	0.043	197.039
46	100	0.9074	0.036	204.487
47	100	0.9055	0.036	203.981
48	100	0.9083	0.042	216.018
49	100	0.9041	0.034	208.776
50	100	0.9020	0.042	207.552

D: average = 204.490; std dev. = 8.537
D_optimum <204.81; min least sq val = 0.000>

tokens	samples	ttr	st.dev	D
35	100	0.9306	0.045	218.273
36	100	0.9183	0.038	185.878
37	100	0.9292	0.039	225.570
38	100	0.9229	0.038	209.881
39	100	0.9192	0.041	204.004
40	100	0.9145	0.042	195.628
41	100	0.9166	0.042	206.470
42	100	0.9098	0.040	192.613
43	100	0.9188	0.041	223.645
44	100	0.9057	0.040	191.328
45	100	0.9016	0.038	185.770
46	100	0.9048	0.035	197.743
47	100	0.9074	0.042	209.083
48	100	0.9090	0.039	217.801
49	100	0.8941	0.044	184.905
50	100	0.9098	0.036	229.417

D: average = 204.875; std dev. = 14.514
D_optimum <203.94; min least sq val = 0.000>

VOCD RESULTS SUMMARY

Types, Tokens, TTR:
<114,145,0.786207>
D_optimum values: <205.75, 204.81, 203.94>
D_optimum average: 204.83

SAŽETAK

Usvajanje rječnika jedno je od najznačajnijih područja dječjeg jezika, budući da o rječniku, posebice njegovoj veličini i raznolikosti, uvelike ovisi usvajanje gramatike i sintakse. Značajan dio rječnika dijete usvoji u interakciji, u poticajnom obiteljskom okruženju koje uključuje materijale za čitanje te osobe koje čitaju s djecom. Prvi materijali za čitanje namijenjeni djeci su slikovnice koje predstavljaju svojevrsan rječnički izvor. Istraživanje opisano u ovom radu provedeno je da bi se utvrdila veličina i raznolikost rječnika slikovnica izdanih u Hrvatskoj između 2007. i 2009. godine, namijenjenih djetetu u trećoj godini života, kada je usvajanje rječnika najintenzivnije.

U teorijskom dijelu rada raspravlja se o trima razdobljima u razvoju istraživanja dječjeg jezika, potom se govori o različitim pristupima u proučavanju dječjeg jezika i o tijeku usvajanja jezika pri čemu se donose spoznaje o leksičkom razvoju djeteta te se prikazuju različiti pristupi njegovom usvajanju. Nadalje u radu govori se o usvajanju rječnika pod utjecajem društvene okoline, o interakciji roditelja i djeteta i utjecaju čitanja na razvoj jezika s posebnim osvrtom na razvoj rječnika. U radu se posebna pozornost pridaje slikovnici kao materijalu koji sadrži mnogo potencijala za poticaj usvajanja rječnika.

U drugom dijelu rada daju se rezultati istraživanja. Korpus slikovnica za daljnje istraživanje dobiven je metodom analize dokumentacije o nakladničkoj produkciji te anketiranjem nakladnika i knjižničara. Veličina i raznolikost rječnika slikovnica i rječnika djece (na temelju transkripata iz Hrvatskog korpusa dječjeg jezika) istraživala se računalnim programom za obradu dječjeg jezika CLAN. Rezultati pokazuju velike razlike u veličini i raznolikosti rječnika slikovnica izdanih u navedenom razdoblju te se također bilježi velik nesklad između raznolikosti rječnika slikovnica i raznolikosti rječnika djece dobi kojoj su slikovnice namijenili nakladnici i dječji knjižničari.

Istraživanje je otvorilo brojna pitanja za buduća istraživanja te dalo polazište za smjernice koje moguće implikacije dobivenih rezultata stavljaju u kontekst lingvistike, nakladništva i knjižničarstva.

Ključne riječi: usvajanje rječnika, raznolikost rječnika, slikovnice, rječnik slikovnica, treća godina života, knjižničarstvo za djecu

SUMMARY

Vocabulary acquisition is one of the most important areas of child language, since it is vocabulary, in particular its size and diversity, that grammar and syntax acquisition depends on. A significant portion of vocabulary is acquired through interaction in a motivating family environment which includes reading materials as well as people who read to children. The major reading materials for children are picture books which represent a significant vocabulary resource. The research presented in this thesis was aimed to determine the size and diversity of vocabulary in the picture books published in Croatia between 2007 and 2009. The corpus consists of the picture books intended for children between the ages of two and three, which is considered to be the period of the most intensive vocabulary acquisition.

The theoretical part of the thesis deals with the three periods in the development of research on child language, followed by the different approaches in the study of child language and its acquisition. Furthermore, the thesis discusses vocabulary acquisition under the environmental influence, the parent-child interaction, and the impact of reading on language development, with a particular emphasis on vocabulary development. Special attention is given to picture book with its rich potential to foster vocabulary acquisition.

The results of the research are outlined in the second part of the thesis. The compilation of the corpus was based on the analysis of the data on the publishing production as well as on the results of the surveys conducted among the Croatian publishers and librarians. The size and diversity of the vocabulary in picture books and children's vocabulary (based on the transcripts of the Croatian Corpus of Child Language) were analyzed using the software program designed for the analysis of child language CLAN. The results show significant differences in the size and diversity of vocabulary in the picture books published in the period researched. Additionally, there is a huge discrepancy between vocabulary diversity in the picture books and the vocabulary diversity of children for whose age the picture books were intended by both the publishers and the children's librarians.

The present research raises many questions for further research and provides guidelines which place the possible implications of the research findings within the realms of linguistics, publishing, and librarianship.

Key words: vocabulary acquisition, diversity of vocabulary, picture books, vocabulary in picture books, the ages between of two and three, children's librarianship

ŽIVOTOPIS

Rođena sam 21. siječnja 1981. godine u Čakovcu, osnovnu školu završila sam u Murskom Središću, a gimnaziju u Čakovcu. Na Visokoj učiteljskoj školi u Čakovcu diplomirala sam 2002. godine te stekla zvanje odgojitelja predškolske djece. Godine 2006. diplomirala sam knjižničarstvo i hrvatski jezik i književnost na Filozofskom fakultetu u Osijeku.

U Knjižnici Filozofskoga fakulteta, na radnom mjestu knjižničara-informatora, radila sam od rujna 2006. godine do siječnja 2007. godine. Istovremeno sam kao vanjski suradnik u naslovnom zvanju asistenta radila na Odsjeku za informacijske znanosti Filozofskog fakulteta u Osijeku i držala vježbe iz Uvoda u knjižničnu i informacijsku znanost te Uvoda u znanstveno-istraživački rad. Iste sam godine upisala poslijediplomski doktorski studij jezikoslovlja pri navedenoj ustanovi. Od lipnja 2007. godine zaposlena sam na radnom mjestu asistenta na Odsjeku za informacijske znanosti Filozofskog fakulteta u Osijeku. U izvođenju nastave na preddiplomskom i diplomskom studiju informatologije sudjelovala sam držeći vježbe i/ili seminare iz sljedećih kolegija: Uvod u knjižničnu i informacijsku znanost, Uvod u znanstveno-istraživački rad, Teorija i praksa informacijskih djelatnosti, Prava i potrebe korisnika informacijskih ustanova, Knjižnični programi i usluge za djecu i mladež, Izgradnja i upravljanje knjižničnim zbirkama. Tekuće akademske godine držim vježbe i/ili seminare iz Informacijski sustava u obrazovanju, Organizacije informacija 1, Uvoda u knjižničnu i informacijsku znanost te Osnove indeksiranja i pisanja sažetaka.

Sudjelovala sam na nekoliko domaćih i stranih stručnih i znanstvenih skupova te konferencija. Autorica sam nekoliko znanstvenih i stručnih radova.

Područja mojega znanstvenog i stručnog interesa su usvajanje jezika, usvajanje rječnika, razvoj rane pismenosti, razvoj čitateljskih potreba i navika, informacijska pismenost, knjižnični programi i usluge za djecu i mlade.